De Maskers van Odin

Oud-Noorse wijsheid

Elsa-Brita Titchenell

De Maskers van Odin

De Maskers van Odin

Oud-Noorse wijsheid

Elsa-Brita Titchenell

Theosophical University Press Agency
Den Haag

Oorspronkelijke titel:
The Masks of Odin
1985, 3de druk 1998
Theosophical University Press, Pasadena, Californië

ELSA-BRITA TITCHENELL
De Maskers van Odin

ISBN 978- 90-70328-93-1, E-boek

Nur 345
Trefwoorden: theosofie; mythologie (Oud-Noorse); Edda's

Foto omslag: Ernest Braun

Daal en Bergselaan 68, 2565AG Den Haag
+31 (0)70 3231776
www.theosofie.net / info@theosofie.net

Inhoud

Voorwoord

Een groot aantal mensen die van de Edda of de Oud-Noorse mythen hebben gehoord, denken daarbij hoofdzakelijk aan Balder, de zonnegod, die door een twijg van de maretak werd gedood; of ze roepen misschien het beeld op van een machtige Thor, die met donder en bliksem slingert, en die met zijn voetstappen de aarde doet beven. Of misschien herinneren ze zich Loki, de onruststoker, die ondeugend is zonder kwaadaardig te zijn, en die voortdurend moeilijkheden schijnt op te roepen, en toch telkens weer door verbeeldingskracht en intelligentie de moeilijkheden oplost die hijzelf heeft veroorzaakt.

De Maskers van Odin is een uitdagende studie van 'de Oud-Noorse wijsheid'. Hoewel in dit boek de verschillende aspecten en vormen worden geschilderd die Odin aanneemt om kennis op te doen van de negen werelden die door goden en reuzen, mensen, elfen en dwergen worden bevolkt, heeft Elsa-Brita Titchenell een meeromvattend doel op het oog. Ze is een serieuze onderzoeker van zowel de Edda als de theosofie, en haar weefgetouw heeft een kosmisch bereik, waarbij de schering de *theosophia perennis* of eeuwige god-wijsheid symboliseert en de inslag de Edda is, waarvan zij de veelkleurige draden tot een kleurrijk en vaak inspirerend patroon van interpretaties weeft.

De oudste tradities van de wereld stellen dat langgeleden alle volkeren, hoever ook van elkaar gescheiden, de gemeenschappelijke erfgenamen waren van een geheel

van heilige waarheden die aanvankelijk door goddelijke wezens uit hogere regionen aan de eerste mensheden werden meegedeeld; en verder dat mythemakers uit elk land in meerdere of minder mate de doorgevers waren van deze archaïsche wijsheid/wetenschap. Tegen deze achtergrond neemt de schrijfster het op zich om enkele van de belangrijkste sagen van de Oud-Noorse Edda te interpreteren, waarbij ze deze opnieuw vertaalt uit de Zweedse tekst die ze dan vergelijkt met het IJslandse origineel. Haar doel is niet om alleen maar een andere versie van de Edda tot stand te brengen waarvan er al verschillende in het Engels beschikbaar zijn, zowel in proza als in versvorm, maar veeleer 'om door te dringen tot de kern van de geïnspireerde betekenis' die ligt verborgen in de mythische kennis van de wereld. Het zou volgens haar geheel uitgesloten zijn geweest om dit te proberen als er niet twee radicale veranderingen in het algemene denken waren opgetreden: ten eerste, het onthullen – ongeveer een eeuw geleden – van een belangrijk deel van de universele theosofische filosofie door H.P. Blavatsky en het bevrijdende effect dat dit op de menselijke geest heeft gehad, en ten tweede, de nieuwe ontwikkelingen in de westerse wetenschap.

In Deel 1 schetst Elsa Titchenell de hoofdkenmerken van de belangrijkste karakters die een rol spelen in het drama van de schepping van de kosmos en van de aarde zoals deze in de Edda zijn opgetekend; daartoe behoren de geschenken aan de vroege mensheid van geest, denkvermogen en levenskracht door de drie Asen (goden), zodat wij mensen na verloop van tijd 'godmakers' kunnen worden. Ze brengt theosofische leringen en de huidige ontdekkingen van de astrofysica en fysica in verband met traditionele mythische symbolen en schildert de oude mythografen af als filosofen en wetenschappers van formaat. Voor de Oud-Noorse barden of *skalden* symboli-

seerde de wisselwerking tussen goden en reuzen de voortdurende interactie van geest en stof op een reeks van 'niveaus' of gebieden, terwijl de 'levensrivieren', ieder op hun eigen manier, bewegen door de huizen van de planetaire en solaire sferen binnen het rijk van Alvader-Odin.

In Deel 2 vormen de *Aantekeningen* van de schrijfster die aan de Liederen voorafgaan een waardevolle gids voor de lezer door het vaak verbijsterende doolhof van metaforen en symbolische toespelingen. De eerste sage is de bekende *Völuspá* of Profetie van de Sibille, waarin wordt verteld over de vorming van werelden, over Odins zoektocht naar wijsheid in de sferen van de stof, en over het 'omvallen van de wereldboom' wanneer de goden zich terugtrekken en de aarde niet meer bestaat – tot de Vala (sibille) uit de zee een nieuwe aarde ziet oprijzen wanneer alle kwaad is opgelost en de Asen terugkeren. In het Lied van de Verhevene lezen we over de ervaring die Odin volledig doormaakte toen hij negen nachten lang 'aan de door de wind geteisterde boom hing', de levensboom, zodat hij 'de runen zou kunnen bezielen' en de mede van alwetendheid zou kunnen drinken.

Bij het opnieuw verwoorden van lied na lied is er veel om van te genieten en van te leren, terwijl ieder lied zijn eigen verhaal en waarheid te vertellen heeft. Inderdaad wordt maar een gedeelte van het beschikbare materiaal behandeld, en dit is voornamelijk ontleend aan de Poëtische of Oudere Edda van Saemund de Wijze. De schrijfster weet heel goed wat voor uitdaging de mysterietaal van de symboliek vormt zoals die door de dichter-filosofen van de oudheid werd gebruikt, maar zij hoopt dat anderen in dit 'fragment van runen-wijsheid' de stimulans zullen vinden om verder en meer volledig onderzoek te doen naar de Oud-Noorse verslagen.

Of zij nu schrijft als onderzoeker van de Edda of als

theosoof, als amateurwetenschapper, mythograaf, of vertaler, Elsa-Brita Titchenell heeft door haar heldere en scherpzinnige vakmanschap voor *De Maskers van Odin* een eervolle plaats verdiend in de literatuur over de Edda.

Grace F. Knoche

Inleiding

Begin jaren vijftig pakte de schrijfster op goed geluk een boek in de Theosophical University Library in Altadena – een prachtig gebonden deel over de *Edda* in het Zweeds. Hoewel ik van jongs af aan bekend was met tenminste enkele gedeelten van de Oud-Noorse 'godenverhalen', was dit de eerste keer dat ik de poëtische liederen van de Oudere Edda las. Terwijl ik de verzen vluchtig doornam en me verheugde over de schilderachtige 'kennings', genoot ik van de vreemde wendingen van de taal toen ik plotseling, als door de bliksem, werd getroffen door een schitterende flits van inzicht in de betekenis ervan, een verwijzing naar een grondwaarheid. Aanvankelijk was ik sceptisch en begon met grotere aandacht te lezen en raakte al snel ervan overtuigd dat de Edda een authentiek geschrift is dat behoort tot de heilige tradities van de wereld, een goudmijn van spirituele schatten en van de geschiedenis van de natuur. Dit wordt ook weergegeven door de Zweedse naam ervan: *gudasaga* – een goddelijk verhaal of *gōd-spel* – de Oud-Engelse vorm van het woord 'gospel' [evangelie].

Jaren later, na veel nauwkeurig onderzoek en vergelijking met andere mythen, was er zoveel bewijsmateriaal over de inhoud van de Edda bijeengebracht, dat het gerechtvaardigd leek om tenminste enkele fragmenten te verzamelen die een duidelijk herkenbare esoterische betekenis schenen te bevatten. Het was nodig om uit de grote

rijkdom aan materiaal in de Oud-Noorse mythen een selectie te maken, deels omdat er van veel verhalen verschillende versies zijn, en deels omdat dit boek als doel heeft om interpretaties van die mythen naar voren te brengen die in onze tijd van bijzonder belang zijn.

De meeste liederen en verhalen die hier zijn vertaald komen uit de *Codex Regius* – de 'koninklijke codex' – die duizend jaar geleden werd opgeschreven door Saemund de Wijze, hoewel hun inhoud ongetwijfeld veel langer bekend is geweest. Tegenwoordig is hun betekenis duidelijk als gevolg van twee schijnbaar onafhankelijke omstandigheden: ten eerste, het onthullen van een flink gedeelte van de universele theosofische filosofie aan het einde van de negentiende eeuw en de verruimende invloed die dit heeft gehad; en ten tweede de kort daarna volgende ontwikkeling van een meer verlichte wetenschap in het westen.

Het verhaal van de *Codex Regius* is op zichzelf fascinerend. Koning Frederik III van Denemarken stuurde Thormod Torfaeus naar IJsland met een open brief gedateerd 27 mei 1662 die hem machtigde om manuscripten te kopen en ander materiaal dat informatie bevatte over de geschiedenis van IJsland. Hij overhandigde deze aan de bisschop Brynjolv Sveinsson, die sinds zijn aanvaarding van het ambt van bisschop van Skalholt in 1639 een ijverig verzamelaar was van memorabilia. Kort daarna stuurde de bisschop een geschenk bestaande uit verschillende manuscripten aan de koning; Torfaeus maakte een catalogus hiervan die Gudbrand Vigfusson noemt in zijn Prolegomena tot de *Sturlunga Saga.* In deze collectie is het manuscript no. 6 en heeft als titel 'Edda Saemundi; quarto'. Het was een schat van de koninklijke bibliotheek in Kopenhagen tot het een paar jaar geleden aan IJsland werd teruggegeven, waar het nu is ondergebracht in de Arna Magnussonar Verzameling. Niemand weet hoe bisschop

Brynjolv in het bezit ervan kwam, maar hij moet het ongeveer twintig jaar vóór de komst van Torfaeus hebben verworven want hij had op de eerste pagina ervan zijn eigen naam in het Latijn laten schrijven, Lupus Loricatus (samengetrokken tot LL),[1] met de datum 1643; hij liet ook een kopie maken op wit perkament.

Er bestaan verschillende versies van gedeelten van de Edda. Eén collectie van handgeschreven teksten is die van Arne Magnusson, waarvan men aanneemt dat deze uit dezelfde bron afkomstig is als die van Saemund; een andere is de *Codex Wormianus* (waaraan de Liederen van Rig en van de Pelgrim zijn ontleend) en *Flatöboken*. De Toverformules van Groa, de Gedachtewisseling met de Ergwijze, en het Lied van Odins Lijk zijn uit Zweedse vertalingen van papieren kopieën; deze komen niet voor in de *Codex Regius*. Het Lied van de Molen komt uit Snorri's *Edda*.

De liederen die hier zijn weergegeven werden eerst vertaald uit de twee Zweedse versies van Gödecke en Sander, waarbij vaak rekening werd gehouden met de commentaren van de Zweedse kenner Viktor Rydberg; daarna werd het resultaat vergeleken met de *Saemundar Eddu* van Wimmer en Jónsson, een fotografische facsimile van het oudere IJslandse *Codex-Regius*-manuscript met een gedrukte vertaling tegenover elke pagina. Het is een doorlopende tekst zonder onderverdelingen waaraan alleen titels zijn toegevoegd om het begin van elk lied aan te geven. De meeste vertalingen verdelen de tekst in verzen van zes of acht regels zoals dat door het ritme wordt aangegeven, maar wij hebben in veel gevallen ervoor gekozen om de verzen als kwatrijnen te schrijven. Er is geen rijm, maar een alliterend patroon dat samen met de duidelijke

---

[1] Vgl. plaat 1 van de fotografische reproductie van de Völuspá uit het manuscript van de *Codex Regius* op blz. 105.

tetrameter die in vroeg epos veel wordt gebruikt de liederen een eigenaardige charme geeft.

De Edda bestaat uit twee hoofdafdelingen, zoals de meeste geschriften die een beschrijving geven van de schepping van de kosmos en de evolutie van de mensheid. De eerste heeft betrekking op de omringende wereld, de tweede op de 'helden': rassen van de mensheid en hun ontwikkeling door stadia van onvolwassenheid tot de denkende, zelfbewuste mannen en vrouwen die we zijn geworden. De laatstgenoemde verhalen maken soms gebruik van geografische elementen en van feitelijke historische gebeurtenissen om het veel grotere beeld te illustreren dat ze verbergen. Dit boek concentreert zich vooral op het vroege gedeelte, dat over grootse beginselen en universele gebeurtenissen gaat, en onderzoekt de basisfilosofie van de goddelijke natuur die overal in de wisselvalligheden van het menselijke lot geldt.

Bij het vertalen moesten helaas zowel de alliteratie als het metrum vaak worden opgeofferd, omdat ons doel veel meer is om het filosofische en wetenschappelijke belang over te brengen dan om alleen de poëtische stijl weer te geven. Er bestaan al verschillende Engelse weergaven in vers- en prozavorm, waarbij vele vergezeld gaan van gedetailleerde analysen van de versvormen die in het origineel werden gebruikt. Kortom, ons doel is niet om slechts nóg een vertaling te maken maar om te proberen door te dringen tot de kern van de geïnspireerde betekenis die in de mythen vaak verborgen ligt. Het interpreteren en verduidelijken van die innerlijke betekenis in de Edda wordt mogelijk gemaakt door onze toevlucht te nemen tot het belangrijkste verlichtende werk van onze tijd, *De Geheime Leer*, waarin de schrijfster, H.P. Blavatsky, een verbazingwekkende reeks mythen beschouwde en zowel de kosmogonie als de geschiedenis van de mens en de bestemming

van levende wezens uiteenzette. In dat boek liggen sleutels die aantonen dat hetzelfde majestueuze patroon aan de uiteenlopende uitdrukkingsvormen van verschillende mythische geschriften ten grondslag ligt; ons wordt een overzicht gegeven van het heelal, de periodiciteit van de activiteit en de rust ervan, en we zien hoe goddelijk bewustzijn zich periodiek weerspiegelt als een kosmos in ruimte en tijd.

Om de informatie te vinden die de Edda bevat, moeten we de etymologie van namen en hun bijbetekenissen onderzoeken, die in sommige gevallen talloos zijn. Hiervoor bleek Cleasby's *Icelandic Dictionary*, in 1869 voltooid door Gudbrand Vigfusson, van onschatbare waarde want deze bevat uitgebreide citaten van de oorspronkelijke manuscripten en biedt soms een opmerkelijk intuïtief inzicht. *Undersökningar i Germansk Mitologi* (Teutonische mythologie) door Viktor Rydberg bevat ook een nauwgezet onderzoek van termen en veel informatie.

Eén groot probleem bij een boek zoals dit is om het materiaal op een praktische manier te rangschikken zonder dat er al te veel herhalingen nodig zijn. De liederen worden vertaald weergegeven waarbij het karakteristieke ervan zo dicht mogelijk wordt benaderd en ieder lied wordt voorafgegaan door verklarende aantekeningen. Daarnaast wordt aan bepaalde thema's speciale aandacht geschonken; onvermijdelijk zullen enkele daarvan meer dan eens voorkomen hoewel elke benadering weer anders is. In de noten worden versnummers gegeven om aan te geven waaraan een interpretatie is ontleend. Het hoeft geen betoog dat in één passage vaak vele betekenissen liggen besloten, en vaak zijn het slechts hints die van de lezer enig persoonlijk inzicht vergen, want het is niet altijd mogelijk om elk symbool adequaat toe te lichten, en dat is ook niet nodig. De spelling van de namen is opzettelijk inconsequent, sommige

worden gegeven in het IJslands (bijv. Aesir[2]), andere in het Zweeds (bijv. Äger), om ze voor de lezer gemakkelijker herkenbaar te maken en ook omdat in veel gevallen de wortel van een naam in de ene taal een veelzeggende betekenis heeft maar in de andere taal niet voorkomt of een enigszins andere betekenis heeft. Er zijn ook veel gevallen waar IJslandse grammaticale varianten, of een Zweeds meervoud, of een bepaalde vorm, een anders bekend woord zowat onherkenbaar zou maken, waardoor in een vertaling onvermijdelijk compromissen nodig zijn. Ook waar het Zweeds å gebruikt hebben we de voorkeur gegeven aan het gebruik van de IJslandse á. Wanneer dat mogelijk is zijn namen vertaald om de lezer in staat te stellen zijn eigen interpretatie te vormen. Een verklarende woordenlijst en een index zijn toegevoegd.

---

[2] In de Nederlandse vertaling is hiervoor echter steeds de term Asen gebruikt.

Dankbetuiging

Veel dank ben ik verschuldigd aan een aantal mensen die hebben geholpen om dit boek tot stand te brengen: in de eerste plaats aan wijlen James A. Long die mij gedurende zijn leiderschap van de Theosophical Society aanmoedigde bij mijn studie van de Edda en in 1954-5 acht artikelen over de theosofische inhoud daarvan opnam in jaargang 4 van het tijdschrift *Sunrise*, terwijl daarna in de loop van een aantal jaren nog zo'n zes artikelen verschenen; ook aan Kirby van Mater – zonder zijn aansporingen zou ik nooit aan dit boek zijn begonnen; vervolgens aan Sarah Belle Dougherty die het manuscript las en voorstelde om het materiaal beter te rangschikken; aan Gertrude (Trudy) Hockinson die grote delen van het manuscript heeft getypt en nog eens getypt; aan Rod Casper van de Millikan Library aan het California Institute of Technology die mij aan materiaal hielp voor research-doeleinden; A. Studley Hart die enige redactionele magie verrichtte; mijn goede vriendin Ingrid (Binnie) Van Mater die het boek niet alleen met een helder en kritisch oog heeft gelezen maar ook de termen in de index en in de verklarende woordenlijst controleerde en hielp bij alle onvermijdelijke lastige taken die aan de voltooiing van een boek moeten voorafgaan. Daarna hebben Manuel Oderberg en Eloise en Studley Hart de drukproeven gelezen. Daarnaast ben ik dank verschuldigd aan de staf van Theosophical University Press, met name Will Thackara, Raymond Rugland, Mark

Davidson, en John Van Mater, Jr., die zich geen moeite hebben gespaard bij de productie van het boek. Bovenal ben ik veel dank verschuldigd aan Grace F. Knoche, zonder haar constante steun zou niets van het bovenstaande tot stand zijn gekomen.

Elsa-Brita Titchenell

31 mei 1985
Altadena, Californië

Deel 1
Toelichtingen

1

Mythen – een tijdcapsule

Een van de meest intrigerende aspecten van mythen is het feit dat ze de indruk wekken meer blijvend te zijn dan het leven zelf. Ze zijn anoniem en tijdloos, en schijnen in een universele vergetelheid te bestaan zonder te zijn geschapen, en wachten erop om ontdekt te worden. Hun boodschap is zo eeuwig als de grenzeloze ruimte, zo doordringend als de energieën die kosmisch stof tot spiralen doet ronddraaien en atomaire werelden laat draaien tot georganiseerde formaties die grotere werelden zijn.

Er kan maar één waarheid bestaan, één allesomvattende werkelijkheid, die het gemeenschappelijke eigendom van de hele mensheid is. Ze heeft altijd bestaan en bestaat ook nu. Uit het witte licht van die oorspronkelijke waarheid stralen de mythologieën en geschriften van de wereld uit en, hoewel het licht er nog altijd is, wordt het door ontelbare menselijke bewustzijnen afgebogen tot de prismatische kleuren van partiële kennis en uiteenlopende geloofsovertuigingen. Niettemin kunnen we, door de verschillende mythologieën te vergelijken, daarin nog steeds de waarheid ontdekken die de aanleiding was voor hun ontstaan.

We komen tot de ontdekking dat de Oud-Noorse Edda's, onder de vele uitdrukkingsvormen van oude kennis op verschillende delen van de aardbol, wetenschap en filosofie van een hoog niveau bevatten, een afgeronde kennis die ook de basis vormde voor de religie van een lang vergeten volk dat, niemand weet hoe lang, aan de tijd van de

vikingen moet zijn voorafgegaan. Te oordelen naar de denkbeelden die zijn opgenomen in hun verhalen, gaf hun wereldbeeld blijk van een bekendheid met de vele krachten en vermogens die we nu met verschillende namen aanduiden en die de wetenschap de afgelopen honderd jaar heeft herontdekt. Als we bedenken dat de Oud-Noorse traditie, hoewel deze in essentie teruggaat tot een onbekende prehistorie, de ruwe en gewelddadige wereld van de vikingstrijders moest doormaken en bij het beschrijven van de avonturen van goden en reuzen ongetwijfeld een meer levendig palet moest oproepen dan oorspronkelijk werd gebruikt, is het opmerkelijk hoeveel diepzinnige filosofie voor ons in deze tijd herkenbaar is.

Vele generaties die de verhalen vertelden en opnieuw vertelden ontbrak het waarschijnlijk aan een inzicht in de betekenis ervan; voor hen dienden de verhalen alleen maar om in de lange donkere nachten de tijd te verdrijven en om de hemel en de aarde te laten bewonen door goden en helden. Als ze daarbij intussen de oude kennis voor later bewaarden, voor meer ontvankelijke generaties, wie zal dan zeggen dat dit niet het doel was van de mythografen? Het is werkelijk een wonder dat deze gedichten en verhalen nog steeds bestaan, wanneer je bedenkt hoe weinig van onze bestsellers zelfs het jaar van hun publicatie overleven. Als mythen alleen maar alledaagse gebeurtenissen weergaven, werkelijk gebeurd of verzonnen, dan waren ze langgeleden al vergeten. Hun lange levensduur moet te danken zijn aan een ingebouwde bestendigheid die berust op een ondergrond van werkelijkheid, geheel onafhankelijk van de omstandigheden van het klimaat en het gebied die aan het verhaal hun kleur geven. De meeste mensen zijn bekend met een rijkdom aan klassieke verhalen, heldendichten, en de mythologieën van verschillende groepen mensen; we leren ze kennen als kinderen en, als ouders, geven we ze

door zonder ons af te vragen waar ze vandaan zijn gekomen, eenvoudig omdat ze interessant zijn en we ervan genieten. (En toch heeft het woord 'mythe' in onze taal de betekenis gekregen van iets dat niet echt is en niet op feiten is gebaseerd.) Ze werden eeuwenlang mondeling doorgegeven, gezongen door mensen die ze onthielden en die enorme hoeveelheden verzen uit het hoofd moesten leren; en het is dan ook een open vraag of die barden minder exact waren dan het geschreven woord. We weten allemaal hoe heftig kinderen bezwaar maken tegen elke verandering in de bewoording van de klassieke sprookjes. Misschien herkennen ze instinctief dat deze verhalen heilig zijn en tegen vervalsing moeten worden beschermd.

Natuurlijk hebben niet alle mythen evenveel betekenis. Sommige zijn alleen maar vermakelijk; andere doen sterk denken aan feitelijke wetenschap, hoewel ze zijn ingekleed in ongebruikelijke taal, terwijl onderwerpen die wij als afzonderlijk en opzichzelfstaand beschouwen – astronomie, biologie, antropologie, psychologie, fysica – als een samenhangend geheel worden behandeld. Toespelingen op lang vergeten geschiedenis hebben voor ons geen betekenis; maar mythen die te maken hebben met thema's die een tijdloze en universele toepassing hebben – de schepping van werelden, astronomische gebeurtenissen, biologie – bewaren eeuwenlang wetenschap, filosofie en religie, en komen vanuit het duister tevoorschijn telkens wanneer een generatie voor hun boodschap ontvankelijk is.

Omdat in iedere mythologie die voortkomt uit de oudste tradities dezelfde grootse kosmogonie wordt weergegeven en soortgelijke instructies voor een ethische leefwijze worden aangereikt in haar eigen kenmerkende code, kunnen we die code gedeeltelijk ontcijferen door verschillende stelsels te vergelijken. Als we ze niet op die manier ontcijferen, zouden veel sprookjes, veel archeologische vond-

sten, legenden, opera's, en mythen, zonder betekenis blijven, een omslag zonder boek, een lijst om een leeg doek. Maar als we de innerlijke betekenis van de mythen proberen te achterhalen, ontdekken we misschien dat ze inderdaad een waardevolle tijdcapsule zijn – niet vol *dingen*, maar boordevol wijsheid die in de vorm van verhalen ons erfgoed van alles wat van blijvende waarde is, intact houdt.

De taal van mythen

Mythologie is niet slechts een verzameling verhalen; het is een taal. Zoals andere talen gebruikt het symbolen om ideeën over te brengen volgens gebruikelijke gedachteassociaties: symbolen zoals 'op', 'hoog', 'verheven' geven dingen aan die edel en verheffend zijn, en 'neer', 'laag', en 'minderwaardig' dingen die onedel en ongewenst zijn.

Een soort symbool dat in de Edda's vaak wordt aangetroffen is de 'kenning' [een poëtische omschrijving]. Er werd namelijk gedacht dat als je aan een vreemdeling je werkelijke naam zou geven, hij daardoor macht over je zou krijgen, en dus werd de voorkeur gegeven aan een beschrijvend epitheton, een kenning. Om de Edda's te begrijpen moeten we daarom de etymologie van de namen onderzoeken, want dit zal ons in de meeste gevallen een sleutel geven tot de rol die een karakter in een bepaalde situatie speelt. We hebben geprobeerd de kennings te vertalen wanneer ze voorkomen, om de lezer de gelegenheid te geven om zelf hun betekenis te achterhalen. Vaak wordt een kenning ook gebruikt om de aandacht te vestigen op dàt aspect van een persoon of voorwerp dat op dat moment relevant is.

Wanneer bijvoorbeeld de treurende Idun ligt te huilen, gevallen uit de levensboom, vertelt het verhaal hoe 'tranen langs haar slapen rolden'. Men kan dit natuurlijk vertalen met 'uit haar ogen', maar dat zou het gedicht beroven van

zijn typische karakter. Evenzo wordt de levensboom Yggdrasil zelden twee keer op dezelfde manier aangeduid. Hij kan de 'levensondersteuner' worden genoemd, 'de schaduwgever', 'de bedekker van de bodem' [met bladeren die vergaan], 'de edele es', 'Odins paard', of 'Odins galg' (waaraan hij wordt gekruisigd).

De Oud-Noorse mythen maken ook gebruik van woordspelingen, die een heel effectieve en complexe manier kunnen zijn om te onderwijzen. Eén opvallend voorbeeld is het verhaal van Assepoester, waarvan de titel rijk is aan wijsheid. Zij is de Franse Cendrillon, en de Engelse Little Polly Flinders 'who sat among the cinders' [die zat tussen de sintels]. Het is een verhaal dat zo goed bekend is dat we het niet hoeven te herhalen, en de symboliek is heel duidelijk. Kort gezegd, het weeskind wordt als slaaf gebruikt door de gemene stiefmoeder en haar addergebroed: de menselijke ziel die het contact heeft verloren met haar vader in de hemel komt onder de invloed te staan van de lagere kant van de natuur waarmee ze niet werkelijk verwant is. Merk op dat het een stiefmoeder is, en niet een ware ouder, die de schurk speelt. De ziel die is vervreemd van de plaats waar ze thuishoort, spant zich in om haar rechtmatige toestand te herwinnen. Door zuiverheid en deugd verdient ze de hulp van haar goede fee, de geestelijke ziel. Veel verhalen gebruiken dit thema van een mysterieuze goede fee en verlener van gaven, die later de meer verfijnde eigenschappen van de ziel vertegenwoordigen die zich door verdiensten ontvouwen. De elfenkracht die de menselijke ziel verenigt met haar goddelijke bron is het kanaal (de elf) dat het kind alle verdiende spirituele begaafdheden schenkt.

De Oud-Noorse Assepoester wordt *Askungen* genoemd – (*ask* as + *unge* kind), 'het as-kind'. Zij is een telg van de 'edele es', Yggdrasil, de levensboom, die aan zijn takken de werelden met al hun levensvormen draagt. Alle levende

wezens, van het kleinste deeltje tot het grootste, zijn kinderen van de kosmische es. Meer nog, ieder van ons is niet alleen een lid van de kosmische boom, maar is op zichzelf een levensboom.

Het es-kind wordt ook cyclisch herboren uit de as van zijn vroegere zelf, zoals de feniks. Er is ook een verband met Gullveig, 'de dorst naar goud', die het bewuste denkvermogen ertoe aanzet om het 'goud' van de mystieke alchemisten te zoeken – wijsheid. Gullveig wordt omschreven als 'drie keer verbrand en drie keer herboren, en toch leeft ze nog' (Völuspá 22).

Als Askungen wordt geschreven *ás-kunnigr*, dan worden er verdere betekenissen onthuld van deze veelzijdige term: ten eerste 'god-verwanten' – dat wil zeggen van goddelijke afkomst; en ook 'god-kennend' – kennis hebbend van het goddelijke; en 'kennend zoals een god' – in het bezit van goddelijke wijsheid; en ook 'bekend aan de goden'. Elk van deze uitdrukkingen zou die uitzonderlijke ziel kunnen omschrijven die menselijke volmaaktheid heeft bereikt. Nog een andere betekenis wordt duidelijk als we het woord verdelen als *ás-kungen*: dit betekent 'koning van de Asen', en impliceert dat de heerser van de goden innig verbonden is met de verweesde verschoppeling van het verhaal. Zo draagt de titel van dit sprookje door een ingenieus woordenspel een rijke filosofie over.

In veel interpretaties wordt de nadruk gelegd op de rol die de migratie van rassen heeft gespeeld in de mythische geschiedenis, en Odin van wie de heldendaden en het leiderschap in verhaalvorm voortleven vertegenwoordigt ongetwijfeld een vroeg volk, mogelijk uit een van de diepere lagen van Troje, zoals door meer dan één mytholoog is voorgesteld. Niettemin worden andere interpretaties van de sagen – astronomische, psychologische en spirituele – hierdoor op geen enkele manier uitgesloten. Hetzelfde is

van toepassing op andere personages van de goddelijke rolverdeling. Het hele pantheon vertegenwoordigt eigenschappen die in de natuur – en in onszelf – bestaan, en zij zijn duidelijk van essentieel belang voor ons, de aardse rijken, maar ze hebben ook invloed op de kwaliteit van het leven in het hele zonnestelsel.

Het doeltreffend overbrengen van ideeën vraagt om drie factoren: ten eerste, de boodschap die moet worden overgebracht; ten tweede, het uitdrukkingsmiddel dat wordt gebruikt om de boodschap over te brengen; ten derde, een begrijpende geest die voorbereid is om die te ontvangen. Hieruit volgt dat de mystieke geschriften zich moeten baseren op eeuwige gemeenschappelijke kennis en op terugkerende gebeurtenissen om hun waarheden te illustreren. Daarom komen er overal in de mythen zaken voor die in het denken van het volk een rol spelen: oorlog en veldslagen worden op een opvallende manier geschilderd, omdat deze maar al te vaak een vertrouwd element hebben gevormd in het leven van de mens; bovendien geven ze een levendig beeld van het conflict dat plaatsvindt in de ziel van een individu dat is begonnen om innerlijke doeleinden en verheven idealen na te streven. Wat de heldendichten vooral proberen aan te moedigen en te stimuleren is dat de mens zich tot grotere hoogte ontwikkelt.

De heldenverhalen

De heldenverhalen van de Edda's hebben een opvallend tweeledig karakter. Ze zijn zowel quasi-historisch als legendarisch, en ze behandelen een overvloed aan gebeurtenissen waarin grote aantallen karakters met elkaar zijn verbonden in een netwerk van complotten en tegenlisten, vetes en intriges. Veel van de gebeurtenissen die worden verteld zijn zo ingewikkeld en het aantal daarbij betrokken

helden is zo groot dat het voor de meest toegewijde genealoog een uitdaging vormt om de draad van de verhalen te kunnen volgen. Met enige achtergrond van de methodologie van mythen kunnen we echter een glimp van licht onderscheiden dat wijst op een patroon dat past bij de opeenvolging van de vroegste mensenrassen, hun karakteristieke kenmerken, hun leefmethoden en hun manier van voortplanten.

De theosofische filosofie rekent de mens tot de scheppers van onze wereld vanaf het eerste begin, toen hij en de aardbol zelf nog geen fysieke substantie hadden zoals we die nu kennen, maar zich langzaam verdichtte vanuit een oorspronkelijke nevelvlek. De namen van de vroegste helden geven ons een interessante bevestiging hiervan, als ze inderdaad afzonderlijke groepen van de mensheid in dat ontwikkelingsstadium weergeven. Als hun heldendaden een manier zijn om de vooruitgang van deze vroege rassen te symboliseren, dan kunnen we onze afkomst nagaan van vormloze wolkenslierten tot geleiachtige en tenslotte vlezige wezens; van geslachtloze tot androgyne organismen tot wezens met twee geslachten; en van niet denkende, dromerige, niet-bewuste wezens die zich kunnen verplaatsen tot geleidelijk ontwakende intelligenties. Door het meer ervaren rijk van de laagste goden werden de oermensen geleid en onderwezen om plannen te maken, het land te bewerken en te oogsten, voorwerpen en gereedschappen te vervaardigen, en om na verloop van tijd op zichzelf te kunnen staan en onafhankelijk te worden. In de heldenverhalen kunnen we zien, door de manier waarop karakters met elkaar omgaan, hoe levensvormen in de loop van immense tijdsperioden veranderden en daardoor ook de samenstelling van de bol zich wijzigde. Verschillende soorten, menselijk en niet-menselijk, volgden elkaar op, en wedijverden met elkaar om de ruimte en om te overleven, waarbij tegen-

standers en familieleden elkaar overwonnen en verdrongen en door veelsoortige huwelijken radicaal verschillende nakomelingen lieten verschijnen. Sommigen waren noch menselijk noch dierlijk maar merkwaardig plooibare wezens, die onverwachte handelingen verrichtten die ze kritiekloos op zich hadden genomen.

Om de heldenverhalen in verband te brengen met de prehistorie van de mens vereist dat men de vele met elkaar vervlochten draden van het verhaal ontrafelt – een monumentale onderneming die niet met zekerheid een juiste interpretatie of volgorde oplevert. De lange sage van *Sigurd Fáfnesbane* (de vloek van Fáfnir) verwijst naar die verre eonen. De Duitse versie is goed bekend als onderdeel van de *Nibelungen*-cyclus.

De naam Nibelungen, of *Niflungar* in het Oud-Noors, betekent 'kinderen van de mist' (*nifl* nevel). Dit doet sterk denken aan de 'zonen van de vuurnevel' in *De Geheime Leer*, die ook krachten schijnen te zijn die een rol speelden bij het tot stand brengen van de oorspronkelijke wereld. De Niflungar werden opgevolgd door de *Völsungar*, wat 'kinderen van *völsi* (fallus)' betekent, een veel latere mensheid die toen was begonnen zich geslachtelijk voort te planten – een ontwikkeling die door de theosofie in de derde en daaropvolgende mensheden wordt geplaatst.

De sage wordt onderbroken door talrijke veten die kennelijk betrekking hebben op een opeenvolging van rassen, rasvertakkingen, en kleinere stammen, en ook verschillende soorten rudimentair bewustzijn die karakteristiek zijn voor volkeren in de vroege stadia van het leven van onze planeet. Het verhaal bevat een waslijst van misleiding en wraak, bloedveten die generaties lang worden voortgezet, en dit alles wordt verteld in de objectieve, niet oordelende, verhalende stijl die een van de kenmerken is van een werkelijke mythologie. Het zich vormen van een oordeel is het

terrein van fictie en weerspiegelt de voorbijgaande ethische normen van een tijdperk; mythische verslagen tekenen de gebeurtenissen op zonder lof of blaam.

Verborgen in de symboliek van deze verhalen met hun vele zijpaden kunnen we, juist door de overvloed aan anekdotes, het 'proces van eeuwen' ontdekken van de vroege ontwikkeling van onze planeet, toen haar stof zich nog verdichtte en alle rijken van de natuur vorm begonnen te krijgen. Toenemende stoffelijkheid en een verscheidenheid van vorm boden de middelen voor fysieke evolutie, terwijl hierdoor ook de impuls werd gegeven tot een vertraging van de ontwikkeling van spiritualiteit. Vóór het keerpunt werd hieraan gelukkig een tegenwicht geboden door de gebeurtenis die is opgetekend als de komst van Rig, toen een straal van de god Heimdal, 'de witste Áse', de mensheid in drie opeenvolgende stadia binnenging.[1] Onze afstammingslijn is daarom in drie opzichten goddelijk. Bovendien zijn wij, evenals Sigurd (Fáfnesbane), door goden onderwezen en, evenals hij moeten we, misleid door de verlokkingen van de stof, het zwaard dat we hebben geërfd repareren en weer in zijn oude staat terugbrengen: de wil waardoor we de illusie te boven moeten komen en de slapende walkure in de ziel wakker moeten maken.

De wetenschap in de Edda

Om de verwijzingen naar feiten en artefacten in de legenden en mythische traditie te herkennen, moeten we bekend zijn met de dingen waarnaar ze verwijzen. Er is een technoloog op hetzelfde gebied voor nodig om een beschrijving te herkennen van een technologische uitvinding van een ander, en men dient over kennis van een

[1] Het lied van Rig, hfst. 18.

natuurverschijnsel te beschikken om een beschrijving ervan in een mythe te herkennen. Verwijzingen in de mythen naar elektriciteit, magnetisme, of geleiding zijn onopgemerkt gebleven door onderzoekers uit vroeger eeuwen die weinig of niets van deze zaken wisten; dat door de 'gevleugelde wagens' en 'veerbladen' – evenals de 'hemelwagens' in het Sanskriet van het *Mahābhārata* en het *Rāmāyaṇa*[2] van de hindoes – instrumenten kunnen zijn beschreven om mee te vliegen, werd niet herkend vóór wij de luchtvaart hadden ontwikkeld. Nu we routinematig vliegtuigen gebruiken, kunnen we, als we willen, sterke aanwijzingen vinden dat niet alleen de luchtvaart, maar ook de Van-Allen-gordels, het magnetische veld van de aarde, zwarte gaten en QSO's[3] bekend waren aan de makers van de mythen. We moeten nog leren welke verbazingwekkende krachten werden gebruikt door sommige bouwers van cyclopische monumenten en piramiden, en hoe ze grote rotsblokken verplaatsten die tonnen wegen en deze met de precisie van een diamantslijper vormgaven op plaatsen die zover uiteen liggen als Egypte, Peru, Brittannië en Cambodja.

Archeoastronomen zijn er vrij zeker van dat veel zo niet alle henge's [prehistorische monumenten bestaande uit een kring van stenen of houten voorwerpen] van Brittannië – Stonehenge is een van honderden en beslist de meest bekende – werden gebouwd en gebruikt om de bewegingen van hemellichamen te bestuderen; het grondplan van een dolmen werd kennelijk gebruikt om onder andere eclipsen te berekenen, iets wat een verfijnde waarneming op lange termijn en nauwkeurige berekening vereist. Van sommige van deze structuren denkt men dat ze ook universiteiten voor andere studies hebben gehuisvest. In zowel de oude

---

[2] Zweeds: *vingvagn, fjäderblad*; Sanskriet: *vimāna.*

[3] Quasi-stellaire objecten, ook wel quasars genoemd.

als de nieuwe wereld treft men overblijfselen aan van een verscheidenheid aan cultuuruitingen: grafheuvels en stenen cirkels, medicijnwielen, rotstekeningen, en gebouwen, die dienden om zich te richten naar de sterren en planeten. In Scandinavië en Brittannië is er een overvloed aan mysterieuze stenen cirkels, miniaturen van de beter bekende henge's, gevormd van rechtopstaande stenen die in een ronde of ovale formatie waren geplaatst. Mijn vrienden en ik speelden vroeger altijd in zo'n 'stenen schip' op een heuveltje op een eiland in de Oostzee. We ontdekten na weken graven dat de stenen die maar ongeveer twee voet hoog waren, zo diep waren begraven dat we er nooit in zijn geslaagd een ervan in beweging te krijgen. Ze moeten een aanzienlijke ouderdom hebben gehad dat de graszoden zich bijna tot aan hun top hadden opgehoopt. (Andere stenen schepen zijn waarschijnlijk latere begraafplaatsen van de vikingen; het was gebruik de dode hoofdman aan boord van zijn vaartuig te leggen, en dat in brand te steken en het brandend de zee op te sturen, een gebruik dat werd verdrongen door het begraven worden met goederen, schip en al.) Oudere stenen cirkels zijn zo geplaatst dat ze heel goed markeerpunten voor het waarnemen van zonnestilstanden, equinoxen, bijzonnen (die mysterieuze weerspiegelingen aan beide kanten van een opkomende en ondergaande zon) kunnen zijn geweest, en mogelijk ook voor meer ingewikkelde waarnemingen, zoals de schemeropkomst van bepaalde sterren.

Veel dingen die absurd of inconsequent schijnen te zijn in mythen zijn te verklaren als we ons gezichtspunt herzien: in plaats van op hun schrijvers neer te kijken als onwetenden en vanaf het materiële niveau omhoog te zien naar het heelal, kunnen we de kosmos beschouwen als een uitdrukking van leven en levens, als een vitaal, samengesteld organisme dat een onvoorstelbaar bereik van bewustzijnen en

een oneindig aantal graden van substanties heeft. In deze tijd betreden een groeiend aantal wetenschappers het terrein van de filosofie en erkennen dat de mensheid een wezenlijk deel van een universeel stelsel van leven is. Een recent geschreven handboek over astronomie bevat de volgende passage:

> Astronomie leert dat we schepselen van het heelal zijn, kinderen van de sterren, voortbrengselen van de interstellaire wolken. We zijn de producten van kosmische evolutie. We zijn ook onderdeel van het proces van kosmische evolutie. Misschien zijn wij de manier van het heelal om bewust te worden van zichzelf. Wanneer u en ik en de andere levende wezens in de kosmos in de diepten van de ruimte kijken, zien we de bron van onszelf. En aan die uitgestrekte ruimten voegen we hoop, angst, verbeelding, en liefde toe.[4]

De Oud-Noorse mythen beschouwen de zon, de maan en de planeten als de plaatsen die ‘weldadige krachten’ hebben gevormd om in te wonen. Sommige van die huizen, bestaande uit een reeks ‘niveaus’ – verschillende graden van substanties – hebben namen gekregen zoals Bredablick (ruime blik), Himmelsberg (berg van de hemel), Lidskjälf (niveau van mededogen),[5] Sökvabäck (diepe rivier), en andere veelzeggende benamingen. Het is vanzelfsprekend niet mogelijk in menselijke termen de verheven sferen van de goden te beschrijven, maar we kunnen aannemen dat de

---

[4] Michael Zeilik, *Astronomy: The Evolving Universe*, ed. 1979, blz. 501.

[5] *Lida* lijden of *hlid* kant, gelid, of gerichtheid. Bij implicatie kan dit ‘niveau’ betekenen dat de goden naar onze kant zijn gericht of, meer waarschijnlijk, ‘lijden’ of ‘meevoelen met’ – zoals in het Latijnse *compassie* en het Griekse *sympathie* van *pathein*, lijden, verduren en, bij uitbreiding, de last dragen van.

sterren- en planetaire sferen die we aan de hemel zien de zichtbare lichamen van hun godheden zijn, dat wil zeggen, van bewuste energieën ieder met zijn eigen onmiskenbare individualiteit. De mythen die over deze 'goden' en 'godinnen' gaan en over hun niveaus en de zalen die ze voor zichzelf hebben gebouwd geven de indruk van een familie die zich daar bevindt: een groep verwante individuen die uitgesproken karakters en gewoonten hebben. Ze beïnvloeden elkaar, reageren op elkaar, en gedragen zich in het algemeen zoals men kan verwachten dat leden van een familie met elkaar omgaan.

Hoewel de mythografen deze 'weldadige krachten' hebben vereerd als de machtige wezens die de sferen doen bewegen, is er in de vroegste tradities geen aanwijzing te vinden voor verering in de huidige betekenis van het woord; er is een erkenning van hun 'waardigheid' als universele krachten die naar een volgend niveau zijn gegaan vanuit hun vroegere 'reuzen'werelden en die ons vóór zijn op het evolutiepad; en deze krachten banen het pad van de menselijke lotsbestemming voor toekomstige eonen. Evenmin zijn de godheden beperkt tot de zichtbare zonne- en planetaire werelden die hen vertegenwoordigen. Hun reikwijdte is veel groter, iets dat we tegenwoordig op fysieke gronden weten: ruimtesondes hebben aangetoond dat een planeet is omringd door een omhulsel van magnetisch plasma dat zo enorm groot is dat de zichtbare bol is vergeleken met een baseball in de neus van een klein luchtschip. De machtige zonnewind laat ook stortvloeden van plasma naar buiten stromen, dat zich vermengt met de planetaire magnetosferen, en deze platter maakt aan de daglichtkant (die naar de zon is gekeerd) en tot ver in de ruimte doet uitdijen aan de nachtkant.

Ondanks verschillen in de manier van uitdrukken beschrijven de moderne wetenschap en oude mythen het

zonnestelsel op bijna dezelfde manier: mythen als een hiërarchisch wezen waarin stromen van vitale energieën – de rivieren van levens van de Edda – van huis naar huis vloeien, waardoor de goddelijke energieën (bewustzijnen) in een netwerk van leven en beweging met elkaar worden verbonden; de fysieke wetenschap als een enorme structuur waarin zwaartekrachteffecten golven teweegbrengen en op onverklaarde manieren groeicyclussen op aarde beïnvloeden. Op veel grotere schaal blijken melkwegstelsels – in clusters en superclusters van melkwegstelsels – met elkaar in wisselwerking te staan, en gebonden te zijn door de zwaartekracht. Mythen schijnen natuurgetrouw te zijn als ze het zonnestelsel beschrijven als een uitgestrekt samenstel waarin zichtbare en onzichtbare werelden overeenkomen met iedere variant van god-reus-interacties (energie-stof-interacties), die corresponderen met interacties van psychische en andere ongrijpbare invloeden, zoals die waarmee we bekend zijn op het menselijke gebied.

In overeenstemming met deze opvatting heeft de astrofysica enige tijd gedebatteerd over de relatieve aannemelijkheid van een 'gesloten' tegenover een 'open' heelal. Het antwoord hangt af van hoeveel materie er in de ruimte bestaat, onzichtbaar en kennelijk niet te ontdekken met de huidige beschikbare hulpmiddelen. Wat de uitkomst van deze discussie ook is, voor ons doel is het genoeg te weten dat de wetenschap rekening houdt met onzichtbare, onhoorbare, ongrijpbare, door fysieke middelen schijnbaar niet op te sporen, stof. Dit komt dicht bij de mythische wetenschap die altijd het bestaan heeft gesuggereerd van niet-fysieke substanties. Niet dat mythen hetzij bevestiging of ontkenning nodig hebben; hun boodschap heeft haar eigen merites.

Als het overgrote deel van de stof onzichtbaar is, wordt het eenvoudige logica om de bollen aan de hemel te

beschouwen als delen van grotere wereldstelsels die we niet zien maar die analoog kunnen zijn en misschien in wisselwerking staan met onzichtbare delen van onze eigen natuur. In de theosofische traditie worden de zichtbare sferen van ons zonnestelsel beschouwd als de meest grove delen van hun respectieve planetaire wezens. Ze zijn hun lichamen; we kunnen hun zielen vermoeden of aanvoelen, maar niet zien. Om de gedachte één stap verder te voeren: ze werken op elkaar in ongeveer zoals mensen zonder fysiek contact op elkaar inwerken. We delen inderdaad onze gedachten en gevoelens, soms inspireren we elkaar en worden we door elkaar geïnspireerd; evenzo kunnen de onzichtbare bestanddelen van het zonnestelsel ertoe bijdragen om andere onzichtbare, en zichtbare, delen op te bouwen. Dit zou ook in overeenstemming zijn met de gedachte dat rivieren van levens, die bestaan uit allerlei soorten kenmerken (en daarbij passende substanties), langs magnetische paden van aantrekking door het immense zonnelichaam vloeien, waarbij ieder leven een entiteit op zich is en ook een klein deel van het geheel. Sommige van deze levens belichamen zich in minerale vormen die een massief, aardachtig karakter bezitten – we kunnen ons moeilijk voorstellen dat dit vormen van 'leven' zijn; andere hebben zich ontwikkeld tot het plantenstadium met zijn enorme variatie aan mogelijkheden; weer andere tot de status van een dier en met een nog grotere diversiteit; en wij vertegenwoordigen het menselijke stadium. Door het hele systeem heen is er een onderlinge verbondenheid aantoonbaar, terwijl wij onze plaats innemen in de biologische voedselketen, waar we de stof van de bol transformeren en omzetten; maar wat belangrijker is, we verwerken sterk uiteenlopende bewustzijnseigenschappen. Alle wezens die de stadia van het bestaan doorlopen tot aan de grens die wij hebben bereikt, bewonen de voor hen geschikte

levenssferen binnen het grotere wezen dat we helpen samenstellen. Het is dan niet zo vreemd om aan te nemen dat wij, één van de rivieren van levens, voor ieder aspect van onze natuur een thuis hebben in een of ander domein van het zonneheelal. Hiernaar schijnen de mythen op hun cryptische manier te verwijzen.

De intrigerende beschrijvingen die in Grimnismál worden gegeven van de twaalf huizen van de goden, ieder op zijn 'niveau' (gebied), doen erg veel denken aan het patroon dat is gegeven in *De Geheime Leer* en later door G. de Purucker is uitgewerkt in zijn *Bron van het Occultisme*. Daar wordt duidelijk aangegeven dat iedere godheid en zijn corresponderende planeet is verbonden met een onzichtbaar deel van het innerlijke wezen van onze eigen planeet, wat laat zien dat alle delen van iedere individuele component van het zonnestelsel onderling met elkaar zijn verbonden. Ingewikkelde correspondenties verbinden ieder personage van het hemelse scenario met elk van de andere, en deze verklaren de complexe onderlinge wisselwerkingen van de Oud-Noorse godheden zoals niets anders dat zou kunnen; hetzelfde geldt voor het Griekse en elk ander pantheon. Wanneer mythen ons verzekeren dat er een continuüm is waarin werelden bestaan buiten onze waarneming, zowel 'boven' als 'beneden' het bekende gebied van frequenties dat de stof kenmerkt, en die toch een deel vormen van ons heelal; wanneer ze aangeven dat de ons vertrouwde gedeelten zich onbepaald ver boven en onder onze 'gezichtslijn' voortzetten en dat de lege ruimte kennelijk vol is met levens die door ons niet worden waargenomen; dan hebben we geen middel om deze informatie hetzij te bewijzen of te weerleggen tot we in staat zijn om de 'niveaus' en 'huizen' waarover zij spreken te begrijpen en te ervaren. Het interpreteren is daarom grotendeels een individuele zaak. Een mythe die verwijst naar Freya vermeldt niet altijd precies of

de zichtbare planeet Venus wordt bedoeld, of de onzichtbare karakteristieke kracht die onze mensheid steunt en voor haar zorgt; of, het kan het door Venus geïnspireerde deel van onze planeet zijn dat wordt bedoeld. Hoe dan ook, we kunnen geen beperkingen opleggen aan de veelzijdigheid van de natuur; de beperkingen zijn in ons.

Een interessante mogelijkheid die zich voordoet wanneer we het astrofysische heelal overdenken betreft het feit dat binaire sterren en melkwegstelsels in de ruimte veelvuldig voorkomen. Ze zijn veel groter in aantal dan de enkelvoudige stelsels en vormen in veel gevallen paren op een zodanige manier dat terwijl de ene component zijn fysieke sfeer opbouwt de andere etherischer wordt – en zijn substantie uitstraalt. In bepaalde gevallen is de eerstgenoemde bezig de laatste te 'kannibaliseren'. Als we het theosofische patroon van zonne- en planetaire godheden beschouwen die substantie tot zichzelf aantrekken, en hun eigen woonplaatsen vormen, terwijl andere goden van hetzelfde stelsel bezig zijn te sterven, dan lijkt het erop dat waar sferen vooruitgaan naar een meer substantiële belichaming en andere van hetzelfde stelsel hun sferen laten uiteenvallen, het heel goed mogelijk is dat als zo'n paar van tweelingbollen het 'niveau' van onze waarneming doorkruist het als een binair stelsel wordt gezien.

Tenzij we aanspraak maken op volledige kennis – en geen enkel intelligent mens zou zo aanmatigend zijn – moeten we erkennen dat het goed mogelijk is dat er aan ons onbekende leefomstandigheden bestaan. Hoewel mythen zo'n heelal niet kunnen beschrijven, verwijzen ze naar een heelal dat vol is met zich ontwikkelende bewustzijnen die levensvormen gebruiken waarvan de meeste voor onze zintuigen onbekend zijn. De mythemakers beschouwden de hele natuur als één levend geheel, waarin grotere en kleinere stelsels leven en met elkaar in wisselwerking staan, waarbij

elke eenheid in de eerste plaats een bewustzijn is dat een passend lichaam activeert en bezielt. Het werd kennelijk vanzelfsprekend gevonden dat werelden met andere soorten materie onze eigen wereld doordrongen en soms daarmee in wisselwerking stonden, hoewel we ons daarvan meestal niet bewust waren. Hun manier om zulke bekende verschijnselen als die van het elektromagnetisme te beschrijven geeft een aanwijzing voor de manier waarop mythen feitelijke informatie kunnen bevatten. Het zou interessant zijn te speculeren over hoe we onze eigen kennis zouden uitleggen aan overlevenden van een grote ramp en hoeveel herkenbare wetenschappelijke kennis er over zou zijn nadat deze een paar keer was doorverteld. Stel u bijvoorbeeld voor dat u moet uitleggen hoe elektriciteit werkt – iets dat heel gemakkelijk kan worden geïllustreerd door een onweersbui – en hoe deze informatie na een paar generaties een metamorfose zou hebben ondergaan: onvermijdelijk zou het aanleiding geven tot een nieuwe Indra, Jupiter, of Thor die bliksemschichten door de hemel liet schieten, en al snel zou de hemel worden bevolkt door een nieuwe Olympus of Ásgárd met machtige en wispelturige godheden.

Skalden en leraren

In de dageraad van het verre verleden werd de mensheid zich voor het eerst bewust dat zij kon denken, kon weten, kon kiezen; de oude tradities zijn het erover eens dat dit ontwaken plaatsvond omdat hogere intelligenties, meer ervaren zielen van mensheden uit het verleden, hun essentie vermengden met de eerste mensen. Hun daad van mededogen gaf ons het onvergankelijke visioen van werkelijkheid dat onze schakel is met de goddelijke basis van het leven.

Als de mythen al enige betekenis voor ons hebben, dan

zijn ze een gids voor dat innerlijke licht dat werd ontstoken toen onze mensheid nog onwetend was van goed en kwaad, toen er nog geen keuze bestond – een licht dat binnen ons diepste bewustzijn blijft branden. Ze vertellen ons over werelden en mensen die de ervaring van het leven ondergaan om onze volmaking tot stand te brengen, en over het heilige doel waarvoor wij bestaan. Hun verhalen zijn soms duister, vaak roerend, soms grappig. Ze weten ons te boeien zelfs als we ze niet begrijpen, en geven wenken en aanwijzingen aan ons sluimerende inzicht, en sporen ons aan om onze intuïtieve intelligentie wakker te roepen en de kern van waarheid te ontdekken die ze verbergen.

De barden die de mythische sagen zongen waren vroegere meesters in het oproepen van een opeenvolging van majestueuze denkbeelden zonder een lering specifiek mee te delen die kon worden verstard tot vaste en breekbare meningen. De schoonheid van hun verhalen ligt in de verbazingwekkende ontdekkingstochten waartoe ze het bewustzijn aansporen en in de zich steeds verruimende perspectieven die zich na elk groter inzicht voor ons openen. Misschien heeft geen mythologie ooit de sleutels van de geheimen van de natuur zo volledig omgedraaid als deze bewaard gebleven teksten van de voorvaderen van de Noormannen. Het kan heel goed zijn dat in de Edda's enkele van de meest zuivere versies van de universele wijsheid liggen besloten, en hoewel ze iets minder bekend zijn dan de Griekse en Romeinse mythen, zijn ze minder vervormd. De mythen van het Middellandse-Zeegebied zijn sinds het sluiten van de mysteriescholen zozeer verminkt en gehekeld dat de publieke opinie van latere eeuwen in hun goden niet veel meer heeft gezien dan weerspiegelingen van menselijke zwakheden. Omdat die mythen in de eerste plaats exoterisch en onverklaard zijn, werd de betekenis ervan in de loop van de Middeleeuwen in Europa steeds

minder begrepen en werden ze verkeerd voorgesteld. Als gevolg daarvan is men alle mythen gaan beschouwen als kinderachtige fantasie van mensen die alles wat ze niet begrijpen zijn gaan vereren. Als we een ruimer inzicht hadden in de edele waarheden die deze verhalen oorspronkelijk probeerden over te brengen, zouden we onze eigen spirituele gedachteatmosfeer kunnen verrijken. Het mythische erfgoed van die verre noordelijke landen schijnt een veiliger toevlucht te zijn geweest voor de tijdloze wijsheid dan de meeste andere.

Niemand weet hoelang de Oud-Noorse verhalen mondeling werden doorgegeven voor ze schriftelijk werden vastgelegd. Het kan inderdaad heel lang geleden zijn dat de laatste beschaving bloeide die kennis had van de geest van de mens, van de oorsprong en bestemming van het heelal, en van de loop van de evolutie. De mythemakers waren ongetwijfeld de grootste wijzen van de mensheid; de Oud-Noorse barden, evenals die uit het oude India en andere landen, kleedden hun kennis in ritmische verzen die gemakkelijk konden worden onthouden en zo bleef deze gedurende millennia behouden, zelfs al was het maar als ontspanning. Iemand die de Oud-Noorse liederen onderwees en zong was een *skald*, een woord dat in Zweden nog steeds wordt gebruikt en ‘dichter’ betekent. De gevoelswaarde die er echter in de Edda’s aan wordt gegeven is die van iemand die wijsheid bezit, geestelijke kennis, en de term is nauw verbonden met het denkbeeld van de mede, het voedsel van de goden. De *skaldemjöd* (dichterlijke mede) verwijst naar de mysteriën, de wijsheid die werd gezocht door Odin, de belangrijkste van de scheppende goden, tijdens zijn zoektocht door de sferen van de stof – de ‘reuzenwereld’.

In de mythologie liggen geestelijke waarheid, logische filosofie, en ook wetenschappelijke feiten verborgen.

Inderdaad, de laatste ontdekkingen van de wetenschap bewijzen vaak onontbeerlijk te zijn om de wetenschap in de mythen te begrijpen. We weten misschien nooit hoe de onbekende volkeren uit de verre oudheid aan deze kennis zijn gekomen tenzij we erkennen dat die waarheid ingeboren is in het intelligentieniveau van het leven dat op aarde wordt vertegenwoordigd door de mensheid. De oude legenden vertellen dat de goden mensen schiepen uit hun eigen substantie, 'naar hun eigen beeld' zoals de bijbel het omschrijft, en dat goddelijke leraren eeuwenlang samen met ons de aarde bewandelden, en de jonge intelligenties trainden om de werkwijze van de natuur te begrijpen en met haar samen te werken. Na verloop van tijd, toen de mensheid door het uitoefenen van de vrije wil kennis begon te verwerven en ervaring opdeed van goed en kwaad, ging de onschuld van die dagen verloren. In haar haastige streven naar meer materiële vooruitgang verwijderde de mensheid zich steeds meer van haar goddelijke leermeesters. Daarna moet onze mensheid haar vrijheid *verdienen*: ons menselijke bewustzijn moet leren de waarheid te onderscheiden van het onware en zich doelgericht te bevrijden van de verlokkingen van de stof om zijn rechtmatige plaats onder de goden in te nemen.

In die vroege periode, toen de goden zich onder de mensen begaven, zijn veel van de mythische verhalen ontstaan. Als ze voor ons vaak duister zijn, dan is dat niet zo verbazingwekkend, want ze hebben ongetwijfeld veel fasen van menselijke onvolmaakte herinnering doorlopen; en ons begrip, evenals onze scepsis, vloeit voort uit onze innerlijke houding. Zodra we, gezien onze huidige kennis en de ruimdenkendheid die geleidelijk meer invloed heeft dan de dogmatische meningen van het verleden, in een mythe een weerspiegeling gaan herkennen van een waarheid die onafhankelijk daarvan is ontdekt door de wetenschap of de

nieuwe wetenschappelijke filosofieën en het religieuze niet-sektarische denken, dan wordt het gemakkelijker om dezelfde waarheid van de natuur in andere stelsels te zien.

Edda betekent ‘overgrootmoeder’ en, bij uitbreiding, ‘moederschoot’ wat het idee oproept van een ‘wereldmoeder’. Het woord is kennelijk afgeleid van *veda*, de heilige geschriften of *vidyā* (kennis, van *vid*, weten, begrijpen) van de hindoes, waarvan het Duitse *wissen*, het Zweedse *veta,* en het Oud-Engels *wit* zijn afgeleid – allemaal woorden die ‘weten’ betekenen. De *skalden* namen een ereplaats in want zij bezaten kennis en, zelfs in de tijd van de vikingen werd de *drott* (druïde) nog vereerd als iemand die de goddelijke wijsheid bezat. (Later werd het woord gebruikt om daarmee een dappere en edele hoofdman, een strijder-koning, aan te duiden, meer in overeenstemming met het krijgshaftige volk dat de vikingen toen waren geworden.) Deze wijsheid, of Edda, werd meegedeeld door de skalden die van de ene naar de andere levensgemeenschap van boeren reisden die langs de vele baaien en inhammen van de Scandinavische landen woonden. Zo’n baai wordt een *vik* genoemd en iemand die op het land langs de baai woonde stond bekend als een *viking.*

Redelijkerwijs zouden we moeten vermelden dat de vikingen die algemeen de reputatie genoten dat ze Europa terroriseerden en van wie sommigen ongetwijfeld Amerika bezochten lang vóór Columbus zijn beroemde reis maakte, hoewel ze een ruw en eenvoudig volk waren, een sterk gevoel voor eer en ethisch gedrag hadden. Velen van hen zouden een leven hebben geleid waarbij ze regels en voorschriften volgden waaraan weinigen in deze tijd zich zouden willen houden. Omdat de kooplieden op de hoge zeeën omringd waren door piraten, liepen ze met hun goederen een groot risico, en daarom schakelden ze de vikingen in om zich te beschermen. Deze Noormannen met hun repu-

tatie van kracht en heldenmoed boden een gewapend escorte en werden de verzekeringsagenten van het continent. (De lijfwachten van alle keizers van Byzantium vanaf de negende tot de twaalfde eeuw waren vikingen.) Ongetwijfeld waren er enkelen onder hen die bezweken voor de verleiding om hun eigen afpersersbende te vormen, maar men zou dit niet alle Noormannen moeten verwijten die in het algemeen eeuwenlang een beschavende invloed hadden. Waar ze zich ook vestigden brachten ze recht en orde – het beroemde Noormannenrecht – en IJsland was duizend jaar geleden de oorspronkelijke thuisbasis van een democratische parlementaire regering en had het vroegst bekende rechtssysteem met een proces door een onpartijdige jury. Maar dit terzijde.

Het is twijfelachtig of de wijsheid die in de gezangen en sagen was verborgen na verloop van tijd nog volledig werd begrepen, zelfs door de skalden; ze hebben misschien ook aan de inhoud enkele verfraaiingen toegevoegd om hun publiek ter wille te zijn, of ze lieten minder populaire verhalen weg uit hun repertoire. We moeten ook rekening houden met de menselijke onvolmaaktheid bij de mondelinge overdracht, omdat we niet over middelen beschikken om te weten hoe ver terug in het mistige verleden deze overblijfselen van wijsheid het eerst onder woorden werden gebracht. We weten dat Saemund de Wijze (1057-1133 n.Chr.) na in Frankrijk te hebben gestudeerd, een school opende in Oddi op IJsland, waar hij de Oudere of Poëtische Edda zou hebben opgeschreven. De Jongere Edda wordt toegeschreven aan Snorri Sturlusson (1178-1241), die de school in Oddi als een leerling van Saemunds kleinzoon bezocht en in die tijd moet hij de gedichten hebben leren kennen. De meeste ervan, waaronder enkele die nu niet meer in dichtvorm bestaan, heeft hij in prozavorm gegoten. Veel deskundigen vinden zijn hervertelling gemakkelijker

te begrijpen dan de nogal duistere gedichten van de Oudere Edda.

In hun inleiding van het *Corpus Poeticum Boreale, the Poetry of the Old Northern Tongue* (1883), wijzen G. Vigfusson en F. York Powell erop dat veel van het materiaal dat in de prozacommentaren op de eerste poëtische mythen wordt gegeven òf niet in de verzen die nog bestaan zijn terug te vinden òf heel schetsmatig en onvolledig zijn. Ze concluderen hieruit dat de prozaversies, hetzij van Snorri Sturlusson of een commentator, moeten zijn ontleend aan meer uitvoerige maar niet meer bestaande originelen. De twee onderzoekers verwijzen feitelijk naar delen van de Völuspá die in één prozaversie worden geciteerd als 'een verwarde, wanordelijke mengelmoes van gebroken, verwrongen verzen, alsof de regels van het gedicht in een fles door elkaar waren geschud' (blz. xcviii); en ze nemen waarschijnlijk terecht aan dat na de eerste formulering van wijsheid in de vorm van een mythe door een grote ziener of door zieners, het 'Tijdperk van Voortbrenging is afgesloten, de Eeuw van Commentatoren, Kopiisten, Glossenmakers begint, en we hebben geluk als we het boek kunnen verkrijgen zoals het dan nog bestaat vóór het Tijdperk van Verwaarlozing en Verval is ingetreden en het werk gedeeltelijk is vergaan' (blz. xcvii).

Rond 1890 publiceerde de Zweedse onderzoeker Fredrik Sander zijn *Rigveda-Edda*, waarin hij de Germaanse traditie laat teruggaan op die van de oude Ārya's. Door zijn studie raakte hij ervan overtuigd dat de Oud-Noorse mythologie uit India kwam en hindoemythen nauwkeuriger bewaarde dan de klassieke Griekse en Romeinse mythen die sterk zijn vervormd. Max Müller beschouwde de Edda-traditie als ouder dan de Veda's; anderen, onder wie Sven Grundtvig, plaatsen de oorsprong van de Edda's in de vroege ijzertijd; weer anderen poneren een vroegchriste-

lijke oorsprong. Hoe oud ze ook zijn, de *inhoud* van de mythen komt overeen met de oudste verslagen in veel delen van de wereld, waardoor men moet concluderen dat ze òf alle voortkomen uit één enkele bron, een prehistorische formulering van wetenschap, filosofie en mystiek die eens gemeenschappelijk was voor de hele mensheid òf, als alternatief, dat elk ervan onafhankelijk en toevallig tot stand kwam – een gedachte die te absurd is om serieus in overweging te worden genomen. Hoe dan ook, het bewijsmateriaal wijst op één enkel geheel van kennis dat de tradities heeft geïnspireerd waarvan de overblijfselen overal op de wereld zijn te vinden.

Deze studie is om twee redenen bijna geheel beperkt tot een gedeelte van de Saemundar Edda: Ten eerste, vanwege de overweldigende hoeveelheid materiaal die aan de orde komt in zelfs het kleine aantal gedichten dat hier is opgenomen, en ook door de overtuiging dat, hoewel het gekozen materiaal misschien beperkt en onvolledig is, wat er is geselecteerd tenminste niet is verminkt. Terwijl deze verzen waarschijnlijk minder dan de eens bekende waarheid bevatten, kunnen we er vrij zeker van zijn dat ze niet zijn uitgebreid om meer te bevatten, dat wil zeggen dat er weinig of geen onecht materiaal door latere schrijvers aan is toegevoegd. De andere reden voor onze keuze is dat we in dit materiaal waarheden herkennen die in deze tijd meer volledig zijn besproken in de moderne theosofische literatuur. Bovendien worden veel van deze waarheden nadat ze door de grote religies eeuwenlang over het hoofd zijn gezien, nu bijna dagelijks ontdekt door het nieuwe wetenschappelijke onderzoek dat op vele en verbazingwekkende manieren overeenstemt met de theosofische leringen.

Deze eeuw is veel vrijer dan elke andere in de geschiedenis. Toen het christendom zich over Europa verspreidde, vernietigden de fanatieke gelovigen van de nieuwe religie

systematisch de tempels en heiligdommen van vroegere goden en vermoordden mensen die de heidense rituelen bleven volgen. De heidenen van de noordelijke landen, die door hun gewoonte van onbeperkte gastvrijheid en absolute tolerantie op religieus gebied zeer vatbaar waren voor misbruik daarvan, werden bekeerd of vernietigd voor ze stappen konden ondernemen om zo'n onverwachte en eigenmachtige annexatie te voorkomen. Ze kwamen onder de controle van de Roomse pausen die de Latijnse taal en orthodoxe evangeliën in de plaats stelden van de lokale taal en geschriften. De Oud-Noorse religie werd al snel een mengvorm van gedeeltelijk begrepen christendom geënt op een, tegen die tijd, gedegenereerde heidense wortel. Alleen het verre IJsland, waarvan de bevolking en het priesterschap relatief ontoegankelijk waren voor de kerk, en waar zij onmogelijk toezicht kon houden, ontsnapte aan de methodische vernietiging van zijn heiligdommen en tradities. Daar negeerden zelfs de christelijke priesters de nieuwe regels – bijvoorbeeld van het celibaat – en gingen verder op de manier van hun voorvaderen, en gebruikten de taal van hun vaderen en gaven de oude traditionele kennis door aan hun kinderen. Het was daar dat Saemund de Wijze leefde en de poëtische Oudere Edda opschreef, en de taal gebruikte waarvan het ritmische metrum in de toehoorder de intuïtie wakker roept. Snorri werkte later de beknopte verzen uit en vertelde de verhalen die meer in het bijzonder gaan over de mensenrassen en hun ontwikkeling. De mythen hebben aanleiding gegeven tot talloze volksverhalen en sprookjes die zijn aangepast aan verschillende uitdrukkingsmiddelen, van kinderrijmpjes tot grote opera's, door zulke verschillende overdragers als Moeder de Gans en Wagner, en ze omvatten verzamelingen die zijn gemaakt door onderzoekers van folklore zoals de gebroeders Grimm in de negentiende eeuw.

Van de talloze verkondigingen van de universele wijsheid in evangeliën, verhalen en leringen, blijft ieder nieuw licht dat is ontstoken slechts zo lang branden als dat de waarheid voor haar volgelingen van het grootste belang blijft. Vroeg of laat begint er een proces van uitholling: menselijke organisaties, opgericht om de boodschap te bewaren, worden belangrijker dan de boodschap zelf en verduisteren deze; daarna wordt de aandacht gericht op het masker – de methode en het ritueel – terwijl de werkelijkheid over het hoofd wordt gezien. Verkeerde interpretaties, verkeerd begrip, en bijgeloof gaan snel overheersen terwijl de inspiratie verloren gaat en de heilige kennis opnieuw wordt vergeten. Van majestueuze wetten van de universele natuur worden de mythische godheden verpersoonlijkt tot goden en helden van wie de handelingen onvoorspelbaar lijken omdat de wijsheid ontbreekt die ooit lag besloten in nu lege rituelen – het enige wat is overgebleven van een eens vriendschappelijk verbond tussen mensen en de goddelijke krachten die in het heelal heersen.

En toch leven de mythen voort. Dit is het eeuwige mysterie: de onvernietigbare kern van waarheid, weergegeven in honderd gedaanten, die de mensheid door de eeuwen heen heeft geïnspireerd. In ieder land hebben enkelen geleefd die door zich moedig te begeven in de sferen waar de geest ongeschonden woont, uit de onvergankelijke bron van waarheid hebben gedronken en daarvan iets hebben meegebracht naar ons gebied. Deze afstammelingen van de vroege mythemakers zijn de *skalden*, de dichters en zieners die de verbindingskanalen tussen de mensheid en de goden openhouden. Door de eeuwen heen verkondigden zij de eeuwige wijsheid terwijl de rest van ons zich blijft verheugen in de ‘goddelijke verhalen’ die in de diepten van ons een vage herinnering oproepen aan een heilige opdracht. De stem van de barden kan nooit sterven, want

ze bezingt het patroon van de eeuwigheid. Ze doet een beroep op het onsterfelijke deel van ons, ook als het sterfelijke zelf daarmee de spot drijft zoals Loki doet wanneer hij, niet uitgenodigd en onvoorbereid, de eetzaal van de goden binnengaat.[6]

[6] Vgl. Loki's Schimpdicht, blz. 270.

2

De levensboom – Yggdrasil

In iedere mythologie komt een levensboom voor. Toen in het bijbelverhaal de mens had gegeten van de vruchten van de boom van kennis van goed en kwaad, zeiden de 'jaloerse' goden (*elohīm*) – gewoonlijk vertaald als 'de Here God' – bevreesd: 'laat hij zijn hand niet uitstrekken en ook van de boom des levens nemen en eten, zodat hij in eeuwigheid zal leven'. Daarom plaatsten ze 'een vlammend zwaard dat zich in iedere richting wendde om de weg naar de boom van het leven te bewaken'.[1] In de bantoe-mythen achtervolgt een nogal ontzagwekkende levensboom de godin van de vruchtbaarheid en brengt bij haar alle natuurrijken voort;[2] in India is de Aśvattha-boom[3] geworteld in de hoogste hemel en reikt naar omlaag door de ruimten terwijl hij aan zijn takken alle bestaande werelden draagt. Het denkbeeld van een boom die zich in werelden vertakt is universeel. Het is interessant dat we nog steeds de gewoonte hebben een boom te versieren met veelkleurige ballen, die de vele en verschillende soorten werelden voorstellen die aan de takken van de wereldboom hangen, ofschoon de betekenis allang verloren is gegaan.

In de Edda wordt de levensboom Yggdrasil genoemd, kennelijk om verschillende redenen. Dit is weer een van de

---

1 *Genesis* 3:22, 24.
2 *Indaba, My Children*, blz. 3-13.
3 *Bhagavad-Gītā*, hfst. 15.

knappe woordspelingen die de barden van de Noormannen gebruikten om hun boodschap over te brengen. *Ygg* is op verschillende manieren, in samenhang met andere woorden, vertaald als 'eeuwig', 'ontzagwekkend' of 'verschrikkelijk' en ook 'oud' of beter gezegd 'tijdloos'. Odin[4] wordt Yggjung genoemd – 'oud-jong', wat overeenkomt met het bijbelse 'Oude van Dagen' – een denkbeeld dat alleen met behulp van de intuïtie door het verstand kan worden begrepen. Yggdrasil is Odins strijdros of, wat even logisch is, zijn galg, wat wil zeggen een goddelijk offer, een kruisiging van de stille wachter van wie het lichaam een wereld is. In deze gedachtegang vormt iedere levensboom, groot of klein, een kruis, waaraan zijn heersende god genageld blijft zolang zijn stoffelijk bestaan duurt. Terwijl Yggdrasil betrekking kan hebben op een heel universum met al zijn werelden, is ook ieder mens binnen zijn eigen grenzen een Yggdrasil, een miniatuur van de kosmische es. Ieder is geworteld in de goddelijke bodem van het Al-zijn en draagt zijn Odin – de alomtegenwoordige geest, die de wortel en oorzaak van alle levende wezens is.

Iedere levensboom – menselijk of kosmisch – voedt zich door drie wortels die tot in drie gebieden reiken: één ervan ontstaat in Ásgárd, het verblijf van de Asen, waar hij van water wordt voorzien door de bron Urd, gewoonlijk vertaald als het verleden. De juiste betekenis van de naam is echter Oorsprong, eerste oorzaak, in de zin van voorafgaande oorzaken waaruit alle verdere gevolgen voortvloeien. Urd is een van de drie 'maagden die veel weten' – de Nornen of schikgodinnen, die met hun verziende blik verleden, heden en toekomst onderzoeken, terwijl ze de draden van het lot spinnen voor werelden en mensen. 'Eén werd Oorsprong genoemd, de tweede Wordend; deze twee

[4] Ook Wodan of Wotan genoemd.

vormden de derde, Schuld genaamd. Het lot, leven en dood, de lotgevallen van helden, alles komt uit hen voort'.[5] *Urd*, het verleden, belichaamt alles wat is voorafgegaan en is de oorzaak van het heden en de toekomst. *Verdande* is het heden, maar is niet een statische toestand; integendeel, het betekent Wordend – het dynamische, altijd veranderende, mathematische punt tussen het verleden en de toekomst; een punt van essentieel belang, want het is het eeuwige moment van keuze voor de mens, wanneer er bewust en doelgericht een beslissing wordt genomen, ingegeven door begeerte, om op het evolutiepad vooruit of achteruit te gaan. Het is opmerkelijk dat deze twee Nornen de derde *scheppen*, *Skuld*, wat Schuld betekent: iets wat men schuldig is, wat uit evenwicht is en in de toekomst in evenwicht moet worden gebracht – het onvermijdelijke gevolg van het hele verleden en van het heden.

Terwijl de Nornen het Oud-Noorse equivalent vormen van de Griekse Moirai of schikgodinnen die de draden van het lot spinnen, herkennen we in hen ook wat in de Stanza's van Dzyan[6] de *lipika's* worden genoemd – een Sanskrietwoord dat 'schrijvers' of 'optekenaars' betekent. Evenals de Nornen zijn ze de onpersoonlijke en onverbiddelijke processen die automatisch iedere gebeurtenis vastleggen en de voorbereidingen treffen voor het in evenwicht brengende werk van karma – de 'natuurwet van gevolgen' of van oorzaak en gevolg – dat op alle gebieden van handeling onfeilbaar werkt en de omstandigheden bepaalt waarin ieder wezen terechtkomt als gevolg van zijn keuzen in het verleden. In de niet-zelfbewuste rijken is dit een zuiver automatische vereffening; in het mensenrijk brengt ieder motief,

---

[5] Völuspá, 20.

[6] Deze stanza's maken deel uit van de oude geschriften die in *De Geheime Leer* worden toegelicht.

edel of laag, bijbehorende kansen en obstakels met zich mee die de toekomst wijzigen. Omdat de mens bovendien in staat is zelfbewust te kiezen, is hij zich ook in toenemende mate bewust van zijn verantwoordelijkheid voor komende gebeurtenissen. Ieder wezen is het resultaat van alles wat het van zichzelf heeft gemaakt, en ieder zal worden wat door zijn huidige gedachten en daden wordt voorbereid. Het verslag van het steeds veranderende complex van deze krachten blijft bewaard in zijn meest innerlijke wezen, het hogere zelf in de mens, de Norn van het individu die de Edda zijn *hamingja* noemt. In de christelijke traditie is dat onze beschermengel.

De tweede wortel van Yggdrasil ontspringt aan de bron van Mimer. Deze bron van absolute stof behoort toe aan de 'wijze reus Mimer', en is de bron van alle ervaring. Er wordt verteld dat Odin iedere dag van het water uit deze bron drinkt, maar om dat te kunnen doen moest hij een van zijn ogen opgeven, dat verborgen ligt op de bodem van de bron. In veel populaire verhalen waarin Odin is vermomd als een oude man in een blauwe bontjas, draagt hij een hoed met slappe rand om het feit te verbergen dat hij één oog mist. Dit betekent echter niet hetzelfde als te zeggen dat hij maar één oog *heeft*. Kunnen we er zo zeker van zijn dat hij oorspronkelijk maar twee ogen bezat? De heilige geschriften van veel volkeren verwijzen naar een ver verleden toen de mensheid een 'derde oog' bezat – het orgaan van de intuïtie – dat zich volgens de theosofie miljoenen jaren geleden binnen de schedel terugtrok waar het in rudimentaire vorm aanwezig bleef als de pijnappelklier, in afwachting van de tijd dat het weer meer zal gaan functioneren dan nu. Die interpretatie vertelt ons niet alleen iets over de betekenis van het verhaal maar ook over de beeldende taal die in deze mythen werd gebruikt. Aangezien de onderdompeling in de wereld van de stof de ervaringen

verschaft die wijsheid brengen, offert het bewustzijn (Odin) een deel van zijn gezichtsvermogen op om dagelijks een slok uit de bron van Mimer te ontvangen, terwijl Mimer (de stof) enig goddelijk inzicht ontvangt. Mimer is de stamvader van alle reuzen, de tijdloze wortel van Ymer-Örgälmer de ijsreus, waaruit werelden worden gevormd.

Langgeleden, zo wordt gezegd, werd Mimer gedood door Njörd (de tijd) en werd zijn lichaam in een moeras geworpen (de 'wateren' van de ruimte). Odin redde zijn van het lichaam gescheiden hoofd en 'overlegt er dagelijks mee'. Dit wijst erop dat de god, het bewustzijn, gebruikmaakt van het 'hoofd' of het hogere deel van zijn metgezel in de stof, het voertuig of lichaam, om de les van de ervaring te leren. De reus verwerft tegelijkertijd een zekere mate van bewustzijn door de verbinding met de energetische, goddelijke kant van de natuur. Dualiteit schijnt universeel te zijn: geen gebied is zo laag, geen bewustzijn zo verheven, dat het buiten deze eeuwigdurende wisselwerking staat, omdat de goddelijke drang zich dagelijks in werelden van activiteit begeeft en werkt en daar, door ervaringen op te doen, 'runen van wijsheid verwerft'. Bewustzijn en stof zijn dus op alle gebieden betrekkelijk ten opzichte van elkaar, zodat wat bewustzijn is op het ene gebied van kosmisch leven, stof is voor het gebied daarboven. De twee kanten van het bestaan zijn onafscheidelijk. Beide omvatten ieder gebied van leven, omdat reuzen goden worden en goden de 'geslaagden' zijn van vroegere reuzenwerelden, en tot een nog hogere goddelijkheid evolueren.

De boom van Mimer is Mimameid, de Boom van Kennis, die niet moet worden verward met de levensboom, hoewel de twee in bepaalde opzichten verwisselbaar zijn, want kennis en wijsheid zijn de vruchten van het leven; omgekeerd schenkt het toepassen van wijsheid aan levende

wezens onsterfelijkheid in steeds verhevener gebieden van de levensboom.

De derde wortel van Yggdrasil reikt tot in Niflheim (wolkenhuis) waar de wolken – nevelvlekken – worden geboren. Evenals de twee andere gebieden heeft dit geen betrekking op een plaats maar op een toestand. De naam is bijzonder suggestief omdat nevelvlekken stadia zijn in de ontwikkeling van kosmische lichamen. De wortel wordt van water voorzien door Hvergälmer, de bron van alle 'rivieren van levens' – klassen van wezens.[7] Dat zijn wat we de natuurrijken noemen, die met hun grote verscheidenheid van vormen iedere bol samenstellen. Niflheim, waar de oorsprong ligt van al deze levenstypen, bevat de borrelende kookpot van de stof – de oorspronkelijke, ongedifferentieerde substantie, waaruit de soorten materie van elke graad van stoffelijkheid zijn voortgekomen. Ze is de *mūlaprakriti* (wortelnatuur) van de hindoekosmogonie, waarvan het goddelijke complement *parabrahman* (voorbij brahman) is.

Het ingewikkelde levenspatroon van Yggdrasil bevat zowel feiten van natuurhistorische als van kosmologische aard, die uit de teksten kunnen worden opgemaakt. De eerste wortel bijvoorbeeld, die ontspringt aan Ásgárd, het rijk van de Asen, en van water wordt voorzien door de bron van het verleden, brengt voor alle hiërarchieën van het bestaan het 'lot van de helden' van oorzaak tot gevolg in kaart, en de goden zijn net zo min vrijgesteld van deze onverbiddelijke wet als elke andere levensvorm. Toch verandert de loop van het lot ieder moment, omdat ieder wezen in vrijheid handelt binnen de beperkingen van de door dat wezen zelf geschapen omstandigheden.

De tweede wortel, die water ontvangt uit de bron van Mimer, ontleent zijn voedsel aan de ervaringen in de stof,

---

[7] Grimnismál, 26.

opgedaan door het goddelijke oog van de geest, omdat Odin dagelijks overlegt met het hoofd van Mimer.

De derde wortel krijgt zijn water uit de vele rivieren van levens: al de verschillende uitdrukkingsvormen die nodig zijn om aan de eisen van allerlei soorten bewustzijn te voldoen.

In de eerste helft van zijn leven draagt Yggdrasil, de machtige es, de naam Mjötvidr (in maat toenemend), terwijl tijdens het groeiproces de energieën van de boom van zijn geestelijke wortels naar de werelden in wording vloeien. Zijn substanties gedijen op alle gebieden, verrijkt door de bronnen die zijn drie wortels – geest, stof en vorm – voeden. Na het bereiken van de volle wasdom wordt de boom Mjötudr (in maat afnemend); zijn sappen vloeien dan terug in het wortelstelsel, de levenskrachten verlaten de stoffelijke gebieden, terwijl de herfst van zijn leven de vruchten en zaden voortbrengt voor de daaropvolgende toekomstige levens. Tenslotte krijgt de slaaptoestand de overhand tijdens de ijsreus – of cyclus van rust – die dan aanbreekt.

Deze beeldspraak van een boom, die in veel mythen en geschriften wordt gebruikt om een kosmos uit te beelden, is opvallend nauwkeurig. We weten dat op aarde in iedere lente de stroom van krachten zijn groeivermogen doorgeeft aan ieder takje en blad, en schoonheid en volmaaktheid schenkt aan de bloesems, die na verloop van tijd rijpen tot vruchten, die de dragers zijn van het zaad voor toekomstige bomen; en dat als het jaar zijn einde nadert, het sap terugkeert naar het wortelstelsel, het voedt en een nog hechtere basis verschaft voor de groei van het volgende jaar. We zien hier ook een overeenkomst met ieder mensenleven: het lichaam van een baby is zacht en teer, maar neemt in omvang en gewicht toe tot de middelbare leeftijd; daarna voltrekt het proces zich in tegenovergestelde richting en vindt zijn hoogtepunt in de transparante broosheid van heel

oude mensen. Ook bij het belichamen van werelden wordt de latente, ongevormde stof door goddelijke krachten doordrongen met karakter, structuur en vorm, wat een toename van substantie en vastheid met zich meebrengt. De gelaagde kosmos breidt zich van binnen naar buiten uit en vertakt zich door alle graden van stoffelijkheid, tot voor dat stadium van zijn evolutie de uiterste grens is bereikt, waarna de levenskrachten zich terugtrekken in de geestelijke gebieden, terwijl de goddelijke wortel de essentie of het aroma van de ervaringen in zich opneemt. Op die wijze belichamen bewustzijnen zich in werelden met meerdere niveaus en verwerven zo de goddelijke mede van ervaring.

Yggdrasil voedt alle wezens met een levengevende honingdauw. De werelden die op alle niveaus van het bestaan aan zijn takken hangen, ontvangen van de goddelijke wortels wat nodig is voor de groei: aanleg uit de bron van Urd, materiële substantie uit de bron van Mimer en passende uitdrukkingsmiddelen uit de rivieren van levens van Hvergälmer. Bij de dood, als de geest zich terugtrekt zoals het voedingssap in de wortels, blijven de zaden voor toekomstige belichamingen als een onvergankelijk geheugen bestaan, terwijl het lege stoffelijke omhulsel voor toekomstig gebruik wordt omgevormd, zoals de bladeren van de bomen vallen en in de winter gaan rotten en de bodem verrijken.

Yggdrasil is niet onsterfelijk. Zijn levensduur is gelijk aan die van de hiërarchie die de boom vertegenwoordigt. Vernietigende krachten zijn altijd aan het werk en leiden tot zijn uiteindelijke neergang en dood: zijn bladeren worden door vier herten opgegeten, zijn bast wordt afgeknabbeld door twee geiten, zijn wortels worden ondermijnd door de slang Nidhögg (knager van onderen). Wanneer zijn levensduur is verstreken, komt de machtige es ten val. Zo wordt de tijdelijke aard van het bestaan en de vergankelijkheid van de stof onderwezen.

Tijdens het hele leven van de es bouwt een eekhoorn zijn nest in die boom en rent op en neer langs de stam en onderhoudt de verbinding tussen de adelaar of de heilige haan hoog in zijn kruin en de slang aan zijn voet. Het kleine knaagdier stelt het leven of bewustzijn voor, dat de hoogten en diepten van het bestaan overbrugt. Het wordt ook afgebeeld als een boor die door de hardste materie kan boren. In Hávamál wordt verteld hoe Odin naar de mede van de barden zocht die diep in een berg was verborgen, en daarbij de hulp inriep van de eekhoorn (of boor) om door het gesteente heen te dringen; vermomd als slang kwam hij binnen door het boorgat. Toen hij eenmaal binnen was, wist hij de dochter van de reus Suttung die de mede in zijn ondergrondse domein verborgen hield, over te halen om hem ervan te laten drinken en zo verwierf hij wijsheid. Dit is een vaak terugkerend thema: het goddelijke dat de mede in de stof zoekt en daardoor groeit en leert alvorens naar de hemelse werelden terug te keren.

3

Goden en reuzen

Wanneer we mythologieën in het licht van de theosofische denkbeelden bestuderen, herkennen we dat hun goden verpersoonlijkte natuurkrachten zijn die niet statisch of volmaakt zijn, maar allerlei graden van evoluerende intelligenties vertegenwoordigen. Sommigen zijn onze toestand zover vooruit dat ze onze meest verheven voorstellingen te boven gaan; in het verleden hebben ze het stadium van rudimentair zelfbewustzijn doorgemaakt waarin wij ons op dit moment bevinden, en een geestelijke staat bereikt die wij nog moeten verwerven. Anderen kunnen zelfs minder ver zijn ontwikkeld dan het mensenrijk. Deze zouden op de weg ‘omlaag’ zijn naar de stof, en zouden ons stadium van stoffelijke ontwikkeling nog niet hebben bereikt.

De goden en reuzen van de Edda’s zijn de twee kanten van het bestaan, de dualiteit waaruit werelden worden opgebouwd. Goden zijn bewuste energieën, intelligenties in vele graden. Ze belichamen zich in sterren, planeten, mensen – in iedere levensvorm. Hiertoe behoren schijnbaar levenloze structuren van stof – rotsen, regenwolken, oceaangolven – die we gewoonlijk niet als levend beschouwen, maar die, omdat ze structuren van atomen zijn, de dynamiek bevatten van de atomen waaruit ze zijn samengesteld, en ook hun eigen unieke karakteristieke aard en beweging hebben. De energieën die voor deze dynamiek in het heelal zorgen zijn de individuele zich ontwikkelende bewustzijnen die in de mythen goden worden genoemd.

De reuzen, hun tegenhangers, zijn inert: koud, bewegingloos, niet gevormd. Ze worden alleen dan stof wanneer ze door de goden worden bezield en in beweging gebracht, en wanneer de goden vertrekken houden ze op te bestaan. De tijdsperioden waarin de structuren, organismen, met leven worden begiftigd zijn de reuzen die in de Edda's worden genoemd; dat wil zeggen, ze zijn de levensperioden van de goden en ook hun lichamen.

In veel verhalen ontmoeten we een of meer goden die naar de reuzenwereld reizen, en een reus bezoeken om 'te zien hoe zijn zaal wordt ingericht'. Er is vaak een confrontatie tussen een god en een reus die met elkaar wedijveren in het klassieke raadselspel waarin de rivalen om de beurt raadsels opgeven die de ander moet oplossen. De verliezer verspeelt zijn leven. De betekenis van deze krachtmeting is overduidelijk een uitwisseling van informatie voor de toehoorder of lezer en symboliseert op meesterlijke wijze de manier waarop een goddelijke energie de substantiële kant van haar natuur bezielt en zich daarin belichaamt; in ruil daarvoor doet ze ervaring op in het bestaan en verkrijgt een ruimer inzicht. De eropvolgende 'dood' van de reus (die de confrontatie altijd verliest) symboliseert een verandering van toestand, groei, omdat de rudimentaire, stoffelijke natuur in haar vroegere toestand sterft als ze in een verder gevorderd evolutiestadium komt.

Het bestaan is kennelijk eindeloos; entiteiten zijn alleen ten opzichte van andere entiteiten gevorderd of onvolwassen, nooit in absolute zin hetzij in de tijd of als soort. Evenals de *aions* (eonen) van de gnostici, zijn de Oud-Noorse reuzen zowel werelden als tijdsperioden, zoals al is gezegd: tijdperken waarin goden zijn belichaamd in passende vormen en daarmee in wisselwerking staan. Vaak wordt een reus de 'ouder' genoemd van een individu dat de eigenschappen van zijn tijd vertoont, zoals men zou kunnen

zeggen dat iemand 'een kind van de Renaissance' is of 'een product van zijn tijd'. Een kortere cyclus binnen een grotere kan men een dochter van de reus noemen, en verschillende dochters zouden dan een reeks cyclussen symboliseren binnen een grotere.

Wanneer de goden werelden vormen en zich daarin belichamen, zegt men dat ze de tafel gereedmaken voor hun feestmaal, want aan de stellaire, planetaire, en andere stoffelijke 'tafels' nemen goddelijke intelligenties wat van de 'mede' van ervaring tot zich en worden daardoor gevoed.

Tegenover de reuzen, die gedurende de levensperioden van de goden optreden als voertuigen of dragers van goddelijke energieën, staan de eonen van niet-leven wanneer de goden zich uit het bestaan hebben teruggetrokken, en naar hun verheven gebieden zijn weergekeerd, waarbij de stof in een toestand van entropie wordt gelaten. Zulke tijdperken zijn de ijsreuzen. Zij vertegenwoordigen perioden van inertie waarin geen energieën aanwezig zijn. Tijdens deze volledige afwezigheid van beweging is er geen leven of bestaan in de ruimte die aldus leeg is geworden; geen atomen bewegen, geen vormen worden samengesteld omdat er geen goddelijke energie aanwezig is om leven te geven aan wezens. In oosterse filosofieën wordt zo'n volkomen stilstand *pralaya* (ontbinding) genoemd, wanneer bewustzijnen in hun bijbehorende nirvāṇa's zijn en stof volkomen is uiteengevallen. De enig mogelijke beschrijving van zo'n toestand zou die zijn waarnaar de wetenschap verwijst als het absolute nulpunt (0°K, nul graden Kelvin): totale stilte, volledige immobiliteit, de afwezigheid van een of andere soort bestaan. Voor ons is dit natuurlijk een zuiver hypothetische toestand, ondenkbaar voor levende wezens, maar de moderne wetenschap benadert het idee van de ijsreus heel dicht door te erkennen dat materie het product is van energieën in beweging – dat er zonder beweging geen stof zou zijn.

De Örgälmer (oorspronkelijk geluid)[1] van de Edda is, evenals Brahmā, de 'uitdijer' van de hindoekosmogonie, de eerste doorbraak van trillende beweging waarmee de vorming van een kosmos begint; de laatste reus Bärgälmer (geluid van wrijving), die wordt 'vermalen op de molen' en 'gered' om opnieuw te worden gebruikt, komt overeen met Śiva, de vernietiger/vernieuwer. Het zou moeilijk zijn om een doeltreffender beschrijving te bedenken van de big bang en de zwarte gaten van de astrofysische wetenschap dan deze mythische namen. Ze doen denken aan de systole en diastole van een groot kosmisch hart; de systole brengt de energieën tot manifestatie die uit chaos een kosmos samenstellen, de diastole neemt de levensessenties opnieuw op in het onbekende hart van het Zijn en laat de lichamelijke sferen uiteenvallen om op de molens van de goden te worden vermalen tot de bevroren homogeniteit van de ijsreus.

In elk soort bestaan, of het nu het leven van een melkwegstelsel, een mens, of een atoom betreft, is er een constante wisselwerking tussen energie en inertie, bewustzijn en substantie, geest en materie, goden en reuzen. De paren van tegengestelden zijn voor altijd met elkaar verbonden, en wederzijds onmisbaar. Er zou geen reus kunnen zijn zonder zijn overeenkomstige god, want er is energie voor nodig om de structuur van atomen te organiseren; anderzijds hebben goden voertuigen nodig om de ervaring te verwerven waardoor het bewustzijn wordt gevoed. Zonder materiële werelden van de ene of andere soort kan bewustzijn niet groeien of zich tot uitdrukking brengen. Vandaar

[1] *Ör* (IJsl.) of *ur* (Zw.) is een voorvoegsel met een voorzetselfunctie, en is vergelijkbaar met ons 'oer'. Het betekent 'vanuit' en heeft de gevoelswaarde van een emanatie vanuit een oorspronkelijke wortel of beginloos begin.

dat de goden en reuzen voor altijd van elkaar afhankelijk zijn en onderling samenhangen. Zo wordt de mede van de goden gebrouwen in de brouwzaal van de reus Äger (ruimte) en geschonken aan de tafels van de zonne- en planetaire stelsels. Dat is de Oud-Noorse versie van de hindoegedachte dat het heelal bestaat voor de ervaring en verlossing van de ziel.

In de loop van de eeuwen begon men de goden van de mythen te beschouwen als mensachtige personages; het schijnt dat de Griekse godheden het meest te lijden hebben gehad van deze kleinering, hoewel ook de Edda's door goedkope spot in populaire verhalen en commentaren zijn onteerd. De overlappende dynamische krachtvelden en de daardoor veroorzaakte zwaartekrachteffecten uit de mythen werden in populaire verhalen afgeschilderd als echtelijke, buitenechtelijke en incestueuze relaties die door generaties van zowel leken als deskundigen werden beoordeeld als het wangedrag van heel onwaarschijnlijke godheden. De Edda zelf geeft een amusant overdreven voorbeeld van deze houding in Loki's Schimpdicht.

Odin

De belangrijkste van de Asen is natuurlijk Odin. Als Alvader is hij de goddelijke wortel van ieder wezen in alle werelden, de essentie van het goddelijke in alle levensvormen, in het kleinste deeltje en ook in de kosmos zelf. Wanneer Odin de reuzenwereld bezoekt, rijdt hij op een achtbenig ros, Sleipnir (glijder) genaamd, waarvan Loki de vader is, en hij gebruikt talloze namen en epithetons die in elk van de gevallen zijn specifieke opdracht aanduiden. Hij bezit een magische ring die elke negende nacht acht extra exemplaren voortbrengt die aan deze ring gelijk zijn. Dit verwijst kennelijk naar de zich snel vermenigvuldigende

cyclussen waarin iedere spiraal, die uit een aantal kleinere krullen bestaat, de zich herhalende beweging voorstelt in zowel ruimte als tijd: de wielen binnen wielen van de bijbelse symboliek. Dit spiraalvormige ontwerp kan overal in de natuur worden gevonden, bij planten en dieren, van de atomaire werelden tot de grootse veelomvattende bewegingen van sterren en melkwegen in de ruimte.

Het belangrijkste en inhoudelijk meest rijke lied uit de Oudere Edda, Völuspá, is gericht aan Odin, de goddelijke pelgrim, die door de werelden reist om in de diepten van de stof ervaring op te doen, runen van wijsheid. Want Odin heeft zowel een individuele als een universele kant. Op het planetaire niveau is hij de leidende geest van de planeet Mercurius; hij is tegelijk de innerlijke god van ieder wezen op aarde en de goddelijke boodschapper, Hermod, die ook zijn zoon is en overeenkomt met de Griekse Hermes.

Odins echtgenote is Frigga, de wijze moeder van de goden, een model van welwillendheid en een beschermster van de geheime wijsheid. In de Oud-Noorse mythen komt ze overeen met de Egyptische Isis en ook in andere stelsels met de universele onbevlekte moeder uit wie alle energetische oorzaken van het leven (goden) tevoorschijn komen, of neerdalen. Frigga wordt degene genoemd die 'het lot van elk wezen kent, hoewel zijzelf niets zegt' (Lokasenna, blz. 273). Haar macht is equivalent aan die van Odin en, hoewel haar invloed allesdoordringend is, dringt deze zich nooit met kracht ergens op. We zien ook dat over Frigga niet is opgetekend dat ze een huis bewoont (vgl. Grimnismál) hoewel ze, als Saga, een van zijn huizen deelt met Odin. We kunnen daarom concluderen dat terwijl Frigga het niet gemanifesteerde, passieve aspect van Odin is, de wijsheid van haar eeuwige verleden haar op het toneel van het leven weergeeft in de vorm van Saga (vgl. blz. 113 vn2).

Omdat Odin op veel niveaus voorkomt – als een schep-

pende kracht in alle werelden, de logos van de klassieke Griekse filosofie, en ook als de bezieler van de menselijke geest – is hij alomtegenwoordig en kan op alle tonelen van het bestaan worden aangetroffen, soms in vermomming, vaak met verschillende namen, maar altijd herkenbaar. Dit versterkt de gedachte dat de goddelijke essentie in alle vormen van leven aanwezig is, en ook in het niet-leven als het enige uit zichzelf bestaande ideaal wanneer de kosmos is opgelost in het niets. Het is daarom niet zo verbazingwekkend te ontdekken dat Odin de Alvader wordt genoemd en om hem in ieder verhaal of gedicht achter het ene of het andere masker te ontdekken. Het meest opmerkelijke voorbeeld is in de Völuspá waar Odin wordt aangesproken als ‘al jullie heilige verwanten’ – waarbij wordt verwezen naar alle levensvormen in het heelal. In Hávamál is hij ‘De Verhevene’, in Vaftrudnismál is hij Gagnrád (waardevolle raad), in Grimnismál is hij Grimner (met een kap bedekt; vermomd), in Vägtamskvädet is hij Vägtam (gewend aan wegen). In het walhalla begroet hij zijn helden als Ropt (over wie wordt kwaadgesproken; hij die verkeerd wordt begrepen) en Nikar (hij die kwistig ongeluk ronddeelt) om redenen die zullen worden verklaard (blz. 97-8).

Thor

Een andere overal erkende godheid is Thor, die overeenkomt met Jupiter van de Romeinen en in bepaalde opzichten met de Griekse Zeus. Als de bron van alle levenskracht en macht, heeft ook hij vele namen die doen denken aan de verschillende verschijnselen waarbij elektromagnetische kracht een rol speelt. Thor is niet alleen de Donderaar die het weer beheerst (vergelijkbaar met Jupiter de joviale en Jupiter Pluvius), maar hij is ook de heerser van de planeet Jupiter. Wanneer Thor de naam Vior gebruikt,

vertegenwoordigt hij vitaliteit, de levenskracht die ieder wezen bezielt. Als Lorride is hij de elektriciteit die we op aarde kennen en hij bezoekt ons vanuit de omringende hemel door bliksem en donder.

In de uitgestrektheid van de ruimte is Trudgälmer (geluid van Thor), de instandhoudende energie (fohat van de oosterse filosofie) die kosmos doet ontstaan uit chaos en de galactische kroonraderen laat draaien. Trud of Thor is de stuwende kracht die atomen in beweging houdt en, evenals de hindoegod Vishṇu, alle dingen gedurende hun levensperiode actief houdt. De hamer van Thor is Mjölnir (molenaar), de verpulverende kracht die zowel vernietigt als schept. Het is de elektrische stroomkring die altijd terugkeert naar de hand die haar heeft uitgezonden. Gesymboliseerd door de swastika, met hetzij drie of vier armen, vertegenwoordigt het de rondgaande beweging, de altijd bewegende kracht die nooit ophoudt zolang iets in tijd en ruimte leeft.

Trudgälmer heeft twee zonen: *Mode* (energie) en *Magne* (kracht) wat doet denken aan de twee polen van elektriciteit of magnetisme op het kosmische niveau. Alles wat verband houdt met Thor herhaalt de dualiteit van bipolaire kracht. Zijn zonen, de centrifugale en centripetale werking, manifesteren zich in alle vormen van het leven als straling en zwaartekracht. In de menselijke arena kennen we deze krachten als haat en liefde, afkeer en aantrekking. Thors ijzeren riem vormt de kring voor de elektrische stroom; zijn twee stalen handschoenen duiden op de dualiteit van positieve en negatieve polariteit. Zijn wagenwielen zenden vonken van bliksem door de hemel; daarom kan hij, wanneer hij zijn gebied wil verlaten, de regenboogbrug van de goden, Bifrost,[2] niet gebruiken, omdat zijn bliksem de brug

[2] Ook Bäfrast of Bilrast genoemd.

in brand zou zetten; hij moet daarom door de wateren (van de ruimte) waden die de werelden van elkaar scheiden. Dit biedt de god kennelijk geen enkel probleem, dus is het verbijsterend om te ontdekken dat een lied geheel is gewijd aan de nogal eentonige uitwisseling van gepoch tussen Thor en de veerman Hárbard die Thor probeert over te halen om hem over de rivier te zetten. Het is kennelijk een manier om aan te geven dat er een geleider nodig is om elektrische kracht over te dragen. (Het lied is hier niet opgenomen.) Op de planeet aarde wordt de werking van Thor tot stand gebracht door zijn twee geadopteerde kinderen, Tjalfe (snelheid) en Röskva (werk), vertrouwde dienaren van onze naar macht hongerende maatschappij.

Thors mooie echtgenote heet Sif. Zij heeft lang goudkleurig haar wat de trots van alle goden is. Het vertegenwoordigt de vitaliteit van de groei en ook de oogst die daarvan het gevolg is en, naar analogie, de evolutionaire kracht en drang om vooruit te gaan waardoor alle wezens hun bestaan kunnen voortzetten.

Zonne- en andere godheden

De zonnegod van onze wereld is Balder. Dagelijks, jaarlijks, sterft hij en wordt opnieuw geboren; hij vertegenwoordigt de levensperiode van de zon. Dit is een manier om de telkens nieuwe aspecten te beschrijven die iedere cyclus, groot of klein, te zien geeft als de zonnegod 'sterft' en wordt 'wedergeboren' bij iedere draaiing en omwenteling van de planeet aarde. De ziel van de zon wordt Alfrödul genoemd, het 'stralende elfenwiel', terwijl de zichtbare bol de bijnaam 'Dvalins speelgoed' krijgt. Zoals de fysieke zon ons leven op aarde in stand houdt, zo ondersteunt zijn levensessentie ons geestelijke leven.

Wanneer de zonnegod wordt gedood door zijn blinde

broer Höder (onwetendheid en duisternis) – een ontroerend verhaal dat in de Vägtamskvädet wordt verteld – sterft Balders toegewijde vrouw Nanna aan een gebroken hart. Zij wordt opgevolgd door haar halfzuster Idun die haar taak overneemt om de goden te blijven voorzien van de appels van onsterfelijkheid. Uit de context kan worden opgemaakt dat Idun onze aarde vertegenwoordigt, terwijl Nanna staat voor het lichaam van de maan dat langgeleden is gestorven. Ook volgens het theosofische model is de maan de voorganger van onze huidige levende planeet.

De planeet Mars wordt in de Edda weergegeven door de god Tyr – een woord dat 'dier' betekent, dat wil zeggen een bezield wezen, een energie, en dus een god. Te midden van zijn broeder-godheden is Tyr een heroïsche figuur omdat hij zijn rechterhand heeft opgeofferd om Fenris te helpen bedwingen, de wolf die, wanneer hij wordt vrijgelaten, bestemd is om de zon te verslinden.

De god van onze planeet aarde, Frey, is de broer van Freya, de Oud-Noorse Venus-Aphrodite. Ze zijn de kinderen van Njörd die wordt vertegenwoordigd door de planeet Saturnus en die ook (evenals de Griekse Chronos) de tijd voorstelt. Freya is de beschermvrouw van de mensheid die ze op haar borst draagt in de vorm van een juweel – de Brisingamen: de geestelijke intelligentie in de mensheid (*brising* vuur, vooral het vuur van het verlichte denken; *men* juweel). Frey's vrouw is Gerd, dochter van de reus Gymer.

Loki

Onder de goden neemt Loki een unieke plaats in. Hoewel hij van afkomst een reus is, heeft hij goddelijkheid bereikt en vertegenwoordigt een heel geheimzinnige en heilige kwaliteit in de menselijke natuur. Aan de ene kant is hij de goddelijke intelligentie die in de vroege mensheid wordt

opgewekt (het juweel van Freya waarmee hij in verband wordt gebracht), en ook de vrije wil waardoor de mensheid zijn weg kan kiezen ten goede of ten kwade; anderzijds is hij de onruststoker, de rebel, die de goden ongeluk brengt en voortdurend een standje krijgt voor zijn ondeugende gedrag, waarna hij ook het instrument is dat de situatie die hij heeft veroorzaakt weer herstelt. Al met al typeert hij het menselijk bewustzijn: slim, dwaas, onvolwassen. Wanneer Loki's meest bevrijdende aspect wordt beschouwd, wordt hij Lopt (verheven) genoemd en heeft hij betrekking op de verheffende, aspirerende eigenschappen van de menselijke intelligentie.

Er zijn veel meer goden in het pantheon; twee van hen dienen speciaal te worden genoemd: Forsete, rechtvaardigheid, van wie de functie in het Oud-Noorse heelal nauw overeenkomt met die van karma in oosterse filosofieën. Een andere is Brage, de verpersoonlijking van poëtische inspiratie, de wijsheid van de skalden en goddelijke verlichting in de ziel – van het heelal en van de mens.

Het is duidelijk uit de verhalen dat de Vanen goden zijn die hoger staan dan de Asen in een heelal met vele niveaus van waarneming, bewustzijn, inzicht en begrip, waarin het grotere het kleinere inspireert dat daarin ligt besloten, in een eindeloze opeenvolging van hiërarchische levens. De twee klassen van goden, de Vanen en Asen,[3] komen kennelijk overeen met de *asura's* en *sura's* (niet-goden en goden) van de hindoes (waarbij de asura's een dubbele betekenis hebben: hetzij boven of onder de goden). De Vanen worden bijna altijd 'de wijze Vanen' genoemd, en schijnen geen directe rol te spelen in de levenssferen. De Asen, daaren-

[3] Enkelvoud: *van* en *áss* (Zw. *ås*). *Ås* betekent ook de hoogste dakspant van een huis.

tegen, bezielen levende hemellichamen, de planeten in de ruimte. Als bewoners van Ásgárd (het hof van de Asen) bezoeken ze de reuzenwerelden, gewoonlijk in vermomming, of sturen afgezanten om hen te vertegenwoordigen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de avatāra Skirner – een 'straal' van de god Frey – die wordt gestuurd om uit naam van die god te dingen naar de gunst van de reuzin Gerd. Zuivere goddelijkheid kan geen direct contact maken met de stof maar moet worden 'vermomd' of, om een term uit de elektrotechniek te gebruiken 'neergetransformeerd' door een transformator of wat de Oud-Noorse mythen een *alf* (elf) noemen, wat een 'kanaal', een ziel, betekent. De 'vermommingen' van de goden zijn zielen die in elk van de gevallen passen bij en karakteristiek zijn voor de taak waarmee ze op dat moment bezig zijn.

Tot de meest geheimzinnige en moeilijk te begrijpen passages van elke mythologie behoren die over de oorlog van de goden. In de bijbelse *Openbaring* zijn het Michael en de engelen die strijden met de hemelse draak en zijn trawanten; in de *Rig-Veda* gaat de strijd tussen de *sura's en asura's*, en in de Edda worstelen dezelfde kosmische krachten in de strijd tussen de Vanen en de Asen. Omdat het westerse denken al lang gewend was om de godheid als een enkelvoudige persoon te zien, het enige niveau van leven in de kosmos boven de mens, worden de Asen gewoonlijk opgevat als een oudere en de Vanen als een jongere klasse van godheden. Er zijn echter sterke aanwijzingen dat deze twee soorten vermogens tot verschillende niveaus van bestaan behoren, het ene hoger dan het andere; ze kunnen ook hun equivalent hebben in de *kumāra's* (Skt. maagden) van de hindoes en hun *agniṣvātta's* (zij die hebben geproefd van het vuur), respectievelijk goden die ongemanifesteerd blijven en zij die zich in stoffelijke werelden hebben belichaamd. Dit wordt gesteund door vers 25 van de Völuspá

waarin wordt verteld dat de Asen werden verdreven uit hun hemelse bolwerk, en de Vanen in de goddelijke gebieden als ‘overwinnaars’ achterlieten. De strijd, die de kosmische kracht van Thor activeert en de stoot geeft tot een nieuwe schepping, schijnt het resultaat te zijn van het branden van Gullveig (dorst naar goud) die, zoals de raadselachtige feniks, mooier herrijst na iedere zuivering door vuur, ‘omhooggetrokken aan de speren’ van de goden. Evenals het denkbeeld van de alchemisten die onedel metaal omzetten in goud, vindt deze mythe snel weerklank in de menselijke ziel. We herkennen de toepassing ervan op de honger naar verlichting in de mens, die bij de goden resulteert in de schepping van een heelal; het is de drang die hen aanzet om zich te manifesteren. In onze menselijke sfeer heeft de dorst naar goud paradoxaal genoeg ook de tegenovergestelde toepassing waar deze een zucht naar bezittingen kan worden.

Op de vergadering van de goden maakte Odin een einde aan de beraadslagingen: moeten alle goden boeten of alleen de Asen? De Asen zijn ‘verslagen’ en laten het veld over aan de Vana-goden die in hun hemelen blijven terwijl de Asen, die zijn verdreven, op zich nemen om de werelden leven en verlichting te brengen. De Asen schijnen hierdoor te worden geïdentificeerd met de agniṣvātta’s omdat ze de werelden in de kosmos energie geven. Door hun aanwezigheid in levende wezens wordt de nostalgie van de ziel naar haar geestelijke thuis gewekt. Voor de goden is het een verheven offer waartoe zij worden aangezet door Odin, Alvader, de goddelijke tegenwoordigheid in het hart die ons aanspoort om wijsheid te ontwikkelen.

Opnieuw beraadslagen de goden: Wie had de lucht met het kwaad vermengd en de maagd van Od aan het ras van de reuzen gegeven? Dit kan worden geparafraseerd: ‘Wie had aan een mensenras het vermogen van de vrije wil

gegeven om te kiezen tussen goed en kwaad, en de intelligentie (het Freya-beginsel, Odins dochter en de bruid van de mensheid – de hogere menselijke ziel) om daarmee op basis van deze keuzen te leren en te groeien?'

Wie o wie? Er wordt geen expliciet antwoord gegeven maar, als we de goddelijke 'rebel' in gedachte houden, dan is het duidelijk dat Loki een aspect van Gullveig is – de lagere natuur die vanuit een vroegere materiële toestand zich heeft ontwikkeld tot zelfbewustzijn en daaruit tot de goddelijke status. Zijn kwajongensachtige streken zijn karakteristiek voor de menselijke natuur, ongedisciplineerd en onvolmaakt, maar toch potentieel goddelijk. Loki vergezelt bijna altijd de Asen op hun reizen door de reuzenwerelden en fungeert daar als een tussenpersoon. Hij vertegenwoordigt de brug tussen god en dwerg (de spirituele ziel en de dierlijke natuur) in de mens en geeft blijk van een opmerkelijke dualiteit, in tweestrijd verkerend tussen edele en lagere impulsen. Toen Loki Freya's Brisingajuweel stal, werd de menselijke intelligentie van haar eigenlijke doel afgeleid en voor lagere doeleinden misbruikt.

Een overeenkomst gesloten tussen de Vanen en Asen resulteerde in een uitwisseling van gegijzelden.[4] De titanen Mimer en Höner werden door de Asen naar de Vanen gestuurd, die op hun beurt de goden Njörd en zijn zoon Frey naar de Asen stuurden. De Vanen kwamen er al snel achter dat Höner (intelligentie op de kosmische schaal) nutteloos was tenzij Mimer (de veelvormige basis van de stof) aanwezig was om hem (het denkvermogen zonder een stoffelijk werkterrein) te adviseren, dus hakten ze Mimers hoofd af en stuurden het naar Odin, die het dagelijks raadpleegt en ervan de geheimen van het bestaan leert.

Een heelal dat uit veel lagen bestaat zoals in mythische

---

[4] Uit de Ynglingasage van de Jongere Edda.

verhalen, is voor ons een ongebruikelijke manier om naar de dingen te kijken, maar zo'n heelal ligt besloten in de meeste van de oude kosmologieën van de wereld. Alleen al Mimer heeft negen namen op negen niveaus van het leven met negen hemelen en werelden. Andere stelsels baseren zich op misschien zeven of twaalf niveaus. Onze westerse cultuur heeft het heelal tot drie verdiepingen beperkt, met God boven, de mens in het midden, en de duivel in de kelder. Dit voorziet niet in de mogelijkheid dat ook andere levensvormen dan de mens een doel hebben. De hele schepping ligt beneden onze eigen verheven staat en ontwikkelt zich daar naartoe en komt daar kennelijk aan zijn einde. Wat het zich ontwikkelende bewustzijn en begrip betreft, er wordt niet voorzien in verbetering of groei voorbij het menselijke stadium, waardoor we erg weinig hebben om naar uit te kijken en het maakt de begrippen *oneindigheid* en *eeuwigheid* irrelevant. In tegenstelling daarmee levert de traditionele kennis eindeloze vergezichten van tijd en ruimte, met levensvormen die ontelbare combinaties van spiritualiteit en stoffelijkheid vertonen, waarbij onze wereld een kleine dwarsdoorsnede is op haar eigen gebied. In zo'n heelal kan men niet automatisch goed gelijkstellen met geest en kwaad met stof; er is altijd een glijdende schaal van relativiteit waar 'goed' juistheid is, harmonie in zijn eigen context, en 'kwaad' disharmonie. De verbijsterende bijbelse verwijzing naar 'geestelijk kwaad op hoge gebieden' kan worden verklaard als een aanduiding van onvolmaaktheid in een spirituele toestand of als kwaad vergeleken met een nog hogere staat. Overal in de mythen zijn goden en reuzen, energie en inertie, bewustzijn en substantie, onlosmakelijk met elkaar verbonden; ze zijn altijd relatief, en dienen niet volgens onze beperkte standaarden van goed en kwaad te worden beoordeeld. Toch zijn ze voortdurend aan het veranderen, ze groeien van het kleinere naar het grotere

wanneer het beperkte zijn grenzen verruimt, en het op zichzelf gerichte in steeds grotere mate universeel wordt.

In de brahmaanse literatuur worden goden en reuzen ook aangetroffen, onder andere in de gedaante van *loka's* en *tala's*. Deze vertegenwoordigen de vele werelden van manifestatie, waaronder de stoffelijke wereld die wij bewonen. Een loka is het naar boven neigende bewustzijn op een of ander gebied, de tala is de ermee corresponderende naar beneden neigende stof – de termen 'boven' en 'beneden' zijn natuurlijk symbolisch. Deze onderlinge verbondenheid van goden en reuzen in een eeuwige tegenstelling wordt goed beschreven in de Grimnismál waarin wordt geprobeerd om de 'niveaus' van substantie te beschrijven waarmee de 'zalen' of 'huizen' van hun respectieve bewoners, de goden, worden opgebouwd.

De betekenis van de oorlog in de hemel moet aan ieders intuïtie worden overgelaten. Men ziet een voortgaande reeks van goddelijke intelligenties die stoffelijke werelden bezielen, werkelijke hellen voor deze goedaardige invloeden, zodat de lagere wezens enige mate van verlichting kunnen verkrijgen. Dit feit dat de goden hun medewerking geven aan de lagere gebieden om hun bewoners te helpen is in al de godenverhalen van de Noormannen (of hun voorgangers in de tijd) als een onderstroom duidelijk aanwezig, en dit kan heel goed de reden zijn dat deze verhalen ons aanspreken en steeds in ere worden gehouden en opnieuw worden verteld.

4

Kosmische schepping

Vóór het verschijnen van een stelsel van werelden bestond er niets dan duisternis en stilte – Ginnungagap (gapende leegte). De goden hadden zich teruggetrokken in hun verheven sferen; ruimte en tijd zijn slechts abstracties, want stof bestaat niet als er geen organiserende levenskracht is. Het is de *chaos* van de Griekse kosmogonie vóór de orde, *kosmos*, ontstaat. In de Stanza's van Dzyan[1] wordt gezegd: 'De tijd was niet, want hij lag in slaap in de oneindige schoot van de duur.' De Edda noemt dit de Fimbulvetr (machtige winter) – de lange koude nacht van niet-zijn.

Omdat het uur voor de geboorte van een kosmos nadert, laat de warmte van Muspellsheim (huis van vuur) het ijs dat in Niflheim (wolkenhuis) is samengepakt smelten, en schept daardoor de vruchtbare damp in de Leegte. Dit is Ymer, de ijsreus, uit wie de goden werelden zullen scheppen: ongemanifesteerde werelden en 'overwinningswerelden' waarin de levensrivieren zich zullen belichamen. Ymer wordt in stand gehouden door de vier rivieren van melk die in de vier richtingen stromen vanuit de koe Audhumla, symbool van de vruchtbaarheid, het nog niet gemanifesteerde levenszaad. Als Ymer door de goden is 'gedood', wordt hij Örgälmer (hard oergeluid), de grondtoon waarvan de boventonen alle slapende niveaus van de ruimte doortrillen. Zoals het Tibetaanse fohat dat de atomen laat draaien,

---

[1] *De Geheime Leer*, 1:57.

beschrijft dit op treffende wijze een eerste trilling die beweging tot stand brengt in de inerte oermaterie, waardoor draaikolken ontstaan waarvan de amplitudes en snelheden de golflengten en frequenties bepalen die de verschillende gebieden van de stof voortbrengen. Zoals de Edda zegt: ‘Dit was de eerste van de eonen, toen Ymer bouwde. Er was geen land, geen zee, geen golven; de aarde was er niet, noch de hemel. Alleen een gapende afgrond: geen groei. Totdat de zonen van Bur de tafels gereedmaakten; zij die macht hadden om Midgárd te vormen. De zon scheen vanuit het zuiden op de stenen van het hof; toen groeide groen gras in vruchtbare grond.’[2]

Met andere woorden: Vóór de tijd begon, bestonden er geen elementen want er waren ‘geen golven’ – geen beweging, en dus geen vormen en geen tijd. Deze aanschouwelijke beschrijving zou nauwelijks kunnen worden verbeterd. De stof en het gehele heelal van verschijnselen zijn, zoals we nu weten, gevolgen van de ordelijke beweging van elektrische ladingen. Georganiseerd als atomen met hun menigten deeltjes verenigen ze zich om de vele graden van stof te vormen waaruit zonnen en planeten bestaan. Toen de organiserende krachten, de goden, ontbraken, bestond geen van deze dingen. De ruimte zelf is een abstractie, onvoorstelbaar, niet-bestaand, en toch het enige bestaan. Ze is Ginnungagap, de ‘afgrond van Ginn’, niet uit te drukken, onuitsprekelijk niet-zijn, buiten het bereik van het denken en iets waarvan men zich geen voorstelling kan maken, waarin Ymer, de ijsreus, ‘geen groei’ toelaat tot de scheppende krachten hem ‘doden’ en uit zijn lichaam de werelden vormen: ‘de tafels gereedmaken’ waaraan zij zich te goed zullen doen aan de mede van het leven.

[2] Völuspá, 3, 4.

De koe Audhumla likt het zout van de ijsblokken die in Ginnungagap zijn samengebracht en ontsluiert het hoofd van Buri (ruimte als abstractie, niet ruimte die dimensies heeft). Buri komt overeen met de ‘ouderloze’ – de ‘zelfgeborene’ van de hindoekosmogonie. Audhumla, het oorspronkelijke levenszaad, kan worden vergeleken met de *vāc* van de hindoes, de eerste trilling of het eerste geluid, ook weergegeven als een koe. We vinden hetzelfde idee in de bijbelse mythe, *Joh.* 1:1: ‘In het begin was het woord en het woord was bij God en het woord was God.’ Het woord (Gk. *logos*) betekent intellect en bevat eveneens het idee van geluid, trilling. In elk van de gevallen wordt de eerste siddering van activiteit op deze manier tot uitdrukking gebracht als een eerste ideatie in het goddelijke denkvermogen, of als een fundamentele of grondtoon waarop een reeks boventonen is gebaseerd, die elk de grondtoon wordt van een nieuwe reeks boventonen. Als u ooit heeft geluisterd naar de weergalm van een gong die langzaam voor het gehoor wegsterft, dan zult u het belangrijkste akkoord hebben gehoord dat is gebaseerd op die ene diepe toon. Het is misschien een nauwkeurig symbool om een grote knal te beschrijven waarvan de energische impulsen zich vermeerderen als boventonen tot de grenzen van hun progressie. Door zo’n toename van het aantal trillingen kunnen de bewustzijnen, die goden worden genoemd, vormen voortbrengen die hen tot voertuigen kunnen dienen, en zij kunnen zich daarin belichamen en daarin gaan wonen, of het nu zonnen, mensen, of subatomaire levens betreft.

Uit de abstracte Buri wordt Bur (ruimte als uitgebreidheid) geëmaneerd en hieruit evolueert een derde, drie-ene logos, samengesteld uit Odin, Vile (wil), en Ve (heiligheid – *ontzag* in de oorspronkelijke betekenis ervan). Deze zijn de noumena of prototypen van de elementen die we op ons

gebied lucht, vuur, en water noemen: de essentie van geest (adem), vitaliteit (warmte), en beweeglijkheid (denkvermogen) – subtiele voortbrengende krachten van bekende toestanden van de stof. Er is een veelzeggend verband tussen wat mythen de 'wateren van de ruimte' noemen – de basis van alle bestaan en een punt van overeenkomst voor alle heelallen – en waterstofgas (van het Griekse *hydor*: water), wanneer we bedenken dat waterstofgas het eenvoudigste, lichtste, en meest overvloedig aanwezige element is, en het element dat deel uitmaakt van de samenstelling van alle bekende stof. De tweede arm van de drie-eenheid kan worden gezocht in het tweede element, helium, genoemd naar *helios*, de zon, waarin het voor het eerst werd ontdekt. Een verband kan ook worden gevonden tussen vuur en het element zuurstof dat zich bij verbranding scheikundig verbindt met andere elementen. Eén aspect van het goddelijke vuur is Mundilföre, de 'hefboom' of 'as' die de wielen van melkwegstelsels, zonnen, planeten, of atomen doet draaien. Het is het vermogen dat ronddraaiende en overbrengende beweging op gang brengt, en draaikolken schept, dynamische entiteiten in de wateren van de ruimte.

Het is opvallend hoe de min of meer duistere aanwijzingen die in de mythen worden gevonden herkenbaar zijn in de moderne wetenschap, zelfs op zo'n geavanceerd gebied als de theorieën over het vormen van sterren en over de kosmologie. De laatstgenoemde laten zien *hoe* fysieke processen plaatsvinden, de eerstgenoemde geven de oorzaken aan waardoor deze tot stand worden gebracht. In de scheikunde spreken we over drie toestanden van de stof – vast, vloeibaar, en gasvormig. De mythen noemen deze: aarde, water en lucht; en voegen er nog twee aan toe: vuur en aether, die in de oude wetenschap werden beschouwd als eigenschappen van de goden.

Langgeleden, in de mythische ochtend van de tijd, moet

onze aarde met al haar samenstellende bewoners nog in een toestand hebben verkeerd die we alleen maar als etherisch kunnen beschrijven. De bol moest zich nog condenseren uit zijn oorspronkelijke nevel (*nifl*), geboren in Niflheim (het oorspronkelijke wolkenhuis). We kunnen ons voorstellen hoe de goddelijke wil-om-te-zijn naar beneden spiraalde door de transcendente, onvoorstelbare rijken van de geest, vervolgens door niveaus van ideatie en intelligent ontwerp ging, door etherische en steeds grovere hoewel nog ongrijpbare substanties, atomen vormde, moleculen organiseerde, organismen voortbracht, tot alle beginselen en aspecten van een wereld met de levensvormen die daar thuishoren, waren uitgeademd. Het stof van sinds lang gestorven vroeger bestaande sterren, dat sluimerend verspreid lag in de velden van de slapende ruimte, ontving door deze impuls opnieuw de levenskus, gehoorzaamde aan die scheppende drang, en vormde draaikolken van energie die de materie werd waaruit onze werelden werden gevormd.

Vóór onze planeet fysiek werd, waren de minder dichte toestanden van de stof – vuur en aether – ongetwijfeld meer prominent; vuur komt nog steeds voor als de levenswarmte van alle levende lichamen. Zelfs de ruimte zelf, voorzover we daarvan iets weten, geeft zo'n teken van leven: een temperatuur van 2,7°K die, hoewel het nauwelijks een hittegolf is te noemen, toch een aanwijzing vormt voor beweging hoe gering ook, voor vitaliteit hoe zwak ook. Aan aether wordt tegenwoordig niet die naam gegeven; niettemin worden er in de astrofysica eufemismen gebruikt zoals 'interstellair medium' en 'intergalactisch medium' die ernaar verwijzen. Sinds dat verre verleden toen onze bol vast begon te worden, is het etherische element kennelijk buiten het bereik van ons waarnemingsgebied komen te liggen. In de toekomst, wanneer de aarde langzaam ijler

wordt, zoals de theosofische verslagen voorspellen, zullen we de aether ongetwijfeld opnieuw ontdekken en zal er een toename van radioactiviteit zijn.

We hebben gezien hoe Ymer, de ijsreus, door de goddelijke krachten wordt getransformeerd tot de substanties waaruit een wereld bestaat, de oermaterie die Örgälmer (het oergeluid) wordt, de grondtoon van een kosmos, een uitstorting van energieën die zo krachtig is dat deze onvermijdelijk doet denken aan het verschijnsel dat de wetenschappers de big bang noemen. De schepping van de aarde in Grimnismál (40-41) is poëtischer: 'Uit Ymers vlees werd de aarde gevormd, uit zijn bloed de golvende zeeën, uit zijn beenderen de bergen, uit zijn haar het struikgewas, en uit zijn hersenpan de hemel. Met zijn wenkbrauwen omsloten de weldadige krachten Midgárd voor de zonen van de mensen; maar uit zijn brein werden ongetwijfeld alle donkere hemelen geschapen.' De beschermende wenkbrauwen die het menselijke gebied omsluiten doen opvallend veel denken aan de boogvormige, of toroïdeachtige, Van-Allengordels die overmatige kosmische straling opvangen.

Het scheppende proces van de zich stap voor stap ontwikkelende manifestatie (in de theosofie de 'neergaande boog' genoemd – de Mjötvidr van de Edda) wordt weergegeven door de levensboom die van brandstof of voedsel wordt voorzien, terwijl tijdens de daaropvolgende evolutie van de geest en achteruitgang van de stof (de 'opgaande boog' van de theosofie en de Mjötudr van de Edda) het voedsel dat de Yggdrasil in leven houdt, wordt opgebruikt. Odin wordt aan het begin van een levensfase Ofner (opener) genoemd, wanneer hij onafscheidelijk is van Örgälmer, de grondtoon waarvan de trillingen zich vermeerderen tot een kosmos. Deze systole, dit samentrekken van het kosmische hart, zou na verloop van tijd moeten worden gevolgd door een diastole wanneer, als de expan-

sie is voltooid, de goden zich weer terugtrekken in het hart van het zijn, en dit wordt inderdaad bevestigd: Odin is aan het eind van het leven Svafner (sluiter), verbonden met Bärgälmer (het geluid van voleindiging). Deze stof-reus wordt 'vermalen op de molen' – homogeen gemaakt tot vormloosheid, als stof vernietigd; hier is een opvallende overeenkomst met wat de wetenschap nu een zwart gat noemt. Hij zou ook 'op de kiel van een boot worden gelegd en worden gered' – een allegorie die doet denken aan de zondvloed van Noach, die eveneens de vernieuwing van de levensvormen veiligstelt na een periode van ontbinding. Dit kan heel goed de manier zijn waarop bij een begrafenis het gebruik ontstond om een gestorven stamhoofd op zijn brandstapel-schip te leggen en het brandende schip de zee op te laten drijven.

De rivieren van Hvergälmer, of de diverse klassen of rijken van levens, volgen hun wegen van belichaming door de niveaus en huizen van de wereldstelsels. Ze vertegenwoordigen de grote variatie aan organismen die worden gebruikt door de vele soorten elf-zielen, waar natuurlijk ook de mens toe behoort. Ze zijn de dwergen en de licht-elfen, en ook de duisternis-elfen die nog niet hebben 'geworsteld vanaf de stenen fundering van de zaal omhoog tot aan de borstweringen' (Völuspá 14).

Gedurende het leven van een kosmisch wezen komt Alvader Odin nauw overeen met Trudgälmer (geluid van Thor), de instandhouder van al het leven. We hebben gezien hoe Trud (op de kosmische schaal), Thor (in het zonnestelsel), Lorride (op aarde), energie vertegenwoordigen op alle gebieden van het elektromagnetische spectrum en hoe al hun uitrustingsstukken de betekenis van kracht hebben in verschillende toepassingen. Thors hamer, Mjölnir, schept de stof maar vermaalt die ook tot er niets van overblijft; omdat hij het instrument van zowel schep-

ping als vernietiging is, wijdt hij huwelijken in, maar doodt ook reuzen; hij speelt zo een rol bij de riten van de voortplanting, maar door bewustzijn uit de levenssferen terug te trekken brengt hij ook de dood.

5

De schepping van de aarde

De schepping van onze planeet wordt op verschillende manieren beschreven. De godheid van de aarde is Frey, de heldhaftige. Hij is de zoon van Njörd en een broer van Freya, en hij bezit een magisch zwaard dat korter zou zijn dan het gebruikelijke wapen maar onoverwinnelijk als degene die het hanteert moedig is. Het moet worden verdiend door ieder van Odins strijders die het walhalla wil bereiken.

De ziel van de aarde is Idun, beschermer van de appels van onsterfelijkheid die zij bij verschillende gelegenheden de goden aanbiedt, maar ze zal niet bezwijken voor smeekbeden tussen de maaltijden door. Idun is de dochter van de reus Ivalde – 'de oudste van zijn jongere kroost'. Nanna, de ziel van de maan, een van zijn 'oudere kroost', stierf aan een gebroken hart bij de dood van haar echtgenoot Balder, de zonnegod.[1] Dit kan een manier zijn om erop te wijzen dat onze levende planeet een andere zon ziet, een ander aspect van het zonnewezen, dan haar voorganger. De zonen van Ivalde zijn de elementen die onze planeet samenstellen; zij zijn de levenskrachten die eens de woning van Nanna vormden maar na haar dood die van Idun begonnen te vormen. Volgens de theosofische leringen omvat iedere planeet – waaronder de onze – en ook de zon, verschillende onzichtbare bollen naast de bol die we kennen; in die lerin-

[1] Vgl. Vägtamskvädet, blz. 322.

gen wordt onze aarde beschouwd als de vijfde in een reeks van zeven belichamingen van de planetaire godheid, waarvan de maan de vierde is geweest; ons planetaire stelsel is daarom één stap verder gevorderd dan de vroegere samengestelde wereld van de maan.

Veel tradities beschouwen de maan als de ouder van de aarde en zeggen dat de substanties en levensessenties ervan nog steeds worden overgebracht naar haar opvolger. De mythen vinden hiervoor enige steun in het feit dat de zichtbare maan langzaam kleiner wordt, vooral de kant die naar de aarde is gekeerd. Eén beeldspraak schildert de maan als een moeder die om de wieg van haar kind, de aarde, cirkelt. Het populaire Engelse kinderrijmpje over Jack and Jill heeft als oorsprong de Edda waar hun namen Hjuke en Bil zijn, en ze gaan naar de maan om iets van de substantie daarvan te halen en mee terug te brengen naar de aarde. Wanneer ze daar zijn, kunnen we hun gedaanten zien als silhouetten tegen het licht van de maanschijf, ongeveer zoals wij het mannetje in de maan zien. Tradities van de Amerikaanse indianen verwijzen naar de aarde als 'moeder aarde' en naar de maan als 'grootmoeder maan', wat hetzelfde thema van opvolging laat zien.

In één verhaal vertelt de Edda over het bouwen van de aarde als een wedstrijd tussen twee groepen: de ene bestond uit twee van Ivalde's zonen, de dwergen Sindre en Brock (het planten- en mineralenrijk); de andere uit Dvalin (de niet ontwaakte menselijk-dierlijke ziel) geholpen door Loki (het denkvermogen). Er werd gestreden om vast te stellen wie de meest geschikte geschenken voor de goden kon voortbrengen.

Brock en Sindre scheppen voor Odin de zichzelf vernieuwende ring, Draupnir, waaruit iedere negende nacht acht soortgelijke ringen voortkomen, waardoor ze de cyclische vernieuwing en de voortzetting van levensvormen

voor altijd veiligstellen. Ze maakten voor de god van de aarde, Frey, een gouden everzwijn. Dit symbool voor de aarde vinden we ook in de *Purāṇa's* van de hindoes, waar Brahmā in de vorm van een everzwijn de aarde optilde uit de wateren van de ruimte en deze ondersteunt met zijn slagtanden. Voor Thor maakten de dwergen de hamer Mjölnir, de verpulveraar. Dit is de 'donderkeil' in de populaire versies die, zoals we hebben gezien, elektriciteit en magnetisme symboliseert, haat en liefde, vernietiging en schepping en, in de vorm van de swastika, eeuwige beweging. Deze heeft de eigenschap om altijd terug te keren naar de hand die hem heeft weggeslingerd, waardoor een cirkel wordt gesloten; naast de fysieke betekenissen ervan is dit één manier om de wet van rechtvaardigheid weer te geven die in de universele natuur op al haar 'niveaus' geldt. We herkennen hierin gemakkelijk de oosterse leer van karma die voor elk gebied van het leven geldt, en harmonie herstelt waar deze ook maar is verstoord en, op de grootse kosmische schaal, het cyclisch opnieuw verschijnen van werelden veroorzaakt. De hamer van Thor heeft echter een nogal korte steel, want tijdens het smeden had Loki zich vermomd als een bij en de dwerg die de blaasbalg bediende gemeen gestoken. Het werk van de dwerg stokte maar een ogenblik, maar dat was genoeg om het geschenk onvolkomen te maken waardoor Loki en Dvalin de overwinning behaalden. Toch zijn de geschenken van de dwergen de beste die kunnen worden voortgebracht door het planten- en mineralenrijk voor het goddelijke (Odin), voor het levenskrachtige (Thor) en voor de planeetgeest (Frey). Er moet echter worden opgemerkt dat deze geschenken, voortgebracht als ze zijn door de mineralen en planten, beperkt zijn tot de fysieke eigenschappen die hun scheppers betreffen: Odins ring verwijst duidelijk naar de cyclische ontwikkeling met haar steeds terugkerende gebeurtenissen;

de veranderende seizoenen zijn een karakteristiek voorbeeld daarvan; het everzwijn van Frey met zijn glinsterende gouden borstelhaar trekt zijn strijdwagen door de hemel; terwijl de scheppende en vernietigende hamer van Thor de levenskracht voorstelt en de krachten die we in verband brengen met de elementen – donder en bliksem, seismische spanning en beweging, en de wisselwerking tussen zwaartekrachts- en magnetische velden.

Om daarmee te wedijveren maakt Dvalin geholpen door Loki voor Odin de magische speer die zijn doel nooit mist wanneer deze door iemand met een zuiver hart wordt gehanteerd. Dit is de evolutionaire wil, vaak gesymboliseerd door een speer, soms door een zwaard. Het is de ingeboren drang in ieder levend wezen om te groeien en vooruit te gaan naar een meer gevorderde toestand. Dit heeft de mystieke betekenis van een offer wanneer Odin, vastgenageld aan de levensboom, eveneens met een speer wordt doorboord. Ook andere gekruisigde verlossers zijn met een speer doorstoken.

Want Thor, Dvalin en Loki herstellen het gouden haar van Sif, zijn vrouw (de oogst), dat door Loki was gestolen – een menselijk misbruik van de overvloed van de aarde? – wat mogelijk verwijst naar meer dan alleen de fysieke granen van de aarde. Het geschenk om het oneindige potentieel van de evolutionaire groei op ieder gebied van stof en bewustzijn opnieuw uit te zaaien houdt een grote belofte in voor de wereld die op het punt staat om te worden gevormd. Frey ontvangt als zijn geschenk het schip Skidbladnir, dat alle zaden van elke levenssoort bevat, en toch kan worden ‘samengevouwen als een zakdoek’ wanneer zijn eigen leven is geëindigd.

Terwijl het fysieke, astrale, vitale en alles wat verder nodig is voor de nieuwe planeet worden verzameld en op deze manier opnieuw worden gevormd, worden de geeste-

lijke beginselen, Lif en Lifthrasir (leven en overlever, waarbij de laatstgenoemde ‘moeilijk te doden’ of onvernietigbaar betekent), ‘verborgen in de geheugenbewaarplaats van de zon’. Deze vormen het quasi-onsterfelijke deel van de planeet, de onsterfelijke geest-ziel van het mensenrijk, de zonne-essentie van de mensheid die gedurende de hele levensperiode van de zon blijft bestaan. Allegorisch leren we uit dit verhaal dat hoewel de elementalenrijken goede en nuttige geschenken voortbrengen voor de zich belichamende godheden, de menselijke vindingrijkheid van een hogere orde is en in de strijd de overwinning behaalt.

De naam die aan onze fysieke planeet wordt gegeven, Midgárd, betekent ‘middenhof’. Deze plaatsing van onze bol in een centrale positie komt opvallend overeen met de theosofische beschrijving van ons aardse thuis als een samenstel van een reeks bollen, en de middelste daarvan is de sfeer die wij bewonen. Het aantal van zijn etherische metgezellen varieert in de verschillende mythologieën; omdat de hoogste daarvan zo spiritueel zijn en het menselijke begripsvermogen zo ver te boven gaan dat ze niet voorstelbaar zijn, worden ze in sommige mythische kosmogonieën geheel weggelaten, of anders alleen vaag aangeduid. De twaalf die in de Edda’s worden opgesomd in Grimnismál verwijzen naar een patroon waarbij zes steeds materiëlere bollen culmineren in de onze, gevolgd door zes steeds spiritueler sferen die culmineren in de goddelijke top van het aardse stelsel. Onze aardbol is de reus Trym van de Edda en rust op het meest materiële van de niveaus die de substanties voor de twaalf huizen van de godheden bevatten en verschaffen.

Zoals andere mythologische historische verslagen kent de Edda zijn overstromingen, zowel universele als aardse. We hebben gezien hoe Bärgälmer, het eindresultaat van een kosmische cyclus van activiteit, wordt ‘gered op de kiel

van een boot' om een nieuw stelsel van werelden te worden aan het begin van een volgende periode van manifestatie. Soortgelijke patronen verschijnen op een kleinere schaal binnen de levensduur van de aarde. Hier volgen reuzen elkaar op en, binnen iedere gigantische periode, volgen een reeks van kortere maar nog altijd enorme reuzinnen, hun dochters, elkaar op, en weerspiegelen naar analogie de grotere planetaire tijdperken van het leven.

Er zijn altijd overeenkomsten tussen de eerste van een reeks en de eerste van een ondergeschikte reeks, tussen de tweede van de ene en de tweede van de andere; soms krijgen ze dezelfde naam of een die er erg op lijkt, wat tot verwarring kan leiden maar wat ook dient om een patroon te onthullen. Bijvoorbeeld, er zijn duidelijke analogieën te trekken tussen de reuzen Ymer, Gymer, Hymer, en Rymer, die de verschillende stadia van een reeks kosmische gebeurtenissen weergeven.

Wat onze planeet betreft: we weten dat deze de hele tijd onderworpen is aan geleidelijke veranderingen, maar daarnaast vinden er af en toe catastrofen plaats. Een van de oorzaken hiervan zijn de verwoestingen door bewoners die gedurende een lange periode de wetten overtreden die de ecologie beheersen; wanneer de vernietiging door de mens ondraaglijk wordt, komt de natuur in opstand, en brengt met geweld verandering tot stand en herstelt het evenwicht van de krachten. Dit is onderdeel van de normale processen van het vermogen van de levende aarde tot genezing en herstel.

De grootste omwentelingen die radicale veranderingen in de ligging van continenten en zeeën veroorzaken worden echter beheerst door de ritmische polsslag van de eigen levensstromen van de planeet, en ze vinden plaats met tussenpozen waarvan de lengte elke exoterische geschiedenis ver te boven gaat. Gedurende de vier en een half miljard

jaar van de levensduur van de huidige aarde die tot nu toe zijn verstreken, zijn er in de theosofische tradities maar vier van die grote catastrofen opgetekend. Kleinere gebeurtenissen doen zich natuurlijk vaker voor.

Mythologieën vertellen unaniem verhalen over vloedgolven en het opnieuw bevolken van de aardbol nadat deze bijna van menselijk leven was ontdaan. Sommige tradities van Amerikaanse indianen vertellen over een reeks 'zonnen' die elkaar opvolgen. Elke zon blijft bestaan zolang de heersende elementen, lucht, vuur en water, in evenwicht zijn; geleidelijk echter krijgt het ene of het andere de overhand en veroorzaakt een toenemende spanning tot een kritiek punt wordt bereikt, waarna een krachtige ontspanning het evenwicht herstelt, en de configuratie van landmassieven en oceanen radicaal verandert. De bewoners van de 'nieuwe wereld' zien de zon een ander pad nemen aan de hemel. Volgens de tradities van de Nahuatl en ook die van de Hopi zijn wij nu in de vijfde zon. De Zuni beweren meer in detail dat wij in de vierde wereld zijn maar met één voet in de vijfde. Vergelijk dit met de theosofische leringen: dat we in de vierde van zeven omlopen langs de reeks bollen van onze aarde zijn en ook in de vierde van de zeven bollen van de reeks (een keten genoemd), maar in de vijfde mensheid op deze bol.

6

De rijken van de natuur

Terwijl goden en reuzen de twee elkaar aanvullende polen van goddelijkheid en materie vertegenwoordigden op een geleidelijk verlopende schaal die zich naar zowel geest als stof verder uitstrekt dan we kunnen waarnemen, was de natuur voor de Oud-Noorse mythografen vol met levende wezens die zich in alle mogelijke evolutiestadia bevonden. Elk zo'n wezen vertegenwoordigde zijn god (bewustzijn-energie), en bracht zichzelf op zijn passende manier – of als ziel – tot uitdrukking, en belichaamde zich in een geschikte vorm, zijn reus. Onze zichtbare, tastbare wereld was er een van vele – een smalle dwarsdoorsnede van een uitgestrekt gebied van god-reus-koppels waar de golf van het leven eindeloos doorheen vloeide met ruimte voor oneindig veel soorten evolutionaire verandering en groei.

De schakel die de god en zijn bijbehorende reus zowel scheidt als verenigt, is zijn *alf* (elf), wat, zoals we weten, rivier of kanaal betekent. De elf brengt in de mate waarin hij dat kan zijn goddelijke eigenschappen tot uitdrukking door middel van de stoffelijke vorm. Hierdoor is ieder wezen een triade: ten eerste, het goddelijke bewustzijn of de eeuwige Odin, de Alvader, onsterfelijke wortel van ieder wezen; dit bezielt de reus of het lichaam dat sterft en op de molen wordt vermalen, ontbonden wanneer het goddelijke leven is vertrokken; de twee worden verbonden door een elf – de actief zich ontwikkelende ziel die de goddelijke invloed naar de stoffelijke wereld leidt en zichzelf ontwik-

kelt tot zijn hamingja, zijn beschermengel of individuele god-zelf. De elf-ziel neemt deel aan beide soorten invloeden: geïnspireerd door haar goddelijke natuur wordt zij steeds harmonischer naarmate zij zich beetje bij beetje verenigt met deze veredelende bron van haar wezen, terwijl haar materiële neigingen, neerwaarts gericht door de zware aantrekking van de stof, haar reus, sterfelijk blijven. Dit blijkt heel duidelijk in het lied van Völund, waar de elf-ziel, de mensheid, gevangen wordt gehouden gedurende een tijdperk van het kwaad, en toch overwint door haar spirituele wil, haar vastberadenheid en ook haar vindingrijkheid.

In de loop van de lange, langzame evolutiegang komen de elfen steeds meer tot bewuste vereniging met hun goddelijke mentors en worden geleidelijk onsterfelijk; maar tot ze dit stadium hebben bereikt, brengen deze protégés van de goden iedere gelukzalige rustperiode tussen de levens op aarde door bij de godheden in de eetzaal (ruimte) van de titan Äger, maar daarbij zijn ze zich niet bewust van hun omgeving. Er zijn talloze klassen van elfen in verschillende stadia van bewustzijn: licht-elfen zijn zij die tussen levens slapen te midden van de goden aan hun hemelse feestmaal, terwijl duisternis-elfen worden aangetrokken tot de lagere werelden.

Zielen die in hun evolutie nog niet het menselijke, zelfbewuste stadium hebben bereikt worden 'dwergen' genoemd. Deze elementalenzielen belichamen zich in dieren en planten, in de mineralen van het binnenste van de bol, en in de krachten van de wind en het weer. In populaire verhalen worden ze beschreven als kleine mensen. Dit is kennelijk het gevolg van het vertalen van het IJslandse *midr*, het Zweedse *mindre*, met 'kleiner'. Dit is heel legitiem en heeft aanleiding gegeven tot het idee dat dwergen wezens zijn die kleiner zijn dan mensen. Een even deugdelijke interpretatie, en een die meer inhoud heeft, is echter dat ze

minder dan menselijk – minder ontwikkeld, minder volledig in hun ontwikkeling – zijn. Te oordelen naar hun namen, verwijzen ze kennelijk naar verschillende dieren, planten en andere wezens uit de rijken lager dan de mens, zodat het verkleinwoord hoogstwaarschijnlijk naar hun evolutiestadium verwijst en niet naar hun fysieke omvang.

Onder de elementaal-dwergen (zij die behoren tot rijken van het leven die zelfs minder zijn ontwikkeld dan de mineralen) bevinden zich *trollen* die vijandig tegenover mensen zouden zijn, en *tomtar* die de mens op vele manieren van dienst zijn en helpen. In populaire verhalen wordt de trol afgebeeld als een afzichtelijk monster, de tomte als een aantrekkelijk elfje dat een grijs pakje aan heeft en een rode Frygische muts draagt. Iedere boerderij had vroeger zijn tomte die het vee en de oogst beschermde, de paarden in de winter behoedde voor het uitglijden op het ijs, en het hele jaar lang talrijke andere diensten verleende. Het enige wat het daarvoor terug verlangde was een bord met hete rijstepap bij de schuurdeur op kerstavond. De trollen, daarentegen, waren de bondgenoten van tovenaars en hielden ervan om hun eigen streken uit te halen met argeloze slachtoffers. Het is opmerkelijk dat er in al die folklore geen werkelijke uitwisseling tussen mensen en dwergen plaatsvond op een emotioneel of mentaal vlak. Of dwergen nu nuttig of schadelijk zijn, ze zijn niet opzettelijk goedaardig of kwaadaardig maar slechts niet-denkende natuurkrachten, die automatisch handelen en zonder vriendschap of vijandschap, en dus door de mens op een merkwaardig onpersoonlijke manier werden bekeken. Je zou niet gauw van een tomte gaan houden hoewel je wel dankbaar zou kunnen zijn voor wat hij doet.

Het bestaan van het klassieke elfje met ragfijne vleugeltjes, en ook kabouters en feeën en andere ‘kleine mensen’ in passende kledij kan niet geheel worden ontkend, hoewel

hun *verschijningsvorm* de schepping is van de menselijke fantasie. Verschillende oude legenden die over deze en andere ‘onbezielde’ bewoners van het Rijk der Fabelen vertellen, bevatten overblijfselen van een heel werkelijke kennis die in de loop van de eeuwen verwrongen en verkeerd begrepen is geraakt: dat er op de evolutieschaal lager dan de mineralen entiteiten en krachten zijn die zichzelf tot uitdrukking brengen in de eigenschappen van stoffelijke elementen of in de toestanden van de stof. Het zijn wezens die we moeilijk kunnen omschrijven, want we hebben geen idee van het soort ‘ziel’ dat zich in mineralen belichaamt, en nog minder van wezens die lager op de evolutieladder staan dan zij. Klassieke en middeleeuwse verhalen geven deze bewoners van de elementen weer als salamanders (van vuur), undinen (water), sylfen (lucht), en gnomen (van de aarde); de Edda rekent ze tot de dwergen en zegt dat ze zijn voortgekomen uit de titanen of reuzen van de bijbehorende elementen. Zoals de Griekse Oceanus (de ‘wateren’ van de ruimte) de undinen voortbracht, evenzo heeft in de Oud-Noorse mythen Äger met zijn vrouw Ran, de godin van de zee, de negen golven voortgebracht. We vertrouwen voortdurend op de eigenschappen van wat we tegenwoordig de natuurwetten noemen – alle chemische en fysische, automatische en halfautomatische functies van de natuur; dit zijn uitdrukkingen van krachten van elementalen. Zonder hen zouden we niet in contact komen met de stof waarin we leven, noch zouden we kunnen vertrouwen op het gedrag ervan. Zij zijn de vormgevers van wolken, de oppervlaktespanning waardoor een dauwdruppel wordt gekenmerkt, ze zorgen ervoor dat de vlam oprijst en dat water valt. Omdat ze echter een duidelijke omvang en vorm missen, worden die wezens gewoonlijk niet als levensvormen herkend, hoewel ze elke vorm kunnen aannemen die door de populaire verbeelding aan hen wordt gegeven. Wanneer zo af en toe

elfenvolk of kabouters door volkomen rationele mensen worden gezien, dan is hun verschijning en de kleding die ze dragen het gevolg van mentale beelden die zijn geschapen door volksvertellingen en gewoonten die zo sterk kunnen zijn dat, vooral op sommige plaatsen, een gevoelig mens die wat hij heeft gehoord combineert met zijn eigen indrukken, ze op die manier kan zien. Het vermogen om beelden te kunnen voortbrengen is een heel werkelijke kracht.

De dwergen zouden het voetspoor van Dvalin volgen omdat de lagere rijken de impulsen om te groeien ontvangen van Dvalin (de in een trance verkerende – de menselijke ziel die zich nog niet bewust is geworden van haar potentieel). Afgebeeld als Ask en Embla (es en els), miniaturen van de wereldboom Yggdrasil, bevond de mensheid zich nog in een vegetatieve toestand, zonder gedachten, zonder denkvermogen, en groeide slechts zoals de planten dat doen zonder zich van zichzelf bewust te zijn, tot 'de goden omkeken en hun moeilijke situatie zagen'. De planeet verkeerde toen nog in het stadium dat ze werd gevormd door de kinderen van Ivalde, de periode van de reus van wie de levensduur die van onze maan was.

De dwergen in het voetspoor van Dvalin die in Völuspá worden genoemd, hebben beschrijvende namen zoals Ontdekking, Twijfel, Wil, Hartstocht, Mislukking, Snelheid, Geweidragend, en vele andere. Sommige namen zijn duister, andere zijn duidelijk kenmerkend voor bepaalde planten en dieren, 'tot aan Lofar, met de handen'.

De moeilijke situatie van de mensheid wekte het mededogen van de goden, en zij werd door hen begiftigd met de kwaliteiten van de godheden zelf, waardoor de mens een *ásmegir* (godmaker) werd, een potentiële god, in een drieledige combinatie: een dwerg, verwant aan Dvalin, is zijn dierlijke natuur; in zijn menselijke zelf is hij een elf, een kanaal of ziel, die zijn dwergennatuur verbindt met de

goden; en de geestelijke ziel is zijn hamingja, verwant aan de Nornen, zijn beschermengel en mentor die hem nooit verlaat, tenzij de mens zelf door herhaald en aanhoudend kwaad de schakel met de godheid verbreekt, en de hamingja dwingt zijn pupil te verlaten.

Een meer omvangrijke classificatie wordt duidelijk wanneer we opmerken dat de mens de gaven van de drie scheppende Asen bezit en uit het wezen daarvan is samengesteld: 'Uit een zo'n reeks [van zich ontwikkelende rijken van levens] kwamen in de zaal drie Asen voort, machtig, meedogend. Ze zagen dat op aarde de es en de els weinig kracht hadden, niet doelgericht waren. Odin gaf hun geest, Höner onderscheidingsvermogen, Lodur gaf hun bloed en goddelijk licht' (Völuspá 17, 18). Hierdoor wordt de mens een samengesteld wezen. In Viktor Rydbergs scherpzinnige analyse waren de laagste elementen al gecombineerd in de es en de els vóór de komst van de scheppende goden, die met hun 'gaven' de mens voltooiden tot een ásmegir, een godmaker – een áse in de maak – die deelt in de goddelijke eigenschappen die het heelal voorzien van vorm, krachten, en structuur. Op ieder niveau is een mens een intrinsiek deel van de machten die het heelal leven geven. Dezelfde gedachte vindt men in *Genesis*: goddelijke essenties van universeel leven ademen de mens hun eigen adem in en scheppen een menselijk beeld van zichzelf, dat latent alles in zich heeft wat in het universele leven is besloten.

Het sterfelijke raamwerk kan als drieledig worden beschreven: ten eerste het lichaam, bestaande uit de elementen van de aarde; ten tweede het vormgevende model waardoor elk organisme gedurende het hele leven zijn vorm behoudt; ten derde de vegetatieve groeikracht in alle schepselen, de fysieke levenskracht of het magnetische veld. Deze drie ingrediënten waren al aanwezig in de es en de els. Aan deze fysieke delen voegen de goden hun eigen

eigenschappen toe: Lodur draagt *lá* en *laeti* bij, letterlijk bloed en eigenheid: bloed in de zin van een bloedlijn, erfelijke genetische eigenschappen, terwijl eigenheid kennelijk is wat in de Sanskrietliteratuur *svabhāva*, zelfwording, wordt genoemd: die bijzondere combinatie en verhouding van eigenschappen die aan iedere entiteit zijn unieke karakter geeft. Deze twee verwante gaven vormen het goddelijke licht of beeld dat door Lodur wordt verschaft en dat, samen met de gave van Höner, *odr*, denkvermogen of latente intelligentie, de menselijke elfennatuur vormt. Wanneer een goddelijke kracht deze elfennatuur doet ontwaken, wordt ze een ásmegir, een toekomstige god.[1] Het grootste geschenk is dat van Odin, die de mensen begiftigt met zijn eigen geestelijke essentie.

Er werden eerder al verschillende pogingen gedaan om de aarde met levensvatbare menselijke vormen te bevolken, maar zonder succes. De Edda beschrijft de modderreus Mockerkalfe die moest worden vernietigd en vervangen. Het verhaal wordt verteld in de Jongere Edda en gaat over Thors strijd met de reus Rungner:

Rungner werd in Ásgárd onthaald op bier, opgediend in de bekers waaruit Thor gewend was te drinken, en hij dronk ze allemaal leeg, maar hij werd erg dronken en begon op te scheppen hoe hij van plan was het walhalla mee te voeren naar Reuzenheim, Ásgard zou laten overstromen en alle godheden doden behalve Freya en Sif, die hij met zich mee zou nemen. Terwijl hij steeds zulke gezwollen taal sprak, bleef Freya hem voorzien van drank. Tenslotte riepen de goden, die zijn gepoch moe waren, de naam Thor, waardoor de Donderaar ogenblikkelijk met opgeheven hamer in de zaal verscheen. Thor verlangde te weten op wiens uitnodiging Rungner in Ásgárd te gast was

[1] Vgl. Het Lied van Rig, blz. 228, 230.

en door Freya werd bediend zoals dat alleen voor goden gepast is. De reus beweerde dat hij daar was op uitnodiging van Odin, en Thor zwoer dat hij het snel zou betreuren dat hij die uitnodiging had aangenomen. Het ene woord leidde tot het andere. Tenslotte spraken Thor en Rungner af dat ze elkaar voor de strijd zouden ontmoeten aan de grens tussen Ásgárd en Reuzenheim, en Rungner haastte zich naar huis om zich te wapenen voor het gevecht.

De hele reuzenwereld was verontrust over de komende strijd, want ze vreesden kwalijke gevolgen, wie er ook zou winnen. Dus maakten ze een reus van modder die negen el lang was en die ze Mockerkalfe noemden. Maar ze konden geen hart vinden dat groot genoeg was om het beeld tot leven te brengen, dus gaven ze hem het hart van een merrie. ‘Maar’, zegt het verhaal in Snorri’s *Edda*, ‘Rungners hart is natuurlijk van steen en heeft drie hoeken.’ Zijn hoofd is eveneens van steen en hij draagt een stenen schild en een stenen bijl.

Begeleid door Mockerkalfe (ook Leirbrimer genoemd – modderig water), wachtte Rungner op de komst van Thor maar toen de modderreus de Áse zag naderen, raakte hij zo in paniek dat ‘hij zijn water verloor’. Thors metgezel, Tjalfe, rende snel naar Rungner en vertelde hem: ‘Je bent dwaas dat je je schild vóór je houdt. Thor heeft je gezien en zal van onderen aanvallen.’ Dus ging Rungner op zijn schild staan en hield zijn bijl met beide handen vast. Met bliksemschichten en luid gedonder kwam Thor op hem af. Op hetzelfde moment slingerde Thor zijn hamer en Rungner zijn bijl, zodat de wapens midden in de lucht tegen elkaar sloegen en de bijl in stukken brak; de ene helft verspreidde zich over de aarde, en dit werden magneetstenen; de andere helft sloeg tegen het hoofd van Thor zodat hij voorover tegen de grond viel. Maar Thors hamer verbrijzelde de schedel van Rungner en, terwijl de reus

neerzeeg, viel zijn voet tegen de keel van Thor.

Tjalfe had intussen moeiteloos de modderreus geholpen en nu probeerde hij Rungners voet op te tillen van Thors keel, maar kreeg deze niet in beweging. Alle Asen kwamen te hulp, maar ook zij konden de voet niet omhoog krijgen. Op dat moment arriveerde de drie jaar oude zoon van Thor, Magne. Zijn moeder was de reuzin Järnsaxa (ijzeren zwaard). Magne schoof moeiteloos de voet van de reus opzij en verontschuldigde zich dat hij zo laat was om te helpen, maar Thor, trots op zijn zoon, 'nam hem het oponthoud niet kwalijk'. Een stukje van de stenen bijl bleef echter nog vastzitten in het hoofd van Thor. De vala Groa (groei) probeerde dit te verwijderen met magisch gezang; maar zodra Thor voelde dat het ging loszitten begon hij haar te belonen door haar te vertellen hoe hij de vroegere reus Örvandel (Orion) redde, die hij in een mand over de ijsgolven had gedragen. Eén teen die uit de mand stak, raakte bevroren, dus brak Thor die af en wierp die in de lucht, waar men deze tot op de dag van vandaag kan zien schitteren. We noemen deze Sirius. Groa werd door het verhaal echter zo gecharmeerd dat ze al haar toverspreuken vergat; en de stenen bijl zit ook nu nog vast in de schedel van Thor.

Zoals veel verhalen uit de Jongere Edda bevat dit verhaal vage denkbeelden die we gedeeltelijk kunnen interpreteren, hoewel het waarschijnlijk veranderingen heeft ondergaan om beter te passen bij de humor en de aard van de vikingen. De drie jaar oude held en de ijzertijd die hem voortbracht hebben ongetwijfeld een betekenis, evenals de toespeling op Sirius. In ruwe trekken heeft de modderreus zijn overeenkomsten in vele tradities, zoals de Adam van stof in *Genesis* 2:7. De mensheid heeft er ongetwijfeld miljoenen jaren over gedaan om een vorm te ontwikkelen die als een denkend verantwoordelijk soort wezen kon overleven. Evenmin heeft het ontwaken van het mentale

vermogen ineens plaatsgevonden, want ook dit moet een geleidelijk proces zijn geweest. De theosofische traditie rekent enkele miljoenen jaren voor het ontwaken van het denkvermogen. Volgens de Stanza's van Dzyan konden de zonen van het denkvermogen (mānasaputra's), die het denkvermogen in de mens opwekten, zich niet in de vroegste vormen van mensen belichamen, zelfs niet in de vroege derde mensheid. Deze waren volgens hen 'geen geschikte voertuigen voor ons'. De merkwaardige kleine 'modderhoofden' die in het binnenland van Mexico worden gevonden stellen misschien eveneens dat stadium van onze ontwikkeling voor. Slechts geleidelijk, naarmate de voertuigen gereedkwamen, konden de mensen van het derde 'wortelras' de stimulans van het denken ontvangen van hen die het menselijke evolutiestadium in een vroegere wereldcyclus waren ontstegen. De huidige mensheid zal, als ze haar evolutie met succes voltooit, op haar beurt als wijze zielen verplicht zijn om hen te verlichten en te inspireren die nu 'de dwergen in het voetspoor van Dvalin' zijn – in een eon ver in de toekomst op een nieuwe en wedergeboren aarde, de opvolger van de bol die wij op dit moment helpen opbouwen.

7

Rig, Loki en het denkvermogen

Een van de meest inspirerende gebeurtenissen die in iedere mythologie en elke oude traditie wordt verteld, al is het op verschillende manieren, is wat de Edda de komst van Rig noemt. Rig is een straal of verpersoonlijking van Heimdal, de zonne-essentie, die afdaalde om zich te verenigen met de nog onvoltooide mensheid, en het denkvermogen te stimuleren van de niet-denkende halfbewuste toekomstige mensen die na verloop van tijd zouden worden zoals wij nu zijn.

In het Lied van Rig[1] leidde de eerste poging om een mensheid voort te brengen tot een ras van ‘slaven’, een zinnelijk, primitief soort mensen. Zij werden uit onze ‘overgrootouders’ geboren in een armoedig hutje waarvan de deur was gesloten zodat de god niet kon binnenkomen. Een tweede poging hield een grotere belofte in: hier stond de deur van het huisje op een kier, en de god liet bij de ‘grootouders’ die daar woonden zijn telgen achter die waardig zouden worden – zichzelf respecterende mensen – en die een gelijksoortig ras voortbrachten. Bij de derde poging verwelkomden de ‘ouders’ die in een herenhuis woonden de god en deden de deur wijd open. Deze keer bracht het goddelijke zaad een edel ras voort waarvan de afstammelingen koninklijk werden door hun eigen inspanningen.

Het is een opvallend verhaal en de symboliek is heel gemakkelijk te begrijpen. Ieder ras van halfgoddelijke men-

---

[1] blz. 230.

sen verwijst, als de theosofische sleutels worden toegepast, naar een onmetelijke tijdsperiode. Deze 'rassen' hebben natuurlijk een heel andere draagwijdte dan wat we tegenwoordig rassen noemen: etnische groepen die samen de aarde bewonen. Zoals we weten verschillen deze maar weinig, hoofdzakelijk wat hun kleur betreft. Ze zijn alle één mensheid. In tegenstelling hiermee vertonen de 'dwerg'-rijken opvallende onderlinge verschillen: bijvoorbeeld, goud en graniet zijn beide mineralen maar lijken slechts weinig op elkaar; himalayaceders en paardebloemen behoren beide tot het plantenrijk, en mammoeten en motten horen beide thuis in het dierenrijk. Alleen mensen zijn over de hele linie toegerust met bijna identieke vormen en zintuigen. Onze verschillen zijn meer uitgesproken op het gebied van denkbeelden en gevoelens, talenten en meningen.

De tijd die is verlopen sinds door de goden de eerste poging werd gedaan om onze intelligentie wakker te schudden tot de hele menselijke rivier dit had bereikt, wordt niet gegeven maar we kunnen aannemen dat hiervoor miljoenen jaren nodig zijn geweest. Mythen vatten hun informatie onvermijdelijk samen in het kleinst mogelijke bestek. Het bijbelboek *Genesis*, bijvoorbeeld, vertelt de sage van het ontwaken van het denkvermogen van de mens door te zeggen dat 'de zonen van God zagen dat de dochters van de mensen mooi waren; en ze namen zich daaruit vrouwen, wie ze maar verkozen. . . . Er waren reuzen in die dagen op de aarde; en ook daarna, toen de zonen van God tot de dochters van de mensen kwamen, en zij hun kinderen baarden; deze werden de machtigen uit die oude tijd, mannen van naam' (*Gen.* 6:2, 4). Er wordt ook een andere versie van de gebeurtenis gegeven, wanneer de slang van Eden Eva aanspoort om te eten van de vruchten van de Boom van Kennis van goed en kwaad. Ook hij is een bewustmaker: Lucifer, de stralende en mooiste engel, de licht-

brenger die de *elohīm* (goden) weerstaat. In de Griekse mythen is het Prometheus en in de Oud-Noorse mythen is het Loki. Beiden zijn titanen, reuzen, die door evolutie tot goden zijn ontwikkeld. Omdat ze zelf het menselijke stadium hebben overstegen, brengen ze de mensheid goddelijk vuur vanuit het gebied van de goden. De naam Loki hangt samen met *liechan* of *liuhan* (verlichten), met het Latijnse *luc-, lux,* met het Oud-Engelse *lēoht* (licht), en het Griekse *leukos* (wit). De heldere ster Sirius wordt Lokabrenna (het branden van Loki) genoemd.

Het ontwaken van het vermogen om te redeneren, het vermogen tot zelfkennis en om te oordelen, was de meest cruciale gebeurtenis in de evolutie van de mens. Deze bracht onze menselijke levensrivier tot het punt waar doelgerichte keuzen konden worden gemaakt, waar redeneren het instinct vervangt, en waar kennis van goed en kwaad een bepalende factor wordt voor de verdere ontwikkeling van de soort. De niet-denkende rijken worden geleid door het ingebouwde toezichthoudende instinct, dat maar een beperkte vrijheid toelaat, maar zodra het denkvermogen actief wordt, bewust van zichzelf als een afzonderlijk wezen, gaat een daarmee overeenkomende verantwoordelijkheid meespelen, en de handelende persoon is verantwoording verschuldigd voor alles wat hij doet, denkt en voelt, en voor zijn reacties op de prikkels vanuit het omringende heelal. Daarna kan de godmaker niet terug. Elk moment brengt een keuze, en iedere keuze brengt een eindeloze stroom van gevolgen voort, die elk voortkomen uit hun voorganger. Door veel verkeerde keuzes is Loki de onruststoker geworden, in veel verhalen is hij de stichter van onheil, want hij vertegenwoordigt te vaak het lagere redenerende brein zonder geestelijke impulsen – zonder inspiratie. Hij is echter de constante metgezel van de goden en dient als tussenpersoon in hun betrekkingen met de reuzen. Misschien

heeft zijn ondeugende karakter wat te veel nadruk gekregen omdat dit aspect de vurige aard van de vikingen aansprak. Het is bovendien goed te bedenken dat, hoewel hij vaak de oorzaak is van moeilijkheden in Ásgárd, hij ook het werktuig is om de problemen die uit zijn eigen handelingen voortvloeien op te lossen.

Het denken van de mens handelt net zo: het veroorzaakt voor ons een eindeloze reeks moeilijkheden wanneer het op zichzelf handelt, maar wanneer we de leiding accepteren van Brage, de wijze bard die de poëtische inspiratie vertegenwoordigt, dan worden die tenslotte opgelost.

8

Dood en wedergeboorte van de mens

Het voortbestaan na de dood van het lichaam werd door de Oud-Noorse zieners ongetwijfeld als vanzelfsprekend beschouwd, en de avonturen van het bewustzijn gaan na de dood zonder onderbreking verder. Wanneer een menselijk lichaam sterft, begint zijn bewoner aan een reis door het gebied van Hel, koningin van de dood: zij wordt afgebeeld als half blauw, dat betekent half dood en toch half levend, en zij is de dochter van Loki – denkvermogen. Dit interessante thema treffen we in veel mythologieën aan, die erop doelen dat de dood ontstond na het ontwaken van de intelligentie, zodat het gebruik van dit vermogen en van de vrije wil waarmee dat gepaard gaat algemeen in verband wordt gebracht met het introduceren van de dood en de gelegenheid die deze de ziel biedt om de ervaringen die ze tijdens het leven heeft ondergaan te evalueren en daar lering uit te trekken, en ook om haar rust en herstel te bieden.

Wanneer een mens sterft, wordt de ziel, voordat zij begint aan de reis door het gebied van Hel, toegerust met schoeisel dat precies in overeenstemming is met haar karakter: een goede en vriendelijke persoon wordt voorzien van stevige schoenen terwijl de grove en aardgerichte mens schaars is geschoeid of barrevoets gaat over rotsen en langs doornstruiken die hij moet passeren om de bron van Urd te bereiken waar over zijn toekomst zal worden beslist. Urd is,

zoals we hebben gezien, Oorsprong – oorzaken die in het verleden zijn geschapen. Zij begiet de individuele levensboom van de ziel en ook de kosmische Yggdrasil: het verleden bepaalt iemands hele toekomstige situatie, zowel tijdens de dood als in toekomstige levens.

Bij de bron van Urd wordt de ziel beoordeeld door Odin, zijn diepste Zelf, 'vader van de goden' en ook zijn eigen 'vader in de hemel'. Maar hoewel Odin het oordeel velt, doet hij dat in overeenstemming met de ingevingen van Urd – het verleden van de ziel bepaalt het oordeel van haar innerlijke god en wat haar plaats zal zijn in het gebied van Hel dat vele niveaus kent. Na het oordeel zoekt de ziel een geschikte woonplaats en door affiniteit vindt ze in de eindeloos gevarieerde gebieden van de dood de plek die voor haar is bestemd. De ene ziel kan genieten van door de zon beschenen weiden bezaaid met bloemen als dit overeenkomt met haar natuurlijke neigingen; een ander, die een boosaardige instelling heeft, wordt misschien opgesloten in een van gif doortrokken kooi onder de poorten die omlaag leiden naar lagere werelden. De Edda geeft niet precies aan hoe lang deze toestanden na de dood duren, maar als we redeneren op basis van logica en van Griekse, Tibetaanse en andere mystieke bronnen, kunnen we gerust aannemen dat ieder individu in deze zelfgemaakte droomwereld verblijft tot de aantrekkingskracht ervan is uitgeput. Een andere beschrijving van de toestanden na de dood wordt gegeven in Loki's Schimpdicht, waar de elfen aanwezig zijn bij een banket van de goden, maar half in slaap en zich niet bewust van hun omgeving.

Na verloop van tijd is de Áse-maker gereed om zijn reis door het leven op aarde voort te zetten. Opnieuw bezoekt hij de bron van Urd, die nu de taak heeft om een moeder uit te zoeken voor zijn nieuwe geboorte. Opnieuw zien we dat het verleden de toekomst bepaalt in een onontkoom-

bare opeenvolging van oorzaak en gevolg. We hebben gezien hoe Bärgälmer, het eindresultaat van een kosmos of van een wereld, werd vermalen en gered om opnieuw te worden gebruikt in een volgende manifestatie als Örgälmer. Dezelfde wet kan naar analogie worden toegepast op het menselijke leven, dat een heelal is op kleinere schaal. Zoals zaden die in de lente worden geplant na vele dagen en nachten hun vruchten voortbrengen waar ze werden gezaaid, zo ook zullen zaden van het denken en van het handelen een oogst opleveren van goede of kwade gevolgen op het gebied waar ze hun oorsprong hadden, zelfs nog nadat de mens vele keren is gestorven en geboren.

De enige ware hel in de Edda is Niflhel, de sfeer van absolute stof waar het materiaal voor nieuwe werelden wordt gevormd uit het bezinksel van de oude, nadat dit is vermalen op de molen, homogeen is geworden, gereduceerd is tot vormloosheid. Het is de brouwketel van Sinmara die, zoals de ketel van de Welshe Ceridwen, moeder-stof bevat. Het lijkt erop dat alleen een ziel die zo volkomen is ontaard dat ze geen mede heeft om bij te dragen aan haar innerlijke god het gevreesde lot leert kennen: totale vernietiging. Omdat ze haar hele wezen heeft verbonden met de uiterlijke kant van de natuur, heeft ze elk spoor van spiritualiteit verloren en haar hamingja kan haar niet langer inspireren om terug te keren naar de goddelijke sferen die haar thuis zijn. Zo'n ziel, die onherroepelijk door en lager dan het huis van Hel met zijn vele vertrekken, zowel weelderige als troosteloze, is gegaan, en geen enkele groei kent van een blijvende geest, daalt af naar de Niflhel van absolute vernietiging. Alle anderen bezoeken de bron van Urd voor hun keuze van het komende lot in het leven: de meest geschikte en nuttige situatie voor de verdere groei van de ziel. De omstandigheden die op die manier worden gekozen staan ons misschien niet altijd aan, want we heb-

ben niet de wijsheid van onze goddelijke hamingja om te zien wat de ziel precies nodig heeft. Het kan heel goed zijn dat voor de één een gelukkig leven grotere sympathie en een ruimere bewustwording zullen brengen, maar het is heel vaak zo dat lijden een meer doeltreffend middel is om de behoeften van de ander te leren kennen en ons de wijsheid te geven om op de juiste manier daaraan te voldoen, waardoor de ziel milder wordt en deze in goddelijk mededogen kan opgaan in het universele. De juiste en passende keuze uit de bron van het verleden zal niettemin worden gemaakt.

Evenals andere traditionele geschriften beschouwt de Edda wederbelichaming van bewustzijn op alle niveaus en de absolute rechtvaardigheid van de natuurwet als vanzelfsprekend. Er is een christelijke glosse toegevoegd aan de conclusie van het tweede lied van Helge Hundingsbane:

> In vroeger tijden dacht men dat mensen na de dood opnieuw werden geboren; maar dit wordt nu oudewijvenpraat genoemd. Helge en Sigrun zouden opnieuw zijn geboren; hij werd toen Helge Haddingskate genoemd en zij Kåra Halfdansdotter, zoals wordt verteld in de liederen van de kraai; en zij was een walkure.

Het is de moeite waard op te merken dat we in de oudste overblijfselen van elke mythologie het grootste aandeel universele theosofie aantreffen en de meest verheven denkbeelden. Het schijnt dat de tussenliggende millennia weinig anders hebben gedaan dan dat ze de zuivere versies uit de prehistorie hebben verdraaid; om toegang te krijgen tot de zuivere ideeën moeten we vaak een weg banen door barrières van onwetendheid en belemmerend vooroordeel die in de loop van de eeuwen zijn ingelast en waardoor de juwelen van het denken die ze bevatten in feite worden verborgen.

9

Inwijding

Ieder mens brengt tot op zekere hoogte het goddelijke bewustzijn tot uitdrukking dat alle levensvormen bezielt – Odin-Alvader, de bron van alle goden – en we voelen onze geestelijke band met een groter leven, onze individuele hamingja. Mentaal zijn we een wezenlijk deel van de intelligentie die het zonnestelsel bezielt en vervult, verpersoonlijkt als het Freya-beginsel; ook emotioneel putten we uit de stimulerende energieën van Idun en de ons omringende wereld. Onze buitenste schaal, het fysieke lichaam, wordt vormgegeven uit het materiaal dat beschikbaar is in de sfeer waar wij ons belichamen, hoewel het wordt gemodelleerd overeenkomstig patronen die wijzelf in ons lange verleden door talloze keuzen en beslissingen hebben gevormd.

Terwijl alle rijken van de natuur uit dezelfde ingrediënten zijn opgebouwd, is de mate waarin ze de verschillende eigenschappen manifesteren afhankelijk van het stadium waarin deze door die rijken zijn ontwikkeld. Wij die de menselijke rivier van levens vormen, bezitten alle vermogens die we tot uitdrukking hebben gebracht tijdens onze passage door de dwergrijken, maar we vertonen ook de typisch menselijke eigenschappen van zelfbewustzijn en intellectueel vuur en, op onze geïnspireerde momenten hebben we een vaag besef van het spirituele bewustzijn dat we in toekomstige eonen zullen hebben. Dus omdat we menselijk zijn en tot op zekere hoogte intelligent, kunnen we doelgericht en met kennis onze evolutie voortzetten op weg naar

het god-zijn en op die manier onze groei versnellen om de grotere lotsbestemming te verdienen die ons wacht op de volgende sport van de ladder van het bewuste leven.

In de mythische geschriften, in sprookjes, legenden, en volkstradities, zijn er ongetwijfeld geen verhalen die meer inspireren dan die waarin wordt verteld over de helden die ons vóór zijn op de pelgrimsreis die we maken door de sferen van het leven: edele zielen die een ruimer perspectief hebben verkregen, een meeromvattende waarheid, een meer verlichte visie dan wij bezitten. In alle eeuwen en bij alle volkeren hebben er opmerkelijke figuren geleefd – boeddha's, bodhisattva's, avatāra's, (Odins) 'Eén-strijders' – die het koninkrijk der hemelen met geweld hebben genomen', die in plaats van met de stroom mee te drijven in een langzame meanderende groei, het doel van de menselijke evolutie hebben bereikt, waarbij 'de dauwdruppel in de glinsterende zee glijdt', om de geïnspireerde uitdrukking van Sir Edwin Arnold te gebruiken.

Alle mythologieën bevatten enkele verhalen over de strijd van een held, zijn beproevingen, en hetzij mislukking of succes bij het overwinnen van hindernissen – de echo's van zijn eigen verleden – om zich weer met zijn goddelijke zelf te verenigen. Het meest bekende inwijdingsverhaal in het westen wordt in de christelijke evangeliën verteld, die veel van de erkende symbolen bevatten die bij zo'n gebeurtenis horen. Een ander populair mysterieverhaal is de *Bhagavad Gītā,* waarin de menselijke ziel raad krijgt van haar goddelijke Zelf bij het overwinnen van de alledaagse en vaak dwaze neigingen van het menselijke ego die moeten worden bedwongen. Ook de Edda bevat zulke verhalen, één van de meest onthullende is de schitterende allegorie van Svipdag.[1]

---

[1] Vgl. De gedachtewisseling met de Ergwijze, blz. 290 e.v.

Zulke legenden zijn aanschouwelijke lessen voor hen die ernstig ernaar verlangen om de last te verlichten van het lijden waardoor de mensheid wordt gekweld. Zij die de strenge training van de zelfgeleide, versnelde evolutie ondergaan moeten daarom noodzakelijk de vooruitgang van het geheel helpen en door voorbeeld en aanmoediging een ketenreactie van geestelijke groei opwekken. Zij die heel vurig ernaar verlangen om hun medemensen te helpen ontsnappen aan de eindeloze ronde van vergissingen en lijden waaraan de mensheid onderhevig is, begeven zich daarom op een pad van zelftraining van hun gehele natuur, zodat zij kunnen helpen bij de evolutie van allen en deze kunnen aanmoedigen.

Zij die met succes deze weg afleggen, de meest veeleisende van alle menselijke ondernemingen, worden, als ze bekend zijn, overal vereerd als redders en verlossers want zij zijn de ‘volmaakten’ die in het klaslokaal van de aarde niets meer hebben te leren, en toch terugkeren om de mensen die op de evolutieladder achter hen aankomen te helpen en te onderwijzen. Van alle verhalen en legenden, zelfs in de exoterische literatuur, zijn de sagen over de beproevingen van de inwijdingskandidaat het meest geliefd en het best bekend, hoewel ze zelden als zodanig worden herkend. In deze avonturenverhalen moet de held eerst volkomen vrij zijn van angst voor zichzelf; hij moet aan de ‘draak’ van wijsheid de geheimen van ‘vogelzang’ zien te ontfutselen: dit betekent dat hij uit de eerste hand de structuur en de functies van het heelal moet leren kennen; hij moet bereid zijn elke persoonlijke ambitie, zelfs het succes van zijn eigen ziel, op te offeren aan een alomvattende zorg om het welzijn van het geheel. Iemand die erin slaagt zo’n onzelfzuchtige universaliteit te bereiken wordt een medewerker van de goden, een weldadige macht die de ontwikkeling van de wereld waar hij deel van uitmaakt krachtig stimuleert.

Het legendarische thuis van de uitverkorenen van de Edda, waarheen de helden gaan nadat ze in de strijd zijn gedood, is het walhalla (*val* keuze of dood + *hall* zaal). Grote bekendheid kreeg het walhalla vooral door opera's van Wagner, en het is één van de meest bekende maar minst begrepen van de Oud-Noorse allegorieën. Men is het laatdunkend gaan beschouwen als een humorvolle parodie op de hemel waar ruwe vikingen naartoe gaan om te zuipen. Ze worden door de walkuren naar dit gebied van de krijgergod Odin gebracht, en worden iedere avond onthaald op varkensvlees en mede, en keren iedere ochtend terug naar de strijd om slechts opnieuw te worden gedood. Het walhalla wordt door veel barrières beschermd: het wordt omringd door een gracht, Tund, waarin een weerwolf, Tjodvitner, naar mensen vist. De poort ervan is door magie beveiligd, en aan de deur van de zaal hangt een wolf gespietst, waarboven een adelaar is geplaatst die druipt van het bloed. Bovendien wordt het beschermd door de twee wolfshonden van Odin. Om de betekenis van dit alles te begrijpen moeten we de gebruikte termen toelichten.

Elk van de barrières naar de Zaal van de Uitverkorenen is symbolisch voor enkele zwakheden die moeten worden overwonnen. De strijder die de rivier van de tijd (Tund) en de rivier van de twijfel (Ifing) wil oversteken moet zijn doel en de door hemzelf gekozen richting vast voor ogen houden wil hij niet worden meegesleurd door de woeste stromen van het tijdelijke bestaan. Hij moet proberen te ontkomen aan de beestachtige begeerten van zijn dierlijke natuur (de verlokkingen van Tjodvitner) als hij de andere oever wil bereiken. Veel geschriften gebruiken de allegorie van een rivier. Het boeddhisme spreekt bijvoorbeeld over de vier stadia van vooruitgang, te beginnen met hen die de stroom hebben betreden, en eindigend met hen die met succes de andere oever hebben bereikt. De hele natuur zou

zich verheugen wanneer een aspirant zijn doel bereikt.

Vervolgens moet de kandidaat die het walhalla wil bereiken de honden Gere (hebzucht) en Freke (gulzigheid) overwinnen: hij moet begeerte vermijden, zelfs het verlangen naar de wijsheid die hij zoekt, als hij deze wil verkrijgen. Om het geheim van de magische poort te vinden, moet hij een krachtige aspiratie hebben, vastbesloten zijn, en zijn motief moet zuiver zijn. De wolf en de adelaar moeten worden overwonnen en boven de ingang van de zaal worden gespietst om ervoor te waken dat deze daar niet binnendringen. Dit betekent het overwinnen van de dierlijke natuur (de wolf) en van trots (de adelaar) – het streven naar eigen gewin, in welke gedaante dan ook, dat, zoals Proteus van de Grieken, in steeds nieuwe vormen verschijnt om hen uit te dagen die het gebied van de goden naderen. Er moet afstand worden gedaan van alle aanvals- en verdedigingswapens en ze moeten worden omgevormd tot de constructieve materialen waarmee de heilige tempel wordt gebouwd. De muren van het walhalla zijn gebouwd uit de speren van de strijders, het dak uit hun schilden. Binnen de zaal wordt zelfs afgezien van een beschermend harnas: 'de banken liggen bezaaid met maliënkolders' (Grimnismál 9).

Het afleggen van de wapens is een kenmerk van de mysterietraditie. De kandidaat voor universaliteit kan zichzelf, juist door de aard van zijn streven, niet als gescheiden van het geheel beschouwen; hij kan daarom in zijn denken, spreken of handelen niet gebruikmaken van tweedracht zaaiende middelen van welke aard ook. Als eerste moeten de aanvalswapens verdwijnen, wanneer de gedachte van 'geen kwaad doen' wordt ontwikkeld. Daarna worden alle middelen om zich te verdedigen afgelegd en tenslotte elke persoonlijke bescherming welke dan ook. De Eén-strijder heeft het idee van afgescheidenheid achter zich gelaten. Zijn werk ligt niet in het heden maar in het eeuwige. Hij

wordt niet langer begrensd door een zelf maar strekt zich onbeperkt uit; de heldenziel heeft elk persoonlijk belang losgelaten, en stelt volledig vertrouwen in de goddelijke wet die hij onvoorwaardelijk dient.

Als de oorsprong van deze mythen bij de vikingen lag, die volgens een van hun voorschriften zelfs op hun schilden sliepen met het zwaard in de hand, dan zou dit ons als onnatuurlijk voorkomen. Het bevestigt veeleer de theorie dat de Oud-Noorse mythen veel ouder zijn dan deze krijgers en uit dezelfde archaïsche bron stammen als andere vroege tradities. Want er zit duidelijk veel meer achter de poëtische betovering van de Edda, zelfs al ligt dit verborgen in de soms dubbelzinnige anekdotes ervan.

Het slagveld waar de krijgers elke dag strijd leveren wordt Vigridsslätten genoemd, wat kan worden vertaald als 'de vlakte van inwijding'. Het doet denken aan het *dharma-kṣetra* – het veld van *dharma* (plicht, rechtvaardigheid) – van de *Bhagavad-Gītā* waar de strijd tussen de krachten van licht en duisternis in de mens plaatsvindt. In dat klassieke werk zijn veel van de tegenstanders van de held zijn vrienden en naaste familieleden; het zijn de karaktereigenschappen en gewoonten waaraan hij gehecht is geraakt en die daarom moeilijk zijn te overwinnen. In beide allegorieën is de mens zelf het slagveld waar alle menselijke karaktertrekken tegenover elkaar staan opgesteld, en die zelf de weerspiegeling zijn van de eigenschappen van de grotere natuur. De dagelijkse strijd heeft een diepgaande invloed op de evolutionaire ontwikkeling van alle wezens. Van tijd tot tijd maakt een Eén-strijder vanuit de wereld van de mensen de oversteek om zich aan te sluiten bij de gelederen van de goden; zulke zelden voorkomende voorlopers die zich toegang verschaffen tot 'het stralende verblijf' verenigen hun krachten met de goddelijke bedoeling van de natuur. De walkuren, onze eigen inspirerende diepste zelven, zijn altijd

op zoek op het veld van inwijding naar waardige rekruten die besluiten om de goden te helpen bij hun eindeloze inspanningen om de cyclus te voltooien, wanneer de mensheid als geheel haar goddelijke erfdeel en verantwoordelijkheid zal krijgen toebedeeld.

'De zaal van de uitverkorenen in Gladsheim glinstert van het goud', volgens Grimnismál (8). Hier kroont Odin dagelijks de helden na de strijd. Hier worden de Eénstrijders onthaald op bier of mede en worden de drie everzwijnen van de lucht, het water en het vuur te eten gegeven, die verschillende aspecten van de aarde symboliseren want ze zijn de essentie van hun ervaringen tijdens het menselijke leven op deze planeet. De everzwijnen die de Eénstrijders tot voedsel dienen vertegenwoordigen ook scheppende krachten, het energetische aspect van drie elementen van de natuur. Als we deze in de plaats stellen van de drie overeenkomstige everzwijnen, zou vers 18 van Grimnismál als volgt luiden: 'De geest dompelt het denkvermogen in de wil en het verlangen.' Zo staat het hogere zelf of de geest van de mens het menselijke ego toe om te worden getoetst in de vuren van de ziel om zijn integriteit te bewijzen. Als de mens succesvol is, brengt hij zijn innerlijke god tot geboorte, de sterveling verdient zijn onsterfelijkheid, en verenigt zich met de godheid die in hem woont.

Odin, Alvader, is de essentie van universeel scheppend bewustzijn op alle niveaus van het bestaan. De naam is een vorm van *Odr*, universele intelligentie (en komt overeen met de Griekse *nous* en de Sanskriet *mahat*), waarvan de geestelijke ziel van de mens een kind is. *Odraerir*, mystieke verschaffer van Odr, is een van de heilige vaten die het 'bloed van Kvasir' bevatten – goddelijke wijsheid (Grieks *theos-sophia*). Kvasir was een 'gegijzelde' of avatāra die door de 'wijze Vanen' naar de Asen werd gestuurd. Deze hint geeft meer duidelijkheid en verwijst naar de neerdaling van

goddelijke inspiratie afkomstig van verheven kosmische vermogens naar de godenwereld er beneden, die toch ver verheven is boven onze eigen wereld. We kunnen hieruit het continue evolutionaire patroon afleiden waarin Odin, Alvader voor onze wereld en goddelijke wortel van alle levende wezens in onze sfeer, is opgeklommen vanuit een vroegere lagere toestand en nu voortgaat naar hogere stadia, geholpen door de inspiratie van nog verhevener godheden.

Terwijl in algemene zin Alvader impliciet is in alle manifestatie, heeft Odin ook zijn eigen domein als een planeetgeest: zijn niveau wordt Gladsheim genoemd, waar het walhalla zich bevindt, de zaal van de uitverkorenen. Hoewel *val* keuze betekent, betekent het ook dood wanneer het wordt toegepast op de 'Eén-strijders' van Odin. De 'Eén-strijder' is verwant met het Griekse *koiranos*, 'bevelhebber', en is iemand die de *ene* – zichzelf – leidt, beveelt en beheerst. Ieder van hen heeft bovendien ervoor gekozen om als een persoonlijk ego te sterven en heeft zijn bewustzijn verheven tot het niet-persoonlijke, universele, rijk van de goden. Om het anders te zeggen, hij heeft het kleinere menselijke zelf overwonnen en zich verenigd met het kosmische doel van het leven. Dit is een continu proces – van groei, en dus van verandering, waarbij iedere verandering een 'dood' is, een transformatie van de ene toestand naar de andere, gewoonlijk van een minder volmaakte naar een meer volmaakte toestand. 'Zij die de uitverkorenen belonen' (walkuren) en de helden naar Odins heilige zaal brengen, zijn nauw verwant met de hamingja of beschermengel, de geestelijke ziel, de beschermer en leraar van ieder mens.

Wanneer Alvader zijn helden in het walhalla verwelkomt, wordt hij Ropt genoemd, 'over wie wordt kwaadgesproken', en in het Lied van Odins Lijk is hij Nikar, de

'brenger' van ongeluk. Deze geheimzinnige aanwijzingen worden duidelijker wanneer we inzien dat Odin de inwijder is die, naast het onderwijzen en inspireren, het menselijke ego moet blootstellen aan de tegenover elkaar staande vuren van zijn eigen complexe ziel en hij kan en mag de uitkomst van de test niet beïnvloeden. Daarom kent alleen de succesvolle ingewijde de ware aard van Odin, de hiërofant, en herkent degene die kandidaten aan beproevingen onderwerpt als Ropt.

Het walhalla biedt nog een ander aspect dat wijst op een band met oosterse geschriften uit de verre oudheid: Odin vertelt zijn leerling in Grimnismál dat er 'vijfhonderd deuren en nog eens veertig' zijn naar het walhalla; en dat uit elk daarvan achthonderd krijgers komen wanneer Odin met de wolf ten strijde trekt. Bovendien wordt ons verteld dat er vijfhonderd en veertig zalen zijn in het overvolle Bilskirner (het stralende verblijf), de grootste is die van 'mijn zoon' – de zonnegodheid. Als we 540 en 800 vermenigvuldigen krijgen we 432.000 krijgers en hetzelfde aantal zalen. In zowel de Babylonische als de Indiase chronologie komt dit getal op allerlei manieren voor. Veelvouden ervan bepalen specifieke astronomische cyclussen terwijl het, gedeeld door verschillende getallen, van toepassing is op aardse gebeurtenissen met een grotere frequentie, zelfs tot aan de frequentie van het menselijke hart, die gewoonlijk als 72 slagen per minuut wordt opgegeven. Het getal zelf is de lengte in menselijke jaren die wordt toegekend aan de IJzeren Eeuw, in het Sanskriet het *kaliyuga*, wanneer de krachten van de duisternis een grote uitdaging vormen. Het is merkwaardig dat dit het aantal zou zijn van Odins helden. Het is ongetwijfeld een krachtige verwijzing naar een gemeenschappelijke bron waaruit deze ver van elkaar gescheiden tradities zijn voortgekomen en naar een verborgen betekenis waardoor dit getal daarin steeds terugkeert.

Het is veelzeggend dat van alle Oud-Noorse verhalen, de veldslagen van de Uitverkorenen de grootste populariteit hebben verkregen. Dit thema spreekt ons aan, dat kan niet worden ontkend, ook al zijn we ons misschien niet bewust van de verborgen betekenis ervan. Op het terrein van de strijd, of van de inwijding, ontmoeten we allen dagelijks geduchte vijanden: zwakheden van ons karakter en gewoonten die we hebben gevormd, vertrouwde tekortkomingen waaraan we gehecht zijn geraakt – wat de *Gītā* onze vrienden, verwanten en leraren noemt.

Voor de mensheid kan evolutie worden gedefinieerd als een zich ontwikkelend bewustzijn, een toenemend inzicht in het leven. Dit is niet louter kennis van feiten en verbanden, en evenmin is het slechts een groeiend begrip van onszelf en anderen; het omvat een heel rechtstreeks besef en een persoonlijke ontdekking van de spirituele eenheid van wezens. Daarbij identificeert men zich met alles, goed tot uitdrukking gebracht in de woorden, ‘ik ben niet mijn broeders hoeder; ik ben mijn broeder’. Het Zelf is niet-zelf. Door de overgang van een beperkt innerlijk bestaan van het ego naar een alomvattende zelftranscendentie gaat het menselijke ego zich op een natuurlijke manier identificeren met alles wat bestaat. De strijd die wordt ondernomen door de helden van Ygg, waardoor ze toegang krijgen tot het walhalla, is de constante uitoefening van de wil, een vaste greep op iedere gedachte en impuls, volledige zelfvergetelheid op ieder moment en in elke situatie. Het gebod ‘te leven voor het welzijn van de mensheid is de eerste stap’[2] wordt stilzwijgend bevestigd in de epische verhalen van de Noormannen, zoals duidelijk blijkt in het Lied van Svipdag, waarin de held, verenigd met zijn hamingja – de Freya van zijn dromen – terugkeert om ‘de taken van de jaren en de

---

[2] *De Stem van de Stilte*, blz. 31.

eeuwen' te verrichten. De bondgenoot van de goden streeft er niet alleen naar goed te doen wanneer de gelegenheid zich voordoet maar om van het begin tot het einde te bestaan met als hoofddoel de welwillendheid, die voortdurend wordt genoemd als kenmerkend voor de goden, 'de weldadige krachten'. De Eén-strijders zijn in feite gestorven voor hun persoonlijke verlangens en zijn 'maagdelijk geboren', om een metafoor aan andere mythen te ontlenen, om universele zorg te verlenen, waardoor ze in staat zijn hun natuurlijke plaats in te nemen in wat de theosofische geschriften de hiërarchie van mededogen noemt. De helden van Odin rusten niet op hun lauweren maar blijven als bondgenoten van de goden een essentiële rol spelen in de eeuwige strijd van het leven.

Traditionele geschriften bevatten aanwijzingen dat vanaf het moment dat er godheden zijn afgedaald onder de mensen en de eerste rassen hebben onderwezen, er een ononderbroken reeks van geestelijke leraren heeft geleefd als contactpersonen tussen goden en mensen, die als opdracht hadden de mensheid te inspireren en te helpen bij haar evolutie op weg naar volmaaktheid. Zulke adepten in de kunst van het leven zijn de Eén-strijders. Een goddelijke straal kan zich van tijd tot tijd onder de mensen belichamen in een van deze verheven mannen en vrouwen die de eenzame weg hebben gekozen om hun menselijke zelf te doen opgaan in de goddelijke essentie in het hart van het zijn. Zelfs onder de hoogste goden dalen boodschappers, 'gegijzelden', als avatarische stralen af naar hun jongere broedergodheden. Skirner[3] is een voorbeeld van zo'n 'gegijzelde' in de menselijke sfeer.

Veel verhalen hangen samen met dit motief, verhalen die vertellen hoe de zich ontwikkelende ziel haar spirituele

---

[3] Vgl. Skirnismál, blz. 310.

zelf, de Schone Slaapster, of de Schoonheid van de Glazen Berg, zoekt die alleen bereikbaar is voor de dappere, zuivere, en volkomen onzelfzuchtige held. Alleen hij kan uit zijn schede, of uit zijn aambeeld, of de rots, of de boom, het mystieke zwaard van de geestelijke wil trekken dat daar door een god is geplaatst. Met dit magische wapen overwint hij de draak, of de slang (van zelfzucht), en verkrijgt innerlijke kennis, waardoor hij de taal van de vogels en alle stemmen van de natuur kan verstaan. Hij moet alle zwakheden te boven komen, alle verleidingen weerstaan, alle angsten overwinnen, en in staat zijn om, gezeten op het ros van zijn gehoorzame dierlijke natuur, over de vlammende rivier te springen die de wereld van de mensen scheidt van die van de goden. Daar wordt hij herenigd met zijn goddelijke hamingja. De godmaker is een god geworden.

Tussen twee haakjes, verhalen waarin de ridder een vuurspuwende draak doodt, een schone jonkvrouw of een koninkrijk redt, zijn misschien niet allemaal slechts allegorieën zonder een grond van waarheid in de fysieke werkelijkheid. Ze komen zo algemeen voor dat ze niet gemakkelijk kunnen worden weggewuifd. Terwijl het zeker is dat ze voor de held het overwinnen van zijn lagere natuur en het verkrijgen van wat zijn hart het diepst verlangt symboliseren, is het ook mogelijk dat deze allegorische verhalen op een historisch raamwerk zijn geplaatst, wat bij mythen veel schijnt voor te komen. We kunnen speculeren over de mogelijkheid dat de vroegste mensenrassen van onze levenscyclus de aarde deelden met tenminste enkele van de reuzensauriërs, of deze nu konden vliegen, of zwemmen of aan de aarde waren gebonden, voordat deze laatste uitstierven. Wie weet welke fragmentarische resten van eens overvloedig aanwezige soorten lang genoeg bleven bestaan om contact te hebben met de vroege mensenrassen? Elke ontmoeting met hen die misschien heeft plaats-

gevonden zou zeker aanleiding hebben gegeven tot legenden die nadat de gebeurtenissen zelf waren vergeten nog lang zouden blijven bestaan. Wanneer zeeslangen als mythische ‘draken’ kunnen dienen, dan hoeven we niet ver terug te gaan om hun sporen aan te treffen; tot in deze tijd horen we geruchten over zulke ‘monsters’ die worden gezien in Loch Ness en elders. De mythische Scandinavische draken zouden een overweldigende walgelijke geur hebben verspreid waardoor veel zogenaamde drakendoders werden verslagen. Ja het is een vreesaanjagende gedachte dat men tegenover een gigantische krokodil met slechte adem komt te staan. Maar dit terzijde.

Dat mythen zoveel mensen aanspreken komt misschien voort uit een sluimerend verlangen dat wij allen hebben om dappere en gewaagde daden te verrichten. Terwijl we levens leiden die alledaags lijken, hebben we een diepgeworteld verlangen om de overwinning waarnaar in de sagen wordt verwezen te behalen, de innerlijke overwinning van het Al-zelf op mijzelf. Het doel van menselijke evolutie moet uiteindelijk worden volbracht met of zonder onze doelgerichte inspanning. We kunnen heel langzaam voortdrijven, in een ongemotiveerde rondgang van eindeloos terugkerende fouten en blijven lijden door de onvermijdelijke resultaten van onze dwaasheid. We kunnen ook actief tegen de weldadige richting van de natuur ingaan en met een intense zelfgerichtheid onze belangstellingssfeer verkleinen tot een wiskundig punt en uiteindelijke vernietiging. Een derde alternatief wordt gekozen door de helden die ervoor kiezen om de doeleinden van de goden na te streven. Welke weg ook wordt gegaan, deze zal onvermijdelijk leiden tot het moment dat een keuze moet worden gemaakt: hetzij bewust bestaan als goden of het oplossen in de wateren van de ruimte als inerte materie van een ijsreus, die zal worden vermalen op de molen van vernietiging.

Wanneer Skirner uit naam van de god Frey dingt naar de gunst van de reuzin Gerd, doelt hij hierop wanneer hij haar dreigt met Rimgrimner, de ijskoude (het ijsreus-aspect van) Mimer, de uiteindelijke materiekant van elk heelal. Dit zou betekenen dat men zich volledig losmaakt van de macht en geestkracht van de goden. Gerd is kennelijk een mensenras dat de gelegenheid krijgt om te kiezen tussen onsterfelijkheid en vernietiging.

Iedereen heeft momenten waarop de gefluisterde aansporingen van de godheid worden gevoeld in de stilte van de ziel. Zij die ingaan op de oproep om de goden te dienen en het toekomstige lijden van de mensheid te helpen verlichten, bevinden zich op het pad om Eén-strijders te worden, helden die de versnipperde krachten van de ziel bundelen onder het ene bevel van een allesomvattend doel, en die deze koers gedurende vele levens van inspanningen volhouden. Het is eenvoudig een versnelling van de natuurlijke evolutie van de godmaker die deze heroïsche zielen ondernemen, en door de vernietiging van het persoonlijke egoïsme verbinden ze hun krachten met het langetermijnwerk van de goden in onze wereld. Deze boodschap kunnen we in de mythen vinden: de inwijding in een nieuw soort leven. Want inwijding betekent ‘begin’. Het betekent een binnengaan in een nieuwe sfeer van plicht, een meer verheven en, voor ons, goddelijke arena van leven. De ‘Eén-strijder’ wordt gekroond als krijger van de goden en neemt op zich om samen met hen ‘de taken van de jaren en de eeuwen’ te vervullen.

Platen

Fotografische reproductie van de eerste vijf bladzijden van de *Codex Regius*, zoals deze duizend jaar geleden door Saemund de Wijze werd opgeschreven. Völuspá beslaat de eerste vier bladzijden en eindigt op blz. 5, waar Hávamál op regel 4 begint. Let op het monogram ȽL (Lupus Loricatus) van bisschop Brynjolv onderaan de eerste bladzijde, en het jaar waarin hij het manuscript heeft verworven, 1643.

Gereproduceerd met toestemming van de Arna Magnussonar Verzameling in Reykjavik, IJsland.

Hlioðs bið ec allar kindir meiri oc minni mavgo
heimdalar. vildo at ec ualfa/ðr vel fyr telia forn
spioll fira þav er fremst vm man. Ec man iotna
ar um borna þa er forðom mic fœdda hofdo. nio man ec heima
nio iviþi miot uið meran fyr mold neðan. Ar var alda þat
er ymir bygði vara sandr ne sęr ne svalar unnir iorð fannz
ęva ne upp himinn gap var ginnunga en gras hvergi. Aðr burs
synir biodom vm ypþo þeir er miðgarð męran scopo. sol scein
sunnan a salar steina þa var grund groin grønom lauki.
Sol varp sunnan sinni mana hendi inni hogri vm himin iodyr.
sol þat ne vissi hvar hon sali atti stiornor þat ne visso hvar
þęr staði atto mani þat ne vissi hvat hann megins atti. Þa gengo
gengo regin oll a ravc stola ginheilog goð oc vm þat gettvz.
nott oc niðiom nofn vm gafo morgin heto oc miðian dag vn
dorn oc aptan arom at telia. Hittoz ęsir a iða velli þeir
er havrg oc hof hatimbroðo. afla lagðo avð smiðoðo tangir
scopo oc tol gorðo. Tefldo i tuni teitir voro var þeim vettergis
vant or gulli. unz .iii. quomo þursa meyiar amatkar
miǫc or iotunheimom. Þa g.r.a. ar. hverr scyldi dverga
drottin scepia or brimi blodgo oc or blám leggiom. Þar mot
sognir męztr vm orðinn dverga allra en durinn annarr þeir man
licon mavrg vm gorðo dvergar or iorðo sem durinn sagði. Nyi.
oc niði norðri oc suðri avstri oc vestri alþiofr dvalinn. biv
orr bavorr bombvrr nori an oc anarr ai miodvitnir. Veigr
oc gandalfr vindalfr þrainn þeccr oc þorinn þror vitr oc litr
oc nar oc nyraþr nu hefi ec dverga regin oc raðsviðr rett
um talþa. Fili. kili. fundinn. nali. hepti. vili. hanar. svi
orr. frar hornbori. frægr oc loni. avrvangr. iari eikins
cialdi. Mal er dverga i dvalins liði lioña kindom til lofars
telia. þeir er sotto fra salar steini avrvanga siot til
iora valla. Þar var draupnir oc dolgþrasir har havgstari
hlevangr gloi. scirvir. virvir. scafiþr. ai. alfr oc yngvi
eikinscialdi. fialarr oc frosti finnr oc ginnarr. Þat mun uppi

[illegible] lin langniþia tal leggiaf hafat. Unz þriar qvamo
[illegible] avflgir oc astgir ǫsir at husi. fvndo alandi litt
[illegible] asc oc embla ørlǫglausa. ǫnd þav ne atto oð þav
[illegible] ne lito goda. Ǫnd gaf oþin oð
[illegible] lǫ gaf lodvr oc lito goda. Asc veit ec standa
[illegible] heitir yggdrasill hár badmr ausin hvita auri. þan coma
dǫgvar þers idala falla stendr e yfir grǫn vrdar brvnni.
þadan coma meyiar margs vitandi þriar or þeim se er vnd
þolli stendr. vrd heto eina adra verþandi scaro ascidi sculd
ena þridio. þer lǫg lǫgdo þer lif kuro alda bornom or
lǫg segia. þat man hon folc vig fyrst iheimi er gull veig
geirom studdo oc ihǫll hars hana brendo. þrysvar brendo
þrysvar borna opt osialdan þo hon en lifir. Heidi hana
heto hvars til husa com volo vel spa vitti hon ganda seid
hon kuni seid hon leikin e var hon angan illrar brvdar.
þa g. r. a. a. hvart scyldo ǽsir afrad gialda eþa scyldo godin
ǫll gildi eiga. fleygdi odin oc ifolc vm scaut þat var en folc
vig fyrst iheimi brotinn var bordveggr borgar asa knatto
vanir vigspa vollo sporna. þa g. r. a. hvir hefdi lopt
all levi blandit eþa ett iotvns oþs mey gefna. þorr ein
þar vá þrungin modi hann sialdan sitr er hann slict vm fregn a gengoz
eidar ord oc sǫri mal ǫll meginlig er amedal foro.
Veit hon heimdalar hliod vm folgit vndir heidvonom helgom
badmi. a ser hon ausaz aurgom forsi af vedi valfadrs vitvd
er en e. hv. Ein sat hon vti þa er inn aldni com yggiongr
asa oc iavgo leit. hvers fregnit mic hvi freistit min alt
veit ec odin hvar þu auga falt iþeim inom mera mimis
brvnni dreckr miod mimir morgin hverian af vedi v. v. e. e. h.
Valþi henni herfǫdr hringa oc men fe spioll spaclig oc spa
ganda sa hon vitt oc vm vitt of verold hveria. Sa hon valkyr
ior vitt vm komnar gǫrvar at rida til godþiodar. sculd
helt scildi en sǫcvl ǫnnor gvnnr. hildr gǫndul oc geir

scavgul. nv ero talþar nonnor herians gorvar at riþa grund
valkyrior. Ec sa baldri blodgō tivor oðins barni ørlog
folgin stoð ū vaxin vollō hæri mior oc miok fagr mistilt
Yarð af þeī meiði e m̄ synðiz harmflavg hettlig havþr fern.
nā sciota. baldrs broðir var of borinn snēma sa nā oþins
sonr ein nettr vega. Þo h eva hende ne havf: kembþi aþ
a bal ū bar baldrs andscota. en frig ū gret i: en salō vœþr
val hallar v.e.e.e.h. Hapt sa ho liggia und hva lundi le
giarn lici loca aþeckian. þar sitr sigyn þeygi ū sinō ver
velglyioð v.þ.e.h. A fellr avstan ū eitr dala saxō oc sverþo
sliþ heit sv. Stoð fyr norðan a niþa fiollō salr or gulli sin
dra ettar. en annar stoð a okolni biorsalr iotuns e sa brimir
heit. Sal sa hō standa solo fiarri na strondo a norþr hor
fa dyr. fello eitr dropar in ū liora sa e undinn salr orma
hryggiō. Sa ho þar vaþa þunga strauma m̄n morðvargar
meinsvarar. oc þann annars glepr eyra rvno þar svg niþ
havggr nai fram gengna sleit vargr vera v.e.e.e.h. Avstr sat
in aldna i iarnviþi oc fœddi þar fenris kindr. verþr af þeī
ollō einna nockor tungls tiugari i trollz hami. Fyllz fiorvi
feigra m̄na ryþr ragna siot rauðō dreyra svart v̄þa sol
skin of sumor eptir veþr oll valynd v.e.h. Sat þar a havgi
oc slo harpo gygiar hirþir glaðr eggþer. gol ū hanō i gagl
viþi fagr rauðr hani sa e fialar heit. Gol ū asō gul
linkambi sa vecr havlþa at hiarar at heriafaðrs. en annar
gelr fyr iorð neðan sotrauþr hani at salom heliar. Geyr
garmr miok fyr gnipa helli festr mun slitna en fre
ki renna fiolþ veit hō froða fram se ec leng ū rag
na rǫc rǫmm sigtyva. Broþr muno beriaz oc at banō
verþa muno systrungar sifiō spilla hart e i heimi hór
dómr micill sceggavld scalmavld scildir ro klofnir vindavld
vargavld aþr verold steypiz mun engi maþr oðrō þyrma.
Leica mims synir en miotvðr kyndiz at en galla gial

lar horni hátt blæs heimdallr horn é alopti mælir óðin
við mimis hǫfuð. ymr it aldna tre en iotun losnar skelfr
ymr iþ aldna tre en iotunn losnar skelfr yggdrasils askr st
andandi. Geyr nu g. Hrymr ekr austan hefiz lind fyr sn
ýz iormungandr i iotun modi. ormr knýr unnir en ari hl
akkar slítr nai nef fǫlr naglfar losnar. Kioll ferr aus
tan koma muno muspellz um lǫg lyðir en loki styrir. fara
fifls megir með freka allir þeim er broðir byleipz i for. Hvat er
með ásum hvat er með alfum gnyr allr iotunheimr esir ro a þin
gi stynia dvergar fyr steindurum vegbergs visir v. e e h. Surtr
ferr sunnan með sviga lævi skinn af sverði sol valtiva. griot bi
org gnata en gifr rata troða halir helveg en himinn klofnar.
Þa kømr hlinar harmr annarr fram er oðinn ferr við ulf vega
en bani belia biartr at surti þa mun friggiar falla angan
týr. Þa kømr inn mikli mǫgr sigfǫður viðarr vega at valdy
ri. letr hann megi hveðrungs mundu um standa hior til hiarta
þa er hefnt fǫður. Þa kømr inn mæri mǫgr hloðyniar gengr
oþins sonr við ulf vega drepr hann af moþi miðgarz veor
muno halir allir heimstǫð ryþia gengr fet nio fiorgyn
iar burr neppr fra naðri niðs oqvidnum. Sol ter sortna
sigr fold i mar hverfa af himni heiðar stiornor. geisar eimi
við aldrnara leikr hár hiti við himin sialfan. Geyr n.
Ser hon upp koma ǫðro sinni iorð or egi iþia grona. falla
forsar flygr ǫrn yfir sa er a fialli fiska veiðir. Finaz
esir a iþa velli oc um moldþinur matkan doma oc a fimbul
tys fornar runar. Þar muno eptir undrsamligar gul
nar tǫflor i grasi finnaz. þærs i ardaga attar hofðo.
Muno osanir akrar vaxa bǫls mun allz batna balldr
mun koma. bua þeir hǫðr oc balldr hroptz sigtoptir vel val
tivar v. e e. h. Þa kna hǫnir hlautvið kiosa oc burir
byggia brǫðra tveggia. vindheim viðan v. e e. h. Sal ser
hon standa solo fegra gulli þacþan a gimle. þar

sclo dyggvar drott bygia oc um alde daga ynþis nióta.
Þar kemr inn dimmi dreki fliugandi naþr fran neþan frá
niþa fiollō. berr ser i fioþrō flygr vǫll yfir niþhavgr
Gattir allar aþr ... nu mun h seyqvaz
ganga fram v̄ scoþaz scyli v̄ scygnaz scyli. þviat
ovist e at vita hvar ovinir sitia a fleti fyr. Gef
ende heilir gestr e inn kominn hvar sc sitia sia. mioc er
brade sa er abrandō sc sins v freista frama. Elz er
þarf þeis inn er kominn oc a kne kalinn. matar oc vada er
manne þarf þeim e hef v fiall farit. Vatz er þarf þei
er t verþar kom þerro oc þioðlaþar. goþs vm oþis ef s ge
ta metti orþz oc endr þagar. Vitz er þarf þei er viþa
ratar dǽlt er heima hvat. at avga bragði verþr sa er ecci
kann oc meþ snotrō sitr. At hyggiandi sinni scylit maðr
hrosinn vera helldr gętinn at geði þa e horscr oc þavgull kem
heimis garða til sialdan verþr viti varō þviat obrigðra vin
fǽr maþr aldregi en manvit mikit. Enn vari gestr e t verðar
kom þunno hlioþi þegir. eyrō hlyþir en avgō scoðar sva nysiz
fróðra hverr fyr. Hinn e sǽll e ser um getr lof oc liknstafi.
odǽlla er viþ þat er maþr eiga sc annars briostū i. Sa e sǽll
er sialfr v a lof oc vit meþ lifir. þat illt raþ hef maþr opt
þegit annars briostō or. Byrþi betri berrat maþr brauto at
en se manvit mikit auði betra þicc þat i okunnō stað slict
e valaþs vera. Byrdi b.b. vegnest verra vegr h velli at
en se ofdryccia ols. era sva gott sem gott qveþa ol alda
sona. þviat fera veit er fleira dreccr sins t geðs gumi.
Óminnis hegri heitr sa er yfir aulþrō þrumir h stelr geði
guma. þess fugls fiaðrō ec fiotraþr varc igarði gunlaþar.
Aulr ec varð varþ ofr olvi at ins froda fialars.
þ er aulðr baztr at aptr uf heimtir hv sitt geð gumi.
Þagalt oc hugalt scyli þioðans barn oc vigdiarft vera.

hava mal

Deel 2

Aantekeningen, vertaalde liederen en verhalen

10

Völuspá

(De profetie van de Sibille)

Aantekeningen van de vertaler[1]

Onder de liederen en verhalen van de Edda neemt de Völuspá zonder twijfel de ereplaats in. Het is inhoudelijk het meest rijke en ook het raadselachtigste deel van het Oud-Noorse geschrift. Er wordt een schets in gegeven van het majestueuze panorama van werelden in vorming, van de eigenschappen van de kosmische levensboom, van zijn verval en dood, en van zijn daaropvolgende vernieuwing en wedergeboorte. Om de voortgang van gebeurtenissen te volgen die door de sibille worden verteld moeten we vaak onze toevlucht nemen tot andere liederen en *sagor*[2] die meer details geven, want in de Völuspá wordt het werk van eeuwigheden in een paar woorden samengevat, en in een korrel zand wordt de uitgestrektheid van een heelal getoond.

De *vala* of *völva*, de sibille die het gedicht uitspreekt, symboliseert het onuitwisbare verslag van de tijd, zoals gebeurtenissen zich vanuit een beginloos verleden tot in een eindeloze toekomst ontwikkelen waarbij heelallen

[1] Met de vertaler wordt in dit boek steeds de schrijfster Elsa-Brita Titchenell bedoeld.

[2] Meervoud van *saga*, een mondelinge traditie, doorgegeven van mond op oor, vergelijkbaar met de Sanskriet *smṛti* en *śruti,* leringen die respectievelijk zijn ‘herinnerd’ en ‘gehoord’.

elkaar in aanzwellende levensgolven opvolgen. De vala verpersoonlijkt het verslag van het verleden: haar herinnering die teruggaat tot in de 'voortijd' roept beelden op van negen vroegere wereldbomen, die sinds lang zijn verdwenen en nu herleven.

Völuspá is de reactie van de sibille op Odins zoektocht naar wijsheid. Het kosmische verslag wordt geraadpleegd door Alvader – bewuste, goddelijke intelligentie die zich periodiek manifesteert als een heelal, gedreven door de drang om ervaring op te doen. Hij is de wortel van alle levens die het samenstellen, immanent in ieder deel van de werelden ervan, en toch erboven verheven. Wanneer de vala Odin aanspreekt als 'al jullie heilige verwanten', dan laat dit niet alleen de nauwe band zien die alle wezens met elkaar verbindt, maar het identificeert hen ook met de god op zijn zoektocht. Odins geciteerde wens om 'de oorsprong, het leven, en het doel van werelden' te leren kennen is een middel om deze informatie te onthullen ten behoeve van alle 'grote en kleine zonen van Heimdal' (1)[3] – alle bestaande levensvormen in dit zonnestelsel, Heimdals gebied – en, tussen twee haakjes, ten behoeve van de toehoorders.

Voor hen die een godheid beschouwen als een volmaakte, alwetende, alomtegenwoordige en onveranderlijke persoon, kan het vreemd zijn om een god aan te treffen die informatie ergens over vraagt, vooral in werelden lager dan zijn eigen goddelijke sfeer. In de mythen zijn godheden echter niet statisch, onveranderlijk in hun goddelijke volmaking, maar groeiende, lerende intelligenties in vele gradaties. De Völuspá gebruikt een poëtisch hulpmiddel om aan te geven dat bewustzijn de werelden van de stof binnengaat om te leren, te groeien, en een ruimer begrip te

---

[3] Losse getallen verwijzen naar verzen van het lied dat in de titel van het hoofdstuk wordt genoemd.

ontwikkelen, terwijl het de stof – door middel waarvan het werkt – bezielt door zich ermee te verbinden.

De vala 'herinnert zich reuzen die in de voortijd werden geboren' – werelden die nu dood zijn, waarvan de bewustzijnen die daaraan hun vitaliteit schonken, deze sinds lang hebben verlaten, waarna hun niet-geïnspireerde materiaal verviel tot entropie en chaos. Zij herinnert zich 'negen levensbomen vóór deze wereldboom zich uit de grond had ontwikkeld' (2). Elders wordt gezegd dat Heimdal 'uit negen maagden werd geboren'; en ook dat Odins wake toen hij op de levensboom zat 'negen hele nachten' duurde (Hávamál 137). Door dit alles krijgen we de indruk dat ons aardestelsel het tiende is van een reeks, na de ijsreus Ymer toen er 'geen land, geen zee, geen golven' (3) waren.

Elke wereldboom is een uitdrukking van de goddelijke bewustzijnen die passende vormen voortbrengen om in te leven en de 'mede' van ervaring te verkrijgen. Wanneer ze zich na verloop van tijd terugtrekken, wordt alles wat zich niet verder kan ontwikkelen en niet kan profiteren van de banden met de goden, dat wil zeggen alles wat volslagen materieel is, de ijsreus.

De wijze sibille die de wolven temde, schijnt, analoog aan de kosmische vala, verborgen wijsheid of occult inzicht voor te stellen. (Het is misschien van belang op te merken dat het woord 'occult' betekent alles wat verborgen of verduisterd is, zoals de occultatie van een ster betekent dat deze voor het gezicht verborgen is door de maan of een ander lichaam. Alleen al het abc is occult tot het wordt begrepen.) De vala, Heid, is die verborgen kennis die de zelfzuchtigen boeit, daarom wordt er 'altijd naar gezocht door slechte mensen', hoewel deze zonder gevaar kan worden verworven door iemand die wijs is en 'wolven temt', die beheersing heeft over zijn dierlijke natuur en die door zelfdiscipline en dienstbaarheid toegang verkrijgt tot de

geheimen van de natuur. Het verschil tussen de twee sibillen wordt in het gedicht duidelijk gemaakt: ‘Zij ziet veel; ik zie meer’ (45). De ene betreft menselijke aangelegenheden op aarde, de andere vertegenwoordigt een overzicht van kosmische verslagen.

De skalden maakten onderscheid tussen drie verschillende soorten magie: *sejd* of profetie is het vermogen om toekomstige gebeurtenissen te voorzien omdat ze op een natuurlijke manier voortvloeien uit het verleden. In de meeste landen waren er tot voor kort veel ‘wijze vrouwen’ die deze kunst bleven beoefenen, meestal met betrekking tot triviale zaken. Zulke waarzeggers bestaan nog steeds; velen van hen handelen op basis van de goedgelovigheid van het publiek en voorspellen voor geld meer of minder onjuist ‘de toekomst’. Een tweede soort magie is de *galder* – een bezweringsformule die dient om de toekomst naar zijn hand te zetten. Wanneer zulke magische formules in enige mate succes hebben, zijn ze vaak toverij, hetzij uitgesproken in goed vertrouwen en onwetendheid of, wat gevaarlijker is, met de krachtige invloed van kennis, wil en vastberadenheid. Onvermijdelijk hebben de gevolgen daarvan hun uitwerking en deze hebben een negatief effect op degene die ze heeft toegepast en ook op de helpers die misschien argeloos en onwetend daarbij betrokken zijn.

Een derde soort magie is ‘het lezen van de *runen*’ – het lezen van het boek van symbolen van de natuur en het verwerven van steeds verdergaande kennis. Dit is de studie van Odin zelf, terwijl hij hangt in de levensboom (Hávamál 137-8): ‘Ik doorzocht de diepten, speurde naar runen van wijsheid; bezielde ze met gezang, en viel daarna weer terug’ – uit de boom.

De vala vertelt over het einde van de gouden eeuw van onschuld en over de dood van de zonnegod Balder door toedoen van zijn blinde broer Höder – onwetendheid en

duisternis – daartoe aangezet door Loki, de ondeugende elf van menselijke intelligentie. Zoals in veel andere verhalen over de val van de vroege mensheid uit een toestand van onschuld, heeft het instrument, dat ons de kennis van goed en kwaad heeft gebracht en het vermogen om daartussen te kiezen, de schuld gekregen voor alle daaruit voortvloeiende ellende in de wereld. De bijbelse Lucifer, de lichtbrenger, is van een 'heldere en ochtendster' in een duivel getransformeerd; de Griekse Prometheus die de mensheid het vuur van het denken schonk was voor de duur van de wereld geketend aan een rots en zal pas worden gered wanneer Herakles, de menselijke ziel, aan het eind van zijn inspanningen volmaking zal hebben bereikt. Op eenzelfde manier werd Loki vastgebonden onder de onderste poort van de onderwereld om te worden gepijnigd tot de cyclus was voltooid. In elk van die gevallen bracht het offer ons mensen het innerlijke licht dat wij nodig hadden om ons pad naar het goddelijke te verlichten, dat zal worden bereikt door bewuste inspanning en zelfbewuste regeneratie en door ons tenslotte met onze goddelijke bron te herenigen.

De Völuspá geeft een levendige beschrijving van Ragnarök. Dit is vertaald als de 'eeuw van vuur en rook', waarschijnlijk omdat het Zweedse *rök* rook betekent, en onderzoekers van de mythologie hebben dit beschouwd als karakteristiek voor het veronderstelde zwaarmoedige temperament van de Noormannen, die neigen tot onheilsgedachten en neerslachtigheid. Maar er is voor dit woord een betere interpretatie: *ragna*, meervoud van het IJslandse *regin* (god, heerser) + *rök* (reden, oorzaak, of oorsprong) is de tijd wanneer de heersende goden aan het eind van de wereld terugkeren naar hun wortel, hun oorsprong. De verschrikkingen die met het vertrek van de goden gepaard zouden gaan zijn inderdaad huiveringwekkend, onderstreept door het huilen van de hond van Hel; dit is echter

niet het eind. Na het omvallen van de wereldboom, gaat het gedicht verder om te vertellen over de geboorte van een nieuwe wereld en eindigt in een geest van serene tevredenheid bij de dageraad van een nieuwe en gouden eeuw. Velen zijn zich hiervan niet bewust, omdat ze enigszins bekend zijn met Wagners 'Ring der Nibelungen', en negeren stilzwijgend de implicaties van een kosmische wedergeboorte. En toch komt dit patroon veel nauwer overeen met de teneur van andere diepzinnige denkstelsels dan het idee van een absoluut einde. Zo'n onherroepelijk einde wordt in de mythen niet aangetroffen; in plaats daarvan leren we over de onophoudelijke stroom van de natuur naar het bestaan en terug naar de onbekende bron, onvermijdelijk gevolgd door een nieuwe manifestatie – een patroon dat alles wat we van de natuur weten beter weerspiegelt, en het roept een veel grootser beeld op van de eeuwige hartslag van het leven die klopt in grenzeloze oneindigheid en eindeloze duur.

Völuspá

1. Luister naar mij, al jullie heilige verwanten,[4]
Grote en kleine zonen van Heimdal!
Jullie willen dat ik de oude verhalen vertel,
O Vader van zieners, de oudste die ik ken.

2. Ik herinner me reuzen, in de oertijd geboren,
Zij die mij langgeleden hebben grootgebracht;
Negen werelden herinner ik mij, negen levensbomen,
Vóór deze wereldboom zich uit de grond had ontwikkeld.

3. Dit was de eerste van de eonen, toen Ymer bouwde.
Er was geen land, geen zee, geen golven;
De aarde was er niet, noch de hemel;
Alleen een gapende afgrond: geen groei.

4. Totdat de zonen van Bur de tafels gereedmaakten;
Zij die macht hadden om Midgárd te vormen.
De zon scheen vanuit het zuiden op de stenen van het hof;
Groen gras groeide toen in vruchtbare grond.

5. De zon trok naar het zuiden samen met de maan.
Aan haar rechterkant was de deur naar de hemel.
De zon wist niet welke zaal hij had;
Sterren kenden hun plaatsen nog niet.
De maan kende haar kracht niet.

---

[4] Genera, generaties van verwante wezens.

6. De machtigen namen plaats op hun rechterstoelen,
Alle heilige goden om te beraadslagen;
Zij benoemden de nacht en de fasen van de maan,
Scheidden ochtend van middag,
Avond en nacht, om de jaren te onderscheiden.

7. De Asen ontmoetten elkaar op het Ida-veld,
Timmerden verheven hoven en altaren;
Ze stichtten smederijen, smeedden goud,
Vormden tangen en maakten gereedschappen.

8. Ze speelden vrolijk het goudspel in het hof;
Het ontbrak hen niet aan goud;
Tot er uit het huis van de reuzen
Drie enorme reuzinnen kwamen.

9. De machtigen namen plaats op hun rechterstoelen,
Alle heilige goden om te beraadslagen:
Wie zou een menigte dwergen scheppen
Uit het bloed van Brimer en de ledematen van de doden?

10. Kracht-opzuiger was er, de hoofdman van de dwergen
Zoals *Durin* weet;
Veel mensachtige dwergen werden geschapen uit de aarde
Zoals *Durin* zei.

11. Wassen en Afnemen, Noord en Zuid,
Oost en West, Aldief, Zaadkuif,
Bifur, Bafur,[5]
Bömbur, Nore.

---

[5] Cursief weergegeven namen zijn niet vertaald; sommige kunnen ‘onzin-syllaben’ zijn, andere kunnen verwijzen naar dieren of planten die niet zijn herkend of misschien zijn uitgestorven.

12. *Án, Ánar, Ai*, Mede-getuige,
Pad, Magus, Wind-elf, *Thráin*,
Hunkering, Verlangen, Wijsheid, Kleur,
Lijk en Nieuwe Raad.

13. Schep en Wig, Ontdekking, *Nale*,
Hoop en Wil, Haan, *Sviur*,
Snel, Geweidragend,
Roem, en Eenzaam.

14. Het is tijd dat de dwergen die familie van Dvalin zijn
Worden opgesomd, tot aan Lofar, met de handen:
Zij die hebben geworsteld vanaf
De stenen fundering van de zaal omhoog tot aan de borstweringen.

15. Ophelderaar, Rondgaande, Barbier, Kanaal,
Heiligdom-van-de-jeugd en Eiken-Schild-Drager,
Vluchteling, IJskou,
Vinder en Illusie.

16. Terwijl eeuwen voortduren
Zal de lange, lange periode
Van Lofars voorvaderen
Worden herinnerd.

17. Uit één zo'n reeks kwamen in de zaal
Drie Asen voort, machtig, meedogend.
Ze zagen dat op aarde de es en de els,
Weinig kracht hadden, niet doelgericht waren.

18. Odin gaf hun geest,
Höner onderscheidingsvermogen,
Lodur gaf hun bloed
En goddelijk licht.

19. Er is een es, dat weet ik, genaamd Yggdrasil;
Die hoge boom krijgt dagelijks water door witte

ijsbolletjes;
Daaruit ontstaat de dauw die neerdaalt in de valleien;
Altijd groen staat hij boven de bron van Urd.

20. Uit die zaal onder de boom
Komen drie meisjes die veel weten:
Eén werd Oorsprong genoemd; de tweede Wordend.
Deze twee vormden de derde, Schuld genaamd.

21. Ze vestigden de wet,
Ze kozen levens
Voor de kinderen van de eeuwen,
En het lot van de mensen.

22. Zij herinnert zich de eerste doodslag in de wereld,
Toen Gullveig[6] aan een speer werd omhooggetrokken;
Drie keer werd ze verbrand en drie keer wedergeboren,
Keer op keer – en toch leeft ze nog.

23. Heid was haar naam.
In welk huis ze ook kwam,
Haar voorspellingen kwamen uit, en ze beheerste de toverkunst.
Ze werd veel opgezocht door slechte mensen.

24. De machtigen namen plaats op hun rechterstoelen,
Alle heilige goden om te beraadslagen;
Moeten alleen de Asen boeten voor het kwaad,
Of zouden alle goden het weer moeten goedmaken?

25. Odin slingerde zijn speer naar de horde.
Dit werd de eerste oorlog in de wereld.

---

[6] 'Dorst naar goud'. Vgl. blz. 53.

De borstweringen werden doorkliefd in de vesting
van de Asen;
De overwinnende Vanen trokken door het veld.

26. De machtigen namen plaats op hun rechterstoelen,
Alle heilige goden om te beraadslagen:
Wie had de lucht met kwaad vermengd
Of de maagd van Od aan het ras van de reuzen
gegeven?

27. Thor haalde fel uit in grote toorn;
Hij blijft niet rustig als hij zulke dingen hoort;
Geloften werden verbroken, woorden en beloften,
Machtige overeenkomsten werden toen verbroken.

28. Zij weet waar Heimdals hoorn is verborgen
Onder de heilige zonovergoten boom;
Zij ziet een overvloedige stroom vermengd met een
stortvloed van ijsbolletjes
Van Alvaders pand. Weet u het al, of wat?[7]

29. Zij zat alleen buiten toen de Oude kwam;
De geduchte Áse keek haar in het gezicht:
'Wat vraagt u van mij? Waarom verleidt u mij?
Ik weet alles, Odin. Ik weet waar u uw oog heeft
verborgen –

30. 'In de gevreesde bron van Mimer.
Mimer neemt elke ochtend grote slokken mede
Van Alvaders pand.'
Weet u het al, of wat?

31. De Vader van de Menigten gaf haar ringen
En edelstenen om wijsheid en
Kennis van haar te verkrijgen.
Ver en wijd doorzocht zij de werelden.

---

[7] Deze cryptisch terugkerende versregel is letterlijk vertaald.

32. *Zij* zag walkuren gereed om uit te rijden: Schuld die een wapenrusting droeg.
Dat deed ook Oorlog, Strijd, en Speerwond.
Zó worden de meisjes van de helden genoemd,
Walkuren die te paard gaan om over de aarde te rijden.

33. *Ik* zag het lot dat voor Balder werd bepaald,
De zachtaardige god, Odins kind.
Hoog boven het veld groeide
Rank en mooi de maretak.

34. Het twijgje dat ik zag zou
Een dreigende verdrietpijl worden, afgeschoten door Höder.
Balders broer, vóór hem geboren,
Maar één nacht oud, trok Odins zoon ten strijde.

35. Hij waste zijn handen niet en kamde niet zijn haar
Voordat hij Balders vijand naar de brandstapel had gedragen.
Frigga treurde in haar waterpaleis over het droeve lot van het walhalla.
Weet u het al, of wat?

36. Zij zag degene die onder het hof lag gebonden,
Waar de kookpot wordt bewaard.
De stakker lijkt op Loki.
De ongelukkige Sigyn blijft bij haar echtgenoot.
Weet u het al, of wat?

37. Een stortvloed van dolken en zwaarden
Komt uit het oosten
Door dalen van gif.
Haar naam is Schede.

38. Op lage noordelijke velden stond een gouden zaal
Die behoorde aan het ras van Sindre.

Een andere stond op de niet-bevriezende oceaan,
De bierzaal van de reus Brimer.

39. Zij ziet een zaal die ver van de zon staat
Op de oevers van de dood, met zijn deur naar het noorden.
Giftige druppels vallen naar binnen door het weefsel,
Want die zaal is geweven van slangen.

40. Eedbrekers, moordenaars, overspelers
zag zij daarbinnen waden door de stromen.
Daar zuigt Nidhögg[8] kadavers uit,
Wolven verscheuren mensen.
Weet u het al, of wat?

41. Oostwaarts in het IJzeren Woud zat de Oude
En voedde de nakomelingen van Fenrer op.
Uit hen allen zal een zeker iets voortkomen
Dat in de gedaante van een trol de maan zal weghalen.

42. Het voedt zich met het leven van hen die sterven,
En bloedrood kleurt het de woning van de machten.
De zon zal duister zijn in de zomers daarna,
Alle winden zullen afschuwelijk zijn.
Weet u het al, of wat?

43. Daar in het veld zit de zorgeloze Egter,
Speelt op de harp, en kijkt naar de zwaard-meisjes;
Daar kraaide voor hem in de mensenwereld
Fjalar, de mooie rode haan van de lente.

44. Voor de Asen kraaide de met een goudkam versierde,
Die de strijders wekt in de zaal van Bevelhebber;

---

[8] De slang die de wortels van Yggdrasil ondermijnt.

Maar een andere kraait onder de aarde:
Een zwart-rode haan in de zalen van Hel.

45. Garm huilt bij de Gnipa-holte van Hel.
Wat vastzit wordt losgemaakt, en Freke komt vrij.
Zij begrijpt veel; maar ik zie meer:
Naar Ragnarök, de moeilijke doodsstrijd van de
Zegevierende goden.

46. Broeders zullen strijden en elkaar doden.
Bloedbanden van neven zullen worden verbroken.
De wereld is ruw. Overspel komt veel voor,
Waardoor echtgenoten van anderen tot trouweloos-
heid worden verleid.

47. Bijltijd, zwaardtijd, schilden zullen worden
doorkliefd;
Windtijd, wolftijd, voor de wereld aan zijn einde
komt.
Geraas op de velden, trollen in volle vlucht;
Niemand zal dan de ander sparen.

48. Mimers zonen staan op. De stervende wereldboom
ontvlamt
Bij het geluid van de schrille trompet van de
ondergang.
Luid blaast Heimdal, de hoorn hoog geheven.
Odin gaat te rade bij Mimers hoofd.

49. Terwijl de oude boom kreunt
Wordt de reus losgelaten.
De es, Yggdrasil,
Beeft waar hij staat.

50. Garm huilt bij de Gnipa-holte van Hel.
Wat vastzat wordt losgemaakt, en Freke komt vrij.

51. Rymer stuurt westwaarts; de boom is omgevallen;
In titanische woede

Kronkelt Iörmungandr,[9]
En slaat de golven tot schuim.

52. De adelaar krijst luid;
Bleknäbb[10] verscheurt lijken.
Nagelfar[11] gooit de trossen los.

53. Uit het oosten komt een kiel. Van over de wateren
Komen de mensen van Muspell met Loki aan het roer.
Monsters vergezellen Freke.
Zo is het gevolg van Byleists[12] broer.

54. Hoe staat het met de Asen? Hoe staat het met de elfen?
De reuzenwereld kreunt; de Asen beraadslagen.
Dwergen kreunen voor hun stenen portalen,
Meesters van de bergen.
Weet u het al, of wat?

55. Vuur komt uit het zuiden met bliksemschichten.
De zon van de strijdende goden wordt vastgeprikt op het zwaard.
Bergen barsten open. Oude toverkollen maken dat ze wegkomen.
Mensen betreden de weg van Hel; de hemelen worden uiteengerukt.

56. Dan komt Lins[13] tweede levensverdriet,
Wanneer Odin met de wolf het oorlogspad kiest.
De vloek van Bele[14] strijdt flitsend tegen Vuur:

---

[9] De wereldslang: de equator, ecliptica, of melkweg.

[10] 'Bleekbek': de adelaar Räsvälg.

[11] 'Nagelvaartuig', het schip van de dood, gebouwd uit de nagels van dode mensen.

[12] 'Weerlicht': de negatieve kant van Loki.

[13] Frigga, de echtgenote van Odin.

[14] Het zwaard van Frey.

Daar zal Frigga's held sterven.

57. De zoon van de Zege-vader, Vidar de machtige,
Verschijnt om het beest van de dood te bevechten.
Hij steekt zijn zwaard van mond tot hart
Van de Zoon van Voltooiing. De Heer is gewroken.

58. De stralende telg van de Aarde nadert:
Odins zoon ontmoet de wolf.
In toornige woede doodt hij de ellende van Midgárd.
Dan keren alle mannen naar huis terug.

59. Op maar negen stappen van het monster
Wankelt de zoon van de Aarde.
De zon verliest zijn glans; de aarde zinkt weg in de wateren.
De fonkelende sterren vallen uit het firmament.
Vuur omwindt de Levensondersteuner;[15]
Warmte schiet hoog op naar de hemelen.

60. Garm huilt bij de Gnipa-holte van Hel.
Wat vastzat wordt losgemaakt, en Freke komt vrij.

. . .

61. Zij ziet een andere aarde oprijzen uit de zee,
Die opnieuw groen wordt.
Bergstromen storten omlaag, hoog vliegt de adelaar
Vanuit de bergen, op zoek naar vis.

62. De Asen ontmoetten elkaar op het Ida-veld
Om te oordelen over de machtige Bedekker van de Bodem;[16]
Om zich daar hun vroegere heldendaden te herinneren

---

[15] Yggdrasil, de levensboom.
[16] Yggdrasil.

En de runen van Fimbultyr.[17]

63. De wonderbaarlijke gouden tafelen
worden daar in het gras gevonden;
Die in vroeger dagen
Aan de rassen hadden toebehoord.

64. Oogsten zullen groeien op ongezaaide velden,
Elk kwaad zal worden goedgemaakt, en Balder zal komen.
Samen met hem zal Höder bouwen op de heilige grond van Ropt
Als zachtaardige goden van de Uitverkorenen.
Weet u het al, of wat?

65. Dan kan Höner vrijelijk zijn bestemming proberen te bereiken,
Om te voorspellen de stokjes werpen,
de voortekens lezen;
En de twee broers zullen hun woning bouwen
In het ruime Windheim.
Weet u het al, of wat?

66. Zij ziet een zaal die fraaier is dan de zon,
Verguld, schitterend op Gimle.[18]
Daar zullen de deugdzame menigten verblijven
En zich eeuwen en eeuwen lang verheugen in serene kalmte.

67. Dan komt de draak van de duisternis aanvliegen,
Macht van onderen,
Vanuit de bergen van de nacht.
Hij zweeft hoog boven de velden in veren vermomd.

---

[17] De ‘god van geheime wijsheid’.

[18] Een hoger niveau van bestaan, het thuis van de nieuwe aarde en zon.

11

Gylfaginning
(De apotheose van Gylfe[1])

Aantekeningen van de vertaler

De titel van dit verhaal, Gylfaginning, wordt gewoonlijk gegeven als ‘De spot van Gylfe’ want in het IJslands betekent het werkwoord *ginna* bespotten of voor de gek houden. Dit kan echter weer een voorbeeld zijn van een semantische misvatting, zoals die waarbij dwergen als kleine mensen worden opgevat in plaats van onontwikkelde zielen. In het IJslands bestaat een zelfstandig naamwoord *ginn* dat een heel verheven betekenis heeft. Het is het woord voor het onuitsprekelijke goddelijke beginsel, of de essentie, ruimer dan de Asen, ruimer dan de Vanen, ruimer dan alle mogelijke manifestatie, hoe verheven ook. Het komt het meest overeen met het Sanskriet *tat* dat eenvoudig ‘DAT’ betekent – een abstractie die te heilig is om door namen te worden verkleind. Het is het ENE – al-zijn – de op zichzelf bestaande leegte die al-volheid is, die door een eindig denkvermogen niet kan worden begrepen, en het is het denkbeeld dat wordt uitgedrukt door het woord Ginnungagap – ‘de afgrond van ginn’.

Het verhaal wordt dan innerlijk consistent en kan worden geïnterpreteerd. De Ásgárd van het verhaal is kennelijk afgebeeld als een aardse plaats waar gevorderde, hoewel

[1] Uit de Jongere Edda.

menselijke, wezens leven – er heerst evenwel een sfeer die ver van ons afstaat – en wordt gesitueerd in een zaal die zo groot is dat het dak ervan nauwelijks kan worden gezien. De jongleur bij de ingang van de zaal vertegenwoordigt, zo zou men dat kunnen zien, een stadium van bekwaamheid in de magie – een element dat nooit nalaat indruk te maken maar dat hier weinig aandacht krijgt: hij vertoont zijn wonderen buiten het gebouw. Hij laat de bezoekende koning toe tot het heiligdom waar drie hiërofanten op tronen zitten. Hun namen, of gebrek aan namen, vormen op zichzelf een interessant raadsel, en geven de indruk dat hoewel er verschillen in aanzien zijn, er geen verschil wordt gemaakt in rang.

Zodra de neofiet is binnengekomen sluit de deur zich achter hem – een onthullend detail en waarheidsgetrouw. Daarop wordt hij getrakteerd op het lange gedicht Hávamál dat, zoals we zullen zien, is gericht op drie stadia van geestelijke groei.

Na van de triade van goddelijke koningen alle wijsheid te hebben verkregen die hij van hen kon ontvangen, ging koning Gylfe ‘terug naar zijn land en vertelde deze berichten die hij had gehoord en gezien’, en vervulde zo de lotsbestemming van een ware geestelijke student-leraar.

Gylfaginning

Koning Gylfe was een wijze die over veel kennis beschikte. Hij vroeg zich af hoe het kwam dat het Ása-volk zoveel kennis had dat alles volgens hun wensen verliep. Hij dacht dat dit werd veroorzaakt hetzij door de eigen natuur van het volk of tot stand werd gebracht door de goden aan wie zij offers brachten. Hij nam het besluit om hierachter te komen en trof in het diepste geheim voorbereidingen om naar Ásgárd te gaan, verkleed als een oude man. Maar het Ása-volk was wijzer. Zij zagen zijn reis vóór hij kwam en zorgden ervoor dat hij werd omringd door illusies. Toen hij aankwam aan het hof zag hij een zaal die zo hoog was dat hij nauwelijks het plafond ervan kon zien. Het dak was bedekt met gouden schilden zoals andere daken misschien bedekt zijn met daksparren.

Bij de ingang van de zaal zag hij een man jongleren met zeven kleine zwaarden tegelijk. Gylfe werd gevraagd naar zijn naam en hij gaf die op als Gángläre (rondtrekkende leerling), en vertelde dat hij langs waterige wegen (de zee) was gekomen en verlangde hier onderdak te vinden. Hij vroeg toen wiens zaal dit was. De jongleur antwoordde dat deze aan de koning toebehoorde, 'en ik zal je bij hem brengen,' zei hij, 'zodat je zelf zijn naam kunt vragen'.

De man liep de zaal in; Gylfe volgde. Onmiddellijk sloot de deur zich achter hem. Hij zag veel kamers en veel mensen, sommigen deden een spel, sommigen waren aan het drinken, anderen hadden wapens en waren aan het zwaardvechten.

Hij zag drie hoge zetels, de ene boven de andere. Hij vroeg welke namen deze hoofdmannen hadden en zijn gids antwoordde dat hij die in de laagste zetel zat een koning was die De Verhevene werd genoemd; degene boven hem werd Even Verheven genoemd, en de bovenste werd Derde genoemd.

De Verhevene vroeg aan de vreemdeling naar het doel van zijn bezoek; en voedsel en drank stonden tot zijn beschikking zoals voor iedereen in de zaal van De Verhevene.

Gylfe zei dat hij eerst wilde weten of er een wijze kon worden gevonden. De Verhevene antwoordde dat hij die plek niet heelhuids zou verlaten als hij niet wijzer zou zijn geworden, en startte de ondervraging:

> Treed naar voren omdat u vraagt.
> Laat de ondervraagde gaan zitten.

[Hier volgt het gedicht Hávamál, waarbij aan de leerling de oude wijsheid wordt onderwezen. De conclusie van *Gylfaginning* komt na het einde van *Hávamál*. Zie het volgende hoofdstuk.]

12

Hávamál
(De woorden van de Verhevene)

Aantekeningen van de vertaler

Het Lied van de Verhevene vormt nogal een raadsel. Het heeft drie welomlijnde en heel verschillende stijlen, die ieder een innerlijk consistent karakter hebben. Het is begrijpelijk dat onderzoekers verbijsterd waren dat de delen van dit lange gedicht zo onlogisch achter elkaar waren gezet.

Het eerste en langste deel schijnt een boek over elementaire omgangsvormen te zijn. Hierin worden fatsoensnormen gegeven voor sociaal gedrag en voor het onderhouden van vriendschappen; er wordt uiteengezet wat bij een feestmaal de plichten van een gastheer zijn en wat die van een gast; men vindt er een omschrijving van sommige eenvoudige huismiddelen voor veelvoorkomende kwalen, voorschriften voor de juiste drinkgewoonten om een gezond en redelijk oordeel te bewaren (en een kater te vermijden) en andere wereldse adviezen en praktische wijsheden die zo zijn ingekleed dat ze een halfbarbaars volk aanspreken dat leert om zich aan te passen aan het leven in een gemeenschap.

Het tweede deel, dat formeel begint bij vers 111, is gericht aan de dwerg Loddfáfner. Hier ligt de nadruk op juist en eerbaar handelen, op consideratie voor anderen en vriendelijk gedrag. Loddfáfner is duidelijk één stap vóór op

de massa die aanwijzingen nodig heeft om in de meest elementaire levensbehoeften te voorzien, maar hij is nog maar een dwerg omdat hij als ziel zijn menselijkheid nog niet erg duidelijk heeft ontwikkeld. Dit gedeelte zou op de meesten van ons van toepassing zijn en Loddfáfner kan in dit stadium worden beschouwd als de gemiddelde mens. Door de voorschriften van de god te volgen kan de dwergnatuur zich geleidelijk tot volledige menselijkheid ontwikkelen. In het derde en laatste deel wordt Loddfáfner tenslotte toegesproken als een leerling of discipel, omdat hij een ziel is die tot op zekere hoogte is ontwaakt en ernaar streeft om zijn situatie te verbeteren. Dit deel heeft een heel andere teneur. De symboliek ervan tart elke analyse terwijl hier het innerlijke oog op vergezichten van onuitsprekelijke grootsheid wordt gericht. De korte, bondige verzen verwijzen naar begrippen die zo verlicht en inzichten die zo veelomvattend zijn dat ze heel goed het materiaal kunnen zijn waarover de uitverkorenen die naar goddelijke wijsheid streven diep nadenken.

Het Lied van de Verhevene is duidelijk bedoeld voor drie heel verschillende groepen toehoorders: het eerste deel is voor het grote publiek – een ruw volk, dat alleen ontvankelijk is voor het meest eenvoudige advies dat betrekking heeft op hun dagelijkse bezigheden; vervolgens, de ongekunstelde ethiek van elke exoterische school of kerk, gangbare gebruiken voor een fatsoenlijk leven. Het derde is het mystieke opwekken van de strevende ziel in een discipel die zijn leven wijdt aan het dienen van het goddelijke doel; het is gericht op die individuen die in staat zijn de toewijding van een god te evenaren en die vastberaden hun kracht en steun geven aan het goddelijke werk van Odin, de innerlijke god van allen, om ‘de runen te bezielen’ (138).

Dezelfde drie natuurlijke categorieën kan men in elk denkstelsel of elke religie aantreffen. Er zijn altijd grote aan-

tallen die niet geïnspireerd en op zichzelf gericht zijn, die er tevreden mee zijn om zoveel mogelijk van de omstandigheden te profiteren en van het leven te genieten. Zij houden zich gewoonlijk aan de heersende gebruiken, en verwachten en vertonen een schijn van fatsoen. Er is een tweede, tamelijk talrijke groep die ervan houdt om te speculeren over de onzichtbare oorzaken van waargenomen verschijnselen en die zich misschien bezighoudt met allerlei bijgelovige praktijken. Onder hen zijn velen die naar grotere kennis verlangen en erkennen dat het heelal geheimen bevat die ontdekt moeten worden, maar het ontbreekt hen vaak aan het benodigde inzicht en het doorzettingsvermogen die door zelfdiscipline worden verkregen.

De derde groep spreekt het grote publiek niet erg aan. Ze bestaat uit hen die zijn doorgedrongen tot het heiligdom van hun ziel en uit de eerste hand een stukje van de waarheid hebben geverifieerd. Het zijn de uitverkorenen, de weinigen die werken voor de geestelijke natuur, ongeacht lof of blaam, en zonder te letten op de gevolgen voor henzelf, omdat ze weten dat deze nauw samenhangen met de grotere universele bestemming. Er is voor hen geen toegeven aan persoonlijke genoegens; hun altruïsme geeft echter steun en uithoudingsvermogen aan de evolutionaire impuls voor de hele mensheid, en haar vooruitgang zal, paradoxaal genoeg, de grootste voldoening brengen.

Het is altijd nodig geweest dat leraren van wijsheid een onderscheid maken tussen hun volgelingen: zij die zich onherroepelijk hebben verbonden aan het edele werk van de goden ontvangen een groter deel van de kennis, en daarmee een veel zwaardere verantwoordelijkheid. Jezus vertelde zijn discipelen dit: ‘Aan u is gegeven het mysterie te kennen van het koninkrijk van God: maar aan hen die erbuiten staan, worden al deze dingen in parabelen verteld’ (*Marcus* 4:11). Gautama, de Boeddha, had ook een esoteri-

sche school waar waardige arhats een instructie en training voor gevorderden verkregen; hetzelfde geldt voor Pythagoras en talrijke andere gidsen en geestelijke leraren door de eeuwen heen.

Tot welke van de verschillende groepen toehoorders het Lied van de Verhevene zich richt blijkt uit de manier van toespreken en, nog veel meer, uit de inhoud. Het gedeelte waarin de leraar spreekt tot een breed publiek eindigt met een parabel waarin wordt verteld over Odins vroegere zoektocht naar wijsheid. Verzen 104-110 vertellen in nogal duistere taal hoe Odin met behulp van de eekhoorn Rate (wat ook een boor kan betekenen) een gat boorde in de berg van de reus en er in de gedaante van een slang binnenging. Hij haalde de dochter van de reus over om hem een slok te geven uit de bron van wijsheid die daar door de reus verborgen werd gehouden. In het verhaal zijn talloze symbolen verweven, elk met verschillende betekenissen – een typisch voorbeeld van de methode die in mythen wordt gebruikt om waarheden te vertellen. Rate, de boor of een knaagdier, vertegenwoordigt, evenals de eekhoorn in de levensboom, het bewustzijn dat toegang geeft tot de diepten van de wereld van de stof waarin Odin wijsheid opdoet, en ook tot de hoogten van zijn kroon. Gunnlöd, de dochter van de reus – die niet in staat is de hoogten van goddelijkheid te beklimmen, werd in tranen achtergelaten, hoewel de ‘kostbare mede van Odraerir’ – het vat van inspiratie – op de ladder van het bestaan één sport omhoog was gegaan, en was verheven tot het ‘oude heiligdom van onze eigen aarde’. De vraag wordt gesteld door de ijsreuzen of de god als overwinnaar tevoorschijn was gekomen of was overweldigd door de reus Suttung (de vorige belichaming van de aarde). Odin kon hen geruststellen dat hij inderdaad ongehavend was teruggekeerd naar het gebied van de goden.

Gunnlöd, 'de goede vrouw', verpersoonlijkt een tijdperk toen, te midden van het kolossale materialisme van haar vader – de grotere cyclus – tenminste een deel ervan de godheid verwelkomde en hem kon voorzien van een slok wijsheid. Het is ook veelbetekenend dat 'Odraerir nu hierheen is gekomen, naar het oude heiligdom van de aarde' gezien de theosofische leer dat onze planeet (die de heilige mede verschaft) zelf één stap is vooruitgegaan sinds haar vorige belichaming op een lager, meer materieel, niveau, en dat wat toen het astrale model van de maan was nu onze massief fysieke satelliet is. Dit houdt natuurlijk in dat de mensheid één stap is vooruitgegaan. Het 'oude heiligdom' verwijst naar een nog eerder stadium, op de 'neergaande boog' naar de stof.

Onder de vroege goddelijke leraren van de mensheid zijn er velen die geen spoor van hun bezoek hebben nagelaten; het lijkt erop dat Odin één uit deze reeks was, want in *De Geheime Leer* zegt H.P. Blavatsky dat

> de dag waarop men zal ontdekken dat veel, zo niet alles, van wat hier uit de archaïsche geschriften wordt gegeven, juist is, niet ver meer is. Dan zullen de kenners van de symboliek de zekerheid krijgen dat zelfs Odin, . . . een van deze vijfendertig Boeddha's is; en wel een van de eersten, want het continent waartoe hij en zijn ras behoorden, is ook een van de eerste. – 2:478-9

Of het laatste deel van Hávamál sinds zo lang geleden bewaard is gebleven of door latere leraren in zijn huidige vorm werd gereconstrueerd en overgedragen, kunnen wij nu onmogelijk vaststellen. We kunnen in deze verzen de essentie van een esoterische kosmogonie herkennen en voelen een diepe eerbied en dankbaarheid wanneer we nadenken over het goddelijke offer van de kosmische geest die woont in de levensboom. Deze goddelijke belichaming

vindt plaats tijdens het gehele bestaan van een wereld wanneer een bewuste energie de wereld aanzet om te zijn, en een energisch bewustzijn zijn slok neemt uit de bron van wijsheid die door de reus Mimer wordt bewaakt, de stof waaruit de werelden worden gevormd.

Verzen 137-42 geven een opmerkelijk beknopte uiteenzetting van enkele fundamentele leringen van de oude wijsheid, en verklaren de periodiciteit van het gemanifesteerde leven en de karmische activiteit die op ieder niveau van het bestaan van iedere gebeurtenis, woord, en daad leidt naar de volgende. De zeventiende *galder* (spreuk) vertelt ook dat deze instructies onder voorwaarde van geheimhouding worden gegeven, terwijl het slotvers duidelijk laat zien waarom dit zo moet zijn: het is niet mogelijk om de betekenis van de leringen te begrijpen tenzij ons inzicht zich voldoende heeft ontwikkeld. Ze zijn 'nuttig voor de kinderen van de mensen, maar nutteloos voor de zonen van de reuzen' (163): alleen de geestelijke intelligentie is in staat de innerlijke boodschap te ontvangen; de tijdelijke, ongeïnspireerde, reuzennatuur kan dat niet, want zij mist het inzicht om deze te onderscheiden. Daarom is over de mysteriescholen van de oude wereld – of ook die van de moderne wereld – heel weinig bekend, afgezien van het feit dat ze sinds ver terug in de oudheid hebben bestaan. De kennis die ze hebben overgedragen *kon niet* worden meegedeeld aan iemand die daarvoor niet gereed was, niet alleen door een feitelijk verbod maar, wat veel effectiever was, omdat daarvoor een ontwikkeld begripsvermogen nodig is; dit begrip (het Engelse woord comprehension betekent letterlijk: een omarmen) binnen iemands eigen sfeer van sympathie en liefde moet op een natuurlijke manier actief zijn vóór de diepere leringen kunnen worden ontvangen. Hieruit volgt dat het even onmogelijk moet zijn om de mysteriën in belangrijke mate te verraden als om hogere

wiskunde te onderwijzen aan een kever. Een schending van het vertrouwen is niettemin een ernstige tekortkoming van de overtreder en draagt bij aan het negatieve karma van de mensheid. Maar door de verlichte wijze wordt zoveel als kan worden begrepen 'teruggebracht' en gedeeld met hen die in staat zijn baat te vinden bij wat hij heeft te geven. Koning Gylfe verrichtte deze taak als Gángläre, en vertelde dingen die hij had geleerd, en die vervolgens werden doorgegeven van de een aan de ander.[1]

Het zal opvallen dat Hávamál, evenals andere mystieke gedichten, voor een deel de vorm aanneemt van een liefdeslied, en doet denken aan de Rubaiyat of het Hooglied van Salomo, misschien omdat deze uitdrukkingsvorm het dichtst komt bij wat de mens kan bedenken om de diepgevoelde extase van vereniging met het goddelijke zelf, de innerlijke god, weer te geven, omdat de ervaring in de stof niets kent dat daarmee is te vergelijken. De volledige en innige uitbreiding van het menselijke bewustzijn komt natuurlijk alleen hen toe die hun hele natuur hebben onderworpen aan de innerlijke god, en die deze weerspiegelt, dat wil zeggen aan de Eén-strijders van Odin, die zo worden genoemd omdat ze de volledige beheersing hebben over de 'één' – hun eigen persoonlijke ego.

---

[1] Conclusie van Gylfaginning, blz. 164-5.

Hávamál

1. Kies zorgvuldig een ingang alvorens naar binnen te gaan;
   Het is onzeker waar misschien vijanden zitten.
2. Gegroet, vrijgevigen! Er is een gast gekomen. Wijs hem een zitplaats aan.
   Hij heeft haast die zich bij het vuur moet bewijzen.
3. Iemand die binnenkomt vanuit de kou heeft warmte nodig;
   Eten en drinken heeft de man nodig die binnenkomt vanuit de bergen.
4. Water heeft hij nodig die bij zijn gastheer komt, een handdoek en een begroeting;
   Een hartelijke ontvangst voor iemand die een gesprek wil voeren en op zoek is naar een vriendelijk oor.
5. Een scherp verstand heeft degene nodig die rondreist in vreemde landen. Thuis is alles gemakkelijk.
   Ga niet pochen over uw daden bij hen die wijs zijn.
6. Maak geen vertoon van uw scherpzinnigheid; wees voorzichtig; de wijze mens zwijgt
   Op het terrein van een ander, en veroorzaakt geen boosheid. Een mens heeft geen betere vriend dan het gezonde verstand.

7. De behoedzame gast houdt zich stil bij de maaltijd wanneer er wordt gefluisterd;
Hij is voorzichtig met zijn oren, zoekt met zijn ogen; op die manier neemt de wijze de dingen waar.

8. Gelukkig de mens die eer en waardering verkrijgt;
Maar onzeker is het voordeel dat een ander in zich draagt.

9. Gelukkig is hij die in het leven zelf aanzien en wijsheid heeft;
Advies van een ander is vaak slechte raad.

10. Een mens kan geen betere last dragen dan een gezond verstand en goede manieren;
Deze dienen hem beter dan goud, en bieden in geval van nood een goede steun.

11. Een mens kan geen betere last dragen dan een gezond verstand en goede manieren;
En geen slechtere proviand wordt gedragen dan een teveel aan bier.

12. Bier is voor de mensheid niet zo goed als men wel zegt;
Hoe meer een mens drinkt hoe minder hij in staat is om alert te blijven.

13. Volkomen dronken is iemand die aangeschoten raaskalt; daardoor verliest hij zijn verstand;
Door de veren van die vogel was ik gevangen in de hof van Gunnlöd.

14. Dronken was ik, zinneloos dronken, in de zaal van de vredige Fjalar;
Dat bierfeest is op zijn best wanneer ieder naar huis gaat en zijn gezonde verstand herkrijgt.

15. Aangenaam en opgewekt moet een mensenzoon zijn,
    en dapper in de strijd;
    Vrolijk en vriendelijk moet een mens zijn terwijl hij
    wacht op zijn dood.

16. Een lafaard denkt dat hij eeuwig kan leven als hij de
    strijd uit de weg gaat;
    Maar, al wordt hij door de speren gespaard, de
    ouderdom zal hem niet sparen.

17. Tijdens een feestmaal zit een dwaas te staren en in
    zichzelf te mompelen;
    Maar zijn mentale gesteldheid wordt duidelijk als hij
    gaat drinken.

18. Wie veel heeft gereisd
    Brengt iedere gedachte goed tot uitdrukking.

19. Houd de drinkbeker[2] niet lang bij je, drink matig,
    spreek verstandig of houd je mond;
    Niemand zal het je kwalijk nemen als je vroeg naar
    bed gaat.

20. Een gulzigaard zonder manieren zal zichzelf ziek
    maken;
    De maag van een boerenkinkel wordt het mikpunt
    van spot in wakker gezelschap.

21. Het vee weet wanneer het de wei moet verlaten om
    terug te keren naar de stal;
    Maar een dwaas kent de maat van zijn maag niet.

22. Een stakker met een bekrompen instelling maakt
    alles belachelijk;
    Hij weet niet, zoals zou moeten, dat hijzelf niet

---

[2] De drinkbeker was vaak een hoorn van een koe of een ram, en werd rond de tafel van de een aan de ander doorgegeven. Zo'n hoorn kon pas worden neergelegd wanneer ze leeg was.

zonder fouten is.

23. Een dwaas ligt ’s nachts wakker en maakt zich over veel dingen zorgen;
Zwak is hij wanneer de ochtend aanbreekt, en de zaken nog net zo zijn als tevoren.

24. De dwaas denkt dat alle mensen die tegen hem glimlachen zijn vrienden zijn;
Hij weet niet hoe ze over hem spreken.

25. De dwaas denkt dat alle mensen die tegen hem glimlachen zijn vrienden zijn;
Hij komt er pas achter in de rechtzaal, wanneer maar weinigen het voor hem opnemen.

26. In zijn beschutte hoek denkt een dwaas dat hij alles weet;
Maar hij weet niet wat hij zeggen moet wanneer hij door sterke lieden wordt beproefd.

27. Een dwaas onder de ouderen zou zich stil moeten houden;
Niemand weet hoe weinig hij begrijpt als hij blijft zwijgen.

28. Wie vragen stelt en antwoorden geeft schijnt wijs te zijn;
Maar geen enkele tekortkoming kan worden verborgen.

29. Wie veel spreekt gebruikt verkeerd gekozen woorden;
Een niet in toom gehouden tong roept zijn eigen ondergang over zich af.

30. Bespot niet een ander die zich onder uw familieleden begeeft;
Op hun eigen berg denken velen wijs te zijn.

31. De gast die een ander heeft bespot denkt slim te zijn wanneer hij vertrekt;
Wie aan tafel grappen maakt ziet de boosheid rondom hem niet.

32. Vrienden zullen aan tafel vaak kibbelen en elkaar plagen;
Dit kan aanleiding geven tot onderlinge rivaliteit tussen de gasten.

33. Men moet iedere maaltijd op het passende uur genieten en als gast niet hongerig zijn;
Anders gaat men zich misschien volproppen, en heeft dan geen vraag om te stellen.

34. Naar een ontrouwe vriend is een lange omweg nodig, al woont hij vlakbij;
Maar er zijn altijd vele manieren om snel bij een goede vriend te komen, hoe ver hij ook woont.

35. Een gast moet bijtijds vertrekken en niet te lang blijven;
Het plezier gaat tegenstaan als hij bij een ander te lang aan tafel blijft hangen.

36. Het is beter je eigen huis te hebben waar ieder zijn eigen meester is;
Twee geiten en een rieten dak zijn beter dan bedelen in een ver land.

37. Het is beter je eigen huis te hebben waar ieder zijn eigen meester is;
Het hart bloedt in iemand die bij iedere maaltijd voor zijn eten moet bedelen.

38. Wapens moeten nooit op meer dan een voetstap afstand in het veld worden achtergelaten;
Een mens weet nooit hoe snel hij zijn speer nodig kan hebben.

39. Ik zag niemand die zo verkwistend was dat hij
afwees wat werd aangeboden;
Noch iemand zo vrijgevig dat loon ongewenst was
toen het was verdiend.

40. Hij die geld heeft lijdt geen tekort;
Maar sparen is een deugd die tot een ondeugd kan
worden.

41. Met wapens en kleding doen vrienden elkaar een
plezier;
Geschenken over en weer zorgen dat een
vriendschap in stand wordt gehouden.

42. Wees een vriend voor een vriend en geef een
geschenk voor een geschenk;
Een grap moet worden beantwoord met een grap,
bedrog met een list.

43. Wees een vriend voor een vriend, zowel voor hem
als voor zijn vriend;
Maar ga geen banden van vriendschap aan met een
vriend van de vijand.

44. Als u een vriend heeft, stel dan vertrouwen in hem
en verlang zijn welwillendheid,
Deel in zijn genoegens, wissel geschenken uit; en
zoek hem regelmatig op.

45. Als u iemand kent die het kwade denkt maar u
verlangt zijn welwillendheid,
Spreek hem dan vriendelijk aan al heeft u een
slecht gevoel; beantwoord leugens met
vaardigheid.

46. Dit geldt ook voor iemand die u wantrouwt, iemand
met een onbetrouwbare geest;
Ga hem met een glimlach tegemoet, kies uw

woorden zorgvuldig; geef geschenken zoals u ze ontvangt.

47. Toen ik jong was reisde ik alleen en dwaalde af van de weg;
Ik voelde me rijk als ik iemand ontmoette, want een mens is goed gezelschap.

48. Edele, moedige mensen leven het beste; ze hebben zelden verdriet.
Een dwaas vreest vele dingen en geeft ieder geschenk met tegenzin.

49. Ik gaf mijn kleren aan de twee houten mannen in een veld;
Ze voelden zich prima, gekleed in lompen; naakt zijn is vernederend voor een mens.

50. De dennenboom op een droge heuvel verdort zonder beschutting van bast of naalden;
Dat geldt ook voor een mens van wie niemand houdt; waarom zou hij lang leven?

51. Heter dan vuur kan de liefde zijn van een vredig mens voor zijn ontrouwe vriend
Vijf dagen lang; maar op de zesde sterft zijn vriendschap.

52. Er is niet veel nodig om een man te geven, vaak wordt lof met weinig verkregen;
Met een half brood, een slok uit de bierkroes, won ik een trouwe kameraad.

53. Kleine zandheuvels en kleine beekjes, klein is de geest van de mensen;
Niet allen zijn even wijs; elke leeftijd heeft twee kanten.

54. Ieder zou met mate wijs moeten zijn – niet al te wijs;

Het leven lacht hem het meest toe die goed weet
wat hij weet.

55. Ieder zou met mate wijs moeten zijn – niet al te
wijs;
Want het hart van een wijs man verliest zijn vreugde
als hij denkt alles te weten.

56. Ieder zou met mate wijs moeten zijn – niet al te
wijs;
Niemand kent zijn lot van tevoren; de ziel is aldus
vrij van zorgen.

57. Vuur wordt aangestoken door vuur tot het uitdooft,
en een vlam door een vlam;
Men herkent een mens aan zijn taal, de zwijgzame
aan zijn stilte.

58. Iemand die het leven of het bezit van een ander
nastreeft, moet vroeg opstaan;
De slapende wolf krijgt zelden een bot, een slapende
man behaalt zelden de overwinning.

59. Iemand die weinig arbeiders heeft en zelf aan het
werk gaat, moet vroeg opstaan;
Veel wordt verzuimd door iemand die lang blijft
slapen; wie alert reageert is half rijk.

60. Een man weet hoeveel aanmaakhout en
dakbedekking er nodig is;
Hij weet ook hoeveel hout voor het vuur voldoende
is voor een heel of een half seizoen.

61. Schoon en goed gevoed zal hij rijden naar de Ting,[3]
ook al is hij armoedig gekleed;
Niemand hoeft zich te schamen over opgelapte

[3] Ting, of Thing, de besluitvormende vergadering – parlement – waaraan ieder moet deelnemen.

schoenen of over een minder goed rijdier.

62. Vraag en antwoord werden tevoren bedacht door
iemand die wijs wilde worden genoemd.
Neem slechts één in vertrouwen; wat drie weten
weet de hele wereld.

63. Boven de oude zee zoekt en spiedt de arend
wanneer hij over de golven zweeft;
Dat doet ook een mens die in een menigte komt
waar weinigen het voor hem zullen opnemen.

64. Binnen de juiste grenzen bewaart een wijs man zijn
recht en autoriteit;
In een samenkomst van strijders zal hij niet een van
hen het dapperst vinden.

65. Voor ieder woord dat een mens spreekt
Moet hij met gelijke munt betalen.

66. Op vele plaatsen kwam ik te vroeg, op andere veel
te laat.
Het bier werd gedronken, of was nog niet
gebrouwen; een ongenode gast komt op het
verkeerde moment.

67. Op sommige plaatsen zou ik zijn uitgenodigd
wanneer ik geen eten nodig had;
Wanneer er nog twee hammen hingen in het huis
van mijn vriend waar ik juist had gegeten.

68. Voor mensenkinderen is vuur het beste en de
schijnende zon,
Wil de mens over een goede gezondheid beschikken,
en zonder ondeugd leven.

69. Niemand is in alle opzichten ongelukkig ook al
is zijn gezondheid gebrekkig: de één is

gezegend met zonen,
Een ander met vrienden, een derde met volle graanschuren, een vierde met goede daden.

70. Het is beter te leven en gelukkig te leven; een goed mens kan een koe verkrijgen;
Ik zag het vuur uitgaan in het huis van een rijk man; de dood stond aan zijn deur.

71. Een verlamde man kan paardrijden, iemand zonder handen kan een kudde hoeden, een dove kan een goede strijder zijn;
Het is beter om blind te zijn dan op de brandstapel te branden; niemand heeft een lijk nodig.

72. Een zoon is beter al wordt hij laat geboren als het leven van zijn vader ten einde is.
Gedenktekens worden zelden opgericht behalve door familie.

73. De twee zijn wapenbroeders, maar de tong is de vloek van het hoofd;
Onder ieder bont verwacht ik een vuist.

74. Eén nacht kun je vertrouwen op je proviand, de scheepsbeschuit dient echter maar voor kort, en een herfstavond slaat snel om.
Het weer verandert veel in de loop van vijf dagen, en nog meer in een maand.

75. Wie maar nauwelijks weet dat velen in de ogen van anderen dwazen zijn, heeft geen kennis;
Men kan rijk zijn, een ander arm. Daar is niets verkeerds aan.

76. Vee sterft; familieleden sterven; ook u moet sterven;
Maar de stem van eer sterft nooit voor wie een goede naam heeft verworven.

77. Vee sterft; familieleden sterven; ook u moet sterven;
Ik weet één ding dat nooit zal sterven: de reputatie van een gestorven man.

78. Volle schaapskooien zag ik bij de zonen van de rijke man; nu dragen ze de bedelstaf;
Rijkdommen zijn als het knipperen van het oog, ze zijn de onbestendigste vrienden.

79. Wanneer een dwaas goederen verwerft of de gunst van een vrouw, groeit zijn trots maar niet zijn verstand.
Hij verkeert in een roes van verblinding.

80. Dit dan is bekend: wanneer u vraagt naar runen die slechts aan de heersende krachten bekend zijn;
Over runen die werden opgeschreven door de bard van geheime wijsheid dan zou hij beter kunnen zwijgen.

81. De dag zou kunnen worden geprezen door de nacht, een vrouw op haar brandstapel, de snede van een zwaard wanneer deze wordt beproefd;
Een meisje wanneer ze is getrouwd, ijs wanneer de oversteek is gelukt, en bier wanneer het is opgedronken.

82. Bomen zouden moeten worden geveld wanneer het waait, men zou moeten zeilen wanneer er een lichte bries staat;
Flirt in het duister met het meisje, want overdag zijn er veel ogen die zien;
Een schip moet snel zijn, een schild moet bescherming bieden, een zwaard moet rake slagen kunnen uitdelen; een meisje moet een kus geven.

83. Drink bier bij het vuur, doe je schaatsen aan op het ijs, koop een paard als het mager is, en een

zwaardblad als het roestig is.
Het paard kun je vet mesten en de hond trainen.

84. Vertrouw de woorden van een meisje niet, ook niet die van je vrouw,
Want hun hart werd gevormd op een wentelend wiel en in hun borst werd een wispelturigheid gelegd.

85. Stel geen vertrouwen in een boog die breekt, een vlam die opflakkert, een wolf die gaapt, een kraai die krijst.
Een zwijn dat knort, een wilg zonder wortels, een aanzwellende golf, een borrelende kookpot.

86. Een pijl tijdens de vlucht, een brekende golf, ijs van één nacht, een opgerolde slang,
De woorden van een bruid in bed, een gebroken zwaard of een speelse beer, noch in de kinderen van een koning;

87. Een ziek kalf, een koppige knecht, de mooie woorden van een sibille, een pas gedode walvis,[4]
Die dingen moet een man nooit beoordelen naar de schijn.

88. Steun niet te veel op een pas gezaaid veld, noch te snel op een zoon;
Noch op de dood van een broer, zelfs niet op een brede weg;

89. Ook niet op een halfverbrand huis, een paard dat zo snel is als de wind (dat nutteloos zou zijn met een gebroken been);
Niemand is zo zeker van zichzelf dat hij daarop vertrouwt.

---

[4] Walrus?

90. Ook de liefde van vrouwen, wispelturige wezens,
is als het rijden over glibberig ijs met een onbeslagen paard,
Twee jaar oud, levenslustig en slecht getraind, of als
het zeilen zonder roer in een vliegende storm,
of als de jacht op een rendier door een verlamde man over kale glibberige rotsen.

91. Openlijk verklaar ik, want ik ken beiden, hoe
onbetrouwbaar de gedachten van de man zijn over de vrouw;
Terwijl we de mooiste woorden spreken hebben we
gedachten van ontrouw; zelfs wie scherpzinnig is raakt hierin verstrikt.

92. U zult mooi spreken en geschenken geven als u de
liefde van het meisje wenst;
De schoonheid van de schone zult u prijzen, de wens
van een jonge vleier zal in vervulling gaan.

93. Om zijn liefde zal een man een ander niet
bekritiseren!
Vaak wordt een wijze, niet een dwaas, door een
mooi gezicht verleid.

94. Evenmin zal een man kritiek leveren op wat veel
mannen overkomt;
Door een overweldigend verlangen wordt een wijze
vaak een dwaas.

95. Alleen de geest weet wat iemand na aan het hart ligt,
alleen de geest ziet de diepte van de ziel;
Geen groter kwaad overkomt de wijze dan te leven
zonder innerlijke vrede.

96. Dit heb ik geleerd, geknield in het riet, terwijl ik
wachtte op mijn geliefde,
Mijn lichaam en mijn ziel schenen mij wijs toe.

Toch heb ik haar niet.

97. Billings maagd[5] werd bij mij aangetroffen, blank als de zon, in slaap;
Alle vorstelijke vreugde scheen mij niets vergeleken bij een leven met haar schoonheid.

98. 'Tegen de avond, Odin, moet je komen, als je het meisje voor je wilt winnen;
Het zou ongepast zijn als alleen wij hiervan niet wisten.'

99. Ik rende terug en achtte mijzelf gelukkig, ging om de wens van de wijze te vernemen;
Ik had gehoopt haar tederheid en vreugde te verkrijgen.

100. Toen ik terugkeerde was de hele dappere krijgsmenigte wakker;
Met brandende toortsen en hoog gedragen lichten was de weg gevaarlijk voor mij.

101. Ik keerde terug in de ochtend, de wachters lagen te slapen;
Ik trof een hond, vastgebonden aan het bed van de heilige vrouw.

102. Veel lieve meisjes blijken ontrouw, als je ze beter leert kennen;
Dit leerde ik toen de slimme meid die ik met een list had willen verleiden de spot met mij dreef; ik verkreeg de mooie vrouw niet.

103. Een man is blij in zijn huis, vrolijk te midden van zijn gasten, en zal altijd een wijs standpunt innemen;

---

[5] Billings maagd: de met sneeuw bedekte aarde, ook Rind genoemd.

Hij moet een goed geheugen hebben en welbespraakt zijn, om wijs te zijn en als een wijze te kunnen spreken;
Een idioot heeft niets te zeggen, dit is het teken van een dwaas.

104. Ik zocht de oude reus op, nu ben ik teruggekeerd; weinig leverde mijn zwijgen daar op;
Met veel woorden oogstte ik succes in de zalen van Suttung.

105. Gunnlöd op de gouden troon gaf me een slok van de kostbare mede;
Weinig gaf ik haar terug als beloning voor haar moeite.

106. De bek van Rate maakte ruimte voor mij, geknaagd in de rots;
Boven en onder mij liepen de wegen van de reuzen. Groot was mijn gevaar.

107. Ik genoot van een welverdiende slok; de wijzen ontbreekt het aan weinig;
Odraerir is nu hierheen gekomen, naar het oude heiligdom van de aarde.

108. Ik twijfel eraan of ik al uit de woning van de reuzen was ontsnapt
Als ik Gunnlöd, de goede vrouw, niet in mijn armen had gehouden.

109. De volgende dag gingen ijsreuzen op weg om Odins raad te vernemen in de Hoge Zaal;
Ze vroegen naar Bölverk,
Of hij om zijn vrijheid had gesmeekt, of door Suttung was overwonnen.
Odin, herinner ik me, zwoer een eed op een ring waarvan hij zich meester had gemaakt.

110. Hoe kan men weten of hij zijn gelofte nakomt?
Suttung beroofd van zijn mede, Gunnlöd in tranen!

. . .

111. Het is tijd om te spreken
Vanuit de stoel van de spreker
Dichtbij de bron van Urd;
Ik keek toe en bleef zwijgen,
Ik zag en ik dacht,
Ik luisterde naar wat er werd gezegd;
Ik hoorde dat er over runen werd gesproken,
Er was geen gebrek aan kennis
In de Hoge Zaal.
In de Hoge Zaal
Hoorde ik dat dit werd gezegd.

112. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Je zult er baat bij hebben als je je eraan houdt, je zult er voordeel bij hebben als je deze opvolgt.
Sta niet in de nacht op tenzij er iets gebeurt
Of als je de buiten-wc moet bezoeken!

113. Ik zeg je, Loddfáfner, volg mijn raad op:
Slaap niet geklemd in de armen van een toverheks;
Zij kan ervoor zorgen dat je niet naar de Ting of vergadering gaat;
Eten noch menselijk gezelschap zal je plezier schenken; bedroefd zul je gaan slapen.

114. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Verleid nooit de vrouw van een ander met vriendelijke woorden.

115. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Als je gevaar verwacht op een berg of in een fjord, voorzie jezelf dan goed van proviand.

116. Ik zeg je, Loddfáfner, volg mijn raad op:

Laat geen slecht mens je tegenslagen zien; van een mens met slechte bedoelingen krijg je geen dank voor je vertrouwen.

117. Ik zag een man die door de woorden van een onbetrouwbare vrouw werd gekwetst;
Haar giftige tong verwondde hem waardoor hij zonder waarheid stierf.

118. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Als je een vriend kent die je kunt vertrouwen, ga hem dan vaak opzoeken;
Doornstruiken en gras groeien hoog op onbetreden paden.

119. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Trek blijmoedige mensen aan met vrolijke runen, zing vreugdeliederen terwijl je leeft.

120. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Verbreek niet snel de band van vriendschap met je vriend;
Verdriet zal je hart verscheuren
Als je een ander niet je hele hebben en houden durft te vertellen.

121. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Wissel geen woorden met een dwaas,

122. Want van een slecht-denkende mens zal je geen goede reactie krijgen,
Maar een edel mens kan je eren met zijn adel.

123. Een vriendschap is standvastig wanneer ieder met de ander kan spreken over wat hem bezighoudt;
Alles is beter dan verbroken banden; wie vleiend spreekt is geen vriend.

124. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:

Verspil nog geen drie woorden aan een ruzie met een schurk:
Vaak geeft de betere mens toe
Terwijl de slechtste klappen uitdeelt.

125. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Maak je eigen schoenen en de schacht van je speer.
Een schoen kan een slechte vorm hebben, een speer kan krom zijn
Als de maker je het kwade toewenst.

126. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Wanneer je kwaadheid ontmoet denk dan dat deze voor jou is bedoeld;
Geef je vijand geen rust.

127. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Verheug je nooit over kwaad dat wordt onthuld, maar verheug je altijd over het goede.

128. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Staar niet in de lucht tijdens de strijd – mensen kunnen lopen als everzwijnen –
Opdat je niet je verstand verliest.

129. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Als je met een goede vrouw wilt trouwen, win dan haar gunst,
Je moet mooie beloften doen en je aan je woord houden;
Een goed geschenk wijst niemand af.

130. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Ik zeg je wees op je hoede; wees heel voorzichtig met bier,
Met de vrouw van een ander en, ten derde,
Pas op voor dieven.

131. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:

Drijf nooit de spot met een zwervende man of een gast.

132. Zij die zitten weten vaak niet wat voor iemand er binnenkomt;
Niemand is zo goed dat hij geen fouten heeft, niemand is zo slecht dat hij geen deugden heeft.

133. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Lach niet om de verteller met grijze haren;
Het is vaak goed wat de ouden bezingen;
Goed gekozen woorden kunnen worden gesproken door de gerimpelde lippen
Van iemand die zijn hoofd laat hangen, van wie de huid slap hangt, en die hinkt tussen krukken.

134. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Maak geen misbruik van een gast en wijs niemand af; verwelkom de armen.

135. Men heeft een sterke scharnier nodig om de deur open te houden voor iedereen;
Geef toch je aalmoezen opdat niemand je enig kwaad toewenst.

136. Ik zeg je, Loddfáfner, luister naar mijn raad:
Wanneer je bier drinkt, zoek dan de hulp van de krachten van aarde,
Want aarde werkt het bier tegen, zoals vuur ziekte tegengaat;
Eik is laxerend, granen werken tegen toverij,
Een huis helpt tegen het gekletter van regen, de maan tegen haat,
De wond uitzuigen helpt tegen een slangenbeet, runen tegen kwade bedoelingen,
Een veld met modder absorbeert het overtollige water van een overstroming.

. . .

137. Ik weet dat ik hing aan de door de wind geteisterde
boom
Negen hele nachten, doorboord met een speer,
Gewijd aan Odin, mijzelf aan mijn Zelf boven mij
in de boom,
En niemand kent de oorsprong van de wortel
daarvan.

138. Niemand bracht me brood, niemand schonk mij iets
te drinken;
Ik doorzocht de diepten, speurde naar runen van
wijsheid;
Bezielde ze met gezang, en viel daarna weer terug.

139. Negen krachtige liederen leerde ik
Van de wijze zoon van Böltorn, Bestla's vader;
Ik dronk een slok van de kostbare mede
Opgelepeld uit Odraerir.[6]

140. Ik begon te groeien, wijs te worden,
Groter te worden, en ervaring op te doen;
Voor mij leidden woorden van woorden naar
nieuwe woorden;
Voor mij leidden daden van daden naar nieuwe
daden.

141. Runen zult u kennen en op de juiste manier zult u
staven lezen,
Heel verheven staven, krachtige staven,

---

[6] Böltorn is kennelijk de Trudgälmer, de ondersteunende levenskracht van een vorige levenscyclus; Bestla is de zuster van Bärgälmer, vrouw van Bur, en is de vrouwelijke tegenhanger van de karmische zaden van het vorige leven en van de eerste impuls van het huidige; Odraerir is de bron van Mimer, bron van de wijsheid die door de goden in de manifestatie wordt gezocht.

Opgesteld door de machtige die spreekt,
Gemaakt door de wijze Vanen, geritst door de hoogste heersers.

142. Odin onder de Asen, Dvalin[7] onder de elfen,
Dáin[8] onder de dwergen,
Allvitter[9] onder de reuzen.
Ikzelf heb er ook enkele geritst.

143. Weet u hoe u moet schrijven?
Weet u hoe u moet verklaren?
Weet u hoe u moet begrijpen?
Weet u hoe u moet beproeven?
Weet u hoe u moet bidden?
Weet u hoe u moet offeren?
Weet u hoe u moet overleveren?
Weet u hoe u moet boeten?

144. Het is beter om niet te vragen dan om te veel te offeren, geschenken neigen ertoe om altijd terug te komen.
Het is beter om niets te sturen dan te veel te verspillen.
Zo schreef Tund[10] om de jaren door te komen,
Waar hij verscheen,
Waar hij terugkeerde.

145. Ik ken liederen die de vrouw van de koning of elke mensenzoon onbekend zijn;
Hulp is de eerste, en deze kan u helpen
Bij droefheid en lijden en moeilijkheden.

146. Een tweede ken ik dat ieder zou moeten weten
die genezer zou willen zijn.

147. Een derde ken ik dat, als het nodig is,

---

[7] Slaper. [8] Dood. [9] Alwetende. [10] Een tijdcyclus.

elke vijand in de ketens kan slaan.
Ik kan de kling bot maken zodat hun zwaard
Of bedrog geen kwaad kunnen doen.

148. Een vierde ken ik: als strijders kettingen aan mijn ledematen binden;
Dan zing ik een bezwering die mij zal bevrijden.
De ketenen vallen van mijn voeten en de beugels van mijn handen.

149. Een vijfde ken ik: als ik zie dat pijlen
hard naar mijn manschappen worden geslingerd;
Al vliegen ze snel, ik breng ze in de lucht tot staan
Als ik mijn blik scherp op ze richt.

150. Een zesde lied zing ik: als een mens mij kwaad doet
Met wortels van wilde kruiden,
Of een Hel-mens mij haat, dan brengt hij het kwaad over zichzelf
En niet over mij.

151. Het zevende zing ik: als angstaanjagend vuur
jaagt door de zaal waar de strijders verblijven;
Hoe hoog het ook oplaait ik kan het wel doven;
Deze bezwering zou ik kunnen zingen.

152. Het achtste dat ik zing is voor iedereen
De meest gelukkige kennis om te vernemen:
Als haat wordt gekoesterd onder de strijders,
Dan kan ik dat snel herstellen.

153. Het negende dat ik ken, als het nodig zou zijn,
Is om mijn boot te redden uit de stortzee;
Ik kan de wind tot bedaren brengen op de golven,
En de meest woeste zee weer kalm maken.

154. Als tiende kan ik heksen, wanneer ze hoog
door de lucht vliegen,

Laten verdwalen, door ze hun vorm,
hun verstand
Te laten verliezen.

155. Als elfde kan ik, wanneer ik oude vrienden
aanvoer in de strijd,
Achter hun schilden zingen zodat ze met kracht
oprukken,
Ongeschonden de strijd ingaan,
Ongeschonden uit de strijd tevoorschijn komen,
Ongeschonden waarheen ze ook gaan.

156. Als twaalfde ben ik in staat, als ik een boom zie
Waarin een man is opgehangen die daar in de
hoogte zweeft,
Om runen te ritsen en te tekenen, zodat hij die is
opgehangen
Snel weer met mij kan spreken.

157. Als dertiende weet ik, dat als ze willen dat ik een
zoon uit ons volk met water doop,
Hij niet zal sneuvelen, ook al zal hij in de strijd in de
minderheid zijn,
Hij zal niet sneuvelen door het zwaard.

158. Als veertiende kan ik aan de menigten van strijders
De namen van weldadige goden geven;
De Asen en elfen kan ik allen onderscheiden
Zoals een niet-wijze dat niet kan.

159. Als vijftiende weet ik wat de In-beweging-zetter
Zong bij de poorten van de Dageraad;
Hij zong macht aan de Asen, vooruitgang aan de
elfen,
Denk-kracht aan de god van de goden.

160. Als zestiende kan ik zingen, als ik verlang naar
De vreugde en gunst van het wijze meisje,

Ik kan de liefde winnen van de vrouw met haar mooie huid
En zorgen dat zij haar aandacht op mij richt.

161. Als zeventiende zing ik dat mijn geliefde meisje
Niet snel van mij zal worden gescheiden.
Want, Loddfáfner, een lange, lange tijd zal het je
Aan deze liederen ontbreken.
Het zou goed zijn dat je ze verborgen houdt,
Je hebt geluk dat je ze leert,
Het zou zinvol zijn er veel aandacht aan te schenken.

162. Het achttiende zing ik zoals ik nog nooit heb gezongen
Aan een meisje, of aan de kameraad van wie dan ook.
Alles wat het beste is, is alleen bekend aan de Ene,
Zij die mij omarmde als een zuster.
Dit is het einde van het lied.

163. Nu is het lied van de Verhevene gezongen in de Zaal van de Verhevene:
Waardevol voor mensen; nutteloos voor reuzen.
Gegroet Hij die zong! Gegroet Hij die weet!
Gelukkig is hij die dit ontvangt!

(Conclusie van Gylfaginning)

[Koning Gylfe, die zichzelf Gángläre noemt, hoorde al deze dingen.]

Uiteindelijk sprak de Verhevene: ‘Als u nog meer vragen kunt stellen, dan weet ik niet vanwaar u de vragen heeft, want ik heb het lot van de eeuwen nooit verder horen vertellen. Geniet daarom van wat u heeft geleerd.’

Gángläre hoorde toen een krachtig onweer van alle kanten en keek naar buiten door de deur; en terwijl hij om zich

heen keek bevond hij zich op een vlakte waar geen hof of zaal te bekennen was.

Dus keerde hij terug naar zijn land en vertelde deze berichten die hij had gehoord en gezien. En na hem werden deze uitspraken van de een aan de ander doorgegeven.

13

Vaftrudnismál
(Het lied van de illusie)

Aantekeningen van de vertaler

Dit is een van de liederen en verhalen over de bedrieglijke aard van de werelden van de stof waarin bewustzijn wordt misleid. Vaftrudnir betekent ‘hij die in raadsels wikkelt’. Het is een thema waarin de onvolmaaktheid van onze zintuiglijke waarnemingen wordt erkend. Ook hindoegeschriften leggen de nadruk op het misleidende karakter van de stof. In het Sanskriet wordt illusie *māyā* genoemd, een woord afgeleid van *mā*, dat meten betekent, en dus verwijst het naar alles wat beperkt is, dat kan worden gemeten, hoe groot of klein ook. Dit betreft zowel ruimte als tijd en alle dingen die in ruimte-tijd bestaan. Alleen oneindige ruimte in eeuwige duur, zonder begin en zonder einde, grenzeloos en onvoorstelbaar, kan in feite Werkelijkheid worden genoemd. De schijnbare dualiteit van ruimte-tijd is zelf bedrieglijk – een onvermijdelijk verschijnsel dat karakteristiek is voor eindig bestaan hoe uitgestrekt ook in draagwijdte en hoezeer we ook proberen om met ons bewustzijn daarachter te reiken.

Het is belangrijk te beseffen dat illusie niet betekent dat iets niet bestaat. Illusie bestaat: bedrieglijke dingen bestaan; we zijn omringd door illusies en zijn in feite in belangrijke mate een deel van het illusoire heelal. We zijn zo gewend om bepaalde misvattingen als werkelijkheid op

te vatten dat we ons daarvan nauwelijks bewust zijn. Bijvoorbeeld, de wetenschap vertelt ons dat de stof voor het grootste deel uit gaten bestaat – heel kleine deeltjes die snel bewegen in naar verhouding grote ruimten van schijnbare leegte. Onze zintuigen zijn het niet eens met deze kennis zoals een gestoten teen al snel zal bevestigen, en toch twijfelen we niet aan de structuur van de stof die is opgebouwd uit atomen die we nooit hebben gezien. We kijken naar een mooie zonsondergang en zien de roodgouden lichtbol onder de horizon verdwijnen, hoewel we ons ervan bewust zijn dat deze al acht minuten eerder was verdwenen want het licht dat wij zien doet er acht minuten over om ons over een afstand van ongeveer 150 miljoen kilometer door de ruimte te bereiken. We zien een rode bloem omdat deze *alle* lichtstralen absorbeert *behalve* de rode; wat we zien zijn de kleuren die door de blaadjes zijn teruggekaatst. We kunnen de dingen ook van elkaar onderscheiden. Omdat de zintuigen berichten overbrengen aan het bewustzijn en de gevoelens van een persoonlijkheid, is hun rapportage voor een groot deel afhankelijk van de houdingen, stemmingen, het begripsvermogen, en de eerdere ervaringen van het individu. Omdat onze opvattingen verschillen, schijnt iemand die meer weet dan wij – een specialist op elk gebied dat ons onbekend is – magische resultaten te kunnen voortbrengen.

Niettemin moet waarheid bestaan: het heelal bestaat, en daarom bestaat ook kennis daarover. In het Lied van de Illusie, gaat Odin, het god-zelf, het onderzoekende bewustzijn, de wereld van de stof binnen, en daalt af door de kosmische niveaus van substantieel bestaan om de reus Vaftrudnir te ontmoeten en ‘te zien hoe zijn zaal is ingericht’, want door te reizen door de sferen van de stof verkrijgt het goddelijke bewustzijn de mede van wijsheid waarmee de goden zich voeden. Maar Odin weigert om te

gaan zitten op de bank in de zaal van illusie. Bewustzijn voelt zich niet thuis in deze sfeer.

Gedurende de eerste helft van het verhaal (11-19) is het Vaftrudnir die de god vragen stelt: de stof wordt bezield, groeit en leert doordat het bewustzijn, dat zichzelf hier Gagnrád (waardevolle raad) noemt, daar binnengaat. In het latere deel is het Odin die leert en de reus vragen stelt, tot de bezoeker zich bij de uiteindelijke ontknoping bekendmaakt als Alvader. Dit is in essentie de loop van de gebeurtenissen zoals die in veel geschriften wordt verteld: eerst het spirituele dat zijn energieën en impulsen geeft aan de stoffelijke, zich organiserende en opbouwende vormen om daarin te wonen en zich daarin te belichamen. Daarna is het de stof die als het ware naar binnen wordt getrokken, en substantie geeft aan de groeiende vervolmaking en het verruimen van de geestelijke natuur. Zo zijn de twee kanten van het bestaan voor altijd met elkaar verbonden en vormen een paar, waarbij ze de neiging hebben om eerst vooral het ene te zijn en daarna het andere. Het bewustzijn dat het gebied van de reus is binnengegaan, zal, ook al is het misschien tijdelijk geboeid door de weefsels van illusie, zoals Vaftrudnir tegen Njörd zegt, ‘aan het einde der eeuwen . . . naar huis terugkeren met de door smart verkregen wijsheid’ (39). Dat geldt voor ons allemaal.

Vaftrudnir wordt geleerd, en wij worden daaraan herinnerd, dat de gebieden van de goden en die van de reuzen alleen worden gescheiden door de eeuwige stroom die Twijfel wordt genoemd, waarop zich nooit een ijsbrug kan vormen; en ook dat het eeuwige strijdperk (het leven), waar de vernietigende en de weldadige krachten in de mens en in de natuur strijden, juist voor *dat* doel bestaat. De god geeft hier de loop van de evolutie van wezens aan waardoor de stof-kant van het bestaan toegang kan krijgen tot het ‘gebied van de weldoende goden’.

Daarna staat de reuzenwereld zijn wijsheid af wanneer Odin het verhaal van de vroegere schepping aan zijn gastheer weet te ontlokken. Vers 23 noemt Mundilföre als de ouder van zon en maan en geeft aan hoe daarmee de jaren zijn af te meten. Mundilföre is de 'hefboom', of as, die de galactische sfeer doet ronddraaien, de centrale kracht die beweging aan onze melkweg geeft. Het volgende antwoord, in vers 25, spreekt niet alleen over de aardse dag en nacht maar ook over de fasen van de maan, die eveneens in de Völuspá worden genoemd. Het is een kleine hint, maar zonder de waarheid te veel geweld aan te doen kunnen we aannemen dat de barden over enige kennis beschikten van de astronomie en van de seizoensgebonden gebeurtenissen die belangrijk genoeg was om in de tijdcapsule van de mythen te worden opgenomen. Vers 42 is opmerkelijk onthullend als we bedenken dat hier *de reus* antwoord geeft: de stof van negen werelden is hij, die afstamt van de 'hellen lager dan Niflhel' – de wortelloze wortel van de stof.

Daartegenover staat het geestelijke menselijke element: 'Leven en Overlever . . . liggen verborgen in de opgeslagen herinneringen van de zon' tijdens de lange Fimbulvetr, de koude winter van inactiviteit wanneer het leven zich met de goden (44) uit ons ecosysteem heeft teruggetrokken. Ze zullen ochtenddauw te eten krijgen en de toekomstige eeuwen doen ontstaan. Hier zien we nog eens dat er nieuw leven volgt op de dood van de huidige wereldstelsels. Zij die nu de Asen zijn zullen worden opgevolgd door hun nakomelingen, een nieuwe Thor en een nieuwe Odin (in zijn zoon Vidar), die 'de dood' van de Vader der Eeuwen 'zullen wreken'.

Tenslotte onthult Odin zijn identiteit door de onbeantwoordbare vraag te stellen – niet te beantwoorden door ieder ander dan de godheid zelf: Wat had Odin gefluisterd in het oor van de gestorven zonnegod? We kunnen ons

afvragen wat het geheim is dat door de Alvader van vroegere en toekomstige werelden voor altijd werd bewaard, tot voorbij het gebied van de dood.

Vaftrudnismál

1. Odin: Zeg mij, Frigg, want ik wil op reis gaan
naar Vaftrudnir,[1] die raadsels opgeeft,
en hem in zijn zaal opzoeken!
Ik verlang ernaar de oude wijsheid
Van hem, de alwijze titan, te vernemen.

2. Frigg: Ik zou liever zien dat Heervader
thuisblijft
In de hoven van de goden;
Want geen andere reus ken ik die
dezelfde
Kracht heeft als die van Vaftrudnir.

3. Odin: Veel heb ik gereisd, veel heb ik
beproefd;
Veel van de verschillende vermogens
heb ik geleerd.
Nu zal ik in de zaal van Vaftrudnir
onderzoeken
Hoe die is ingericht.

4. Frigg: Laat het geluk met u zijn, en ook bij uw
terugkeer,
Laat er geluk zijn op de wegen die u
neemt!
Laat uw verstand niet tekortschieten,
Vader der Eeuwen,

---

[1] Vaftrudnir: wever van de weefsels van illusie.

Wanneer u met Vaftrudnir in debat gaat.

5. *Vandaar vertrok Odin om in een dialoog*
De wijsheid en kennis van de alwetende titan te peilen:
Toen hij was aangekomen bij de zaal van de vader van Im,
Ging de Denker daar onmiddellijk naar binnen.

6. Odin: Gegroet, Vaftrudnir, ik ben hier gekomen
In uw eigen zaal om u op te zoeken.
Ten eerste wil ik weten of u wijs bent
Of alwetend, reus?

7. Vaftrudnir: Wie is deze mens, die in mijn zaal
Zulke woorden naar mijn hoofd slingert?
Nooit zult u deze plaats verlaten
Zonder wijzer te zijn.

8. Odin: Gagnrád[2] is mijn naam. Ik ben te voet gekomen
En ben benieuwd naar uw zaal;
Ik heb verre omzwervingen gemaakt en heb een goed onthaal nodig
En uw gastvrijheid, reus.

9. Vaftrudnir: Waarom, Gagnrád, blijft u dan staan terwijl u spreekt?
Kom verder en ga zitten in de zaal.
Dan zullen we vaststellen of de vreemdeling
Of deze oude bard het meeste weet.

10. Gagnrád: Een arme man die bij het huis van een rijk man komt

---

[2] Waardevolle raad.

Zou moeten zwijgen of wijs moeten
spreken;
Zinloze taal dient hem slecht
Die komt bij een koudribbige[3] gastheer.

11. Vaftrudnir: Zeg me dan, Gagnrád, als u staande
Uw succes gaat beproeven:
Welke naam heeft dat ros dat iedere dag
Over de zonen der eeuwen trekt?

12. Gagnrád: Met Glanzende Manen heet hij; de
rossige en
Trekt de dag over de zonen der eeuwen;
Door het volk beschouwd als het
voortreffelijkste ros
Zijn manen stralen altijd zonlicht uit.

13. Vaftrudnir: Zeg me, dan, Gagnrád, als u staande
Uw succes gaat beproeven:
Welke naam heeft dat ros dat vanuit het
oosten
De nacht over nuttige krachten trekt?

14. Gagnrád: Met IJzige Manen heet het ros dat in de
ruimte
Iedere nacht over nuttige krachten
trekt;
Iedere ochtend valt het schuim van zijn
toom:
En laat dan de dauw vallen in de
valleien.

15. Vaftrudnir: Zeg me Gagnrád, als u staande
Uw succes gaat beproeven:
Hoe heet die rivier die

[3] Geslepen.

Het grondgebied van de goden en van de titanen scheidt en begrenst?

16. Gagnrád: Twijfel is de rivier die
Het grondgebied van de goden en van de titanen scheidt en begrenst;
Zij zal vrij stromen en altijd open zijn;
Er vormt zich nooit ijs op die rivier.

17. Vaftrudnir: Zeg mij dan, Gagnrád, als u staande
Uw succes gaat beproeven:
Hoe heet de vlakte waar de strijd wordt gestreden
Tussen Surt en de weldoende goden?

18. Gagnrád: Vigrid is de vlakte waar de strijd wordt gestreden
Tussen Surt en de weldoende goden.
Honderd dagen reizen aan elke kant,
Wordt die vlakte voor hen geschapen.

19. Vaftrudnir: Gast, u bent wijs. Ga naar de bank
En laten we samen gaan zitten en spreken en
Laten we ons hoofd op het spel zetten, hier in de zaal
Als het gaat om wijsheid en kennis, gast.

CAPITULUM

20. Gagnrád: Vertel mij ten eerste, als u genoeg kennis heeft,
En, Vaftrudnir, als u het weet:
Waar kwam de aarde of de hemel erboven
Oorspronkelijk vandaan, u wetende reus?

21. Vaftrudnir: Uit het vlees van Ymer werd de aarde gevormd,
De bergen werden gevormd uit zijn beenderen;
Uit de hersenpan van de ijskoude reus de hemel,
En de golvende zeeën uit zijn bloed.

22. Gagnrád: Vertel mij ten tweede, als u genoeg kennis heeft,
En, Vaftrudnir, als u het weet:
Waar kwam de maan vandaan die boven de mensen langs trekt,
Of ook de zon?

23. Vaftrudnir: Mundilföre is de vader van de maan
En evenzo van de zon;
Beide worden elke dag langs de hemel gedragen
Om voor de mens de jaren af te meten.

24. Gagnrád: Vertel mij ten derde, omdat u de wetende wordt genoemd,
Vaftrudnir, als u het weet:
Waar komt de dag vandaan die over de mensen beweegt
En de nacht met haar steeds diepere duisternis?

25. Vaftrudnir: Dageraad is de vader van de dag,
Terwijl de nacht de dochter is van de avondschemering.
De nuttige krachten van het wassen en afnemen
Zijn gemaakt zodat de mens de tijdperken kan afmeten.

26. Gagnrád: Vertel me ten vierde, omdat u Kenner
van de Toekomst wordt genoemd,
Vaftrudnir, als u het weet:
Waar kwam de winter of de warme
zomer oorspronkelijk vandaan
Volgens de vooruitziende krachten?

27. Vaftrudnir: Windkoud wordt de vader van de winter
genoemd
Maar Mild is de vader van de zomer;[4]

28. Gagnrád: Vertel me ten vijfde, omdat u Kenner
van het Verleden wordt genoemd,
Vaftrudnir, als u het weet:
Wie van de Asen of van Ymers
familieleden
Verscheen als eerste in vroeger tijden?

29. Vaftrudnir: Ontelbare winters geleden voordat de
aarde werd gevormd
Werd Bärgälmer geboren;
Zijn vader, zo wordt gezegd, was
Trudgälmer;
Örgälmer zijn vaders vader.

30. Gagnrád: Vertel me ten zesde, omdat u de
wetende wordt genoemd,
Vaftrudnir, als u het weet:
Waar kwam Örgälmer het eerst vandaan
onder de zonen van de reuzen
In de dageraad van de tijd, wijze reus?

31. Vaftrudnir: Uit Elivágor[5] kwamen druppels gif voort
Tot ze een reus werden;[6]

---

[4] De rest van het vers ontbreekt in de *Codex Regius.*
[5] Golven ijsbolletjes.
[6] De rest van het vers ontbreekt in de *Codex Regius.*

32. Gagnrád: Vertel me ten zevende, omdat u bekwaam wordt genoemd,
Vaftrudnir, als u het weet:
Hoe verkreeg de stoutmoedige reus een nageslacht
Terwijl hij geen reuzin kende?

33. Vaftrudnir: Geleidelijk groeiden uit het woord van de ijsreus
Man en vrouw tezamen;
Voet had gemeenschap met voet, en zo werd de reus
Een veelhoofdige zoon geboren.

34. Gagnrád: Vertel me ten achtste, omdat u Kenner van het Verleden wordt genoemd,
Vaftrudnir, als u het weet:
Wat is het eerste dat u zich herinnert of het eerste wat u weet,
U alwijze reus?

35. Vaftrudnir: Ontelbare winters vóór de aarde werd gevormd,
Werd Bärgälmer geboren;
Het eerste wat ik me herinner is dat de vooruitziende reus
In de meelbak[7] werd gelegd.

36. Gagnrád: Vertel me ten negende, omdat u slim wordt genoemd
Vaftrudnir, als u het weet:
Vanwaar komt de wind die boven de golven waait,
Hoewel deze zelf onzichtbaar is?

---

[7] Molen: oplosser en schepper van materie.

37. Vaftrudnir: Aan het einde van de hemel zit Räsvälg,
Een reus in adelaarsgedaante;
Door zijn vleugels worden de rusteloze winden aangejaagd
Die huilen over de mensenmenigte.

38. Gagnrád: Vertel me ten tiende, omdat u het lot van de goden kent,
Vaftrudnir, ten volle:
Vanwaar kwam Njörd naar de Ása-zonen? Hij heerst over hoven
En heiligdommen, voortgebracht door Ása-volk.

39. Vaftrudnir: In het huis van de Vanen hebben wijze krachten hem
Geschapen en als gegijzelde naar de goden gestuurd;
Aan het einde der eeuwen zal hij naar huis terugkeren
Met de door smart verkregen wijsheid.

40. Gagnrád: Vertel me ten elfde, waar de helden elkaar elke dag doden.
Vaftrudnir: Ze kiezen de uitverkorenen, rijden weg van de strijd,
En zitten dan verzoend bijeen.

41. Gagnrád: Vertel me ten twaalfde, Vaftrudnir, hoe u de eindeloze strekking
Van het lot van de goden kent.
De runen van de eonen en de runen van de goden,
Alwijze reus, zeg welke daarvan de meest waarheid bevat.

42. Vaftrudnir: Over de runen van de reuzen en ook van

de goden
Vertel ik de waarheid;
Want ik ben naar negen werelden
gegaan, vanuit hellen lager dan
De diepste Niflhel.

43. Gagnrád: Veel heb ik gereisd, veel heb ik
beproefd,
Veel van de verschillende vermogens
heb ik geleerd:
Wat voor mensen leven er wanneer voor
de mens
De gevreesde Fimbul-winter is
afgelopen?

44. Vaftrudnir: Leven en Overlever, maar ze liggen
verborgen
In de opgeslagen herinneringen van de
zon.
Ochtenddauw is hun voedsel, en uit hen
zullen
Toekomstige eeuwen ontstaan.

45. Gagnrád: Veel heb ik gereisd, veel heb ik
beproefd,
Veel van de verschillende vermogens
heb ik geleerd:
Vanwaar zal de zon komen op een
ongebaand pad langs de hemel
Wanneer Fenris *deze* zon heeft overvallen?

46. Vaftrudnir: Eén dochter maar draagt het elfenwiel
Vóór Fenris haar overvalt;
De stralende meid zal de wegen van haar
moeder berijden
Wanneer de goden zijn vertrokken.

47. Gagnrád: Veel heb ik gereisd, veel heb ik beproefd,
Veel van de verschillende vermogens heb ik geleerd:
Wie zijn de meisjes die over een waterige vlakte
Feilloos de weg vinden?

48. Vaftrudnir: Drie machtige rivieren vloeien door de landen
Van de meisjes van de schoonzoon-zoeker:[8]
Zij zijn zelf hamingjor
Hoewel ze door reuzen werden opgevoed.

49. Gagnrád: Veel heb ik gereisd, veel heb ik beproefd,
Veel van de verschillende vermogens heb ik geleerd:
Welke van de Asen blijven als goden
Wanneer de vlammen van Surt zijn geslonken?

50. Vaftrudnir: Vidar en Vale zullen in de heilig-dommen van de goden wonen
Wanneer de vlammen van Surt zijn geslonken.
Mode en Magne zullen dan Mjölnir hebben
En het werk van Vingner[9] doen.

51. Gagnrád: Veel heb ik gereisd, veel heb ik beproefd,

---

[8] Of verwanten-zoeker.

[9] Thor.

Veel van de verschillende vermogens
heb ik geleerd:
Wat zal er worden van Odin de oude,
Wanneer de heerschappij van de
heersers uiteenvalt?

52. Vaftrudnir: De wolf zal de Vader der Eeuwen
verslinden,
Maar Vidar zal komen om hem te
wreken;
Vidar zal de ijzige kaken splijten
Met Vingners heilige wapen.[10]

53. Gagnrád: Veel heb ik gereisd, veel heb ik
beproefd,
Veel van de verschillende vermogens
heb ik geleerd:
Wat fluisterde Odin in het oor van zijn
zoon,[11]
Toen deze op de brandstapel werd
gedragen?

54. Vaftrudnir: Niemand weet wat *u* in vroeger tijden
heeft gezegd
In het oor van uw zoon op de
brandstapel.
Met de lippen van één dode heb ik mijn
verhaal verteld,
Oude runen en runen over Ragnarök.

---

[10] Mjölnir, Thors hamer.

[11] Balder.

14

Thor en Loki in Jotunheim[1]
(Reuzenheim)

Aantekeningen van de vertaler

Deze onderhoudende episode moet een publiek van eenvoudige mensen veel plezier hebben geschonken. Het is kennelijk een gebeurtenis in de geschiedenis van onze aardbol, toen het dalen van het zeeniveau gepaard ging met ijzige winden, terwijl de ijskappen aan de polen zich over de continenten uitbreidden. Tegelijkertijd was er een verschuiving in de positie van de Midgárd-slang – de equator, of misschien van de hoek van het vlak van de melkweg ten opzichte van de equator. Het lijdt geen twijfel dat de gebeurtenissen verwijzen naar een periode van ijsvorming maar welke ijstijd wordt bedoeld is een open vraag.

Dit verhaal vertoont in één opzicht een opvallende gelijkenis met het zoeken van de goden naar de kookpot waarover wordt verteld in het Lied van Hymer (dat hierna volgt). In beide verhalen was Loki de aanstichter tot een verboden daad, waardoor de wraak van Thor over de ongelukkige dader kwam, maar hier is het de boerenzoon – een kleinere cyclus – die het bot breekt.

Evenals Vaftrudnismál (het Lied van de Illusie) illustreert het bezoek van Thor en Loki aan de wereld van de reuzen de verkeerde voorstellingen die het bewustzijn

---

[1] Een verhaal uit de jongere Edda.

zich vormt in de wereld van de reuzen. We zien de dingen niet zoals ze werkelijk zijn; elk bewustzijn, zelfs dat van de goden, zo schijnt het, is behept met de illusie die het bestaan in de stof kenmerkt.

Thor en Loki in Jotunheim

Eens kwam er een ijstijd over het land, en vernietigde de oogst en doodde mensen en dieren. Thor, vergezeld door Loki, ging op weg om daarover zijn beklag te doen bij de reus Räsvälg die, vermomd als adelaar, ijzige winden over Midgárd joeg. Ze moesten natuurlijk een omweg nemen want, zoals eerder is gezegd, de strijdwagen van Thor kan niet over de regenboogbrug Bifrost die de werelden van de mensen en van de goden verbindt: de bliksem ervan zou de brug in brand zetten. Dus waadden ze door de rivier Ifing (twijfel) die de grens markeert tussen die werelden.

In Midgárd genoten ze de gastvrijheid van een arme boer die twee kinderen had, Tjalfe en Röskva. Om het karige voedsel aan te vullen slachtte Thor de twee geiten die zijn kar trekken, Tandgniostr en Tandgrisnir (tandenknarser en tandenvermaler). Hij droeg zijn metgezellen op om de botten voorzichtig ongebroken in hun vel te leggen. Tijdens de maaltijd fluisterde Loki tegen de zoon van de boer dat hij zou moeten proeven van het merg dat, zo zei hij, magische eigenschappen had, en de jongen brak daarvoor een bot. In de ochtend bracht Thor de dieren weer tot leven met een klap van zijn hamer op elk van de huiden, om slechts te ontdekken dat één van zijn geiten verlamd was. Razend van woede dreigde de Donderaar de boer en zijn hele familie te vernietigen, maar de oude man bracht de god weer tot bedaren door aan te bieden dat zijn twee kinderen Thors dienaren zouden worden. Daarop voegde Tjalfe (snelheid) zich bij de goden op hun tocht

terwijl Röskva (werk) achterbleef om hun terugkeer af te wachten.

Op een nacht tijdens hun reis schuilden ze in een merkwaardig gevormd bouwsel dat twee kamers had, één ervan was heel groot, de ander was klein. Geschrokken en verontrust door een luid ronkend geluid verborgen de reizigers zich in de kleinste van de twee kamers. Toen ze in de ochtend tevoorschijn kwamen, vonden ze een monsterlijke reus die dichtbij lag te slapen; het huis was zijn handschoen, het geronk was zijn gesnurk. Naast hem lag zijn zak met voedsel. Omdat ze hongerig waren probeerden de twee goden de tas open te maken maar zelfs Thor was niet in staat de knopen los te peuteren, dus probeerde hij de reus wakker te maken. Hij sloeg zijn hamer drie keer tegen de schedel van de reus, waardoor de slaper zich begon te roeren en iets over vliegen mompelde, maar hij werd er niet wakker van. De goden werden hongerig. Tot op de dag van vandaag zijn er echter drie valleien die de berg doorklieven waar de reus sliep.

Uiteindelijk bereikten de twee Asen en Tjalfe het huis van de koning van de reuzen, Utgárdaloki, een naam die ‘Loki van het buitenste hof’ betekent. Hier werden de goden uitgedaagd tot een reeks wedstrijden. Eerst deed Tjalfe mee aan een race tegen de kampioen van de reuzen maar deze wist hem beschamend ver achter zich te laten. Daarna bood Loki, die op dat moment een geweldige honger had, aan om meer te eten dan welke reus dan ook. Ook nu slaagde hij niet want, hoewel de twee tegelijk eindigden, had de reus zowel het voedsel als het bord opgegeten. Thor bood aan om elke drinkhoorn tot op de bodem leeg te drinken, maar toen hem een gigantisch vat werd overhandigd, slaagde hij er niet in het niveau meer dan een beetje te laten zakken. Hij werd toen gevraagd om de kat van de reus op te tillen. Hoewel hij zich vernederd voelde door zo’n een-

voudige taak, bleek hij toch slechts in staat om maar een van haar poten op te tillen. Vervolgens nam hij op zich om met elke reus te worstelen, en werd lachend tegemoet getreden door het bejaarde kindermeisje van de reuzen dat de Donderaar gemakkelijk op de knieën kreeg.

Na deze onwaardige nederlagen vertrokken de goden om terug te keren naar hun eigen sfeer, terwijl ze een gedeelte van de weg door hun gastheer werden vergezeld, die – toen ze eenmaal veilig van het terrein af waren – verder ging om de illusies te verklaren waaraan ze ten prooi waren gevallen. Hoewel Tjalfe de snelheid van de bliksem had, was zijn tegenstander in de race Denken geweest, die hem gemakkelijk versloeg. Loki's tegenstander was Logi (vlam), die niet alleen het voedsel opat maar ook het houten bord. De hoorn die Thor niet leeg kon drinken had zijn uiteinde in de diepten van de oceaan; de hele wereld van de reuzen had geschud van angst toen het niveau van de wateren aanzienlijk werd verlaagd. De kat was werkelijk de slang van Midgárd, Iörmungandr die Thor in alarmerende mate had bewogen. Wat Elli, het bejaarde kindermeisje van de reuzen, betreft, zij was in werkelijkheid de ouderdom, die iedereen, zelfs de goden, na verloop van tijd weet uit te putten.

Toen Thor in een vlaag van woede zijn hamer ophief om deze nederlagen door een truc te wreken, was er noch een gastheer noch een stad te bekennen op de vlakte die zich eindeloos in alle richtingen uitstrekte.

15

Hymiskvädet
(Het lied van Hymer)

Aantekeningen van de vertaler

Ons zonnestelsel heeft zijn thuis in een deel van de ruimte van waaruit we bepaalde configuraties van sterren zien. Onze aarde draait om haar as zodat elke kant de helft van de tijd door zonlicht wordt bestraald en de andere helft in de schaduw verkeert terwijl we langs de bijna cirkelvormige baan van haar omloop reizen. De sterren die we zien, liggen aan de schaduwkant van onze planeet, dat wil zeggen ze liggen buiten het zonnestelsel in de richting waarin we ’s nachts kijken. Deze richting verandert natuurlijk met de seizoenen, zodat we in de loop van een jaar, één omloop rond de zon, ’s nachts alle sterren die ons in onze zonneomgeving omringen hebben gezien. Die sterren die dichtbij het vlak liggen van onze omloop, het vlak van de ecliptica genoemd, zijn gegroepeerd in bogen van 30 graden en deze groepen worden de twaalf sterrenbeelden van de dierenriem genoemd. Samen vormen ze een volledige cirkel (360 graden). Onze zon, die zich in één arm van een spiraalstelsel bevindt dat we de melkweg noemen, is dus omringd door de twaalf ‘dieren’ (Lat. *animalia*, dat wil zeggen bezielde wezens) van de hemelse ‘dierentuin’.

We dienen een helder beeld van dit scenario te hebben om te begrijpen dat het verhaal van de reus Hymer naar het begin van een nieuwe belichaming verwijst, mogelijk van

onze zon, misschien van een planeet zoals de aarde. Volgens de theosofische leringen leidt een planeet een aantal levens met intervallen van rust, vergelijkbaar met de dood, tijdens de levensduur van de zon. Ze ondergaat ook kortere perioden van rust, vergelijkbaar met de slaap, binnen haar eigen levensduur. Het patroon is analoog aan dat van menselijke en andere levenssoorten, dat het slapen en waken en ook dood en wedergeboorte omvat.

Hymer is kennelijk een voorbereidend stadium in de vorming van een hemellichaam. Zijn negen dochters, of eonen, zijn de negen moeders van de god Heimdal, god van het begin van de dingen, die, zoals we hebben gezien, een zonnegod is. Hij heeft een bijzondere affiniteit met het sterrenbeeld Aries, de ram, die telkens het begin van een proces markeert: van het jaar bij de lente-equinox, van het zodiakale jaar (25.920 aardse jaren), en van elke levensperiode van onze planeet. Hij wordt verpersoonlijkt als de wind die, zoals de ram, stoot, of blaast, of duwt, met zijn hoofd. Als ouder van Heimdals negen moeders vertegenwoordigt Hymer kennelijk het begin van de huidige belichaming van ons zonnestelsel binnen het omringende patroon van sterren waarin onze zon woont. Aan het eind van het leven wordt hij Rymer genoemd. Beide namen doen denken aan Ymer, een universeel denkbeeld dat hier in een speciaal geval is toegepast.

Als interessante bijkomstigheid kan hier worden genoemd dat in het bijbelverhaal in *Genesis* 17 een transformatie voorkomt door toevoeging van de letter H, de geaspireerde medeklinker, die de adem, de geest, het levensbeginsel, symboliseert: Abram wordt Abraham, en zijn vrouw Sarai wordt Sarah. Het is mogelijk dat de Oud-Noren gebruikmaakten van dezelfde conventie om de inspiratie, het in-ademen, aan te geven, van het leven in de stof toen Ymer Hymer werd door het inademen van de

goddelijke kracht die onze wereld met leven bezielt.

In het verhaal van Hymer, hadden de goden door waarzeggerij gehoord dat de titan Äger – ruimte – de mede van ervaring kon leveren waardoor zij worden gevoed, want hij 'bezat deze mede in overvloed'. Maar toen Thor Äger opdroeg een feestmaal gereed te maken voor de goden, antwoordde de reus: 'Breng mij eerst een kookpot om de mede in te doen. Dan zal ik een feestmaal voor de goden gereedmaken'.

Omdat er geen vat groot genoeg was om de mede te bevatten, waren de goden ten einde raad tot Tyr[1] zich herinnerde dat een familielid van hem, Hymer, zo'n kookpot bezat. Thor en Tyr gingen op weg om Hymer te zoeken en de kookpot te verkrijgen 'zo nodig door list'. Onderweg door Midgárd ontmoetten ze Egil, de 'bergboer, zoon van de slechtziende' – uit Tjasse, de vorige evolutieperiode. Aan Egil werd de verzorging toevertrouwd van de twee geiten die de wagen van de Donderaar trekken, en de goden vervolgden hun weg te voet.

Bij het huis van de reus werden ze begroet door de vrouw die hun aanraadde zich te verbergen voor het geval Hymer in een slecht humeur zou thuiskomen. Het was laat in de avond toen de 'wanstaltige, wrede Hymer' thuiskwam van de jacht; we worden onthaald op een prachtige kenning die omschrijft hoe 'ijsbolletjes ratelden toen hij binnenkwam, want het woud op zijn gezicht was bevroren' (10). De vrouw probeerde zijn stemming te verzachten vóór ze

---

[1] Tyr, 'bezield wezen' en dus 'god', betekent in het bijzonder Mars die nauw is verbonden met Aries van de dierenriem, en met Heimdal, en ook met de energetische impuls van Thor. Als zodanig symboliseert hij wil en verlangen. Hier zien we weer de ontwikkeling van reuzen tot goden, want Hymer, een reus, vertegenwoordigt een ouder – of een vroegere toestand – van Tyr, een god.

hem het nieuws bracht dat hun jonge familielid Tyr naar de zaal was gekomen en 'een edele tegenstander Vior[2] genaamd' had meegebracht. Dit legt de nadruk op de aarzeling van de stof-reus om de god-energie gastvrij te ontvangen op een manier die doet denken aan Newtons eerste bewegingswet: 'Een lichaam blijft in rust of blijft met dezelfde snelheid in dezelfde richting voortgaan, tenzij daar een netto kracht op wordt uitgeoefend'.

Door de woeste blik van de reus brak de nokbalk in tweeën en er vielen acht ketels naar beneden, en slechts één bleef heel. Met de gebruikelijke (verplichte) gastvrijheid liet Hymer drie ossen slachten voor het avondmaal. Thor verslond twee ervan zodat de volgende ochtend de reus en de Donderaar nodig eropuit moesten gaan om als voedsel vis te vangen. Vior bood aan om te roeien als de reus voor het aas zou zorgen, dus verzocht Hymer spottend aan Thor om van zijn kudde ossen er één te grijpen, hoewel hij wist dat dit een bijna onmogelijke taak was. Thor slaagde er echter zonder moeite in om dit klaar te spelen. Op zee 'trok Hymer tegelijk twee walvissen aan boord' (21). Thor sloeg de Midgárd-slang Iörmungandr aan de haak met als gevolg dat de ijsbergen schudden, vulkanen uitbarstten, en de hele wereld beefde, tot Thor het monster naar de diepte terugbracht.

In dit verhaal overlappen verschillende interpretaties elkaar, en de beschrijvingen kunnen van toepassing zijn op aardse gebeurtenissen, of op die van het zonnestelsel of de kosmos. De Midgárd-slang die we kennen vertegenwoordigt de equator, die in de loop van de geschiedenis van de aarde keer op keer van plaats is verschoven. Zij kan ook verwijzen naar het vlak van de ecliptica, dat is het cirkel-

---

[2] Vior is, zoals we hebben gezien, Thor in zijn hoedanigheid van levenskracht, de vitaliteit van elk organisme.

vormige pad dat de zon langs de hemel schijnt te volgen; of ze kan slaan op de melkweg die in de loop van de seizoenen langs de hemel schijnt te wiebelen als een enorm lint van sterren gedompeld in de 'wateren' van de ruimte. De slang is één van Loki's drie gevreesde nakomelingen; de twee andere zijn Fenris, de wolf die de zon aan het eind van zijn levensperiode zal verslinden, en Hel, de koude, half-blauwe koningin van de gebieden van de dood.

Hymer was niet blij met het succes van de god; lange tijd sprak hij geen woord maar hij 'draaide het roer in de verkeerde richting' (25). Dit kan een verandering aanduiden van de configuraties van de waargenomen sterren, veroorzaakt hetzij door de introductie van een nieuw hemellichaam òf door de vernietiging van een vroegere planeet; het kan ook eenvoudig een verandering betekenen in de hellingshoek van de aardas – iets waarvan men weet dat dit verschillende keren heeft plaatsgevonden, en wat sporen nalaat in de magnetische gerichtheid van de rotsen. Er wordt geen melding gemaakt van een verdere verandering van richting, en toch bereikte de boot kort daarop zijn landingsplaats. Hymer vroeg de god om 'òf de walvissen naar het dorp te dragen òf om de watergeit aan de oever vast te binden' (26).

Tot zover hebben we onze aandacht gericht op een heel merkwaardige reeks entiteiten: we zien naast elkaar geplaatst een 'watergeit', een man die roeit, vissen, de ram, de os of stier, en de 'twee walvissen tezamen'. In deze oude gebruikelijke beschrijvingen van de sterrenbeelden herkennen we respectievelijk Steenbok, Waterman, Vissen, Ram, Stier en Tweelingen, die alle betrokken zijn bij het verstoren van de Midgárd-slang. De conclusie is overduidelijk wanneer we beseffen dat deze zes opeenvolgende sterrenbeelden 180 graden van de hemel beslaan, dat is een halve cirkel, of zoveel als op ieder moment kan wor-

den waargenomen. Kan dit slechts toeval zijn?

Weer terug in het huis van de reus werd Thor uitgedaagd om een drinkvat te breken, maar hoewel hij het met alle macht tegen een pilaar slingerde, bleef de beker heel, terwijl de zuil in tweeën brak. Toen de vrouw van de reus tegen Thor fluisterde dat hij de beker moest stukslaan op de schedel van zijn gastheer – er bestaat geen hardere substantie dan deze – deed de Áse dat met als gevolg dat 'de helmhouder van de reus heel was, en de rand van de wijnkelk in tweeën brak' (31). Daarna stond het de goden vrij om de kookpot mee te nemen, maar niet zonder eerst de enorme menigte te hebben overwonnen die achter hen aankwam. Dit werd natuurlijk volbracht door Mjölnir, Thors hamer.

Toen ze de plek bereikten waar Egil, de onschuldige, zorgde voor de geiten van Thor, was een van de dieren verlamd, precies zoals in het vorige verhaal. Loki had de boer overgehaald om een mergbeen te breken. Ook nu werd de woede van de Donderaar gesust, maar pas nadat Egil zijn twee kinderen aan Thor aanbood als bedienden. Wanneer Lorride, het aardse aspect van Thor, op aarde wordt aangetroffen, wordt hij vanaf dat moment begeleid door Tjalfe (snelheid) en Röskva (werk), de kinderen van Egil, de 'onschuldige bergboer', die hem dienen als elementale werktuigen van levende elektriciteit.

De zoektocht naar de kookpot van Hymer, met al zijn details en schijnbaar onbeduidende zaken, is een lied dat vele keren kan worden gelezen zonder dat er een 'lampje gaat branden'. Pas wanneer we de sleutel van de eeuwenoude kosmogonieën toepassen ontdekken we wat een methode kan zijn geweest om het idee over te dragen dat de goden de juiste plaats zoeken voor een ster of planeet om zich opnieuw te belichamen. De kookpot schijnt een specifiek stuk ruimte voor te stellen dat aan bepaalde eisen

voldoet. Een zonne- of planetair bewustzijn dat op het punt staat tot leven te komen moet zijn juiste thuis vinden, en dit wordt nader omschreven als de plaats van waaruit de omringende sterren een bepaald beeld te zien geven. Er is, als je erover nadenkt, maar één manier om een bepaalde locatie in de ruimte te markeren, en dat is door de omgeving ervan te beschrijven. De kookpot van Hymer wordt hier precies aangegeven door zes opeenvolgende sterrenbeelden van de dierenriem te noemen, die een hemisfeer omspannen of de helft van de hemel, zoals deze er vanuit ons zonnestelsel uitziet.

Dus vertelt Hymers lied kennelijk over een hemellichaam dat bezig is om een nieuwe manifestatie te vormen: het zoekt door een verlangen naar leven (Tyr) en elektromagnetische kracht (Thor) zijn eigen woonplaats (kookpot). Dit bijzonder ingenieuze hulpmiddel laat nogmaals en heel duidelijk de techniek zien die door de wijzen werd gebruikt om hun kennis door middel van traditie in stand te houden. Mensen die zelf helemaal niet in staat waren om meer dan de meest eenvoudige anekdoten te begrijpen, konden zo worden gebruikt als onwetende doorgevers van wetenschappelijke feiten. Het breken van de nokbalk door de gemene blik van de reus en de vernietiging van alles behalve één ketel die aan die balk hing kwam velen van hen natuurlijk als hilarisch voor, maar in de grap kan het verslag worden gevonden van een astronomische gebeurtenis van ontzagwekkende omvang, wanneer de polaire as van draaiing van een bol of universeel stelsel werd omgedraaid, waardoor maar één 'ketel' of vat ongebroken bleef: de plek waar een bol wordt wedergeboren in de ruimte die hij vroeger had ingenomen. Thors gevangenneming en bevrijding van de Midgárd-slang bevestigt hetzelfde patroon van gebeurtenissen.

In Ásgárd wachtten de goden op het enorme vat toen 'de

zegevierende Thor naar de Ting van de goden kwam en de kookpot van Hymer meebracht'. Nu drinken de goden elke herfst op grootse wijze met Äger 'wanneer het gouden graan wordt geoogst', zoals in sommige versies is vertaald. Het spreekt vanzelf dat de oogst het hoogtepunt is van elke periode van activiteit, hetzij een dag, een jaar, een leven, of een eon. Dan nemen de goden de mystieke mede in zich op die is gebrouwen in de ruimte waar een wereld heeft geleefd en is gestorven.

Hymiskvädet

1. De goden die vrij zijn om te kiezen[3] hadden een goede jacht,
Maar hadden veel dorst voor ze waren verzadigd;
Ze wierpen de waarzegstokjes, bestudeerden de tekens,
En concludeerden dat Äger voldoende had om hen te voeden.

2. De bergboer zat buiten, blij als een kind,
Hij scheen de zoon te zijn van de slechtziende;
De zoon van Ygg[4] keek hem recht aan:
'U zult vaak een feestmaal gereedmaken voor de Asen.'

3. De reus werd verontrust door de ruw sprekende krijger;
Hij maakte plannen om wraak te nemen op de goden;
Hij vroeg of Sifs echtgenoot[4] hem de kookpot wilde brengen,
'Dan zal ik uw bier brouwen.'

4. Maar nergens wisten de edele goden
Of de wijze Vanen er een te vinden;
Tenslotte gaf de trouwe Tyr aan Lorride[4]
Als vriend dit advies:

---

[3] Asen.

[4] Thor.

5. ‘Er leeft ten oosten van de Eli-golven,
De zeer wijze Hymer aan het einde van de hemel:
Mijn strijdlustige vader bezit zo’n ketel,
Een enorm brouwvat, mijlen diep.’

6. ‘Denkt u dat we die sap-kookpan zouden kunnen krijgen?’
‘Ja, door list.’

7. Een dag lang reisden ze
Vanuit Ásgárd om Egil te bereiken;
Hij moest op de bokken passen,
Terwijl ze zich naar Hymers zaal haastten.

8. De zoon[5] vond zijn moeders moeder,
De afzichtelijke met 900 hoofden;
Maar er kwam een ander tevoorschijn om haar zoon mede te brengen,
Een vrouw met een mooi gelaat die gouden sieraden droeg.

9. De vrouw: ‘Nakomelingen van de titanen,
Ik zal jullie in een kookpot verbergen, jullie beiden, edele lieden;
Mijn man is vaak mopperig tegen gasten
En heeft een slecht humeur.’

10. Laat die avond kwam
De wanstaltige, wrede Hymer thuis van de jacht;
IJsbolletjes ratelden toen hij binnenkwam
Want het woud op het gezicht van de man was bevroren.

11. ‘Gegroet, Hymer, wees goed geluimd!
De telg is naar uw zalen gekomen;
Hij die we hebben verwacht van ver;

[5] Tyr.

Met hem komt een edele tegenstander, vriend van strijders,
Vior[6] is zijn naam.

12. 'Zie hen onder de gevel,
Ze schuilen angstvallig achter de deurpost.'
Bij de minste blik van de reus stortte de pilaar in
En de nokbint erboven brak in tweeën.

13. Acht ketels vielen van de nokbalk naar beneden;
Maar één, hard-getemperd, bleef ongebroken.
De gasten traden naar voren terwijl de grimmige oude reus
Zijn tegenstander met dreigende blik volgde.

14. Dit voorspelt niet veel goeds, dacht hij,
Toen hij in de zaal
Vóór zich de verschrikking voor reuzen zag staan.
Hij gaf opdracht om drie ossen te halen en klaar te maken.

15. Elk van de drie werd een kopje kleiner gemaakt
En binnengedragen om te worden gekookt;
Voor hij ging slapen, at Sifs echtgenoot
Alleen al twee van Hymers ossen helemaal op.

16. Rungners oude familielid[7] dacht
Dat het maal van Lorride royaal was.
'Morgen moeten wij drieën, denk ik,
Vis vangen om te eten.'

17. Vior was bereid op de golven te roeien
Als de dappere reus zou zorgen voor het aas.
Hymer zei: 'Ga naar mijn kudde, als u een verstand heeft,

---

[6] Thor, als vitaliteit.

[7] Hymer.

U bergreus-verpletteraar, om aas te halen!
Ik neem aan dat u het niet moeilijk zult vinden
Om één van mijn ossen te pakken te krijgen.’

18. De god haastte zich vrolijk op weg naar het woud,
Waar geheel zwarte ossen stonden;
De vloek voor reuzen[8] brak bij de stier
Van de hoge vesting daarboven, beide horens af.

19. Hymer sprak: ‘U, strijdwagen-meester,[8] bent verschrikkelijk
Wanneer u zwijgt;
Uw werken zijn nog veel erger.’

20. De flitsende meester van de geiten[8] verzocht het familielid van de apen
Verder te roeien,
Maar de reus had geen zin
Om verder te roeien.

21. De machtige Hymer trok tegelijk een paar walvissen
Aan boord van het schip;
Maar op het achterschip maakte Sifs Vior
Heel handig een lijn gereed.

22. De redder van mensen, de vloek van de slangen,
Stak nu het hoofd van de os aan de haak;
Daar hapte naar het aas degene die de goden haten,
Die in de diepten rond alle landen ligt opgerold.[9]

23. Toen trok de geduchte Thor heel moedig
De giftige slang aan boord van het schip;
Hij sloeg met zijn hamer laatdunkend neer
Op de kruin van het hoofd van de wrede broer van de wolf.[10]

---

[8] Thor. [9] Iörmungandr, de Midgárd-slang. [10] Fenris.

24. Bergen dreunden,
De velden schreeuwden luid;
Zo stortte de vroegere wereld ineen;
De slijmerige slang zonk weg in de zee.

25. Ongelukkig was Hymer
Toen ze naar huis terugroeiden;
Lange tijd sprak de reus geen woord;
Hij draaide het roer in de verkeerde richting.

26. Hymer zei: 'Neem eenzelfde deel
Van het werk op u als ik:
Draag de walvissen naar het dorp,
Of bind de watergeit vast aan de oever.'

27. Lorride[11] greep de voorsteven en trok het zeepaard[12] op de wal
Met roeispanen, zeilspriet en hoosvat;
Langs donkere bospaden
Droeg hij het golven-zwijn[12] naar het dorp.

28. Maar nog altijd bleef de reus koppig wedijveren met de god;
Zei dat de man niet sterk was, ook al kon hij stevig roeien,
Als hij niet eens een drinkbeker kon breken.

29. Onmiddellijk wierp Lorride de beker;
De stenen pilaar brak, maar de beker bleef heel;
Zittend brak hij de zuilen van de zaal in stukken,
Maar toch was de beker nog heel die hij aan zijn gastheer gaf.

30. Tenslotte gaf de concubine van de reus, een vriendelijke vrouw,
Dit advies, het enige wat zij wist:

---

[11] Thor.

[12] Boot.

‘Sla hem op Hymers schedel;
Die is harder dan elke beker.’

31. Thor sprong op, zette zich schrap,
Verzamelde zijn Ása-kracht:
Heel was de helmhouder van de reus;
De rand van de wijnkelk brak in tweeën.

32. Toen Hymer de kelk, in stukken, van mijn schoot zag vallen,
Zei hij: ‘Ik heb de kostbare schat verloren;
Dit woord kan ik nooit ongedaan maken.
Deze slok was te bitter.

33. U bent vrij om de kookpot mee te nemen
Weg uit mijn hof, als u kunt.’
Twee keer probeerde Tyr hem in beweging te krijgen,
Maar hij stond stevig en stabiel.

34. Mode’s vader[13] greep de rand
Met zo’n kracht dat zijn voet de vloer brak.
Sifs echtgenoot tilde hem boven zijn hoofd;
De hengsels kletterden tegen zijn hielen.

35. Ze waren niet ver gekomen
Toen Odins zoon omkeek;
Hij zag de horden van Hymer naderen
Uit holten in het oosten, honderden hoofden.

36. Hij bracht de ketel omlaag, zette hem neer,
En stormde op de moordlustige menigte af met Mjölnir,
Hij doodde de verschrikkelijke walvissen van steen
Die met Hymer achter hem aan snelden.

---

[13] Thor.

37. Niet lang reisden ze tot de geit van Lorride
Wankelde en halfdood vóór hen neerviel;
Het dier dat meer gesprongen dan gelopen had, was aan één been verlamd;
Dit was door Loki veroorzaakt.

38. Maar jullie hebben gehoord dat wie goed bekend is
Met goddelijke verhalen gemakkelijk kan zien,
Welke compensatie hij verkreeg van de landbouwer
Die [namelijk] zijn beide kinderen opofferde.

39. Naar de Ting van de goden kwam de zegevierende Thor,
En bracht de kookpot van Hymer mee;
Nu drinken de goden op grootse wijze met Äger elke herfst,
Wanneer het gouden graan wordt geoogst.

16

Grimnismál
(Het lied van Grimner)

Aantekeningen van de vertaler

Dit is misschien de meest uitvoerige esoterische instructie over de samenstelling van de werelden die in een nog bestaande mythologie kan worden gevonden. Ze is goed te vergelijken met de beschrijvingen van de innerlijke aard van ons heelal die in andere bronnen kunnen worden gevonden zoals de Qabbālāh en de Perzische en hindoegeschriften; ja, als we *De Geheime Leer* als toetssteen gebruiken, dan is de leer van Grimner verrassend openhartig.

Odin in vermomming (Grimner betekent met een kap bedekt, vermomd) verklaart aan zijn leerling Agnar de constructie van ons heelal vanaf de verhevenste niveaus van het goddelijke tot aan de laagste werelden van de stof; het beeld over de scheppende en vernietigende processen die in een heelal aan de gang zijn en dat in de Völuspá schetsmatig werd geschilderd, wordt hier aangevuld. De astrologie van de mythen houdt zich niet bezig met geboortehoroscopen en persoonlijke voorspellingen. Ze gaat over de eigenschappen van levende werelden, over het karakter en de functies van hun planetaire godheden, hun onderlinge verbanden, en de vitale krachten die door en tussen de hemellichamen circuleren.

In Grimnismál zien we de vroegste twee rassen van de aarde opgroeien onder rechtstreekse goddelijke supervisie;

Agnar, het oudere ras, wordt getraind door Frigga, de moeder van de Asen, en Geirröd, het jongere, door Odin. Alvader laat Geirröd onrechtmatig bezit nemen van Agnars positie – de tweede mensheid neemt de plaats in van de eerste. Er is een exacte parallel in het Oude Testament waar tegen Rebekka wordt gezegd: ‘twee naties zijn er in uw schoot en twee soorten mensen. . . . één volk zal sterker zijn dan het andere; en het oudere zal het jongere dienen’ (*Gen.* 25:23). Dan volgt het bekende verhaal van Esau die zijn geboorterecht verkocht aan zijn jongere tweelingbroer.

De derde mensheid wordt gesymboliseerd door de zoon van Geirröd, eveneens Agnar genoemd, die wordt geïnstrueerd door Grimner, die nu Väratyr (God van het zijn of God-die-is) heet. De jongen, die dit voorrecht heeft verdiend door een daad van vriendelijkheid, wordt geleerd over de vorming en samenstelling van het zonnestelsel: zijn ‘niveaus’ van substanties, zichtbare en onzichtbare – de ‘gebieden’ van de theosofische literatuur – en de hoven, zalen, of huizen die de woningen zijn van hun respectieve goden. De kenmerken van deze huizen van goddelijke vermogens worden heel ingenieus voor de geest geroepen, hoewel geen woorden een goed genoeg beeld zouden kunnen geven van hun eigenschappen: menselijk bewustzijn omvat eenvoudig niet de trillingssnelheden die buiten het bereik van onze zintuigen vallen, of ze daar nu dichtbij liggen of ver ervan af staan. Tot we geschikte zintuigen ontwikkelen om zulke substanties te kennen, moeten we tevreden zijn om de sferen te beschouwen als passende huizen voor de vermogens die ze gebruiken.

De eerste wereld die wordt genoemd is Trudheim – ‘een heilig land, dichtbij de Asen en de elfen’ (4). De god ervan, Trudgälmer, is dat aspect van de drie-ene godheid die overeenkomt met Vishṇu, de ondersteunende kracht van de

hindoe-*trimūrti*[1] of goddelijke triade. De andere twee zijn Örgälmer die, zoals Brahmā van de hindoes, de uitstortende, expansieve kracht is, de 'schepper', terwijl de derde, Bärgälmer, de oogst van een leven, overeenkomt met Śiva, de vernietiger-vernieuwer. De drie zijn duidelijk onafscheidelijk, en zijn de drie aspecten van de aandrijvende kracht, hetzij in een heelal of in een andere entiteit, die zich uitdrukt als voortdurende verandering. De beschrijvingen van de twaalf huizen van de goden kunnen op veel manieren worden geïnterpreteerd. Ze kunnen van toepassing zijn op de twaalf richtingen in de ruimte die heel vaak worden aangeduid als zodiakale invloeden, en ook op de planetaire krachten die door hun karakter deze invloeden filteren en wijzigen voordat wij ze ontvangen; ze kunnen ook verwijzen naar de onzichtbare eigenschappen van onze aardse godheid, die overeenkomen met al het bovenstaande en door deze worden aangepast. Analogie is een krachtige leidraad om mythen te begrijpen, onder voorwaarde dat ze niet wordt verwrongen of tot in extremen wordt doorgevoerd. Omdat de twaalf godheden die in Grimnismál worden genoemd wat hun eigenschappen betreft sterk verschillen, is het niet zo verbazingwekkend te ontdekken dat zulke uiteenlopende karakters als Ull en Trym daartoe behoren – respectievelijk de hoogste, meest spirituele levenssfeer in ons aardse stelsel, en de sfeer die het diepst in de stof is verzonken, de bol die we op dit moment bewonen.

Het is goed te bedenken dat we over kwalitatieve krachten spreken die sterk uiteenlopende kenmerken hebben, en niet over personen, hoezeer ook vergroot. Als we kosmische processen en hun dynamische krachten op hun eigen niveau zouden kunnen bestuderen, zouden we ze misschien zo kunnen opvatten, maar vanuit ons menselijke, microkosmische

[1] Letterlijk 'drie gezichten'.

gezichtspunt kunnen ze slechts vagelijk worden voorgesteld als beginselen die behoren tot het zonneheelal. De figuren in de mythen worden vermenselijkt – alleen al omdat ze met een naam worden aangeduid – en kunnen ons slechts een zeer vage benadering geven van hun ware karakters en functies. Evenzo voorziet de zodiakale symboliek ons van heel vage aanduidingen van de diverse invloedssferen die in de verschillende richtingen in de ruimte overheersen. We zijn eenvoudig niet toegerust om deze te onderscheiden.

De volgorde binnen de liederen is niet altijd duidelijk, en plotseling kan men schetsmatig worden verwezen naar het walhalla waar Odins strijders de drie everzwijnen als voedsel krijgen opgediend – de resultaten van hun overwinningen op aarde die, zoals we hebben gezien, zowel in de Oud-Noorse als in andere mythologieën worden gesymboliseerd door een everzwijn. Hun namen, Andrimner, Särimner, Eldrimner, respectievelijk adem (lucht, geest), zee (water, denkvermogen), en vuur (warmte, verlangen en wil), vormen een symbool binnen een symbool omdat deze karakteristieke eigenschappen van toepassing zijn op de samenstelling van zowel de natuur als de mens. Wanneer vers 18 vrij wordt weergegeven: ‘de geest dompelt het denken in het verlangen en de vrije wil; weinigen weten waardoor de Eén-strijders worden gevoed’, dan is de conclusie dat de overwinnaars van het zelf worden gevoed door een steeds verdergaande en doelgerichte veredeling van de verlangens en de wil. Dit is psychologie van een hoge orde. Ze geeft inhoud en zin aan de menselijke evolutie als een steeds verdergaande verandering, en biedt de menselijke ziel een krachtige stimulans om te groeien. Dit gaat veel verder dan het denkbeeld dat evolutie alleen op lichamen slaat; hier is een besef dat wat er evolueert het bewustzijn van de wezens is, en dat in het mensenrijk de vrije wil een belangrijke rol speelt in dit proces. De instructie en training

van Agnar heeft als praktische toepassing het verkrijgen van een dieper inzicht in de rol die zij – de menselijke ziel – in het kosmische drama dient te spelen.

Odin beschrijft zijn twee honden, Gere en Freke (19), zijn trouwe metgezellen. Hij geeft Hebzucht en Gulzigheid te eten, hoewel hijzelf uitsluitend van wijn leeft, wijn of mede die wordt gebruikt om wijsheid mee aan te duiden. Zo steunt de god de dierlijke natuur en gebruikt deze, hoewel hijzelf door alleen wijsheid wordt gevoed. Het Nieuwe Testament biedt een parallel in het bekende verhaal van de bruiloft in Kana, waar Jezus water (rituele inachtnemingen) transformeerde in wijn (geestelijke leringen). Odins raven, Hugin en Munin, vormen ook een beschrijving van aspecten van bewustzijn die essentieel zijn om ervaring op te doen. Hugin betekent denkvermogen [Engels: *mind*] in al de vele nuances waarin dat woord gewoonlijk wordt gebruikt: mentale bekwaamheid is maar één van de betekenissen ervan; het [*mind*] kan ook worden gebruikt voor doelgerichtheid, intentie, stemming, houding, instelling – die alle van toepassing zijn op Hugin. Ook Munin heeft veel betekenissen, waarvan herinnering de belangrijkste is. Zonder herinneringen zouden er geen aanpassingen van het denkvermogen zijn. Door zulke aanpassingen veroorzaakt door cumulatieve ervaring voedt de intelligentie zich en wordt bekwaamheid verkregen, het karakter wordt veranderd, en de evolutie gaat voort. We bouwen altijd op basis van het bewustzijn van gebeurtenissen die voorbij zijn. Maar meer dan dat: Munin bepaalt ook de motivatie, de belangrijkste factor bij het richten van het denken en de daaropvolgende handelingen. Het is Hugin die gevaar loopt om gevangen te raken tijdens zijn uitstapjes, maar de angst voor Munin is eeuwig.

Alvader spreekt over Tund, de rivier van de tijd, die de gracht vormt rond het walhalla. Daarin dartelt Tjodvitners vis – de mensheid. Tjodvitner is een van de namen van

Fenris, de wolf waarvan Loki de vader is, en betreft alle grove voortbrengselen van het ongedisciplineerde denken. Het is de weerwolf die eeuwig vist naar menselijke zielen om ze te misleiden. Zij die erin slagen de rivier over te steken komen voor de 'Poort van Keuze' te staan of de 'Poort van de Dood', waarvan de klink maar door enkelen kan worden opgelicht, en die, zoals we hebben gezien, leidt naar de Zaal van de Uitverkorenen – het walhalla.

Grimner verklaart dan aan zijn discipel hoe de levensboom is samengesteld en aan welke gevaren deze blootstaat. Er is geen poging gedaan om de namen van al de levensrivieren te vertalen. Het is voldoende te zeggen dat daartoe namen behoren zoals Wegwijs [wijs m.b.t. wegen] en Oorlog (in allerlei vormen), die doen denken aan de kenmerken van de verschillende rijken van wezens en hun positie op de evolutieschaal. Alleen enkele van de meer duidelijke betekenissen worden aangereikt. Onvertaalde namen, met uitzondering van die welke elders zijn verklaard, staan cursief. Daarna volgen de namen van de strijdrossen van de goden.

De uiteindelijke 'zegening door Ull van hem die het eerst het vuur aanraakt' houdt de belofte in van menselijke volmaakbaarheid. Het herinnert ons eraan dat de ongemanifesteerde wereld van Ull – de top van het goddelijke in het stelsel waartoe onze aarde behoort – toegankelijk is. Het 'vuur' van deze ongeschapen 'koude' wereld van zuiver bewustzijn kan nauwelijks worden uitgelegd in termen die in ons bestaan begrijpelijk zouden zijn, maar de woorden geven ons een vage aanduiding van het gebied dat door ons essentiële zelf kan worden bereikt.

De slotverzen van Grimnismál behoeven geen verklaring. Daarin onthult de vader van goden en mensen zijn vele namen, wat culmineert in de veelbetekenende woorden: 'de Opener en de Sluiter, allen zijn één in mij'.

Grimnismál

Koning Rödung had twee zonen; de ene heette Agnar, de andere Geirröd. Agnar was toen tien winters oud, Geirröd acht. Beiden roeiden in een boot en waren aan het vissen toen de wind hen wegblies de zee op. In de duisternis strandden ze en gingen aan land, en ontmoetten een arme boer die hen tijdens de winter onderdak verleende. De vrouw voedde Agnar op, maar de man onderwees Geirröd. Toen de lente kwam, gaf de man hun een schip, maar toen hij en zijn vrouw hen naar het strand brachten, sprak de man afzonderlijk met Geirröd.

Ze hadden een gunstige wind en kwamen al snel bij de aanlegplaats van hun vader. Geirröd stond op de voorsteven; hij sprong aan wal maar duwde de boot weg en zei: ‘Ga waarheen de trollen je mogen meevoeren!’ Het schip dreef de zee op.

Geirröd ging naar huis en werd goed ontvangen. Zijn vader was toen dood en Geirröd werd in zijn plaats koning en een beroemd man.

Odin en Frigga zaten op Lidskjälf[2] en keken uit over alle werelden. Odin zei: ‘Zie je Agnar, je pleegzoon, hoe hij kinderen voortbrengt met een reuzin in een grot? Maar Geirröd, mijn pleegkind, is een koning en heerst over landen.’ Frigga antwoordde: ‘Hij is zo gierig, hij laat zijn gasten

---

[2] Zie noot op blz. 15. *Lidskjälf* kan andere betekenissen hebben, maar ‘niveau van mededogen’ schijnt de meest waarschijnlijke te zijn.

verhongeren, als ze te talrijk zijn.’ Odin zei dat dit een grote leugen was; ze gingen een weddenschap aan over dit twistpunt. Frigga zond haar dienstmeisje Fulla[3] naar Geirröd om hem te waarschuwen dat een tovenaar die tegen de avond zou aankomen zijn einde zou betekenen, en ze voegde er als aanwijzing aan toe dat geen hond hoe woest ook de man zou aanvallen. Het was de grootste laster om te zeggen dat het koning Geirröd aan gastvrijheid ontbrak, maar hij liet deze man, over wie de honden geen macht hadden, gevangen nemen. De man was gekleed in een blauwe bontjas en noemde zichzelf Grimner.[4] Hij wilde over zichzelf niet méér vertellen, hoeveel ze hem ook ondervroegen. De koning liet hem martelen en plaatste hem tussen twee vuren. Daar bleef hij gedurende acht nachten.

Koning Geirröd had een zoon, tien winters oud, die hij naar zijn broer Agnar had vernoemd. De jongen ging naar Grimner, en gaf hem een hoorn gevuld met drank en zei dat zijn vader er verkeerd aan deed om een onschuldige man te martelen. Grimner dronk de hoorn helemaal leeg. Tegen die tijd stond zijn jas in brand. Hij sprak:

1. ‘Heet bent u, Vuur, en maar al te krachtig!
Konden we maar verder uiteengaan, Vlam!
De pelsvoering schroeit, hoewel ik de jaspanden
omhooghoud,
De jas begint te branden.

2. Acht nachten zat ik hier tussen vuren
Zonder dat iemand mij te eten gaf;
Afgezien van Agnar, Geirröds zoon;
Hij alleen zal heersen in het land van de Goten.

3. Het beste voor u, Agnar, met alle dingen

[3] Fulla en Bil zijn namen van maanfasen.

[4] Letterlijk ‘met een kap bedekt’; vermomd.

Väratyr[5] wenst dat u gelukkig bent!
Voor maar één keer te drinken geven zult u nooit
Een grotere beloning verkrijgen.

4. Een heilig land zie ik gelegen
Nabij de Asen, dichtbij de elfen;
Maar in Trudheim zal Thor wonen
Tot aan de heerschappij van de heersers een einde komt.

5. Regendalen noemen ze die valleien
Waar Ull[6] zijn zaal heeft opgetrokken;
Elfheim gaven de goden aan Frey
Als jeugdgeschenk bij de dageraad van de tijd.

6. Daar staat een derde woning waar welwillende krachten
De zaal met zilver hebben bekleed;
Het niveau van de uitverkorenen werd bij de dageraad van de tijd
Voor hemzelf gebouwd, uit wijsheid, door de Áse.

7. Diepe Rivier is de vierde;
Waaruit koele golven opbruisen;
Daar drinken Odin en Saga
Voor altijd met grote teugen uit gouden bekers.

8. Gladsheim is de vijfde, waar
De zaal van de uitverkorenen glinstert van het goud.
Daar kroont Odin, over wie wordt kwaadgesproken, dagelijks
Zij die in de strijd zijn gedood.

9. Deze zaal wordt duidelijk herkend
Door hen die Odin komen opzoeken;

---

[5] God van het zijn.
[6] Winter, een ‘koude’ of niet-gevormde wereld.

Het dragende geraamte ervan bestaat uit speren,
het dak uit schilden,
De banken liggen bezaaid met maliënkolders.

10. Deze zaal wordt duidelijk herkend
Door hen die Odin komen opzoeken;
Wolven hangen aan de westelijke deur,
Met daarboven een van bloed druipende adelaar.

11. De zesde is Trymheim waar Tjasse leefde,
De machtige reus van vroeger;
Nu bouwt Skade, de slanke god-bruid,
Op het terrein dat van haar vader was.

12. Ruime Blik is de zevende, waar Balder
Beschikt over zijn zalen;
Op dat land, dat weet ik,
Zijn de minste schadelijke runen.

13. Hemelberg is de achtste, waar Heimdal
Over de heiligdommen zou heersen;
De wachter van de goden drinkt met vreugde van de
Goede mede in dit huis van geluk.

14. Folkvang is de negende. Hier heerst Freya,
En wijst de zetels toe in de zaal;
Dagelijks begroet ze de helft van de uitverkorenen
De andere helft is van Odin.

15. De Schijnende is de tiende, gesteund door gouden
zuilen
En met een dak van zilver.
Forsete slijt daar zijn leven
En oordeelt wijs over oorzaken.

16. De Haven voor Schepen is de elfde,
Waar Njörd zijn zaal heeft ingericht;
De mens-heerser, vrij van kwaad,

Heerst over hoogbetimmerde heiligheid.

17. Verscholen tussen struikgewas en hoog riet
Ligt het weidse land van Vidar;
Daar zal mijn zoon van zijn paard afstijgen
Om zijn vader te wreken.

18. Andrimner dompelt Särimner
in Eldrimner[7]
Het beste vlees!
Weinigen weten wat de Eén-strijders eten!

19. Gere en Freke worden gevoed
Door de vader van menigten, gewend aan de strijd;
Maar Odin, de met wapens versierde,
Leeft eeuwig uitsluitend van wijn.

20. Hugin en Munin vliegen elke dag
Boven het slagveld Aarde.
Ik maak me zorgen dat Hugin niet terugkeert
Maar ik vrees meer voor Munin.

21. Tund[8] huilt en de vis van Tjodvitner[9]
Speelt in de rivier;
De stromende rivier schijnt voor de feestvierders
Veel te groot om over te steken.

22. De Poort van Keuze is in de muur,
Heilig, vóór de heilige deuren;
Schitterend is die poort, en maar weinigen weten
Hoe deze op slot wordt gedaan.

---

[7] De ‘everzwijnen’ waarmee de goden zich voeden: lucht, water en vuur.

[8] ‘Rivier van vuur’, de gracht rondom het walhalla.

[9] Tjodvitner – de weerwolf, Fenrer of Fenris, de zoon van Loki, die vist naar mensen. De vis van Tjodvitner is dus de mensheid.

23. Vijfhonderd zalen en nog eens veertig
Zijn er in het overvolle Bilskirner;
Van alle zalen met een dak schijnt die
Van mijn zoon mij de grootste.

24. Vijfhonderd deuren en nog eens veertig
Heeft het walhalla, dat weet ik;
Achthonderd Eén-strijders komen tegelijk tevoorschijn
Uit elk ervan, wanneer ze eropuit gaan om getuigen te zijn.[10]

25. Heidrun is de geit in de zaal van Heervader,
Die knabbelt aan de twijgen van de Schaduwgever;
Zij schenkt de beker van de schepping vol met de voortreffelijke mede,
Drank die nooit opdroogt.

26. Eiktyrner is het hert van de zaal van Heervader,
Dat knabbelt aan de takken van de Schaduwgever;
Druppels vallen van zijn gewei in Hvergälmer,
Waaruit alle wateren ontspringen.[11]

27. *Sid*[12] en *Vid, Säkin, Äkin, Sval* en *Gunntro, Fjörm* en *Fimbultul*;
Rin en *Rinnande, Gipul, Göpul, Gammal*, en *Geirvimmel*,

---

[10] 540 × 800 = 432.000, de cyclus die in de Purāṇa's wordt genoemd en die zoals de pythagorische tetraktis wordt gebruikt in een patroon om grotere cyclussen te vormen, veelvouden van deze. De 'gouden eeuw' is de langste van de vier 'yuga's' of 1.728.000 jaar wat 4 × 432.000 is: 'De grootste van deze is die van mijn zoon', van Balder, of de gouden eeuw.

[11] Uit Hvergälmer stromen alle levensrivieren die de natuurrijken bewonen of bezielen.

[12] Cursieve namen zijn niet vertaald.

Die draaien rond de woningen van de goden;
Tyn en *Vin, Töll* en *Höll, Grat* en *Gunntorin.*

28. *Vina* is één, een ander is *Vägsvinn,* een derde *Tjodnuma.*
Nyt en *Nöt, Nönn* en *Rönn, Slid* en *Rid,*
Sylg en *Ylg, Vid* en *Vand,* en *Strand,*
Göll en *Leiptr,* die dichtbij de mensheid stromen
En die omlaag stromen naar Hel.

29. *Körmt* en *Örmt,* en de beide *Karlögar*, die
Thor elke dag doorwaadt op weg naar het oordeel
Onder de es Yggdrasil; anders zou de brug van de Asen
In brand vliegen en de heilige wateren gaan koken.

30. *Glad* en *Gyller, Gler* en *Skidbrimer,*
Silvertopp en *Siner, Gisl* en *Falhofner,*
Gulltopp en *Lättfot;* die berijden de verheven goden elke dag
Op weg naar het oordeel onder de es Yggdrasil.[13]

31. Onder de es Yggdrasil
Zijn drie wortels die in drie richtingen gaan:
Eén herbergt Hel, tot één behoren de ijsreuzen;
Tot de derde, de mensen van de mensheid.

32. Ratatosk is de eekhoorn die op en neer rent langs de es Yggdrasil:
De woorden van de adelaar boven in de kruin
Brengt hij naar de Knager beneden.

---

[13] De namen van de strijdrossen van de goden zijn symbolisch en beschrijvend, en luiden vertaald als volgt: Blij (van Frey), Verguld (van Brage), Verglaasd (van Njörd), Stromende Rivier (van Ull), Zilvertop (van Forsete), Gevoelens (van Tyr), Gegijzelde (van Balder), Holle Hoef (van Höder), Goudtop (van Heimdal), en Lichtvoet (van Höner).

33. Er zijn vier herten met elegant gebogen halzen
Die knagen aan de takken.
Dáin en *Dvalin*,
Dunör en *Duratror*.

34. Er zijn meer slangen onder de boom Yggdrasil
Dan een domme aap zich kan voorstellen;
Goin en *Moin,* de zonen van Graf-getuige, de draak Grijsrug, Geest;
De Opener en Sluiter die, geloof ik, de twijgen van de boom trekken.

35. De es Yggdrasil moet meer doorstaan dan mensen kunnen weten;
Het hert knaagt aan de bovenkant,
De stam ervan is aan het rotten,
En vanonder knaagt de slang Nidhögg.

36. *Rist* en *Mist* brengen me de hoorn, *Skäggjöld* en *Skögul, Hild* en *Trud*,
Löck en *Härfjätter*, *Göll* en *Geirönul*,
Randgrid, Rádgrid, en *Reginleif*,
Deze brengen de mede aan de Eén-overwinnaars.

37. *Árvak* en *Allsvinn* zullen de volgzame zon
Omhoog- en opzijtrekken;
Maar onder hun flanken hebben de meedogende krachten
De IJzerkoude verborgen.

38. Svalin[14] is hij die vooraan staat,
En de schitterende god beschermt;

[14] 'De koele', die de planeten beschermt tegen die golflengten van zonnestraling die hen zouden vernietigen, is een mythe die overeenkomt met die in andere delen van de wereld; en ook de 'zonnehonden' in het volgende vers (39), een optisch verschijnsel

Bergen en zeeën zouden wegbranden
Als hij zou wegvallen.

39. *Sköll* is de wolf die de schijnende god achternazit
Naar de beschermende bossen;
De ander, *Haat*, zoon van Rodvitner,[15] gaat aan
De hemelse bruid vooraf.

40. Uit Ymers vlees werd de aarde gevormd,
Uit zijn bloed de golvende zeeën,
Uit zijn beenderen de bergen, uit zijn haar het
struikgewas,
En uit zijn hersenpan de hemel.

41. Met zijn wenkbrauwen omsloten de weldadige
krachten
Midgárd voor de zonen van de mensen;
Maar uit zijn brein werden ongetwijfeld
Alle donkere hemelen geschapen.

42. De zegen van Ull en van alle goden
Komt hem toe die het eerst het vuur aanraakt;
Want werelden worden geopend rondom de zonen
van de Asen
Wanneer kookpotten worden opgetild van de
haard.

43. In de voortijd gingen de zonen van Ivalde
Voor de zachtaardige Frey,
De weldoende zoon van Njörd,
Skidbladnir bouwen, het beste van de schepen.

44. De es Yggdrasil is de edelste van de bomen,

---

dat op noordelijke breedtegraden als een dubbele weerspiegeling aan de horizon wordt gezien wanneer de zon opkomt of ondergaat.

[15] Rood-getuige – de rode luchten bij de dageraad en zonsondergang die een mysterie in zich dragen.

Skidbladnir van de schepen,
Odin van de Asen, en Sleipnir van de rossen,
Bilrast[16] van de bruggen, Brage van de barden,
Hábrok van de havikken,
En van de honden, Garm.

45. Nu heb ik mijn gezicht laten zien aan de zegevierende goden,
Om goodwill te kweken;
Alle Asen worden naar de banken van de wrede geroepen,
Naar het feestmaal van de wrede.

46. Ik noemde mijzelf *Grim*, ik noemde mijzelf *Gángläre,*
Härjan en *Hjälmbäre*,[17]
Tack en Derde, *Tunn* en *Unn,*
Helblind en *Hár*;

47. *Sann* en *Svipal* en *Sangetal* ben ik,
Härteit en *Nikar,*
Bilögd, Bálögd, Bölverk, Fjölnir,
Grim en *Grimne, Glapsvinn,* en *Fjölsvinn*;

48. Breedrand, en Breedbaard, Vader van Overwinningen,
Nikud, Alvader, Vader van de dood;
Atrid en *Farmatyr.* Nooit heb ik voor mijzelf
Twee keer dezelfde naam gebruikt sinds ik onder de mensen kwam.

---

[16] Bifrost, de regenboogbrug.

[17] Odins namen verwijzen naar verschillende vermommingen en functies: Kap of Masker, Rondtrekkende Leerling (vgl. Hfst. 11, De apotheose van Gylfe, waar door de kandidaat deze naam wordt aangenomen), Strijder, en Helmdrager, enz.

49. *Grimne* was ik bij Geirröd, maar bij Ásmund *Jalk,*
En Kjalar toen ik een tobogan[18] voorttrok,
Tro in de Ting*, Oske* en *Ome,*
Jafnhár en *Bäflinde, Göndle* en *Hárbard* onder de goden.

50. *Svidur* en *Svidrer* was ik toen ik
De bejaarde reus plaagde;
Toen ik de enige vloek werd
Van *Midvitners* zoon.

51. Dronken bent u, Geirröd, en buiten zinnen;
Veel heeft u verloren
Toen u de gunst van
Alle Eén-strijders en van Odin verspeelde.

52. Vergeefs werd er gesproken, want het helpt u niets;
Vrienden houden u voor de gek en misleiden u;
Ik zie het zwaard van mijn vriend liggen,
Druipend van het bloed.

53. Ygg verkrijgt de gevallenen; uw levensperiode is verstreken;
De beschermers zijn vertoornd.
Hier ziet u Odin;
Kom nader als u dat kunt!

54. Odin ben ik nu, Ygg was ik daarvoor,
En daarvoor Tund:
Vak en *Skilfing, Vafud* en *Roptatyr*,
Opener en Sluiter: allen zijn één in mij.'

Koning Geirröd zat terwijl hij zijn zwaard dwars over zijn knieën hield, maar, toen hij hoorde dat Odin was ge-

[18] De mythe waarin Odin als Kjalar een tobogan [slee] voorttrok is verloren gegaan en alleen indirecte verwijzingen ernaar zijn blijven bestaan.

komen, begon hij hem [Grimner: Odin] tussen de vuren weg te halen. Zijn zwaard gleed uit zijn handen en viel op het gevest juist toen de koning struikelde en voorover viel, en zijn eigen zwaard ging door hem heen. Hij onderging zijn lot. Toen verdween Odin. Agnar was daarna lange tijd koning.

17

Trymskvädet
(De diefstal van de hamer van Thor)

Aantekeningen van de vertaler

Langgeleden, vóór de mensheid begon na te denken en verantwoordelijk werd, werd de hamer van Thor door de reus Trym gestolen. Thors hamer vertegenwoordigt macht, niet alleen om te vernietigen maar ook om te scheppen, waaronder het vermogen zich voort te planten: dus is Mjölnir het symbool van het huwelijk. Loki, het instrument van de goden en de woordvoerder van de reuzen, wordt door Thor eropuit gestuurd om de hamer te zoeken en onmiddellijk leent hij Freya's 'verengedaante' en gaat op weg om het onvervangbare symbool van schepping op te sporen. Hij keert terug met het nieuws dat Trym inderdaad Mjölnir heeft gestolen en diep in de aarde heeft verborgen. In ruil voor de terugkeer ervan verlangt de stof-reus dat Freya zijn bruid wordt. Freya is, naast de inwonende geest van Venus, en de zuster van Frey, de aarde-godin, en vertegenwoordigt, zoals we hebben gezien, de hogere intelligentie van onze mensheid; zij begeleidt en beschermt ons menselijk ras dat haar Brisinga-juweel is.

Toen de godin de buitensporige eis van Trym hoorde, barstte ze met zoveel kracht in lachen uit dat het kostbare juweel in stukken uiteenviel. Ja, al de goden die bijeenkwamen om aan deze noodsituatie het hoofd te bieden, reageerden ontsteld op het ultimatum van de reus. Tijdens

deze beraadslagingen stelde Heimdal voor dat Thor zich zou verkleden als Freya in een bruidsgewaad zodat hijzelf zijn bezit zou kunnen terugkrijgen. Zijn vergeefse protesten worden door de verzamelde godheden terzijde geschoven, en Thor geeft zich aarzelend over aan de onwaardigheid om te worden gehuld in fijn linnen en, terwijl hij twee geronde stenen op zijn borst draagt, reist hij naar de zaal van Trym, vergezeld door Loki verkleed als bruidsmeisje.

Gedurende de huwelijksfeestelijkheden raakt de reus met schrik vervuld door de buitensporige honger en dorst van de bruid. Alleen de snelle tegenwoordigheid van geest van Loki redt de situatie wanneer hij verklaart dat Freya in afwachting van de blijde gebeurtenis lang heeft gevast. Toen Trym boog om zijn bruid te kussen en de sluier oplichtte, en de bliksem schietende blik van de dondergod zag, deinsde hij door de schok hiervan over de volle lengte van de zaal terug. Weer kwam Loki tussenbeide met een verklaring die de reus (die kennelijk nogal onbenullig was) gelukkig tevredenstelde.

Trym gaf opdracht om Mjölnir te brengen en op de schoot van de bruid te leggen om het huwelijk in te zegenen. En zo gebeurde het dat de kracht van Thor werd hersteld na het misbruik ervan in de sfeer van de stof door een ras dat zich nog niet bewust was van zijn verantwoordelijkheid als een mensheid. Het is hier misschien niet misplaatst op te merken dat onze eigen hedonistische tijd kennelijk niet de eerste is om misbruik te maken van scheppende en vernietigende kracht. De creativiteit die wordt gesymboliseerd door Thors hamer – het vermogen om draaikolken van activiteit in beweging te zetten om leven te bevatten en vormen tot stand te brengen om door goden te worden bezet – kan vanzelfsprekend op veel bestaansniveaus worden toegepast. Onze aarde laat analoge voorbeelden zien: ieder ontwikkelingsstadium – van het zich vermenigvuldigen van minerale kristallen, de vele ingenieuze middelen die planten hebben

om sporen en zaden te verspreiden, en het seizoensgebonden samenkomen van dieren, tot aan de menselijke seksualiteit – biedt meer kansen voor creativiteit dan de eraan voorafgaande. Wij mensen zijn in onze scheppingen niet beperkt tot de fysieke wereld. We genieten een grotere vrijheid van creativiteit dan in een van de voorafgaande stadia van ontwikkeling: onze veelzijdige intelligentie en exclusief menselijke intuïtie zijn poorten naar werelden van wetenschap en kunst, naar gebieden van inspiratie en filosofische en spirituele idealen die niet beschikbaar zijn voor 'de dwergen in Dvalins gevolg'. Hierdoor bevinden we ons in een positie van verantwoordelijkheid voor het beheer van onze aarde en voor de rijken van wezens die lager staan dan de mens en die in onze voetsporen treden.

De theosofische geschiedschrijving zegt dat sinds de tijd dat de scheppende kracht vanuit het gebied van de goden naar de aarde kwam, de planeet een nog grotere stoffelijkheid heeft doorgemaakt dan die welke heerste toen Thors hamer werd gestolen, in een tijd waarin de toestand van de aarde was te vergelijken met die van nu. Wij zijn sinds die tijd nog verder afgedaald en zijn begonnen om weer omhoog te klimmen. Op het punt halverwege de levensduur van de aarde begonnen haar zwaarste atomen hun substantie uit te stralen, dat wil zeggen, radioactiviteit begon. Dit was miljoenen jaren geleden, hoewel ze pas kort geleden werd ontdekt. De planeet zal moeten doorgaan om haar stof te verfijnen (met intervallen van consolidatie die geleidelijk steeds korter zullen worden) tot ze uiteindelijk sterft. Volgens de brahmaanse en theosofische chronologie waren we het nadir of keerpunt gepasseerd toen we op het pad onze langzame schreden weer omhoog begonnen te richten naar spirituele groei. Het verhaal van Völund vertelt hoe het de meest materiële mensheid verging tijdens dat donkerste uur van de planeet (blz. 253-64).

Trymskvädet

Vertoornd was Wing-Thor toen hij wakker werd en zijn hamer miste. Hij schudde zijn baard en trok aan zijn haar. De Zoon van de Aarde zocht al tastend om zich heen en zijn eerste woorden waren:

Thor: Luister naar me, Loki. Wat ik heb te zeggen weet niemand, noch op aarde noch in de hemel: de hamer is gestolen van de Áse.

Ze gingen naar het hof van de mooie Freya en zijn eerste woorden waren:

Thor: Freya, leen mij je verengedaante, opdat ik mijn hamer zal vinden.

Freya: Ik zou haar aan je geven al was ze van goud. Ik zou haar aan je geven al was ze van zilver.

Loki vloog, de verengedaante klapwiekte; hij verliet de hoven van de Asen en betrad de reuzenwereld, waar Trym de thursenvorst[1] op de hoge zetel zat en gouden halskettingen schakelde voor zijn honden en de manen van zijn paarden vlocht.

Trym: Hoe gaat het met de Asen? Hoe gaat het met de elfen? Waarom ben je naar de reuzenwereld gekomen?

Loki: Het gaat slecht met de Asen. Heb je Lorride's[2] hamer verborgen?

---

[1] Thurse: een niet-bezielde stofreus.

[2] Thor.

Trym: Ik heb Lorride's hamer onder de grond verborgen, acht dagen reizen diep; geen mens zal hem terughalen tenzij hij mij Freya brengt tot vrouw.

Loki vloog weg, de verengedaante klapwiekte; hij verliet de reuzenwereld en ging de hoven van de Asen binnen; daar ontmoette Thor hem in het midden van het hof, en zijn eerste woorden waren:

Thor: Heb je het doel bereikt en de moeite gedaan? Maak melding van de boodschap van ver. Gezeten dwaalt een spreker vaak van zijn onderwerp af, achteroverleunend kan hij gaan liegen.

Loki: Ik heb het doel bereikt en ook de moeite gedaan: Trym, de thursenvorst, heeft je hamer. Niemand kan deze terughalen tenzij hij Freya meebrengt tot vrouw voor de reus.

Ze zochten Freya op, en onmiddellijk sprak hij deze woorden:

Thor: Maak je klaar Freya, in bruidsjurk. Wij beiden zullen naar de reuzenwereld gaan.

Vertoornd was Freya. Zij snoof van woede zodat alle zalen van de Asen schudden. Het Brisingamen viel in gruzelementen.

Freya: Ik zou wel helemaal mannengek moeten zijn om met jou mee te gaan naar de reuzenwereld.

Alle goden en godinnen kwamen voor beraad bijeen; de machtige Asen overlegden hoe ze de hamer van Lorride zouden kunnen terugkrijgen. Toen zei Heimdal, de witste van de Asen, die wijselijk kon vooruitzien zoals de Vanen:

Heimdal: Laten we Thor verkleden in een bruidsjurk en laat hem het Brisingamen dragen! Laat hem een

bundeltje rinkelende sleutels dragen, een vrouwengewaad dat rond zijn knieën valt, op zijn borst geronde stenen, en een bruidssluier om zijn hoofd!

Thor: De Asen zouden me verwijfd noemen als ik mijzelf in een bruidsjurk zou tooien.

Loki, zoon van Löfö[3]: Stil, Thor! Zulke woorden! De reuzen zullen zich snel in Ásgárd vestigen als je niet je hamer terughaalt.

Ze tooiden Thor in een bruidsjurk en met het grote Brisinga-juweel; vanaf zijn middel bungelden sleutels en een vrouwenrok viel om zijn knieën; op zijn borst twee grote ronde stenen. Zijn hoofd werd gesluierd met kostbaar linnen. Löfö's zoon zei:

Loki: Ik zal meegaan als je bruidsmeisje. Wij beiden zullen naar de reuzenwereld reizen.

De thursenkoning zei:

Trym: Sta op reuzen. Bestrooi de banken. Ze brengen mij Freya tot vrouw, de dochter van Njörd uit Noatun! Breng me koeien met gouden horens en geheel zwarte ossen om deze reus te plezieren; kostbaarheden heb ik in overvloed, juwelen in grote aantallen; alleen Freya ontbreekt.

Tegen de avond kwamen de gasten; bier werd geschonken voor de reuzen. Sifs man[4] at alleen al één hele os, acht zalmen, en alle lekkernijen die voor de vrouwen waren bedoeld; en hij dronk drie vaten mede.

Trym: Wanneer zag u ooit een bruid met een grotere eetlust? Nooit zag ik een bruid die met grotere honger

---

[3] 'Bladerrijk eiland': de aarde.

[4] Thor.

toehapte, of een meisje dat meer mede dronk.

Tussen hen in zat de slimme Loki, die reageerde op de woorden van de reus:

Loki: Freya heeft acht hele dagen niets gegeten, zozeer verlangde zij naar de reuzenwereld.

Trym boog zich onder de sluier om de bruid te kussen; hij deinsde terug over de volle lengte van de zaal.

Trym: Waarom heeft Freya zo'n felle blik? Haar ogen branden als vuur.

Tussen hen in zat de slimme Loki, die reageerde op de woorden van de reus:

Loki: Freya heeft acht hele nachten niet geslapen, zozeer verlangde zij naar de reuzenwereld.

Toen kwam de zuster van de reus de zaal binnen en verzocht om een bruidsgeschenk. Zij vroeg:

Tryms zuster: Geef mij roodgouden ringen van uw handen als u mijn liefde en mijn gunst zou willen winnen.

Trym: Breng de hamer binnen om de bruid te zegenen. Leg Mjölnir op de schoot van het meisje; vouw onze handen samen met de huwelijksband.

Toen lachte het hart in Lorride's borst, toen hij de hamer met de harde kop voelde. Eerst doodde hij Trym, de thursenkoning, daarna schakelde hij al zijn familieleden uit. Hij doodde de bejaarde reuzenzuster die had durven vragen om een bruidsgeschenk; klappen kreeg ze, geen ringen en munten, klappen met de hamer in plaats van juwelen.

Zo kwam de hamer opnieuw bij Odins zoon.

18

Kvädet om Rig
(Het lied van Rig)

Aantekeningen van de vertaler

Lang, lang geleden had de mensheid nog niet de vermogens verworven die ons nu van de dieren onderscheiden: de vermogens van de spraak, van het abstracte denken, van kunst, creativiteit, en medegevoel. Dit is het verhaal van ons ontwaken tot een rudimentair mens-zijn, waarbij we beginnen met een proces van het trainen, scherpen, en vervolmaken van het menselijke instrument – een proces dat ook nu nog doorgaat.

Rig[1] is een straal van Heimdal, 'de witste Åse', een zonne-invloed. Symbolisch wordt hij verbonden met Tyr, de god van het maken van een begin, en met het sterrenbeeld Ram van de dierenriem. Het lied vertelt hoe de afdaling van deze goddelijke invloed in de mensheid van die vroege tijd in drie stadia plaatsvond. De mensheid had nog geen spraak, en ontbrak het aan verstandelijke vermogens, en zij vegeteerde doelloos, dreef met oneindige traagheid langs het evolutiepad zonder initiatief of verlangen om te groeien, toen de meedogende goden omkeken en hun moeilijke situatie zagen. En daarom 'reisde de machtige, volledig ontwikkelde, wijze Åse, de krachtige, moedige, rondtrekkende Rig langs groene paden' (1). Hij daalde af

---

[1] Rig betekent een 'afdaling' of een 'inwikkeling'.

onder de mensheid om de mens te helpen zich bewust te worden van zijn potentieel als een ásmegir, een godmaker.

De eerste poging had geen succes: de deur naar het menselijk verblijf, een armzalige bouwval, was gesloten (2). Bij de tweede afdaling, trof de god de mens aan in een comfortabele woning, waarvan de deur op een kier stond (13) – gedeeltelijk ontvankelijk; bij de derde reis vond hij dat de mens in een groot huis woonde waarvan de 'deur openstond' (23): deze menselijke vormen waren geschikt om de goddelijke instroming van zelfbewust denkvermogen te ontvangen.

Vanaf die tijd werd de mensheid zelf-bewust, in staat om haar bestemming te kiezen. Met het denken kwam vrijheid van wil en door te kunnen kiezen kwam verantwoordelijkheid. De mens moest nu rekenschap afleggen voor zijn gedachten en daden op moreel en intellectueel gebied en ook zoals tevoren op zuiver fysiek gebied.

Het is opvallend dat het nageslacht van de god in de derde woning door zijn goddelijke vader werd onderwezen en runen van wijsheid werd gegeven, en daarop voor zichzelf de titel 'Rig' verwierf. Uit dit ras ontstonden daaropvolgende mensheden, waarvan de jongste, King, bedreven was in het genezen en 'vogelzang leerde', wat betekent dat de mensen daarvan de taal van de natuur konden begrijpen, en inzicht en begrip bezaten.

In de abrupte en onverwachte conclusie van het lied wordt King gewaarschuwd door een kraai om meer menswaardige doelstellingen na te streven dan het jagen op vogels: hij zou moeten 'paardrijden, een zwaard hanteren en de vijand verslaan' – symbolen van het leren beheersen van de dierlijke natuur, het hanteren van het zwaard van wil en kennis, en de vijand van de menselijke vooruitgang, egoïsme, verslaan. Dit zou een waarschuwing vooraf kunnen zijn tegen het verdraaien van zijn goddelijke ver-

mogens door het daaropvolgende ras. Het verhaal van Rig wordt vaak gebruikt om steun te verlenen aan het kastenstelsel dat in de samenleving van de meeste landen bestaat, hetzij openlijk of niet herkend. Hoe het ook zij, het bevat nog iets dat van veel groter belang is. We moeten bedenken dat de mythen door hun structuur herhaaldelijk diepere betekenislagen kunnen onthullen tot de grens van ons individuele begripsvermogen. Als we evolutie in de eerste plaats beschouwen als het zich ontvouwen van bewustzijn, waarbij de vormen en persoonlijkheden in overeenstemming daarmee volgen, dan zien we het goddelijke mededogen in de afdaling van Rig, onze goddelijke ouder, die kwam om ons te begiftigen met de specifiek menselijke eigenschappen die, na vele wendingen in de loop van onze levens, de vervolmaking van onze soort zal brengen.

Kvädet om Rig

Men zegt dat in vroeger tijden iemand van de Asen genaamd Heimdal opstond en langs een kust reed, en bij een boerderij kwam, en zichzelf Rig noemde. Dit lied is op dat verhaal gebaseerd.

1. De sterke, volledig ontwikkelde, wijze Áse,
De krachtige, moedige, rondtrekkende Rig
Begon te lopen langs groene lanen.

2. Hij ging verder, midden op de weg,
En kwam bij een hutje waarvan de deur dicht was.
En ging naar binnen. Er was vuur op de vloer,
Bij de haard zat een echtpaar met grijze haren,
Áe en Edda[2] met een oude halsdoek.

3. Rig wist hoe hij hun raad moest geven,
Ging op de middelste stoel zitten
Met de mensen van de zaal aan beide kanten.

4. Edda gaf hem eenvoudige kost,
Een brood, zwaar en dik, van grof gemalen graan;
En bracht toen meer voedsel op tafel,
Soep in een kom werd op de plank gezet,
Gaar gestoofd kalfsvlees, voortreffelijk eten.

5. Rig wist hoe hij hun raad moest geven,
Toen stond hij op en trof voorbereidingen om te rusten;

[2] Overgrootvader en overgrootmoeder.

Hij lag in het midden van het bed
De mensen van de zaal aan beide kanten.

6. Drie nachten woonde hij met hen samen,
Toen vertrok hij en liep de rechte weg af.
Negen maanden gingen voorbij.

7. Edda baarde een zoon, hij werd met water gedoopt,
Hij had een getaande huid en werd Thrall genoemd.

8. Zijn huid was gerimpeld, zijn handen waren ruw,
Met knobbelige knokels, en gebroken nagels;
De vingers waren dik, het gezicht was afzichtelijk,
Zijn rug was gebogen, zijn hielen waren lang.

9 Hij groeide en bloeide, spande zich in
Om manden te vlechten, en lasten gereed te maken, en sleepte de hele dag hout.

10. Daar kwam bij de boerderij een rondtrekkende boerendochter
Met geschramde voetzolen, door de zon verbrande armen en neergebogen neus.
Haar naam was Tir.

11. Zij zat op het midden van de bank;
Bij haar zat de zoon des huizes.
Ze fluisterden en giechelden, maakten een bed gereed,
Thrall en Tir in moeilijke tijden.

12. Tevreden woonden ze en kregen kinderen. . . .
[Hier volgen de namen van twaalf zonen en tien dochters.]
Ze bouwden boerderijen, maakten het land vruchtbaar, fokten zwijnen,
Hielden geiten, staken turf af.
Het ras van de slaven stamt van hen af.

13. Rig liep midden op de weg,
En kwam toen bij een zaal waarvan de deur op een kier stond;
Hij ging er naar binnen, er was vuur op de grond,
De bewoners zaten te werken.

14. Het huis was van Afve en Amma[3].
De man was een boomstam aan het bijsnijden voor een weefgetouw,
Had een goed verzorgde baard en zijn haar was naar beneden gekamd,
Hij droeg een goed passend overhemd. Een kast stond in de hoek.

15. De vrouw spon garen op een spinnewiel,
Ze spreidde haar armen uit en maakte een inslag,
Droeg een omslagdoek om het haar,
Een sjaal op haar borst,
En doekspelden op haar schouders.

16. Rig wist hoe hij hun raad moest geven,
Ging tussen hen in zitten op de bank
Met de mensen aan beide kanten. . . .
[Hier ontbreekt een deel van het lied.]

17. Rig wist hoe hij hun raad moest geven,
Stond op van de tafel, maakte zich gereed om te gaan slapen;
Lag in het midden van het bed met de plaatselijke bevolking aan beide kanten.

18. Hij bleef daar drie nachten,
Toen liep hij verder, midden op de weg;
Negen maanden gingen voorbij.

19. Amma baarde een kind, het werd met water

[3] Grootvader en grootmoeder.

gedoopt en Karl[4] genoemd;
De jongen had een luier om, was roze en mooi,
met sprankelende ogen.

20. Hij groeide op en kwam in de bloei van zijn leven;
Hij temde ossen, maakte ploegen,
Timmerde huizen en hoge schuren,
Maakte wagens en bereed een ploeg.

21. Een bruid met bungelende sleutels werd naar het
huis gebracht,
In een geitenleren rok, en trouwde met Karl.
Alert was haar naam, ze was getooid met een sluier.
Ze bouwden samen, voegden hun bezittingen
bijeen,
Ze bouwden een huis en maakten hun bed gereed.

22. Tevreden leefden ze. . . .
[Hun kinderen worden opgesomd: twaalf jongens,
tien meisjes.]
Uit hen zijn alle rassen van vrije mensen
voortgekomen.

23. Vandaar ging Rig verder, liep midden op de weg,
Hij kwam bij een zaal met een deur op het zuiden;
De deur stond open, en de sluitring hing aan de
post.

24. Hij ging naar binnen. De vloer was bestrooid;
Daar zaten Fader en Moder,[5] de handen ineen,
Terwijl ze vriendschappelijke blikken uitwisselden.

25. De man draaide touw, spande een iepenhouten
boog
En voorzag pijlen van schachten, terwijl de vrouw

---

[4] De mens.

[5] Vader en moeder.

IJverig linnen perste en mouwen steef
Om haar armen mee te bedekken.

26. Zij droeg een hoge hoofdtooi, een juweel op haar borst,
Een met blauw versierde blouse en een sleeprok;
Haar gelaat was stralender, haar borst lichter,
Haar keel witter dan glinsterende sneeuw.

27. Rig wist hoe hij hun raad moest geven,
En ging zitten op het midden van de bank,
Met de mensen van de zaal aan beide kanten.

28. Moder dekte de tafel met het geborduurde kleed,
Bracht dunne witte sneden tarwebrood.
Zij zette schotels
Van gesmeed zilver op tafel, rijk voorzien:
Vis en varkensvlees, en gebraden wild gevogelte,
Wijn in een karaf, kostbare glazen.
Zij dronken en hadden plezier tot de dag om was.

29. Rig wist hoe hij hun raad moest geven,
Stond op en maakte zich gereed voor de slaap.
Hij lag in het midden van het bed
Met de mensen van de zaal aan beide kanten.

30. Hij bleef daar bij hen gedurende drie nachten;
Liep verder midden op de weg.
Negen maanden gingen voorbij.

31. Moder baarde een zoon. Hij was gewikkeld in zijde,
Werd nat gemaakt met water en Jarl[6] genoemd.
Zijn haar was mooi, zijn wangen waren rozig.
Zijn ogen fonkelden als die van een jonge slang.

32. Op de vloer van die zaal groeide Jarl op.
Hij zwaaide al snel met een schild, draaide touw,

[6] Graaf [Engels: earl].

spande de boog,
Stak pijlen in hun schacht, slingerde speren,
zwaaide met zijn lans,
Ging op jacht met honden, reed paard, hanteerde
het zwaard, en zwom door de golven.

33. Vanuit de beschuttende bossen kwam de rond-
trekkende Rig, kwam de wandelende Rig.
Hij onderwees hem runen, gaf hem *zijn* naam
en noemde hem zoon,
Gaf hem zijn erfgoed, bezit, landbouwgrond,
Landbouwgrond en oude steden.

34. De machtige Jarl reed door dichte wouden,
Over met sneeuw bedekte bergen naar een verre
zaal;
Wierp zijn speer, zwaaide met zijn schild,
Gaf zijn ros de sporen, hieuw met zijn zwaard,
Riep op tot de strijd, naar het bloedige slagveld,
Om ervoor te kiezen om te sterven, verwierf voor
zichzelf land.

35. Alleen heerste hij over achttien boerderijen,
Ruilde goederen en gaf aan allen
Juwelen, edelstenen, alerte paarden,
Verdeelde zijn ringen, sneed het rode goud.[7]

36. Boodschappers gingen voort over nevelige wegen,
Kwamen aan in de zaal waar Härse woonde.
Een meisje had hij, met tere vingers, blanke huid,
En een edele geest. Haar naam was Ärna.[8]

---

[7] De spiraalvormige gouden ringen die in de vikingtijd rond de bovenarm werden gedragen dienden als geld; wanneer dat nodig was, werd een stuk van de armring als betaling afgesneden.

[8] Die aspireert.

37. Ze wisten haar voor hem te winnen en stuurden haar
naar huis.
Ze droeg een bruidsjurk en trouwde met Jarl.
Samen bouwden ze en waren tevreden,
Hun ras groeide in aantal en ze werden oud.

38. [Hier volgen de namen van hun kinderen.]
Kon[9] was de jongste.
Daar groeiden Jarls zonen, en beteugelden paarden,
kromden schilden,
Sneden pijlen en zwaaiden met lansen.

39. Maar Kon, de jongste, kende runen,
Eeuwige runen en tijdloze runen.
Hij had de macht om mensen te redden,
Zwaarden en aanzwellende zeeën bracht hij tot rust.

40. Hij leerde vogelzang, vlammen doven,
Pijn stillen en verdriet verzachten,
Had de kracht van acht mannen en een helder
inzicht.

41. Jarl wedijverde met Rig over runen,
Verrichtte heldendaden en behaalde
overwinningen.
Hij verkreeg wat zijn bestemming was:
Rig te worden genoemd en de runen te kennen.

42. Kon, de jonge, reed door moerassen en bossen,
Schoot een pijl naar de kop van een vogel.
Zo zong een kraai op een twijg eens:

43. 'Waarom, Kon de jonge, dood je vogels?
Het is beter dat je zou paardrijden,
'Het zwaard zou hanteren en de vijand verslaan.

---

[9] Koning.

44. Andere koningen hebben dure huizen en betere boerderijen
Dan die jij bezit;
Ze zijn goede zeelieden,
Ze weten goed hoe ze de snede van een zwaard bloederig moeten maken
En hoe wonden te slaan.’

19

Loki steelt het Brisinga-juweel

Aantekeningen van de vertaler

Hier is een voorbeeld van de ondeugendheid van Loki die een reeks gebeurtenissen in beweging zet die verband houden met de loop van de evolutie van de mens. Daartoe aangezet door Odin, nogmaals in zijn rol als lotsbestemming, karma, zorgt de onruststoker Loki dat hij in het bezit komt van Freya's kostbare 'juweel van vuur' – menselijke intelligentie. We hebben gezien dat Freya het hogere, geestelijke vermogen of de intelligentie vertegenwoordigt en zij is, als planetaire godheid van Venus, de leidster en beschermvrouw van het intelligente rijk van haar broer Frey, de mensheid van de planeet aarde.

Wanneer Freya Odin daarop aanspreekt en naar haar juweel vraagt, stelt de god een voorwaarde die van diepe betekenis is: zij moet een strijd ontketenen tussen de twee machtigste koningen van de wereld, een strijd die niet wordt beslist door de overwinning van een van beide maar doordat een 'christenmens' uiteindelijk beiden doodt. Deze beschrijving weerspiegelt natuurlijk de houding van een tijdperk toen christelijke missionarissen militant bezig waren de evangeliën van de Vredevorst in de landen van Noord-Europa en in IJsland te verspreiden. Waar het om gaat is echter de eeuwige tegenstelling tussen de krachten van licht en duisternis: er kan geen bestaan zijn en zeker geen vooruitgang zonder de spanning tussen de paren van

tegengestelden die het leven kenmerken. Het is een belangrijk filosofisch denkbeeld dat bijna onopgemerkt blijft, en verloren lijkt te gaan tussen de onberekenbare streken van Loki. Als men een visie heeft die veel verder reikt, dan wordt duidelijk dat Freya's strijd gedurende de hele tijd van het bestaan voortduurt, van tijd tot tijd wat verlicht wanneer nóg een menselijk hart ertoe wordt bewogen om de tegenover elkaar opgestelde legers in zichzelf te overwinnen, en de vrede te verwerven, en te geven, die begrip schenkt. Dit moet extra luister geven aan Freya's kostbare juweel.

Loki steelt het Brisinga-juweel[1]

Er wordt gezegd dat Loki ontdekte dat Freya het juweel van de dwergen had verkregen. Hij vertelde dit aan Odin. Odin verlangde toen dat Loki hem het juweel zou brengen. Loki maakte hiertegen het bezwaar dat dit niet kon worden verkregen en gaf als reden dat niemand tegen haar wil het huis van Freya kon binnengaan. Odin zei dat hij moest vertrekken en niet mocht terugkeren vóór hij het juweel had bemachtigd. Loki sloop weg en beklaagde zich luid. Hij ging naar Freya's huis en ontdekte dat het op slot zat; hij probeerde er binnen te gaan maar dat lukte niet. Het was heel koud buiten en hij raakte al snel bevroren. Toen veranderde hij zich in een vlieg en vloog rond naar alle sloten op zoek naar een scheurtje, maar kon nergens een gat vinden dat groot genoeg was om erdoorheen te gaan. Tenslotte bij de nokbalk onder de daksparren vond hij een gat zo klein dat alleen een naald erin paste. Door dit gat ging hij naar binnen. Toen hij eenmaal binnen was, keek hij rond om te zien of er iemand wakker was maar hij constateerde dat iedereen sliep. Hij ging in het bed van Freya en ontdekte dat zij het juweel om haar nek droeg, maar dat het slot naar beneden was gedraaid. Loki veranderde zich in een vlo, ging op haar wang zitten en stak haar, waarna ze wakker werd, zich omdraaide en opnieuw in slaap viel. Loki maakte een eind aan zijn vermomming als vlo, greep

---

[1] Uit *Sörla Tháttr*, een volksverhaal. Het IJslandse *tháttr*, evenals het Sanskriet *sūtra,* betekent een draad (in een touw).

het juweel, opende de deur en ging weg, en gaf het juweel aan Odin.

Toen Freya 's morgens wakker werd en zag dat alle deuren openstonden zonder te zijn geforceerd, en dat het kostbare juweel was verdwenen, was ze er zeker van dat ze wist wat er was gebeurd. Ze ging naar de zaal, naar koning Odin, precies zoals ze was, en vertelde hem dat hij er verkeerd aan had gedaan om het juweel bij haar weg te roven. Zij verzocht hem het terug te geven. Odin zei dat omdat zij het juweel ooit had gekregen, zij het daarom nooit meer zou krijgen; 'tenzij', voegde hij eraan toe, 'je twee koningen, de grootste in de wereld, die ieder boven tien andere staan, met elkaar kunt laten strijden onder voorwaarde dat beide zullen doorvechten, levend of dood, tot een christenmens zo dapper zou zijn en zoveel geluk zou hebben dat hij het aandurft deze beide mannen aan te pakken en ze te doden. Alleen dan zal hun ongeluk ophouden, wanneer diezelfde held hen zal bevrijden van de noodzaak en moeilijkheden van hun gevaarlijke pad.'

Freya ging akkoord en kreeg haar juweel terug.

20

Grottasöngr
(Het lied van de molen)

Aantekeningen van de vertaler

Ook al malen de molens van God langzaam,
toch malen ze uiterst fijn. – Longfellow

Hier zijn twee mythen opgenomen die schijnen te verwijzen naar de vierde (Atlantische) mensheid op onze bol. Beide zijn het onderwerp van talloze sagen. Een is het lied van Grotte, de magische molen, zoals deze van toepassing is op de aardse cyclus, hoewel hij, zoals we hebben gezien, ook een meer universele toepassing heeft. De andere is die van Völund, de smid. Hierin wordt verteld hoe in het vierde grote tijdperk de ziel van de mensheid – Völund – door het kwaad – koning Nidud – tot slaaf werd gemaakt. Nidud symboliseert de meest materiële eeuw in de evolutie van de aarde en van de mensheid.

Volgens de chronologie van de theosofie vonden deze gebeurtenissen in de geschiedenis van de mensheid enkele miljoenen jaren geleden plaats, op een moment toen het menselijke ras de grootste materiële vooruitgang had geboekt, die wat fysieke vaardigheden betreft de technologie van ons huidige tijdperk zelfs overtrof. Maar het was een eenzijdig wonder, want de mens had de spirituele waarden al vergeten die in eerdere perioden aan het ras waren gegeven toen goddelijke invloeden zich onder de eerste mensheden belichaamden en ons in ons menselijke

jeugdstadium onderwezen en begeleidden.

Onder de mythen die er aanspraak op kunnen maken dat ze afkomstig zijn uit de wijsheid-traditie van de oudheid zijn de verhalen over de magische molen misschien het meest algemeen bekend. Het is nooit tot aller tevredenheid verklaard waarom in de oudheid op ieder continent mensen bijzondere nadruk legden op de magische eigenschappen van dit werktuig: ze schreven er niet alleen het vermogen aan toe om graan te malen, zoals algemeen wordt aangenomen, maar ook dat hij voor de goden elke mogelijke substantie kon malen. Want dit was geen gewoon werktuig van de mens. Het was een instrument van goddelijke krachten dat niet alleen voedsel verschafte maar ook gezondheid, rijkdom, zout, geluk, vrede, voorspoed – voor zowel lichaam als geest; het vermaalde continenten op aarde en stervende werelden op de kosmische schaal, en het braakte homogene protosubstantie uit waaruit nieuwe werelden konden worden gevormd. In de Finse *Kalevala*, vormde de hemelse smid na enkele mislukkingen in het begin van de tijd met succes de molen Sampo, en zijn werk van vernietiging en schepping gaat door zolang werelden sterven en worden geboren. Het Maya-volk van Midden-Amerika voert tot op deze dag riten op van de heilige molen, en brengt daarmee een lang vergeten kennis tot uitdrukking. Grotte, zijn naam in de Edda, betekent groei en is semantisch verbonden met evolutie.

De mysterieuze molen van alle heilige tradities komt in sprookjes voor als een opmerkelijk instrument dat alles heeft voortgebracht: vermogens en eigenschappen van wezens en ook materie. Het werd gevormd door goddelijke tussenkomst voor de manifestatie en de instandhouding van leven. Het was ook de vernietiger ervan.

In één verhaal van de Edda worden twee reuzinnen gedwongen om de beurt rijkdommen en gerieflijkheden

voor koning Frode (zijn naam betekent voorspoed) te malen gedurende de eerste eonen van vrede en vreugde die bekendstaan als de gouden eeuw. Ze werken onophoudelijk om eindeloze bronnen van genoegen voort te brengen voor het plezier van de koning. Na verloop van tijd wordt de koning steeds hebzuchtiger naar meer goud en grotere genoegens tot hij de meisjes slechts zoveel tijd gunt om te rusten als een haan nodig heeft om te kraaien of zolang de roep van een koekoek duurt. Zo bereidt hij zijn eigen ondergang voor. Onverbiddelijk malen de onvermoeibare reuzinnen hun zwaarwichtige wraak. Hun onophoudelijke zingen, vergezeld van het geknars van de molenstenen, maalt een leger voort dat, onder aanvoering van de zeekoning Mysing de landen van Frode onder de voet loopt en verovert.

Koning Mysing neemt de molen van de groei mee en na verloop van tijd wordt ook hij het slachtoffer van hebzucht wanneer de magische molen zijn wensen in vervulling doet gaan: zijn continent verzinkt onder de wateren – het klassieke verhaal van een overstroming dat overal op de wereld wordt verteld.

Evenals in het bijbelverhaal en in andere mythische verhalen vertegenwoordigt de koning of de hoofdpersoon een volk of ras van mensen gedurende een onbepaalde tijdsperiode, en geeft ons de geschiedenis van eeuwen in een notendop. De overstroming, die tegelijk zo gewoon en zo controversieel is, komt in iedere veelomvattende traditie voor, want ze is een universele ervaring voor de hele mensheid. Mythen vertellen in verhaalvorm over het periodieke omhoogkomen en verzinken van continentale landmassieven – als snelle rampen maar ook als de aanhoudende erosie en het langzame oprijzen waarmee we bekend zijn. De plotselinge overstroming die ze beschrijven – of deze nu een eenmalige gebeurtenis is of een die periodiek terugkeert – heeft ongetwijfeld een voldoend diepe indruk

achtergelaten op het bewustzijn van de mens om te rechtvaardigen dat ze onderdeel is van het erfgoed van de geschriften van ieder volk op de aardbol.

In het licht van de huidige wetenschap doet de goddelijke molen denken aan iets dat van meer universele betekenis is dan een hulpmiddel om de seismologie op aarde te beschrijven. In zijn veelzijdigheid, in het feit dat hij wordt gebruikt om allerlei soorten dingen voort te brengen – niet alleen fysieke stof maar ook andere substanties – zien we een aanwijzing voor het karakter ervan als een werktuig van schepping. In dit opzicht vertoont hij een nauwe parallel met de hamer van Thor, Mjölnir (wat 'molenaar' betekent). Mjölnir is de verpulveraar van reuzenwerelden, die de stof tot homogeniteit reduceert. Hij is ook het instrument van schepping: we hebben gezien dat Thor en zijn hamer een officiële rol spelen bij huwelijken om zeker te zijn van voortplanting en volgende generaties.

Het is verleidelijk om te denken dat een zwart gat van de astronomie wordt weergegeven door de molen van de goden, want met iedere vooruitgang in de astrofysische wetenschap betreffende deze intrigerende verschijnselen schijnen we een beschrijving van de mythische molen meer te benaderen. Zoals de draaikolk de wereld van koning Mysing opzoog in het oog van de molensteen, evenzo trekt de draaikolk die een zwart gat omringt alle materie binnen het bereik van zijn zwaartekrachtsveld naar de horizon van dit proces, waar ze uit het waarneembare heelal verdwijnt. De mystieke quasars die schijnbaar onmogelijke hoeveelheden straling van alle waarneembare golflengten uitstoten, van infrarood tot röntgenstralen, zouden bovendien tegelijk met de zwarte gaten in de centra van de melkwegstelsels bestaan. Een interessante en opmerkelijke bijkomstigheid is dat in *De Mahatma Brieven* (blz. 53) – gepubliceerd een halve eeuw vóór het bestaan van zwarte gaten werd vermoed – de

substanties van dode werelden zouden worden 'vermalen in de werkplaats van de natuur'.

Zulke goddelijke molens zijn van toepassing op kosmische schaal. De aardse Grotte – de molen van groei of evolutie waarvan de massieve wielen worden gedraaid door de reuzinnen van aardse tijdperken – brengt het resultaat voort van welke hoeveelheid ook die wordt aangeleverd door de huidige 'koning' of het huidige ras van de mensheid. Hij kan niet anders. Zo moet iedere beschaving of golf van karakteristieke eigenschappen zijn eigen gevolgen teweegbrengen. Tijdens koning Frode's begintijd van vrede en overvloed zou een gouden ring eeuwenlang op een drukke kruising hebben gelegen zonder dat iemand er aanspraak op maakte. Toen hij verdween was het gouden tijdperk geëindigd. Er volgde een nieuw tijdperk – koning Mysing – dat op zijn beurt werd overweldigd door een overstroming toen zijn landen onder de golven verzonken, een gebeurtenis die kan verwijzen naar het verzinken van het zogenaamde Atlantische continent en zijn beschavingen. In de theosofische verslagen markeerden deze het punt halverwege de levensduur van onze planeet, het meest materiële tijdperk van alle – het middernachtelijk uur van de mensheid.

Het is veelbetekenend dat het middernacht was toen de reuzinnen aan koning Mysing vroegen of hij genoeg zout had. Het was een beslissend moment: om verder te gaan met het scheppen van materie, de neerwaartse trend van het voorbije tijdperk, of om de evolutiestroom te richten op geestelijke groei. De keuze van de koning had een onvermijdelijk resultaat: de overstroming deed zijn schepen zinken en bracht een einde aan de cyclus van zijn regering. Het vierde tijdperk had zijn eigen vernietiging over zichzelf afgeroepen door overstroming – een gebeurtenis die de mensheid de gelegenheid bood om opnieuw op te klimmen naar de goddelijke bron waaruit zij oorspronkelijk was afgedaald.

Proloog tot Grottasöngr

Sköld (schild) was de zoon van Odin. Hij had één zoon genaamd Fridleif (hij die van vrede houdt), wiens zoon Frode (voorspoed) werd genoemd.

Gedurende het tijdperk dat Frode koning was, was de wereld vervuld van vrede en harmonie. Niemand zou een ander kwaad doen; er waren geen dieven en rovers. Eeuwenlang bleef een gouden ring openlijk op een kruising liggen, onaangeroerd. Koning Frode kocht twee slaven, twee reuzinnen, genaamd Fenja en Menja. Ze waren groot en sterk, in staat om de zware molen op gang te brengen waar niemand anders beweging in kon krijgen. Deze molen bezat de eigenschap dat hij alles kon voortbrengen wat ervan verlangd werd. Hij heette Grotte.

Koning Frode had de reuzinnen bij de molen gebracht en verzocht hen goud en vrede en geluk voor hem te malen. Hij schonk hun geen rust die langer duurde dan de koekoek nodig had om zijn lied te zingen. De twee reuzenmeisjes zouden het Lied van de Molen hebben gezongen en voor ze ophielden met zingen, waarbij ze elkaar afwisselden bij de molensteen, hadden ze een leger gemalen tegen Frode, zodat er 's nachts een zeekoning kwam die Frode doodde en veel oorlogsbuit meenam. Hiermee eindigde de vrede van Frode.

De veroveraar, koning Mysing, nam de molen en de molenaarsters mee. Hij verzocht hen zout te malen. Om middernacht vroegen ze of hij al genoeg zout had, maar hij verzocht hen door te gaan. Ze maalden verder tot na enige

tijd zijn schepen zonken. Er ontstond een draaikolk in de zee waar de wateren verdwijnen in het oog van de molensteen. De oceaan schuimt wanneer de molen draait, en dit maakt de zee zout.

Grottasöngr

1. Nu zijn naar het paleis gekomen het paar Fenja en Menja met vooruitziende blik;
Zij zijn bij Frode, de zoon van Fridleif, reuzenmeisjes
Die als slaven worden gehouden.

2. Naar de molenbank werden ze gebracht
Om de grijze steen in beweging te zetten;
Hij gaf hun geen rust en geen vrede
Lette alleen op het geknars van de molen.

3. Hun lied was een klaagzang,
Die de stilte verbrak;
'Zet de bak eronder en bevrijd de stenen van hun last!'
Toch wilde hij dat ze nog meer maalden.

4. Ze zongen terwijl ze de steen aanzwengelden en draaiden
Terwijl de meeste mensen sliepen;
Toen zong Menja, het was haar beurt bij de molen,
De koppige meid met een donderstem:

5. 'Goederen malen we voor Frode, een vermogen malen we bij elkaar,
Een heel menu van rijkdommen op de molen van heerlijkheden;
Hij zal op goud zitten; hij zal op dons slapen,
En wakker worden met wilskracht, dan is er goed gemalen.

6. Hier zal niemand een ander kwaad doen, noch boze gedachten koesteren,
Noch een vloek zijn voor een ander,
Noch met een scherp zwaard verwonden, zelfs als hij
De vloek van zijn broeder geboeid aantreft!'

7. De handen stopten, rustten; de molensteen was stil;
Toen gaf de koning uiting aan zijn oude eis:
'Slaap niet langer dan de haan stil is, rust niet langer
Dan de woorden die ik spreek!'

8. 'Frode, u was niet helemaal wijs, o, vriend van de mens,
Toen u deze slaven kocht;
U koos ons om onze kracht en ons voorkomen,
Lette niet op uit welk ras wij zijn geboren.

9. Sterk was Rungner, sterk zijn vader;
Tjasse was sterker dan beide;
Ide en Örner, vaderen van ons ras, broeders van bergreuzen,
Zij zijn onze voorouders.

10. Grotte was nooit opgestaan van de grijze berg
Het vaste gesteente van de aarde,
Noch zou de bergmeid malen,
Als iemand haar soort had gekend.

11. Negen winters duurde onze speeltijd,
Onder de aarde groeide onze macht;
Grote werken verrichtten we voortdurend;
We verplaatsten zelfs bergen.

12. Uit de velden van de reuzen trokken we grote keien;
Zodat de aarde trilde, verzakte, en schudde;
We rolden vandaar de zingende steen,
De zware platte steen, om door mensen te worden meegenomen.

13. In het land Svitjod sloten wij beiden,
met vooruitziende blik, ons aan bij het volk;
Jaagden op beren, braken schilden,
Marcheerden door de grijze gelederen.

14. We vernietigden één vorst, steunden een ander,
De goede Gothorm hielpen we met zijn horde.
Geen vrede was er tot we Knue veroverden;
Daar stopten we en namen de stad in.

15. Zo groot was onze vooruitgang in vroeger tijden,
Goed bekend waren we bij de strijders;
Toen schakelden we helden uit met gescherpte speren,
Verwondden ze en maakten ze rood met vuur.

16. Nu zijn we gekomen bij het huis van de koning,
In slavernij; niemand heeft mededogen met ons;
Gruis rijt onze voeten open, de ijskou bevriest onze gedaanten terwijl we de vredesmolen laten draaien.
Het is akelig bij Frode.

17. Handen zullen rusten; de steen zal stoppen;
Ik heb mijn leven lang gemalen.
Toch mag de hand niet stoppen tot Frode voelt
Dat alles volledig is vermalen.

18. De handen zullen harde handvaten vasthouden, met bloed bevlekte wapens.
Word wakker, Frode!
Word wakker, Frode, als u onze liederen wilt horen en
Onze sagen van langgeleden.

19. Vuur zie ik branden ten oosten van het fort;
Roep de koeriers, vraag om de lichtbakens!

Een horde krijgers zal deze plaats onder de voet lopen
En de woning van de Budlung[1] verbranden.

20. U zult de troon van Leidre niet behouden,
Uw roodgouden ringen, of uw molen van rijkdommen;
Grijp de schacht steviger, zuster!
We worden niet verwarmd door het bloed van de koning!

21. Mijn vaders meisje maalde ongetwijfeld krachtig,
Want ze zag veel mannen hun dood tegemoet gaan;
De grote stutten van de molen, hoewel gevat in ijzer,
Barstten uiteen – en toch maalden we verder.

22. En nog meer maalden we! Moge Yrsa's zoon, telg van Halfdan,
Hem wreken op Frode;
Hij kan als haar zoon worden beschouwd, en ook als haar broer.
Wij beiden weten dit.'

23. De meisjes maalden uit alle macht
Jong waren ze, in hun reuzenwoede;
De daksparren beefden, de boom kwam omlaag,
Met oorverdovend kabaal barstte de rolsteen.

24. Zo stortte de vroegere wereld ineen.
En de bruid van de bergreus zong:
'Wij hebben voor u gemalen, Frode, want we werden ertoe gedwongen.
Bij de molen bleven de vrouwen tot het eind!'

---

[1] Koning.

21

Völundskvädet
(Het lied van Völund)

Aantekeningen van de vertaler

Het lied van Völund is een verhaal over de achteruitgang van de ziel van de vierde mensheid. De drie broers en hun walkure-vrouwen vertegenwoordigen kennelijk de eerste drie tijdperken van de vierde mensheid. De oudste was Egil, de onschuldige; zijn kinderen werden de bedienden van Thor. De tweede werd Slagfinn genoemd, de jager. De derde die in het verhaal het zaad van het vierde grote tijdperk verschafte, was Völund, de elfenkoning – de ziel van de mensheid in dat stadium. Er kan zoals gewoonlijk een analogie worden getrokken met kortere cyclussen die te maken hebben met verschillende typen culturen: ten eerste Egil, de onschuldige – het primitieve stadium; vervolgens het jager-verzamelaar-stadium, en ten derde dat van de technologische vaardigheden. Deze vroege rassen stonden nog altijd onder de halfgoddelijke leiding van hun walkuren, die als goddelijke beschermers direct onder Odin dienstdoen: de geestelijke ziel, een uitstraling van de goddelijke bron van bewustzijn. Ze trokken zich terug en hielden niet langer contact met hun menselijke echtgenoten, zoals dit verhaal vertelt.

Völund is een smid, bekwaam in het gebruik van metalen. Hij wordt gevangengenomen, kreupel gemaakt, en door koning Nidud (*nid*: kwaad, bedrog) gevangengezet en

gedwongen om schatten te smeden voor de koning. In het geheim smeedt hij ook het magische zwaard (geestelijke wil) dat in zoveel heldenverhalen voorkomt, en de schitterende ring (van cyclische vernieuwing) die zichzelf reproduceert – analoog aan de ring die de dwergen voor Odin maakten. Gedurende zijn gedwongen arbeid bedenkt Völund een vreselijke wraak en na verloop van tijd dient zijn kans zich aan. Hij verleidt Niduds dochter en doodt zijn twee zonen, die hij – in één versie van het verhaal – bij een maaltijd aan de nietsvermoedende koning opdient. Uit dit kannibalisme van de koning blijkt dat hij een tijdsperiode aanduidt, want de tijd verslindt al zijn kinderen: aan alles wat de tijd geboren doet worden komt tenslotte een einde. Er is een parallel in de Griekse mythen, waar Chronos (die ook staat voor de tijd) zijn kinderen verslindt. In deze versie verkoopt Völund aan de heerser de schedels van zijn zonen, met zilver bekleed.

Daarop ontsnapt Völund in een 'wingwain', een gevleugelde wagen die hijzelf heeft gemaakt, en draagt het magische zwaard en de ring met zich mee, de kwaliteiten van vastbeslotenheid om te groeien en de altijd-terugkerende gelegenheden tot vernieuwing; met deze kostbare schatten van onze mensheid 'steeg Völund glimlachend op in de lucht; de treurende Nidud bleef waar hij zat' (39). Völund wordt ook 'Rungner (geraas) van het veerblad' genoemd. Ook dit duidt erop dat luchtvaart bekend was en dat het ras dat Völund symboliseert daarvan gebruikmaakte. (Ook andere tradities hebben opgetekend dat een beperkt aantal leden van de mensheid wist weg te komen van het verzinkende vierde continent dat, zoals is opgemerkt, in het algemeen Atlantis is genoemd; sommigen verlieten het in vliegmachines,[1] en vestigden zich op de omhoogkomende landen waar zij de rassen voortbrachten die behoren tot onze huidige, vijfde, mensheid.) De boze

koning die werd achtergelaten was kennelijk een periode waarin technologie hoogtij vierde, terwijl spirituele waarden bijna volledig ontbraken.

---

[1] Sanskriet *vimāna*, 'hemelwagen' genoemd in de *Rig-Veda*, *Atharva-Veda* en het *Mahābhārata*. Het is ook vertaald als 'wagen van de goden'.

Völundskvädet

Nidud was de naam van een koning in Svitjod; hij had twee zonen, en een dochter genaamd Bödvild. Er waren drie broers, zonen van de Finn-koning; één was Slagfinn, één Egil, de derde Völund. Ze jaagden op ski's. Ze kwamen naar Wolfdal en bouwden huizen voor zichzelf; daar is een water: Wolfzee.

Vroeg op een ochtend zagen ze drie vrouwen aan de kust die vlas sponnen, en naast hen lagen hun zwaanvermommingen, want het waren walkuren. Twee van hen waren dochters van koning Lödver (Njörd), namelijk Ladgun-Zwaanwit en Hervör-Allvitter, terwijl de derde, Ölrun, de dochter was van Kjar van Valland. De drie broers namen hen mee naar huis. Egil kreeg Ölrun, Slagfinn kreeg Zwaanwit, en Völund kreeg Allvitter[2].

Zeven jaar lang leefden ze samen; toen vlogen de vrouwen weg op zoek naar veldslagen, en keerden niet terug. Egil ging op ski's om Ölrun te zoeken, Slagfinn zocht Zwaanwit, maar Völund zat in Wolfdal. Hij was volgens de legende de beste handwerksman die de mensen kennen. Koning Nidud liet hem gevangen zetten, zoals het lied vertelt.

1. De meisjes vlogen naar het zuiden door de donkere wouden,
Alvitter de jonge, om haar lot te vervullen;

---

[2] Alwetende, wetenschap.

Aan de zeekust gingen ze zitten om te
rusten,
Deze geesten van het zuiden die kostbaar
vlas sponnen.

2. Egil nam één van hen tot vrouw, de mooie
meid
Met een tere zachte boezem; de ander
Zwaanwit
Die zwanenvleugels had; maar de derde
zuster
Omhelsde de blanke nek van Völund.

3. Ze bleven zeven winters, maar in de achtste
Werden ze door een verlangen gegrepen,
en in de negende
Scheidde noodzaak hen; de meisjes
verlangden naar de sombere wouden;
Allvitter, de jonge, om haar lot te
vervullen.

4. De jagers die de weg goed kennen kwamen
terug van de jacht;
Slagfinn en Egil vonden hun zalen leeg,
Ze zochten overal: Egil ging op ski's naar
het oosten op zoek naar Ölrun,
Slagfinn ging naar het zuiden en zocht
Zwaanwit.

5. Völund bleef alleen in Wolfdal en wachtte,
Hij hamerde in de smederij op het rood-
gloeiende goud,
In iedere armring sloot hij een goddelijke
schakel,
En wachtte op de terugkeer van zijn bruid
met het stralende gelaat.

6. Dan hoort Nidud, koning van de Njars,
Dat Völund in Wolfdal alleen is en wacht;
’s Nachts kwamen er mannen in maliën-kolders;
Hun schilden schenen helder bij de maansikkel.

7. Voor de gevel stegen ze van hun paard.
Ze gingen naarbinnen en liepen de hele zaal door.
Ze zagen ringen geregen aan linten en strohalmen,
Zevenhonderd, allemaal het eigendom van de smid.

8. Ze haalden ze weg, ze regen ze aan een draad,
Op één na, die ze achterlieten.
Toen kwam de achterdochtige jager terug van de jacht,
Heel ver had Völund rondgetrokken.

9. Snel ging hij het berenvlees braden,
Hoog brandde het aanmaakhout van gedroogde sparren,
Het windsere hout,
Voor Völund.

10. Hij zat op de berenhuid en telde de schakels,
De heerser van de elfen. Eén schakel ontbrak;
Hij dacht dat Lödvers dochter die had meegenomen,
Dat Allvitter, de jonge, was teruggekeerd.

11. Lang zat hij zo, tot hij door slaap werd overmand.

Hij werd wakker en zag tot zijn verdriet:
Zijn handen waren zwaar geketend met
sterke boeien,
Aan zijn voet was een kluister gelegd.

12. Völund: ‘Wat voor mensen zijn het
Die de temmer van winden
Met ketenen hebben geboeid,
Die mij hebben vastgebonden?’

13. Nu riep Nidud, de koning van de Njars:
‘Hoe heeft u,
Völund, wijze elf, ons edele goud in Wolfdal
ontdekt?
Er was geen goud op de weg van Grane;
Ons land is ver van de berg met de
goudader.’

14. Völund: ‘Ik herinner me dat we een grotere schat
hadden,
Toen wij allen thuis samenwaren.
Ladgun en Hervör, kinderen van Lödver,
Ölrun was dochter van Kjar.

15. Zij ging naarbinnen en liep de hele zaal
door,
Stond stil en zei zachtjes:
‘Nu komt er kwaad uit de bossen.’’

Koning Nidud gaf zijn dochter Bödvild de ring die was weggenomen van de ketting in de zaal van Völund; maar hijzelf droeg het zwaard van Völund. De koningin sprak:

16. ‘Zie hoe hij zijn tanden ontbloot wanneer hij
het zwaard ziet
En de ring gedragen door Bödvild.
Zijn ogen glinsteren als slangenogen.

Snijd zijn pezen door en plaats hem
In de haven van de schepen.’

Dit werd gedaan en zijn achillespezen werden doorgesneden en hij werd naar de Sävarstad (haven) gebracht. Daar smeedde hij schatten voor de koning. Niemand durfde hem te naderen, behalve de koning.

17. Völund: ‘Aan de zijde van Nidud glinstert het zwaard
Dat ik smeedde tot het beste dat ik ken,
En met al mijn kennis heb gewet.

18. Mijn vlammende kling wordt ver weg gedragen,
Om nooit terug te keren in de smidse van Völund;
Nu draagt Bödvild de ring van mijn eigen bruid
Van het roodste goud, en ik kan niets doen.’

19. Zo zat hij, sliep nooit, en sloeg met zijn hamer,
Snel smeedde hij verraad tegen Nidud.
Twee jongens kwamen aanrennen, keken naar binnen bij de deur:
Twee zonen van Nidud in Sävarstad.

20. Ze gingen naar de kast, ze vroegen de sleutel;
Toen ze erin keken was het kwaad duidelijk:
Juwelen in overvloed zagen ze daar,
Van het zuiverste goud en edelstenen.

21. Völund: ‘Kom alleen terug, jullie beiden, kom morgen terug

En ik zal jullie het glinsterende goud geven!
Maar vertel het geen man of vrouw in de zaal,
Zeg helemaal niemand dat jullie mij hebben bezocht.'

22. De volgende ochtend vroeg riepen de broers tegen elkaar:
'Vooruit, naar de smidse!'
Ze kwamen bij de kast, vroegen de sleutel;
Toen ze erin keken was het kwaad duidelijk.

23. Hij sloeg hun hoofden eraf en legde hun ledematen
Onder het water;
Maar de bleke schedels onder het haar
Bekleedde hij met zilver en verkocht ze aan Nidud.

24. De edelstenen uit hun oogkassen
Stuurde hij naar Niduds sluwe vrouw;
En van de tanden van de twee jongens
Maakte hij een halsketting voor Bödvild.

25. Bödvild kwam om de ring te prijzen,
Bracht die bij Völund
Toen deze gebroken was.
Ze durfde het niemand anders te vertellen.

26. Völund: 'Ik zal de breuk in het goud herstellen,
Zodat de ring mooier zal schijnen voor je vader,
Beter dan ooit voor je moeder,
En ook voor jezelf.'

27. Hij bracht haar een beker,
Het beste bier,

En in haar stoel
Viel ze al snel in slaap.

28. ‘Nu ben ik gewroken
Voor het kwaad mij aangedaan,
Voor alles op één ding na,
Het ergste van alles.

29. Het is goed’, zei Völund,
‘Ik sta op mijn voeten
Al hebben Niduds mannen
Ze van hun kracht ontdaan.’

30. Glimlachend, steeg Völund op in de lucht;
Treurend verliet Bödvild het eiland;
Ze vreesde voor haar minnaar
Bang voor haar vaders boosheid.

31. Niduds kwaadwillende echtgenote vertrok,
En kwam de langwerpige zaal binnen,
Waar hij op de binnenplaats zat te rusten.
‘Word wakker, Nidud, held van de Njars.’

32. Nidud: ‘Ik word altijd wakker zonder vreugde;
Slecht slaap ik sinds mijn zonen dood zijn.
Koud is mijn hoofd, koud is uw raad;
Nu zal ik Völund raadplegen.

33. Zeg me, Völund,
Wijze elf,
Wat is er geworden
Van mijn zonen?’

34. Völund: ‘Ten eerste zal je zweren met iedere eed:
Bij de romp van het schip, bij de rand van het schild,
Bij het hart van het paard, bij de snede van het zwaard,

Dat je de vrouw van Völund geen pijn zult doen,
Noch de vloek zult zijn van mijn bruid;
Als ik een vrouw heb die u bekend is
Of een kind heb hier in deze zaal.

35. Ga naar de smidse die u zelf heeft gemaakt,
U zult de blaasbalgen bespat met bloed aantreffen;
De hoofden van de jongens heb ik afgeslagen
En hun lichamen onder water gelegd.

36. De blanke schedels verborgen onder het haar
Heb ik bekleed met zilver en naar Nidud gestuurd;
De oogjuwelen uit hun kassen
Stuurde ik aan de sluwe koningin van Nidud.

37. Maar van de tanden van de twee jongens heb ik
Hangjuwelen gemaakt en aan Bödvild gestuurd;
Nu is Bödvild hoogzwanger,
De enige dochter van u beiden.'

38. Nidud: 'Geen woorden kunnen mij meer grieven dan de uwe,
Noch zou ik u iets ergers kunnen toewensen, Völund.
Geen man is zo lang dat hij u uit het zadel kan lichten,
Niemand is zo bedreven dat hij u zou kunnen neerschieten,
Waar u vliegt in de hemelen.'

39. Glimlachend steeg Völund op in de lucht
De treurende Nidud bleef waar hij zat.

40. Nidud: 'Stijg op, Tackrád, beste der slaven,
Vraag Bödvild, met het stralende gelaat,
Naar haar vader te gaan,
Om met hem te spreken.

41. Is het waar, Bödvild, wat hij heeft gezegd,
Dat jij en Völund elkaar op het eiland
hebben ontmoet?'

42. Bödvild: 'Het is waar wat hij u heeft verteld, Nidud,
Dat ik bij Völund was
Samen op het eiland,
Voor een kort moment van schuld.
Ik was niet tegen hem bestand.
Ik kon hem niet weerstaan.'

22

Lokasenna
(Loki's schimpdicht)

Aantekeningen van de vertaler

De Asen en Ásynjor (godheden) waren verzameld in de onaantastbare ruime zalen, verlicht door schitterend goud, om de maaltijd te genieten met het bier dat door Äger was gebrouwen in de kookpot van Hymer. Thor was afwezig 'onderweg naar het oosten' en Loki was niet uitgenodigd. Op dit punt in de evolutie, toen het bier al was gebrouwen, was Loki, het menselijke denkvermogen, trots en zelfzuchtig geworden, niet ontvankelijk voor de ingevingen van de spirituele ziel, en daarom was er voor hem geen plaats in de feestzalen van de goden. Elfen waren wèl aanwezig: de beste eigenschappen van menselijke zielen, die hun essentie, hun ásmegir (godmaker), hadden verenigd met het goddelijke zelf, en die daarom de heilige ruimte konden betreden.

Loki doodde Fimafeng (de vingervlugge), en drong de zaal binnen en eiste zijn aandeel op in de feestvreugde. Hij herinnerde Odin aan hun verwantschap, en noemde zichzelf Lopt (verheven – aspirerende menselijke intelligentie). Op bevel van Odin stond Vidar toen zijn plaats af aan Loki en schonk hem bier, maar alvorens te drinken bracht Loki een toast uit op alle goden, en sloeg daarbij nadrukkelijk Brage (intuïtie, bardische inspiratie) over. Hij beschuldigde die edele deugd (Brage) van lafheid en, toen Brage hem

armbanden van goud aanbood (die als geld werden gebruikt) en zelfs zijn paard en zwaard om op die heilige plek de vrede te bewaren, liet Loki zich nog steeds niet tot zwijgen brengen. Idun stond op om Brage te verdedigen, waarop ook zij het mikpunt werd van Loki's snelle tong, en al snel ontving elke Áse en Ásynja, die opstond ter verdediging van een ander (nooit van zichzelf), de beledigingen van de rebel. Tenslotte kwam Frigga tussenbeide. Zij probeerde het boze gezelschap te sussen; ze maande de goden de dwaasheden van hun jeugd te vergeten en op te houden elkaar verwijten te maken over reeds lang vergeten kleine zonden, waarna Loki zich ook tegen haar keerde, en de moeder van de goden van ontrouw beschuldigde. Dit leidde tot een scherpe reactie van Freya die Loki eraan herinnerde dat 'Frigg het lot van elk wezen kent hoewel zijzelf niets zegt'. Toen Thor op het toneel verscheen, raakte ook hij betrokken bij een woordenwisseling met Loki die, toen deze werd bedreigd met Mjölnir, de verpulveraar, tenslotte ophield en vertrok.

Op het eerste gezicht schijnt het feestmaal van de godheden een zinloze opeenvolging van beledigingen, maar bij nader onderzoek illustreert het hoe een materialistisch en niet-geïnspireerd intellect de natuur bekijkt, en vooral hoe zo'n pragmatisch denkvermogen de vermogens beschouwt die in mythische verhalen als goden worden weergegeven. Loki's beschimpingen klinken als de taal van een viswijf op Billingsgate Market. Hij ziet in de handelingen van de universele vermogens slechts de weerspiegelingen van zijn eigen beperkte en verwrongen inzichten. Op deze manier beschouwd wordt de metafoor heel transparant. In feite worden de beschuldigingen van ontrouw en immoreel gedrag die Loki uit, precies overgenomen in de talloze boeken over mythologie van deze tijd, waarin overspel en incest bij de godheden letterlijk worden genomen en vol-

gens hun ogenschijnlijke betekenis. Maar wanneer de goden en de godinnen meer logisch worden beschouwd als elkaar overlappende, versterkende, of afzwakkende krachtvelden die fysiek op elkaar inwerken – door zwaartekracht of op andere manieren binnen het hele elektromagnetische spectrum – dan kunnen hun gecombineerde effecten heel goed overeenkomen met wat in de mythische verhalen wordt verteld. Wanneer hun verschillende invloedssferen bovendien spirituele en goddelijke interacties omvatten, dan komt hun betekenis op een gebied van heilige wetenschap.

Het denken is tweeledig. Hoewel Loki is voortgekomen uit reus-voorouders, is hij ook een van de Asen en hun voortdurende metgezel, hulp, en vertolker wanneer ze reizen door de reuzen-werelden. Zijn streken zijn oppervlakkig gezien een rijke bron van amusement, maar als we proberen zijn plaats te begrijpen in de evolutie van wezens, dan zien we al snel de valkuilen waarin alleen Loki, niet geïnspireerd door Brage, ons kan leiden. Wanneer het lagere praktische denkvermogen (Loki) is verbonden met poëtische inspiratie (Brage), wordt het verheven (Lopt), de verlossing van de mensheid, en biedt de mede voor de innerlijke god. Indien het alleen staat, vervreemdt het zich van het hart van het zijn; als het geen aandacht schenkt aan de intuïtie, gaat het tekeer tegen de goden, tegen de universele wet, tegen rechtvaardigheid, liefde en mededogen. Onze eigen beschaving illustreert dit want, hoewel de meeste mensen een goede instelling hebben en geneigd zijn meedogend te handelen, wordt slimheid vaak hoger aangeprezen dan deugd en worden fysieke bekwaamheden meer gewaardeerd dan wijsheid. Als de zachtaardiger eigenschappen in de wereld helemaal zouden ontbreken, zou onze wereld werkelijk een hel zijn, want technologie die niet door ethiek wordt getemperd leidt tot rampen (het Engelse woord voor ramp, *disaster*, betekent letterlijk: iets

dat ons scheidt van de sterren). De menselijke vooruitgang wordt niet het meest bevorderd door het denken alleen, maar door het denken en het hart met elkaar te verbinden.

Omdat de Asen bij hun feesten deelhebben aan wat in het zojuist geëindigde leven op spiritueel gebied is vergaard, rusten de elfen bij hen. Dat zijn zielen die hun band met de godheden hebben verdiend, en die dat gedeelte van het denken dat zijn eigen afzonderlijke doeleinden nastreeft – Loki – 'buiten'sluiten. Maar de slapende elfen zijn nog niet volledig bewust in de sferen van de goden en kunnen geen actieve rol spelen in de feestelijkheden; hun bewustzijn is niet geschikt om die gebieden te ervaren. Ze zijn de toevoegingen van het goede aan de ziel, en dromen de hemelse dromen in de hogere zalen van Hel, terwijl ze wachten op de drang om nogmaals als mannen en vrouwen te incarneren.

Er is ook een andere verklaring voor de slapende elfen. In de heilige tradities heeft elk van de natuurrijken in elke wereld op zijn beurt een bloeitijd; de andere levensstromen die tot die wereld behoren zijn dan relatief inactief. Zoals we kunnen waarnemen, concentreert onze aarde op het ogenblik haar levenskrachten in de menselijke sfeer. De vertegenwoordigers van de mineralen en planten verkeren, hoewel ze aanwezig zijn, voor het grootste deel in rust. Er wordt gezegd dat wanneer het mineralenrijk actief is, vulkanisme wijdverspreid is; en dat wanneer de vegetatie haar grootste bloei doormaakt, planten niet rustig zijn geworteld maar zich vrij over de aarde bewegen. Wanneer de volgende levensgolf die na de mensen komt onze planeet bereikt, zal die van ons 'slapen' tussen de laagste rijken van de goden die dan de overheersende wezens van de bol zullen zijn die zich ontwikkelen, en die het 'bier van het leven drinken'.

Lokasenna

Nadat Äger, ook Gymer genaamd, de grote kookpot had ontvangen, zoals is verteld,[2] had hij voor de Asen een drinkgelag voorbereid. Bij dit banket kwamen Odin en Frigg, zijn vrouw. Thor kwam niet, omdat hij op reis was in het oosten, maar Sif, zijn vrouw, was er. Ook Brage en zijn vrouw Idun. Ook Tyr; hij had één hand, want de wolf Fenris had zijn hand eraf gerukt toen hij vastgebonden lag. Njörd was er, en zijn vrouw Skade, Frey en Freya, en Vidar, Odins zoon. Loki was er, en ook de bedienden van Frey, Byggver en Beyla. Er was een menigte Asen en elfen.

Äger had twee bedienden, Fimafeng[3] en Elder. Stralend goud zorgde voor het licht in plaats van vuur, het bier werd vanzelf geschonken, en de plaats was ruim en onaantastbaar. Zij die aanwezig waren prezen de voortreffelijkheid van Ägers bedienden; Loki kon dit niet verdragen, dus doodde hij Fimafeng, waarna de Asen met hun schilden zwaaiden, tegen Loki schreeuwden en hem het bos in dreven terwijl ze verdergingen met drinken. Loki keerde terug en buiten ontmoette hij Elder. Hij zei:

Loki: Zeg me, Elder, voor je nog een stap zet: Waarover spreken de zonen van de zegevierende goden op het bierfeest?

Elder: De zonen van de zegevierende goden beoorde-

[2] Het Lied van Hymer, blz. 187, 195.

[3] De vingervlugge.

len hun wapens en hun krijgseer. Niemand van de Asen en elfen daarbinnen heeft een goed woord voor u over.

Loki: Ik zal de zaal van Äger binnengaan en dit drinkgelag bekijken. Ik zal de zonen van de Asen tot voorwerp van minachting maken en boosheid bij hen wekken, en zo de mede vermengen met het kwaad.

Elder: Weet dat als je de zaal van Äger binnengaat om dit drinkgelag te bekijken en de vriendelijke goden tot voorwerp van minachting maakt en ze beledigt, ze zich op jou kunnen afreageren.

Loki: En je weet, Elder, dat, als wij tweeën het moeten uitvechten met woorden, ik veel beter gewapend ben met spraak dan jij.

Toen ging Loki de zaal binnen. Bij zijn binnenkomst viel iedereen stil.

Loki: Dorstig kwam Lopt van ver naar deze zaal om de Asen te vragen of één van hen hem een slok wil geven van de voortreffelijke mede. Waarom zwijgen jullie, mistroostige goden? Hebben jullie niets te zeggen? Wijs mij een stoel aan of jaag me anders weg met geweld.

Brage: Een zetel aan de feesttafel zul je nooit krijgen van de Asen omdat ze heel goed weten wat voor soort persoon ze kiezen om mee te drinken.

Loki: Bedenk, Odin, hoe wij vroeger samen ons bloed vermengden; toen zei je dat je nooit bier zou drinken als het niet ons beiden werd voorgezet.

Odin: Sta op, Vidar, en laat de vader van de wolf een zetel hebben in de vergadering, opdat Loki ons

niet beschuldigt en minacht hier in de zaal van Äger.

Vidar stond op en schonk Loki in. Voor hij dronk sprak Loki de Asen toe:

Loki: Gegroet jullie Asen, gegroet Ásynjor, gegroet al jullie heilige goden, behalve hem die het verst naar binnen zit op de bank – Brage!

Brage: Mijn paard en zwaard geef ik je graag, en ook een ring sta ik aan je af, opdat je de Asen niet tot het voorwerp van je afgunst maakt en de goden niet boos maakt.

Loki: Ik hoop dat je voor altijd beroofd zult zijn van je paard en je armbanden, Brage! Van alle Asen en elfen ben jij het lafst.

Brage: Als ik buiten was in plaats van in de zaal van Äger, dan zou ik je hoofd in mijn hand houden. Het zou je verdiende loon zijn voor je leugen.

Loki: Je bent dapper wanneer je zit, Brage, bank-ornament! Ga en strijd als je dat wil. Een dapper man aarzelt niet.

Idun: Ik vraag je, Brage, voor je kinderen en je verlangde zonen, plaag Loki niet om hem te berispen in Ägers zaal.

Loki: Zwijg, Idun. Van alle vrouwen denk ik dat jij het meest gek op mannen bent, want je hebt de vloek van je broer in je prachtige armen gehouden.

Idun: Ik wil Loki hier in de zaal van Äger niet plagen met beschuldigingen. Ik zou liever Brage verzoenen die verhit is geraakt; ik wil niet dat jullie tweeën vertoornd de strijd met elkaar aangaan.

Gefion:[4] Waarom zouden jullie, twee Asen, onderling zulke scherpe woorden gebruiken? Lopt weet niet hoezeer hij de goden plaagt en tart.

Loki: Zwijg, Gefion, laten we niet vergeten hoe jij werd verleid door de blanke jongeling die je het juweel gaf en met wie je je hebt verstrengeld.

Odin: Je bent gek, Loki, buiten zinnen, om Gefion boos te maken, want zij kent elk lot van de eeuwen evengoed als ik.

Loki: Zwijg, Odin; je wist nooit hoe je rechtvaardig moest kiezen tussen krijgers; vaak gaf je de overwinning aan hen aan wie je dat niet had moeten geven, de slechtsten.

Odin: En al gaf ik de overwinning aan de slechtsten aan wie ik dat niet had moeten geven, jij bracht acht winters door in de onderwereld, een melker van koeien, een vrouw, en daar bracht je kinderen voort, nakomelingen van het kwaad. Dit vind ik reden om je een stakker te noemen.

Loki: Er wordt gezegd dat je op aarde als waarzegger bent opgetreden, dat je bedrog hebt gepleegd in de wijsheid van de sibille, en over de wereld hebt gelopen in de vermomming van een tovenaar.

Frigg: Jullie zouden niet moeten spreken over handelingen die jullie in je jonge jaren hebben verricht, wat jullie twee Asen in vroegere tijden hebben gedaan. Mensen vergeten oude onenigheden.

Loki: Stil, Frigg, jij bent het meisje van Fjörgyn en was er steeds opuit om te flirten, zoals toen je, als

[4] Gefion is een maanaspect van Freya.

Vidrers vrouw, zowel Vile als Vi aan je borst klemde.

Frigg: Als ik een zoon zoals Balder hier in Ägers zaal zou hebben dan zou je aan de zonen van de Asen niet ontsnappen zonder een stevige aframmeling.

Loki: Wel, Frigg, wil je dat ik meer vertel van mijn schadelijke runen? Ik zal ervoor zorgen dat je Balder niet weer naar de zalen zult zien rijden.

Freya: Je bent gek, Loki, dat je onze slechte daden breed uitmeet; Frigg kent, dat weet ik, het lot van elk wezen, hoewel zijzelf niets zegt.

Loki: Zwijg, Freya, ik ken je goed. Je hebt geen gebrek aan fouten: de Asen en elfen die hier binnen zijn, je hebt met hen allen gehoereerd.

Freya: Je hebt een valse tong en ik geloof dat je met je gebabbel in de toekomst kwaad en slechte dingen over jezelf zult afroepen. Je hebt de Asen en Ásynjor boos gemaakt. Vol schaamte zul je naar huis terugkeren.

Loki: Zwijg, Freya, je bent een heks vol van kwaad; toen de vriendelijke goden ontdekten dat je samenzweerde met je broer, heb je lelijk gefulmineerd.

Njörd: Het doet er weinig toe of de vrouw een echtgenoot of een minnaar omhelst, maar het is een wonder dat de hermafrodiet van de Asen hier kon binnenkomen, want hij heeft een nageslacht voortgebracht.[5]

---

[5] In een vroeger tijdperk schonk Loki belichaamd als een merrie en met de hengst Svadilfare (*svadil* een glibberige plaats + *fara* reizen, dus een ongeluk) het leven aan Sleipnir (glijder), Odins achtbenige stijdros.

Loki: Zwijg, Njörd. Toen je van hier naar het oosten werd gestuurd als een gegijzelde van de goden, hebben de meisjes van Hymer je gebruikt als een kruik en hebben in je mond gegoten.

Njörd: Ik heb de troostrijke gedachte dat ik, toen ik als een gegijzelde van de goden naar het oosten werd gestuurd, een zoon heb verwekt die niemand haat, een moedige verdediger van de Asen.[6]

Loki: Wacht, Njörd, houd je mond; dit zal niet langer verborgen blijven: bij je zuster kreeg je zo'n zoon. Dat was te verwachten.

Tyr: Frey is de beste van alle stoutmoedige Asen: de vrouw of het meisje van geen enkele man treurt om wat hij deed. Hij maakt alle banden los.

Loki: Zwijg, Tyr, je hebt nooit vrede gesloten tussen welk tweetal dan ook; laten we spreken over je rechterhand. Fenrer heeft die afgescheurd.

Tyr: Ik heb mijn hand verloren, en jij je belangrijkste getuige. De schade houdt voor ons beiden een kwaad in. De wolf is niet beter af, want hij blijft geketend tot het einde der eeuwen.

Loki: Zwijg, Tyr. Jouw vrouw overkwam het dat ze mijn zoon baarde; jij hebt cent noch el gekregen voor de schande, arme dwaas.

Frey: Ik zie de wolf liggen aan de mond van de rivier tot de heerschappij van de heersers ten einde is. Naast hem zal ook jij worden geketend als je nu niet ophoudt, intrigant.

Loki: Met goud kocht je Gymers dochter, en ook ver-

[6] Frey.

kocht je je zwaard; maar wanneer de zonen van Muspell via het Duistere Woud rijden, hoe zal je dan vechten?

Byggver: Als ik de edele geboorte van Ingunar-Frey had gehad en zo'n gelukzalig verblijf, dan zou ik je fijner vermalen dan merg, jij ongeluksvogel, en al je ledematen verlammen.

Loki: Welke dreumes is dit die ik zijn kostje zie wegkapen, die snuffelt naar kruimels. Je babbelt in het oor van Frey en loopt rond om de molen te laten draaien.

Byggver: Byggver is mijn naam, en ik word slim genoemd onder goden en mensen; ik heb het voorrecht goed bier te drinken hier met alle zonen van Ropt.

Loki: Zwijg, Byggver, je kon het voedsel nooit eerlijk onder de mensen verdelen; en je verborg je onder het hooi van de bank wanneer mannen met elkaar op de vuist gingen.

Heimdal: Je bent dronken, Loki, en je bent je verstand kwijt; waarom houd je niet op, Loki? Overmatig drinken leidt bij zowel oud als jong ertoe dat ze de controle over hun tong verliezen.

Loki: Zwijg, Heimdal. In de ochtend van de dagen onderging je het slechte lot dat je rug steeds met modder werd bespat, jij die de wacht houdt voor de goden.

Skade: Jij bent grappig, Loki, maar je zult niet lang meer spelen met een kwispelende staart; want geboeid met de ingewanden van je koude zoon zullen de boze goden je aan een scherpe rotspunt vastbinden.

Loki: Ook al binden de boze goden mij aan een scherpe rotspunt met de ingewanden van mijn ijskoude zoon, ik was zowel de eerste als de laatste in de strijd toen Tjasse[7] zijn leven verloor.

Skade: Als je de eerste en de laatste was in het rumoer toen Tjasse zijn leven verloor, dan zal je in mijn heiligdommen, mijn heilige grotten, maar beperkt wijsheid opdoen.

Loki: Vriendelijker waren je woorden tegen de zoon van Löfö toen je me bij je bed riep; zulke dingen moeten worden meegedeeld als we al onze fouten gaan vertellen.

Beyla/Sif kwam naar voren en schonk de drinkkan met mede uit voor Loki.

Sif: Gezondheid, Loki, neem deze beker die gevuld is met zachte mede, en moge alleen ik van de Asen vrij van fouten worden geacht.

Loki nam de hoorn en dronk.

Loki: Inderdaad was je alleen, toen je zo trouw en voorkomend was voor je echtgenoot, maar ik ken iemand die in het bed van Lorride heeft gelegen, en dat is de sluwe Loki.

Beyla: De bergen schudden: Ik geloof dat Lorride hierheen op weg is van thuis: hij zal de kwaadspreker, god of mens, het zwijgen opleggen.

Loki: Zwijg, Beyla, je bent de vrouw van Byggver, vol kwaad, nooit kwam er een schaamtelozer lastpost onder de kinderen van de Asen, jij smerige koemeid.

---

[7] Skade's vader.

Thor kwam binnen en sprak:

Thor: Stilte, ellendige stakker, ik zal je van je spraak beroven met Mjölnir, mijn vuur-hamer; ik zal je hoofd van je nek slaan, zo zul je je leven verliezen.

Loki: Nu is de zoon van de aarde gekomen. Waarom met zoveel lawaai, Thor? Je durft niet op te scheppen over het bevechten van de wolf die de Zege-vader heelhuids opslokt.

Thor: Stil, ellendige stakker, mijn kracht-hamer Mjölnir zal je van je spraak beroven. Ik zal je ver omhoog slingeren in de oostelijke ruimte zodat niemand je meer zal zien.

Loki: Strijder, je sprak met de mensen nooit over reizen naar het oosten sinds je ineengehurkt zat in de duim van de handschoen van de reus.[8] Toen leek je helemaal niet op Thor.

Thor: Stil, ellendige stakker, mijn kracht-hamer Mjölnir zal je van je spraak beroven; met mijn rechterhand zal ik je doden met Rungners vloek, zodat al je botten zullen breken.

Loki: Ik ben van plan nog heel, heel lang te leven, hoewel je me bedreigt met je hamer; heel erg stevig leken de knopen van Skrymir voor jou; hoewel je gezond en sterk was kreeg je honger.

Thor: Stil, ellendige stakker, mijn kracht-hamer Mjölnir zal je van je spraak beroven; de vloek van Rungner zal je naar Hel brengen, onder de poorten van de dood.

---

[8] Vgl. Thor en Loki in Jotunheim, blz. 184.

Loki: Ik zong voor de Asen en voor de zonen van de Asen wat ik maar wilde, maar alleen voor jou ga ik weg van hier, want ik weet dat Thor tenslotte zal toeslaan. Bier heb je gebrouwen, Äger, maar nooit meer zal je feestvieren; moge alles verbranden wat je hier bij je hebt en moge het vuur je rug verbranden.

Hierna ging Loki in de vorm van een zalm naar de Frananger rivier, waar de Asen hem vingen. Hij werd vastgebonden met de ingewanden van zijn zoon Nare. Narfi zijn [andere] zoon werd een wolf. Skade hing een giftige slang boven Loki. Het gif druppelt ervan af. Sigyn, Loki's vrouw, zit en houdt een kom onder het gif en wanneer zij weggaat om de kom te ledigen, druipt het gif op Loki. Hij krimpt ineen van pijn zodat de aarde schudt. Dit worden aardbevingen genoemd.

23

Allvismál
(Het lied van de Alwetende)

Aantekeningen van de vertaler

Allvis (alwijs of alwetend) is een dwerg die met de dochter van Thor wil trouwen. Omdat Thor twijfelt of de dwerg dit huwelijk waardig is, geeft hij hem de gelegenheid zich te bewijzen en onderwerpt hem aan een intensieve ondervraging over de opvattingen en zienswijzen die de verschillende graden van wezens die de wereld samenstellen karakteriseren. Allvis geeft op alle vragen bevredigende antwoorden, maar Thor houdt hem aan de praat tot de ochtend aanbreekt wanneer de eerste stralen van de opkomende zon hem raken, en hij in steen verandert of, in sommige versies, één wordt met de berg waaruit hij tevoorschijn was gekomen.

Veel sprookjes hebben dit verrassende einde, waarbij een dwerg of trol in steen verandert wanneer hij het aanbreken van de dag onder ogen moet zien. Er zijn verschillende interpretaties mogelijk. Een is dat de krachten die behoren tot de nachtkant van de natuur, die niets te maken hebben met de aangelegenheden van de dag, hun activiteit beëindigen wanneer het licht terugkeert. Allvis brengt echter iets meer tot uitdrukking dan dit. Hij is een goed geïnformeerde dwerg, die het aandurft om de hand te vragen van de dochter van de god die het leven onderhoudt: als een menselijke natuur is hij goed op de hoogte maar niet

verlicht; hij zoekt onsterfelijkheid op basis van zijn aanzienlijke kennis, maar zijn ‘dwergennatuur’ is nog onvolwassen en, tenzij deze wordt geïnspireerd en ontvankelijk is voor de zonnestraling, kan ze de verlangde vereniging met het goddelijke niet bereiken. Wanneer de neofiet tegenover de zonne-essentie komt te staan, ‘verandert’ het dwergelement dat niet geschikt is om daarin op te gaan, ‘in steen’.

Veel mythologieën, waaronder de bijbelse, gebruiken steen of rots om dogmatische, dode-letter-religie mee aan te duiden. Een voorbeeld hiervan is het verhaal van Mozes die levend water uit de rotsen slaat – waarbij hij de leringen verklaart die in het ritueel liggen besloten; en later wendde het christendom zich tot de ‘rots’ (*petra* of Peter) als de grondslag van de kerk.

Dit lied kan waarschijnlijk ook op andere, even geldige manieren worden geïnterpreteerd; het laat duidelijk verschillende gezichtspunten zien die het bewustzijn in diverse stadia van ontwaking en begrip karakteriseren – van het eenvoudige stof-standpunt van de reuzen, via de verschillende inzichten van de dwergen en van de elfen tot het overzicht van de natuur dat de goden hebben.

Allvismál

1. Alwetende: De banken worden versierd.
Nu zal een bruid naar haar huis gaan
Met grote haast zo schijnt het.
Er wacht thuis geen rust.

2. Thor: Wat voor flapdrol is dit? Waarom ziet hij zo bleek?
Heeft u vannacht met de doden geslapen?
Het lijkt me dat er iets thurse-achtigs aan u is.
U bent niet in de wieg gelegd voor een bruid.

3. Alwetende: Alwetende is mijn naam. Ik woon onder de grond
En mijn stad ligt onder steen.
De wagen-strijder[1] kom ik opzoeken.
Laat niemand zijn woord breken!

4. Thor: Ik breek het echter, want als haar vader
Heb ik het grootste recht om te beslissen.
Ik was niet thuis toen zij werd toegezegd.
Onder de goden ben alleen ik de huwelijksmaker.

5. Alwetende: Wie is deze man die zegt dat hij heerst
Over de mooie en gezegende vrouw?

---

[1] Thor.

Aan uw boogschoten zijn er weinigen die
u herkennen.
Wie heeft u tot gouden ringen
voortgebracht?

6. Thor: Wingthor ben ik. Ik heb overal gereisd
En ik ben de zoon van Breedbaard.[2]
Niet tegen mijn wil zult u het meisje
krijgen
Of zal zij een trouwbelofte doen.

7. Alwetende: Snel zal ik echter uw toezegging krijgen,
En zal zij mij die trouw beloven.
Ik zal het sneeuwwitte meisje
Liever voor mij winnen dan haar opgeven.

8. Thor: Noch zal haar liefde u worden ontzegd,
Wijze gast, als u mij uit iedere wereld
Berichten kunt geven over alles
Wat ik wens te weten.

9. Alwetende: Beproef me, Wingthor, met alles wat u
mij zou willen vragen,
Zie waar de dwerg goed voor is!
Ik heb gereisd in alle negen werelden
En heb over alle iets geleerd.[3]

10. Thor: Zeg me, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is deze aarde die ter beschikking
staat van de zonen
Van eeuwen in iedere wereld?

11. Alwetende: De mensen noemen haar Aarde, maar de
Asen[4] Humus;

---

[2] Odin.

[3] Dit vers ontbreekt in de *Codex Regius.*

[4] De *Codex Regius* heeft hier: elfen.

De Vanen noemen haar Wegen.
Reuzen zeggen Groenblijvende, elfen noemen haar Groei;
Zij die aspireren noemen haar Oorsprong.

12. Thor: Vertel me, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Hoe wordt de hemel, het verheven gewelf,
In iedere wereld genoemd?

13. Alwetende: Mensen noemen hem hemel, de goden zeggen bescherming,
Windmaker is hij voor de Vanen;
De reuzen zeggen bovenverblijf, elfen zeggen mooi-dak,
De druppelende zaal is hij voor de dwergen.

14. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is de maan die de mensen zien
In iedere wereld?

15. Alwetende: Ze is de maan voor de mensen maar ‘zij die vermindert’ voor de goden,
Draaiend wiel in het huis van Hel;
Reuzen zeggen ‘zij die versnelt’, dwergen noemen haar schijn;
Elfen noemen haar afmeter van tijd.

16. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is de zon die de mensen zien
In iedere wereld?

17. Alwetende: De mensen noemen hem zon maar de

goden zeggen de meest zuidelijke,
Dwergen noemen hem Dvalins speelgoed;
Reuzen zeggen de altijd-gloeiende, elfen noemen hem mooi-wiel,
Geheel doorzichtig is hij voor de zonen van de Asen.

18. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Hoe worden de wolken die doordrenkt zijn van regen
In iedere wereld genoemd?

19. Alwetende: Mensen noemen ze wolken, de goden ‘gewend om het te laten regenen’,
De Vanen zeggen windrivier;
Reuzen zeggen weersvoorspeller, elfen stormvoorspeller,
Mensen uit Hel zeggen de verbergende helm.

20. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is de wind die zover reist
In iedere wereld?

21. Alwetende: Hij is de wind voor de mensen, maar voor de goden ‘hij die waait’,
Hinniker voor de hoogste goden (Vanen),
Huiler voor reuzen, lawaaimaker voor de elfen,
Wervelaar in het huis van Hel.

22. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is die kalmte die eens zal komen

En zich op iedere wereld zal vestigen?

23. Alwetende: Voor mensen is ze kalmte, voor de goden de wet,
De Vanen zeggen einde van de wind;
Reuzen zeggen verstikking, elfen het slapen na een dag,
Dwergen noemen haar het einde-van-het-zijn.

24. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is die zee waarop men roeit
In iedere wereld?

25. Alwetende: Ze is de zee voor de mensen, het oog van de trechter voor de goden,
Golven voor de wijze Vanen,
Het verblijf van de paling voor de reuzen, voor de elfen de staf van de wet,
Voor de dwergen de diepe zee.

26. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is de naam van het vuur dat brandt voor allen
In iedere wereld?

27. Alwetende: Voor mensen is het vuur, voor de Asen de vonk die ontsteekt,
De Grote Beer voor de Vanen;
Reuzen noemen het vraatzuchtig, de dwergen brandend,
Het snelle in het huis van Hel.

28. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:

Wat is dat woud dat schaduw biedt en
groeit
In iedere wereld?

29. Alwetende: Het is het woud voor de mensen maar
aarde-mens voor de goden,
Voor Hel is het berg-kelp,
Brandstof voor reuzen, voor de elfen
bloem-twijgen,
Vanen zeggen wilgenroede.

30. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Hoe wordt de nacht, dochter van
duisternis,
In elke wereld genoemd?

31. Alwetende: Mensen noemen haar nacht, de goden
zeggen donker,
De hoogste goden zeggen verhuller;
Reuzen zeggen onlicht, elfen vreugde-
van-slaap,
Dwergen noemen haar 'die wikkelt in
dromen'.

32. Thor: Zeg me dan, Alwetende, omdat u
Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is de oogst gezaaid door de zonen
van de eeuwen
In iedere wereld?

33. Alwetende: Mensen noemen hem graan, de goden
moet-nog-dragen,
Vanen zeggen groei;
Reuzen, voedsel; elfen de staf van de wet,
In het huis van Hel een zwaar hoofd.

34. Thor: Vertel me dan, Alwetende, omdat u

Het lot van alle rijken moet kennen:
Wat is dat bier dat de zonen van de eonen
Drinken in iedere wereld?

35. Alwetende: Voor de mensen is het pils, maar voor de Asen bier,
Voor de Vanen een slok macht;
Zuivere wet voor de reuzen, mede in het huis van Hel,
Maar feestdrank voor de zonen van Suttung.

36. Thor: In iemands borst zag ik nooit zoveel staven van wijsheid.
Met voorwendsels heb ik u misleid;
De dag breekt aan en u bent nog steeds op, dwerg,
Nu schijnt de zon in de zaal.

24

Grogaldern en Fjölsvinns Ordskifte
(De toverformules van Groa en De gedachtewisseling met de Ergwijze)

Aantekeningen van de vertaler

Grogaldern

De twee liederen die nu volgen horen bij elkaar en het zou misleidend zijn om ze te scheiden. In het eerste worden de noodzakelijke eigenschappen opgesomd die een kandidaat voor inwijding moet hebben verkregen, terwijl het tweede vertelt over de beproeving zelf, het hoogtepunt waar naartoe is gewerkt. Samen vertellen ze het verhaal van Svipdag, en zijn 'Verschijnen als Dag'.

Od[1] (de mens) wordt door zijn stiefmoeder Skade eropuit gestuurd om de zogenaamd onmogelijke taak te volbrengen van het vinden van en toegang krijgen tot de zaal van Menglad ('zij die een juweel bezit', een naam voor Freya, eigenaar van de Brisingamen, de mensheid). Skade is de zuster, vrouw, en ook een dochter van Njörd (tijd). Zij was het die de giftige slang boven Loki's gezicht hing toen hij in de onderwereld was opgesloten.

Om aan de bijna onoverkomelijke moeilijkheden van

[1] Od hangt samen met *Odr*, geestelijk denkvermogen, en staat voor de ontwikkelde mens. Op eenzelfde manier wordt ons woord *mens* in verband gebracht met het Sanskriet *manas*, dat ook de hogere intelligentie betekent, van *man*, denken, nadenken.

zijn zoektocht het hoofd te bieden roept Od de hulp in van zijn dode moeder, die Groa (groei) wordt genoemd. Zij staat op uit de doden om hem negen beschermende toverformules toe te zingen. Weergegeven als een sibille, symboliseert ze het verleden van de held, zijn vroegere zelven die zijn karakter hebben gevormd en hem geboren deden worden zoals hij nu is. Als de levens van voorbereiding hem de eigenschappen hebben gebracht die hij nodig heeft voor succes, zal hij zijn toegerust voor de grote beproeving die hem te wachten staat.

De 'beschermende toverformules' zijn natuurlijk de vermogens en deugden die hij heeft verdiend. In de eerste plaats is dat vrijheid van alle externe druk; de tweede is zelfbeheersing; de derde, ongevoeligheid voor de krachtige stromen die naar de gebieden van de dood (van de ziel) leiden; de vierde is het vermogen om vijanden te veranderen in vrienden, om negatieve karaktertrekken om te zetten in positieve, nuttige eigenschappen; de vijfde is het magische zwaard dat alle ketenen zal verbreken, alle beperkende zwakheden die de held intussen te boven moet zijn gekomen. Ze zijn de persoonlijke banden die de ziel afhouden van haar verheven doel. Als zesde begiftigt ze hem met de hulp van de elementen van de natuur, zelfs die van de 'zee, die angstaanjagender is dan mensen kunnen beseffen' (11) – het astrale licht met zijn noodlottige illusies; als zevende verkrijgt hij weerstand tegen de 'ijskou van de hoge berg' (12) – de verkillende angst die de ziel in zijn greep houdt wanneer zij tegenover de onbekende hoogten van zuiverder werelden komt te staan. De achtste is de kracht om zich tussen de schaduwen van de dood te begeven zonder dat dit hem deert.

Een theosofische interpretatie van dit alles laat duidelijk zien dat het avontuur waaraan Od is begonnen een inwijding is in een hoge toestand van geestelijk bewustzijn. Zo'n inwijding vereist in de eerste plaats een afdaling naar de

regionen lager dan onze fysieke wereld. Elke grote leraar van de mensheid moet ‘afdalen in de hel’ om hulp te bieden aan de lagere graden van wezens en hun toestand te voelen en te begrijpen, terwijl hij zijn integriteit bewijst en onaangedaan blijft door de verderfelijke uitwasemingen van deze werelden.

Als negende maant de sibille: ‘Als je woorden wisselt met de om zijn speren befaamde reus, laat je dan over genoeg woorden beschikken, en met je mond en je hart genoeg blijk geven van een menselijk gevoel!’ (14)

De negen toverformules geven ook de eigenschappen aan die zijn ontwikkeld, of ontwikkeld hadden moeten worden, door ieder mens die de negen werelden is doorgegaan die wij in deze cyclus hebben ervaren. Het is zeker dat zij tot de noodzakelijke uitrusting behoren van een ziel die werkelijk verlicht wil worden.

Fjölsvinns gedachtewisseling

In dit lied zien we dat Od toegang probeert te verkrijgen tot de zaal van Menglad, van wie we de naam kennen als een kenning voor Freya. De bewaker bij de poort naar de zaal van Menglad noemt zichzelf Fjölsvinn (Ergwijze) en is niemand anders dan Odin, die hier staat voor de innerlijke god en hiërofant van de mens. Hij wijst de reiziger af, en noemt hem ‘reus’ en ‘wolf’, maar Od blijft erop aandringen dat hij toegang krijgt tot de schitterende zaal. Wanneer naar zijn naam wordt gevraagd, antwoordt hij:

‘Windkou is mijn naam, Lentekou was mijn vader. Zijn vader was Strenge Kou’ (6).

Od vraagt dan van wie deze zaal is en komt te weten dat het inderdaad die van Menglad is, ‘geboren uit haar moeder en uit de zoon van de Slaap-Tovenaar’ (7).

Dit is de oorsprong van het verhaal van de Schone Slaapster. In Zweden is zij Törnrosa (doornroosje), zij die

door de roos werd geprikt met de doorn van de slaap: zij is de spirituele ziel van de mens, de niet-ontwaakte schoonheid die voor de mens het doel van het leven is. De slaaptovenaar wordt in bepaalde opzichten geïdentificeerd met Njörd, als tijd, en ook met Lentekou, een tijdperk ver in het verleden. De zoeker en het gezochte zijn dus afkomstig uit dezelfde goddelijke bron, evenals de menselijke ziel en haar innerlijke god. Het is het doel van het individu om vereniging te verkrijgen met het universele nadat door evolutie in alle rijken van de stof zelfbewustzijn is bereikt: met Menglad-Freya – het hogere zelf van de mens, zijn spirituele intelligentie – om één te worden met de goddelijkheid die wacht op haar menselijke kampioen.

In de gedaante van Windkou stelt Od vragen aan de poortwachter, en Odin-Ergwijze antwoordt: hij geeft de naam en de functie van de poort die elke pelgrim die de klink oplicht als door boeien ketent; en van het hof gemaakt uit de ledematen van de modderreus – de substantie waaruit de eerste vormen van mensen werden gemaakt die door de goden als ongeschikte voertuigen werden verworpen en die door een latere schepping werden vervangen. Deze heeft als taak om allen die komen terug te sturen. De twee woeste waakhonden moeten volgens de Ergwijze nog elf keer de wacht houden voor deze levensperiode eindigt.

Wanneer Windkou de naam vraagt van de boom waarvan de takken zich uitspreiden over het hele land, wordt hem verteld dat deze Mimameid is, de Boom van Kennis, ‘die niet ten onder gaat door vuur of ijzer’ (20), en waarvan de vruchten helpen om wat innerlijk verborgen is te onthullen. Hij moet niet worden verward met de levensboom, en de naam ervan is verbonden met de ‘wijze reus’ Mimer, eigenaar van de bron van wijsheid die door het bestaan in de stof moet worden opgedaan. Ook in de bijbelse *Genesis* zijn de levensboom en de boom van kennis heel verschil-

lend. Het is duidelijk dat de ‘val’ vanuit de onschuld een onvermijdelijk onderdeel van het evolutieproces vormde. De mens *moet* de kinderlijke toestand verlaten en binnengaan in wat de Edda de ‘overwinningswerelden’ noemt, om bewust en zelfbewust zijn uiteindelijke toegang te verwerven tot de levensboom. Hier moet de menselijke ziel of elf, Od, door haar eigen zelfgerichte inspanningen de goddelijke toestand bereiken die haar in staat stelt om zich te verenigen met haar hamingja (onsterfelijke essentie). We zullen zien dat een grondige bekendheid met de Boom van Kennis nodig is als de menselijke inwijdingskandidaat deze vereniging tot stand wil brengen.

Windkou vraagt over de gouden vogel in de hoogste takken van Mimameid en wordt verteld dat deze Wijdopener is. De held moet hem bemachtigen, maar om dat te doen moet hij de onderwereld binnengaan en daar het toverdrankje verkrijgen dat wordt gebrouwen door Lopt (aspiratie), het geïnspireerde aspect van Loki, denkvermogen geleid door zijn hamingja. Het brouwsel werd getrokken van het berouw in de lagere hellen en wordt in een stevig ijzeren vat bewaard, beveiligd door zeven sterke sloten. Hij moet deze aan zijn bewaakster ontfutselen, de gevreesde toverkol Sinmara die, evenals de Welshe Ceridwen, de kookpot bewaakt. Evenals de mystieke somadrank die in het oosten aan inwijdingskandidaten zou worden gegeven, helpt dit brouwsel bij het ontvankelijk maken van het bewustzijn voor de vreselijke hellen van de ziel. De kandidaat moet deze met succes oversteken – ‘eindeloze ellende’ geconcentreerd door de Wijdopener ‘in één groot verdriet’ (23).

Maar er is hier een paradox: om van Sinmara het toverdrankje te verkrijgen waardoor de Wijdopener in de bovenste takken van de Boom van Kennis bereikbaar wordt, moet de held haar een prachtige veer van die gouden vogel brengen!

De kandidaat die de wijsheid van de goden zoekt moet op die manier toegang verkrijgen tot de spirituele hoogten om af te dalen naar de lagere gebieden en ongeschonden terug te keren; pas nadat hij met succes is opgestaan uit de afdaling in de hel kan hij zijn bruid opeisen – vereniging krijgen met de onsterfelijke essentie van zichzelf, het universele hart van zijn wezen, en de vergezichten van onbeperkt bewustzijn bereiken – voor deze wereld of tak van de levensboom.

We zien hier een verhaal in een verhaal, zoals in mythen zo vaak gebeurt. Od, die aan de poort staat van de weg die leidt naar de uiteindelijke verlossing, ontvangt door zijn gedachtewisseling met de bewaker van de poort – die zijn inwijder, gids en ondervrager is – informatie die duidelijk voor de luisteraar of lezer is bedoeld: een beschrijving van de soorten ervaring en verlichting van het denken en de ziel die moeten worden ondergaan door iemand die aspireert om de zaal genaamd Kalm binnen te gaan, 'lange tijd balancerend op de punt van een speer, waarover alleen geruchten de mensen van vroeger hebben bereikt (31) – (toen er nog niemand was die deze kon ontvangen?).

Tenslotte blijkt dat Windkou Svipdag is, de stralende – die verschijnt als de Dag. Nu noemt hij zich zoon van Heldere Zon 'voortgeslingerd over windkoude wegen' (46). De Egyptische mysteriën verwijzen naar de opgestane ingewijde als een 'zoon van de zon', want er is een straling rondom hem zichtbaar. Dit is de lang vergeten oorsprong van de *uṣṇīṣa* of halo boven of rond het hoofd van bodhisattva's, christussen, en heiligen in oude en middeleeuwse kunst. Svipdag, de succesvolle ingewijde, vertegenwoordigt één van die zeldzame vervolmaakte mensen in de geschiedenis van de mensheid. Wij allemaal, iedere monade, iedere vonk van goddelijk vuur die aan het begin van de tijd uit HET voortkwam en neerdaalde naar de levenssferen, zijn 'voortgeslingerd over windkoude wegen'; iedere

monade van bewustzijn is voorbestemd om aan het einde van de cyclus met haar goddelijke ouder te worden verenigd, en brengt dan de extra ervaring met zich mee die in de loop van haar bestaan is opgedaan.

Het einde van dit lied toont aan dat de Edda een overlevering is van de ene universele theosofie die door de hele geschiedenis heen tot uitdrukking wordt gebracht door boeddhistische, christelijke, en andere heilige tradities. Het verhaal van Svipdag verwijst naar het ware doel van het leven – dat wordt versneld door inwijding – iets dat moderne mythologen consequent over het hoofd hebben gezien. Dit vormt juist de kern van de taak van de held, zijn onzelfzuchtige vooruitgang, zijn succes, en als bekroning de vereniging met zijn hamingja. Wanneer Menglad hem verwelkomt als haar geliefde, en zegt dat ze op de heilige berg lang op hem heeft gewacht, antwoordt hij: ‘Beiden hebben we verlangd; ik heb naar u verlangd, en u om mij te ontmoeten. Verzoening is er nu, wanneer wij beiden delen in de taken van de jaren en de eeuwen’ (48).

Deze paar woorden behoren tot de belangrijkste in alle nog bestaande mythologieën: de held die zich heeft verenigd met zijn geestelijke zelf – niet triomfantelijk in zijn glorie of tevreden om eeuwig in hemelse vrede te rusten – neemt vanaf dat moment op zich om zijn hogere zelf te helpen bij het uitvoeren ‘van de taken van de jaren en de eeuwen’. Door dit slotvers krijgen de Oud-Noorse mythen een plaats onder de edelste geschriften van de wereld, die geschriften die het goddelijke offer eisen waarbij de aspirant ernaar streeft de mensheid te dienen en universele vrede te verkrijgen alleen om deze op te geven ten bate van het welzijn van alle wezens. Door de eeuwen heen is dit het ideaal van de scholen van werkelijk occultisme en de motivatie van alle verlossers van de wereld.

Grogaldern

1. Zoon: [Od]
Word wakker, Groa, goede vrouw. Ik roep je bij de deuren van de dood.
Kan het je niet schelen dat je je zoon hebt gedwongen om naar de grafheuvel te komen?

2. Moeder: [Groa]
Welk lot heeft mijn enige zoon getroffen, welk kwaad is mijn kind overkomen,
Dat je je moeder uit de doden roept, waar zij is heengegaan vanuit de wereld van de mensen?

3. Zoon:
De sluwe vrouw die mijn vader omarmde heeft een gemene streek met mij uitgehaald;
Zij heeft mij naar een plaats gestuurd waar niemand mag komen – om Menglad op te zoeken.

4. Moeder:
Lang is de reis, ver zijn de wegen: ver reiken de menselijke hartstochten;
Als je erin slaagt te krijgen wat je verlangt, zal ook Skuld[2] tevreden zijn.

5. Zoon:
Zing toverformules voor mij die goed zijn, help je zoon, moeder! Op brede wegen
Zal ik hulpeloos verdwalen. Ik heb het

---

[2] Toekomst.

gevoel dat ik te jong ben voor het
huwelijk.

6. Moeder: Als eerste zing ik voor je het lied van het
geluk dat Rane zong voor Rind:
Schud alle kwaad van je schouders en geef
richting aan je eigen stappen.

7. Ik zing een tweede voor je: Als je op
terrein komt waar je niet graag verkeert:
de donderslagen van Urd[3]
Houd jezelf dan goed in bedwang als je
misstanden aantreft.

8. Ik zing een derde voor je: Als torenhoge
golven je dreigen te verzwelgen,
Zullen ze zich haasten naar Hel en voor jou
zullen ze hun hoogte verlagen.

9. Ik zing een vierde voor je: Als vijanden,
gewapend, zich schuilhouden langs de
wegen van mensen,
Dat hun denken zich ten gunste van jou
mag keren, en hun boosheid wordt
verzacht tot vriendschap.

10. Ik zing een vijfde voor je: Als ketenen
worden gelegd aan je ledematen, zal ik
boven jou een zwaard laten klinken
Waardoor de sloten aan je ledematen
openspringen en de ketenen van je
voeten vallen.

11. Ik zing een zesde voor je: Als je op een zee
bent die angstaanjagender is dan
mensen kunnen beseffen,

---

[3] Het verleden.

Zal het geraas van de wind en het gebrul
van de golven je helpen op je reis.

12. Ik zing een zevende voor je: Als je bevriest
door de ijskou op de verheven berg,
Zal de kou van de dood je vlees sparen en
je ledematen zullen hun leven
behouden.

13. Ik zing een achtste voor je: Als je op
wolkige paden wordt verrast door de
nacht,
Zal geen kwaad je overkomen door de
schaduw van een christelijke vrouw.

14. Ik zing een negende voor je: Als je
woorden wisselt met de om zijn speren
befaamde reus,
Laat je dan over genoeg woorden beschik-
ken, en met je mond en je hart genoeg
blijk geven van een menselijk gevoel!

15. Reis niet over wegen waar je kwaad
bespeurt. Dan hindert geen obstakel je.
Op de rots van vaste aarde stond ik in de
deuropening en zong deze tover-
formules voor jou.

16. Neem je moeders woorden aan, zoon;
neem ze mee van hier. Laat ze voor
altijd in je hart leven.
Je zult altijd al het goede oogsten, zolang je
naar mijn woorden luistert.

Fjölsvinns Ordskifte

1. Buiten het hof zag hij een reus omhoog-
klimmen naar het fort:
'Wie is die stakker die voor het hof staat en
zich wentelt in de zuiverende vlammen?
Wie zoekt u, wiens pad volgt u? Wat wilt u
weten, u die geen vrienden heeft?
Zwerf nog eens rond over natte wegen.
Weerloze, u heeft hier niemand die voor
u opkomt.'

2. Pelgrim: Wie is de stakker die aan de poort staat en
de pelgrim geen welkom heet?
Onvriendelijke woorden spreekt u. Ga van
hier snel terug naar huis!

3. De wachter: Ergwijze is mijn naam. Ik ben verstandig
genoeg maar verspil niet veel voedsel.
In dit huis zult u nooit komen. Ga naar
elders, wolf!

4. Pelgrim: Niemand wendt zich af van wat een genot
voor zijn ogen is, wanneer hij iets moois
ziet.
De hoven schijnen te glanzen rond de
schitterende zaal. Moge ik hier gelukkig
wonen.

5. Ergwijze: Vertel me uit welk verleden u bent geboren,
van welke voorouders bent u de telg?

6\. Pelgrim: Windkou is mijn naam, Lentekou was mijn
vader. Zijn vader was Strenge Kou.
Zeg me, Ergwijze; ik moet vragen en wens
te weten:
Wie heerst hier en oefent de macht uit over
landen en weelderige zalen?

7\. Ergwijze: Menglad is haar naam, geboren uit haar
moeder en uit de zoon van de Slaap-
Tovenaar.
Zij heerst hier en oefent de macht uit over
landen en weelderige zalen.

8\. Windkou: Zeg me, Ergwijze, ik moet vragen en wens
te weten:
Hoe heet die poort waarvan men zegt dat
zelfs de goden er niet een hebben die
meer misleidend is?

9\. Ergwijze: Lawaaierig is haar naam en ze werd
gemaakt door de drie zonen van
Zonneblind.
Als een keten hecht ze zich aan iedere rei-
ziger die haar ontsluit en haar opendoet.

10\. Windkou: Zeg mij, Ergwijze; ik moet vragen en wens
te weten:
Hoe heet het hof waarvan men zegt dat
zelfs de goden er niet een hebben dat
gevaarlijker is?

11\. Ergwijze: Terugwijzer van vreemdelingen is zijn
naam. Ik maakte hem uit de ledematen
van de modderreus;
Ik heb hem zó gemaakt dat hij zolang zou
bestaan als de mensen leven.

12\. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:

Hoe heten die honden, woester dan ik ooit heb gezien?

13. Ergwijze: Eén wordt Gifr genoemd, de andere Gere, als u het moet weten.
Elf perioden moeten ze de wacht houden voordat aan de heerschappij van de heersers een einde komt.

14. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Kan een mens daar binnengaan wanneer die dieren liggen te slapen?

15. Ergwijze: Ze hebben de opdracht gekregen om beurtelings te slapen want ze werden getraind om de wacht te houden.
De ene slaapt ’s nachts, de andere overdag. Niemand gaat daar binnen.

16. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Is er enig voedsel dat men hun kan geven zodat men kan binnengaan terwijl ze eten?

17. Ergwijze: Er liggen twee stukken vlees in het verblijf van Wijdopener, als u het moet weten.
Dat is het enige voedsel dat een mens hun zou kunnen geven zodat hij kan binnengaan terwijl ze eten.

18. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Welke stamboom spreidt hier zijn takken uit over het land?

19. Ergwijze: Mimameid is de boom en niemand weet uit welke wortels deze is gegroeid;
Welk kwaad deze kan vellen, weten denk ik maar weinigen. Hij gaat niet ten onder door vuur of ijzer.

20. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Wat veroorzaakt het wegkwijnen van de glorieuze boom die niet ten onder gaat door vuur of ijzer

21. Ergwijze: Wanneer door seniele oude vrouwtjes de vruchten ervan op het vuur worden verbrand, dan komt naar buiten
Wat binnenin zou moeten zijn. Dan verdort de boom onder de mensen.

22. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Welke is die haan, hoog in de boom, die helemaal schittert van goud?

23. Ergwijze: Wijdopener is zijn naam; hij glinstert, hoog gezeten in de kruin van Mimameid.
Hij verzamelt in één groot verdriet de eindeloze ellende veroorzaakt door het vuur van Sinmara.

24. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Is er een wapen waarmee Wijdopener naar het huis van Hel kan worden gebracht?

25. Ergwijze: Lävaten is de naam ervan. Het werd door Lopt gemaakt uit berouw onder de poort van de afgrond.
In het ijzeren vat onder de hoede van Sinmara, wordt het beveiligd door negen stevige sloten.

26. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Keert hij terug die probeert om dat magische werktuig mee te nemen?

27. Ergwijze: Hij die probeert het magische werktuig mee te nemen kan terugkeren,

Als hij iets meebrengt wat weinigen
bezitten voor het vrouwtje dat geneest
met kruiden van de vruchtbare aarde.

28. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Is er iets kostbaars dat een mens kan
bezitten om de toverkol te plezieren?

29. Ergwijze: De schitterende slagpen van de vleugels
van de Wijdopener moet je meebrengen
Als geschenk aan Sinmara voordat ze zo
goed is u het wapen te geven.

30. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Welke zaal is het die, heel wijselijk,
omringd is met zuiverende vuren?

31. Ergwijze: Kalm is de naam ervan, en hij moet
misschien lange tijd balanceren op de
punt van een speer.
Over dat glorieuze huis hebben alleen
geruchten de mensen van vroeger
bereikt.

32. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Wie van de zonen van de goden hebben de
zaal gebouwd die ik door de poort zag?

33. Ergwijze: *Une* en *Ire, Bare* en *Ore, Varr* en *Vägdrasil,*
Dore, Ure en *Delling*; ook de sluwe elf
Loki.

34. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Welke berg is het waar de bruid kan
worden gevonden die veilig is in haar
dromen?

35. Ergwijze: Heilige Berg is de naam ervan, sinds
eeuwen een toevluchtshaven voor de

zieken en gewonden.
Iedere vrouw die hier naartoe opklimt, al is ze doodziek, zal worden genezen.

36. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Wie zijn de meisjes die zitten bij de knieën van Menglad, tezamen en in harmonie?

37. Ergwijze: Haven is één, Overlever een ander, een derde Beschermer; Helder en Vriendelijk,
Zachtaardig en Vrede, Mededogen, en Gebieder van Clementie.[4]

38. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Redden zij degenen die aan hen offeren, als zij het nodig achten?

39. Ergwijze: Zij redden wijselijk degenen die offeren in een heilige plaats.
Zodat ruwheid en kwaad de mens niet treffen die zijn bevrijding in de weg zouden staan.

40. Windkou: Ergwijze; ik moet vragen en wens te weten:
Is er een mens die kan slapen in de armen van de lieftallige Menglad?

41. Ergwijze: Niemand is er die kan slapen in de armen van de lieftallige Menglad,
Behalve Svipdag; voor hem is de maagd die straalt als de zon en die hij trouw zal zweren als echtgenoot.

42. Windkou: Open wijd de poorten! Hier ziet u Svipdag!

---

[4] Lif, Lifthrasir, Tjodvarta, Bjärt, Blid, Blöd, Frid, Eir, en Örboda.

Het is nog onbekend of Menglad zich zal verwaardigen om mij te accepteren
zodat ik haar vreugde kan schenken.

43. Ergwijze tegen Menglad:
Luister, Menglad. Een man is gekomen. Ga zelf de gast ontvangen.
De honden zijn tevreden; het huis heeft zich geopend. Het lijkt mij dat het Svipdag is.

44. Menglad: Als u liegt wanneer u zegt dat de man van ver is gekomen naar mijn zalen,
Zullen raven uw ogen uitrukken aan de hoge galgen.

45. Menglad tegen Svipdag:
Vanwaar bent u gekomen? Waarom heeft u de reis ondernomen?
Met welke naam staat u bekend in uw eigen huis?
Aan de hand van uw familie en van uw naam zal ik door de profetische betekenis weten of ik bestemd was als uw vrouw.

46. Svipdag: Mistige Ochtend is mijn naam. Heldere Zon is mijn vader. Vandaar werd ik voortgeslingerd
Over windkoude wegen. Niemand kan treuren over het gebod van Urd ook al is de oorzaak zwak.

47. Menglad: Wees welkom! Waar ik naar heb verlangd heb ik nu; laat ik u bij uw aankomst met een kus begroeten.
Lang heb ik op u gewacht op de berg van

de slaap. Nu is mijn hoop in vervulling
gegaan.
U bent weer teruggekeerd, mens, naar mijn
zalen.

48. Svipdag: Beiden hebben we verlangd; ik heb naar u
verlangd, en u om mij te ontmoeten.
Verzoening is er nu, wanneer wij beiden
delen in de taken van de jaren en de
eeuwen.

25

Skirnismál
(Het lied van Skirner)

Aantekeningen van de vertaler

Frey, de godheid die de aarde met zijn vele huizen als belichaming heeft, zat op Lidskjälf vanwaar hij de reuzin Gerd bespioneerde in het hof van haar vader. Hij werd vervuld van liefde voor haar en wenste haar voor zich te winnen als zijn bruid. Een goddelijk wezen kan de werelden van de stof echter niet rechtstreeks binnengaan en daarom stuurde Frey zijn schildknaap Skirner om voor hem te dingen naar de hand van het meisje. Skirner stelt zich aan Gerd voor als 'ik ben geen elf, en ook geen Ása-zoon, evenmin ben ik een van de wijze Vanen' (18). Wat is hij dan?

Skirner betekent Straling, een straal van goddelijkheid, een avatāra die afdaalt naar een lagere wereld om een ras van de mensheid – een reuzin – te verlichten. Toegerust met het ros en het zwaard van de god rijdt Skirner naar de reuzenwereld en raakt in gesprek met Gerd, maar zij weert al zijn toenaderingspogingen af. De appels van onsterfelijkheid verleiden haar niet, evenmin als 'de ring die werd verbrand met Odins zoon' (Balder), die elke negende nacht acht soortgelijke ringen afwerpt – haar vader, zegt ze, heeft goud in overvloed. Evenmin wordt ze bewogen door de dreigementen van voortdurend kwaad in de reuzenwereld dat nog erger zal worden. Echter, wanneer haar toekomst aan haar wordt onthuld – een ondergang in 'machteloos-

heid, verstandeloosheid, en wellust' – stemt ze uiteindelijk in om de god te ontmoeten in het onaantastbare heilige bos Barre 'waar men in vrede reist' (39).

Het lied van Skirner kan gemakkelijk worden afgedaan als fantastische onzin als het niet een bepaalde tot nadenken stemmende kwaliteit had die overeenkomt met andere verhalen die betrekking hebben op de incarnatie van een godheid in onze wereld: een avatārische neerdaling. Evenals de 'gegijzelden' die door de Vanen naar de Asen worden gestuurd, slaat dit op het doordringen van een goddelijke straal vanuit een hogere sfeer in een lagere wereld, die zich daar belichaamt om een veredelende invloed uit te oefenen op de gedachteatmosfeer van die wereld. Op bepaalde kritieke momenten heeft de aarde zulke gebeurtenissen meegemaakt, toen een goddelijke leraar een menselijke vorm aannam om de mensheid te onderwijzen en te inspireren. Krishṇa, Lao-tse, Śaṅkarāchārya, degene die door de traditie Christus is genoemd, en anderen, zijn voorbeelden van zulke avatāra's. Ze komen op bepaalde cyclische momenten; met de woorden van Krishṇa, 'ik breng mijzelf voort onder schepselen, o zoon van Bhārata, telkens wanneer er een vermindering van deugd is, en ondeugd en onrechtvaardigheid zich in de wereld doen gelden, en aldus incarneer ik van eeuw tot eeuw voor het behoud van de rechtvaardigen, de vernietiging van de slechten, en het vestigen van rechtvaardigheid.' Elke keer dat zo'n avatāra zich belichaamt onder de mensen, slaat hij opnieuw de grondtoon van waarheid aan die gedurende een langere of kortere periode weerklinkt, afhankelijk van het tijdperk; uiteindelijk begint een nieuwe cyclus, waarin een nieuwe versie van de eeuwige boodschap wordt gebracht.

In het licht hiervan schijnt de opdracht van Skirner als zodanig een periodieke gebeurtenis te zijn, één die plaatsvond in een vaag herinnerde prehistorische tijd – een god-

delijke incarnatie om Gerd te verlichten, een dochterras van een grof materialistisch reuzenras, haar vader.

Vóór de afdaling moeten echter bepaalde obstakels worden overwonnen. De stralende boodschapper moet worden toegerust met het ros dat de 'zuiverende vuren' kan passeren die het gebied van de goden omringen; hij moet bewapend zijn met Frey's zwaard dat in de strijd tegen reuzen zichzelf hanteert 'als de drager vindingrijk is' (9). In de verhalen die over Frey worden verteld is zijn zwaard relatief kort: slechts een meter lang. Degene die het hanteert moet moedig zijn om tot dichtbij de vijand te komen, en vindingrijk om dat zonder kleerscheuren te kunnen doen: De drager van het wapen van geestelijke wil is vrij van angst en ook wijs.

Gerd is kennelijk een tijdperk dat veel op dat van ons lijkt, een van materiële vaardigheden en activiteiten: zij is heel tevreden met de rijkdommen van de reuzenwereld die de hare zijn en geeft helemaal niets om die welke door de boodschapper van de god worden aangeboden. Pas wanneer het onophoudelijke verdriet dat gepaard gaat met het hechten aan de stof haar geleidelijk duidelijk wordt, kiest ze tenslotte ervoor om haar goddelijke metgezel in het heilige bos van vrede te ontmoeten.

Een interessant punt dat door dit gedicht naar voren wordt gebracht draait om de stiefmoeder, Skade, een naam die 'letsel, schade' betekent. Zij is de lieftallige jonge vrouw van Njörd, de tijdloze Saturnische god van de tijd. We hebben gezien dat zij degene was die de giftige slang boven Loki's gezicht hing om zijn lijden in de lagere werelden te verergeren; ook heeft zij Skirner ertoe aangezet om Frey te vragen wat hem dwarszit. Dit probleem is niet gemakkelijk op te lossen maar het is een dat waard is om over na te denken. Zou Skade het Oud-Noorse equivalent kunnen zijn van de hoogst mysterieuze Nārada van de oosterse filo-

sofieën – de macht die veel onmiddellijk lijden brengt maar waarvan de langetermijneffecten dienen om de weg vrij te maken voor toekomstige productieve groei? Of het de bedoeling is dat zij zo'n werktuig van natuurlijke rampen is om de evolutie van wezens te bevorderen moet echter een openstaande vraag blijven.

Skirnismál

Frey, de zoon van Njörd, zat op een dag op het gebied van mededogen en keek uit over alle werelden; hij staarde naar het gebied van de reuzen en zag daar een mooi meisje dat uit de zaal van haar vader naar de vrouwenverblijven liep. Daarom had hij veel innerlijk verdriet. Skirner was de schildknaap van Frey. Njörds vrouw Skade stuurde hem om met Frey een gesprek aan te knopen.

1. Skade: Sta op, Skirner;
Probeer met onze zoon een gesprek aan te knopen;
Vraag wie het is
Die de wijze ongelukkig maakt.

2. Skirner: Ik kan boze woorden verwachten
Als ik uw zoon vraag
Wie hij wenst te huwen.

3. Vertel me, Frey, vorst onder de goden:
Waarom zit u daar alleen
In uw oneindige zaal,
Dag in dag uit, heer?

4. Frey: Hoe kan ik aan u,
Vriend uit mijn jeugd,
Het grote verdriet van mijn hart onthullen?
Hoewel de zon iedere dag
Gezegend schijnt,
Schijnt hij niet op mijn verlangen.

5. Skirner: Uw wens kan toch niet zo verheven zijn
Dat hij niet aan mij zou kunnen worden verteld;
We waren in vroeger tijden samen jong;
Wij tweeën kunnen elkaar vertrouwen!

6. Frey: In Gymers hof zag ik
Een meisje wandelen dat mij aanstaat;
Haar armen glinsterden zó dat ze
Alle hemelen en zeeën weerspiegelden;

7. Het meisje is mij dierbaarder
Dan mijn vriend uit de kindertijd;
Maar van de Asen en elfen
Wil niemand dat we trouwen.

8. Skirner: Breng me het paard dat mij in het schemerdonker
Over de beschermende zuiverende vuren kan dragen;
En ook dat zwaard dat
In de strijd met reuzen zichzelf hanteert.

9. Frey: Ik breng u het ros dat u in het schemerdonker
Over de beschermende zuiverende vuren kan dragen;
En ook het zwaard dat zichzelf hanteert
Als de drager ervan vindingrijk is.

10. Skirner tegen het paard:
Het is donker buiten; ons doel is om te reizen
Over de nevelige bergen, dicht bij de thursen;
Wij beiden moeten veilig zijn anders worden we beiden
Door de hebzuchtige reus gepakt.

Skirner reed naar de reuzenwereld, naar Gymers hoven; daar lagen boze honden vastgebonden bij de poort van het

terrein rond de zaal van Gerd. Hij reed naar een herder die op een heuvel zat.

11. Skirner: Vertel mij, herder die op de heuvel zit
En over alle wegen uitkijkt;
Hoe kan ik in gesprek raken met het meisje,
Want daar zijn Gymers boze honden?

12. Herder: Bent u veroordeeld tot de dood of bent u al dood,
U die zo hoog zit op uw paard?
Het zal moeilijk voor u zijn om
Met het meisje van Gymer, de deugdzame, te spreken.

13. Skirner: Er zijn betere dingen die ik kan doen dan met u te kibbelen,
Als ik vooruitgang wil boeken.
Ik ben maar één dag ouder geworden,
En mijn hele lot wordt aan mij voorgehouden.

14. Gerd tegen haar slavin:
Wat is dat voor geluid,
Dat geraas wat ik hoor?
De aarde beeft
En Gymers hoven beven.

15. Slavin: Hier is een man, afgestegen van zijn paard,
Dat hij laat grazen.

16. Gerd: Vraag hem onze zaal binnen te komen
En te drinken van de voortreffelijke mede!
Maar ik heb een voorgevoel
Dat daarbuiten mijn broeders vloek staat.

17. Wie onder de elfen of Ása-zonen,
Of van de wijze Vanen bent u?

Waarom bent u, helemaal alleen, gekomen
over vuren van eikenhout
Om onze zaal te bezoeken?

18. Skirner: Ik ben geen elf, en ook geen Ása-zoon,
Evenmin ben ik een van de wijze Vanen;
Toch ben ik alleen gekomen over vuren van eikenhout
Om uw zaal te bezoeken.

19. Elf gouden appels heb ik
Om aan u te geven, Gerd,
Om uw vrede te kopen en dat u
Niet onverschillig staat tegenover Frey.

20. Gerd: Ik wil geen elf appels aannemen
Om een man te krijgen;
Frey en ik kunnen niet
Samen een leven opbouwen.

21. Skirner: Dan bied ik u de ring
Die werd verbrand met Odins jonge zoon;
Iedere negende nacht
Vallen er acht ringen zoals deze van af.

22. Gerd: Ik geef niet om de ring
Ook al werd hij verbrand met Odins jonge zoon;
Want aan goud heb ik geen gebrek
In de hoven van Gymer.

23. Skirner: Ziet u dit zwaard,
Soepel, versierd met runen,
Dat ik in mijn hand houd?
Ik zal uw hoofd van uw nek slaan
Als u weigert.

24. Gerd: Door geweld zal ik nooit

Een man nemen;
Maar ik weet dat als u en Gymer met elkaar
de strijd aangaan,
Dit een stevig gevecht zal zijn.

25. Skirner: Ziet u het zwaard,
Soepel, versierd met runen?
Daardoor zal de oude reus sneuvelen;
Uw vader was gedoemd te sterven.

26. Ik verpletter u met een magische staf,
Want ik moet u temmen naar mijn wens;
U zult gaan waar de kinderen van de mensen
U nooit meer zullen zien.

27. U zult zitten op de adelaarsberg
Met uw blik afgewend van de wereld,
En staren naar het huis van Hel;
Van voedsel zult u meer walgen
Dan mensen van de schitterende slang.

28. U zult een monster op de weg zijn;
Rimner zal u aanstaren;
Uw uiterlijk zal iedereen in verwarring
brengen;
Beter zult u bekend zijn
Dan de wachter van de goden,
Als u begerig gaapt naar de poort.

29. Leegte, treurnis, dwang, ongeduld,
Uw tranen zullen aanzwellen van verdriet;
Zit daar maar terwijl ik een stroom van
bittere vervloekingen over u afroep,
De wellust en afschuw verdubbel.

30. U zult worden gekweld van ’s morgens
vroeg tot ’s avonds laat.
In de hoven van de reuzen;

Naar de zaal van de ijsreuzen zult u dagelijks
wandelen,
Weerloos en verlamd;
Het treuren zal als een vreugde voor u zijn,
En verdriet zal gepaard gaan met tranen.

31. Met een driehoofdige thurse zult u wandelen,
Of zonder man en kameraad zijn;
Wellust zal u verbranden, verlangen zal u
verscheuren,
U zult zijn als de distel die groeit onder de
dakrand.

32. Ik ging naar de bossen,
Naar de nevelige wilgenstruiken,
Om de staf te nemen.
Ik nam de staf.

33. Boos op u is Odin,
Boos op u is Brage,
Frey zal u hartelijk haten;
Kwaadwillige meid,
U heeft de boosheid gewekt
Van de goden in een zaak van groot belang.

34. Luister, titanen,
Luister, ijsreuzen,
Zonen van Suttung,[1]
En zelfs jullie, Asen:
Luister hoe ik het meisje vervloek, hoe ik
haar verbied
Plezier te hebben met de mens.

35. Rimgrimner is de reus die u zal vasthouden
Onder de poorten van de dood;

[1] Vuur.

Daar zullen slaven bij de wortels van bomen
U zure geitenmelk geven;
Geen edeler drank zult u ooit krijgen, meid,
Door uw verlangen, door uw eigen besluit.

36. 'Reus' ik rits u drie runenstaven:
Machteloosheid, verstandeloosheid, en wellust.
Dan trek ik dat waarop ik het heb geschreven eraf,
Als dat nodig is.

37. Gerd: Gegroet, jongen, ontvang liever nu
De feestbeker gevuld met oude mede!
Nooit heb ik ervan gedroomd dat ik
De Vana-zoon ooit het goede zou toewensen.

38. Skirner: Ik wil alles weten
Voor ik naar huis terugrijd:
Wanneer zult u bij de Ting
Uw trouw beloven aan de zoon van Njörd?

39. Gerd: Barre is het bos waar men in vrede reist,
Zoals wij beiden weten.
Over negen nachten zal Gerd daar haar trouw beloven
Aan de zoon van Njörd.

Skirner reed naar huis. Frey stond buiten, begroette hem en vroeg hem om nieuws.

40. Frey: Zeg me, Skirner, voor u
Het ros afzadelt en nog één stap doet:
Hoe ging het in de reuzenwereld?
Op uw manier of de mijne?

41. Skirner: Barre is het bos waar men reist in vrede,
Zoals wij beiden weten.

Over negen nachten zal Gerd daar haar
trouw beloven
Aan de zoon van Njörd.

42. Frey: Lang is één nacht;
Nog langer twee;
Hoe groot zal na drie nachten mijn
verlangen zijn?
Vaak lijkt een maand mij minder lang.

26

Vägtamskvädet
(Het lied van de pelgrim)

Aantekeningen van de vertaler

Van dit bekende en veel vertelde verhaal bestaan vele versies. Balder, de zonnegod, had te kampen met onheilspellende dromen, wat de Asen zorgen baarde. Toen Odin hoorde dat het Huis van Hel, de godin van de dood, werd gereedgemaakt om zijn zoon te verwelkomen, ging Odins echtgenote Frigga, moeder van de goden, eropuit om alle wezens te laten beloven dat zij Balder geen kwaad zouden doen. Allen gaven haar graag de verzekering waar ze om smeekte, en het gevaar scheen te zijn afgewend. Maar er was één ding over het hoofd gezien: de maretak, die te klein en te zwak was om een bedreiging te vormen.

Loki ontdekte deze onoplettendheid. Hij plukte de kleine plant, en maakte er een pijl van en ging naar de plek waar de goden zich vermaakten en wapens naar Balder slingerden, die lachend en onkwetsbaar standhield terwijl de projectielen afketsten en onschadelijk op de grond vielen. Alleen Balders tweelingbroer, de blinde god Höder, stond terzijde. Loki benaderde hem en vroeg of hij niet met hen zou willen meedoen en hij bood aan om Höder te helpen om op zijn doel te richten zodat ook hij van het tijdverdrijf zou kunnen genieten. Maar de pijl die hij op Höders boog plaatste was de noodlottige maretak. Deze doorboorde het hart van de zonnegod, en Balder reisde daarop naar het Huis van Hel.

Vermomd als Hermod (goddelijke moed) ging Odin eropuit om de koningin van de dood te smeken de zonnegod te laten gaan, waarin ze toestemde als alle wezens zonder uitzondering om hem zouden treuren. Frigga deed weer haar vermoeiende ronde en alle wezens treurden om de geliefde Áse. Toen alles goed leek te zijn kwam ze een oud vrouwtje tegen – Loki in vermomming – dat weigerde. Dit was beslissend: Balder moest in het Huis van Hel blijven.

De zonnegod werd op zijn brandstapel-schip gelegd; zijn liefhebbende vrouw Nanna (de maan) stierf aan een gebroken hart en werd naast hem gelegd. Vóór de trossen van het brandende schip werden losgegooid, zou Odin zich voorover hebben gebogen en iets in het oor van zijn gestorven zoon hebben gefluisterd.[1]

Er zijn veel sleutels die op dit verhaal passen: de zonnegod sterft elk jaar tijdens het wintersolstitium en wordt wedergeboren, terwijl zijn opvolger 'die maar één nacht oud is' voortgaat om zijn dood te wreken, waarna met de terugkerende zon een nieuw jaar begint. Het feest van de 'niet overwonnen zon' werd in de landen ten noorden van de equator overal gevierd tijdens het heilige jaargetijde dat later Kerstmis werd. Het is de tijd van de 'maagdelijke geboorte' wanneer in de succesvolle aspirant die in de Mysteriën wordt ingewijd het goddelijke zelf wordt geboren. De geboorte van Christus kreeg die datum om hem als één van deze ingewijden te identificeren.

Volgens een andere interpretatie verwijst het verhaal naar het einde van de zonne- of gouden eeuw. In de tijd van de jeugd van de mensheid overheerste onschuld in het pas ontstoken denkvermogen van de mens. Het was een eeuw van vrede en kalmte, van instinctieve gehoorzaamheid aan de wetten van de natuur, toen de invloed van de goden het

[1] Vgl. Vaftrudnismál, 53.

leven van de wezens beheerste. Toen de ontluikende menselijke intelligentie haar vermogen begon te toetsen, leidde de vrijheid van keuze en wil onvermijdelijk tot misstanden en de wet van morele verantwoordelijkheid kwam in het spel; samen met de krachten van onwetendheid en duisternis, vertegenwoordigd door de blinde god Höder, maakten ze een einde aan dit rustige vegeterende bestaan. Dit is te vergelijken met het bijbelverhaal waarin Adam en Eva, nadat ze hadden geproefd van de vruchten van de boom van kennis van goed en kwaad, uit Eden werden verdreven, omdat ze goden (elohīm) waren geworden, verantwoordelijk voor hun evolutie. Het menselijke denkvermogen moet vrij zijn om zijn weg te kiezen; zich automatisch te laten meedrijven in kinderlijke onschuld paste de menselijke ziel niet langer; die moet nu beginnen om zich doelbewust en met haar volle verstand te richten op haar eigen vooruitgang op weg naar vervolmaking, en moet haar goddelijkheid steeds meer gaan manifesteren.

De evolutionaire drang van intelligentie in actie – Loki, vermomd als het oude vrouwtje – weigerde te treuren om het einde van dat gouden tijdperk, want aan de innerlijke groei van de mens moet echt worden gewerkt. Gebonden in de onderwereld moet Loki lijden tot het eind van de cyclus. De mooie Skade, het negatieve aspect van Njörd, de eeuw van Saturnus, legt een slang over zijn gezicht, en haar gif druppelt onophoudelijk op de vastgebonden titan, waardoor zijn kwelling nog groter wordt, terwijl zijn toegewijde vrouw Sigyn aan zijn zijde blijft, en het gif opvangt in een beker. Wanneer zij weg moet om de kop te ledigen, kronkelt Loki van pijn en beeft de aarde.

Het is een droevige gedachte dat in de meeste, zo niet alle, geschriften, het instrument, waardoor de mens vanuit de onschuld van de kindertijd tot volwassenheid en verantwoordelijkheid wordt gebracht, als kwaad wordt

beschouwd. Misschien werd het zo beschouwd omdat wij, als mensheid, hebben geaarzeld om volwassen te worden. Zelfs nu zijn er velen die de voorkeur eraan zouden geven om hun tekortkomingen bij een godheid, werkelijk of fictief, neer te leggen, en die het verfoeien dat ze een last moeten dragen, hoewel een beetje opmerkzaamheid en wat nadenken ons ervan zal overtuigen dat evoluerende wezens die een grotere bestemming willen vervullen, hun kindertijd achter zich moeten laten en hun taak in het werk van het heelal doelgericht op zich moeten nemen. Dus wordt Loki gedwongen om in de diepten van de stof te blijven en te lijden tot de voltooiing van de cyclus. Zijn pijn wordt vergroot door het gif dat wordt geproduceerd door de slang van kennis, precies zoals Prometheus wordt getergd door de gier die aan zijn lever pikt. Beide kwellingen vertegenwoordigen menselijk misbruik van de goddelijke gave van het denkvermogen. Aan het offer van de verlichter zal pas een einde komen wanneer de menselijke beproeving met succes zal zijn voltooid; wanneer Fenris, Loki's nakomeling, vrij zal zijn en aan het einde van zijn leven de zon zal verslinden, en Vale het goddelijke werk op een verhevener bestaansniveau zal voortzetten. Dan zullen ook wij misschien weten wat Odin in het oor van Balder heeft gefluisterd.

Vägtamskvädet[2]

1. Alle Asen, goden en godinnen
Hielden samen zitting in Ting;
De machtigen beraadden zich over het volgende:
Waarom Balder door vreselijke dromen werd geplaagd.

2. De slaap van de zonnegod was heel licht,
Rust en verkwikking scheen zijn slaap niet meer te geven;
De reuzen vroegen profetisch antwoord op de vraag
Hoe dit zijn schepping zou kunnen beïnvloeden.

3. Het lot dat daarover werd geworpen wees uit dat
De meest geliefde van Ulls verwanten[3] gedoemd was te sterven;
Angst maakte zich meester van Frigga en Svafner[4]
En de andere heersers. Zij werden het eens over een plan:

4. Alle wezens werden ervan op de hoogte gebracht,

---

[2] Vägtam (gewend aan wegen): pelgrim.

[3] Balder, de zonnegod.

[4] Svafner: de Sluiter (hij die de slaap brengt); Odin.

Om er zeker van te zijn dat Balder zou
worden gespaard;
Allen zwoeren dat hij ongedeerd zou blijven.
Frigga nam alle overeenkomsten en beloften
in ontvangst.

5. Toch vreesde Alvader een onzekere uitkomst.
Hij had het gevoel dat er hamingja's waren
weggebleven;
Hij riep de Asen bijeen, eiste een besluit.
Er werd veel besproken op deze vergadering.

6. Odin, vader van eonen, stond op,
Zadelde Sleipnir, zijn achtbenige ros;
Vandaar reed hij omlaag, de weg naar
Niflhel,
Ontmoette hier de hond die hem vanuit de
holte begroette.

7. Het beest was bebloed op buik en borst,
Lang blafte hij tegen de vader van de runen.
Odin reed verder; luid dreunde de grond
Toen hij stopte bij de hoge zaal van Hel.

8. Oostwaarts reed Odin tot voor de deur,
Waar hij wist dat de wagen van de sibille
stond.
Runen over de dood zong hij tegen de
magische maagd
Tot zij, gedwongen om zich te verheffen,
vanuit de doden sprak.

9. 'Wie onder de mensen, onbekend aan mij,
Dwingt mij tot deze zware reis?
Ik was bedekt met sneeuw, gegeseld door de
regen,
Doordrenkt van de dauw. Lang was ik dood.'

10. Odin: Mijn naam is Pelgrim, ik ben de zoon van
Gewend-aan-de-Dood,
Spreek vanuit het huis van Hel terwijl ik
spreek vanuit het Huis van het Leven:
Voor wie zijn de banken versierd met ringen
En de bank die geheel bedekt is met goud?

11. Sibille: De mede is gemaakt, voor Balder gebrouwen,
De kostbare drank beschermd door een
schild;
De verwanten van de Asen wachten vol
verlangen.
Gedwongen heb ik het gezegd. Nu kan ik
ophouden.

12. Odin: Houd niet op, sibille. Ik wil vragen
Tot ik alles weet. Meer wil ik weten:
Wie zal de vloek zijn voor Balder
En Odins zoon van het leven beroven?

13. Sibille: Höder[5] brengt de mooie telg hierheen.
Hij zal voor Balder zijn vloek zijn
En Odins zoon van het leven beroven.
Gedwongen heb ik gesproken. Nu kan ik
ophouden.

14. Odin: Houd niet op, sibille. Ik wil vragen
Tot ik alles weet. Meer wil ik weten:
Wie zal voor hem wraak nemen op Höder
En Balders vloek naar de brandstapel
brengen?

15. Sibille: Rind[6] baart Vale[7] in westelijke zalen.
Maar één nacht oud zal Odins zoon strijden;

[5] De blinde god van duisternis en onwetendheid.
[6] Rind: de koude winter aarde.
[7] Vale: zoon van Odin.

Hij wast zijn handen niet, noch kamt hij zijn haar
Eer hij de vijand van Balder op de brandstapel heeft gebracht.
Gedwongen heb ik gesproken. Nu kan ik ophouden.

16. Odin: Houd niet op, sibille. Ik wil vragen
Tot ik alles weet. Meer wil ik weten:
Wie zijn de meisjes die dan zullen huilen
En hun zakdoeken in de lucht zullen gooien?

17. Sibille: Je bent geen pelgrim, zoals de sibille dacht.
Je bent Odin, vader van eonen.

18. Odin: Je bent ook geen sibille, noch een wijze zieneres.
Je bent eerder de vloek van drie reuzen.

19. Sibille: Rijd naar huis, Odin, met een kalme geest!
Niemand zal mij ooit weer zo dicht naderen
Tot Loki van zijn ketens is bevrijd, en de krachten,
Oplossers van alles, naar Ragnarök[8] komen.

---

[8] Het einde van een wereld.

27

Odens Korpgalder
(Het lied van Odins lijk of Het lied van Odins raven)

Aantekeningen van de vertaler

Dit lied verwijst naar de gebeurtenissen na de dood van een planeet. Het wordt in veel vertalingen weggelaten omdat geleerden, aangevoerd door de eminente Sophus Bugge, de neiging hebben gehad om het als volkomen onbegrijpelijk te negeren. Het is een lied van grote schoonheid, met een sterk mystieke aantrekkingskracht, omdat de lezer de onuitgesproken, dromerige, bijna onvoorstelbare periode tussen twee levens aanvoelt wanneer de planeetziel is verzonken in de rust die volgt op de dood. Elk natuurrijk wordt in ademloze spanning gehouden, onbeweeglijk, onbewust, niet-levend, in afwachting van de levenwekkende impulsen van een nieuwe dageraad. Alleen Alvader is actief. In de hele *Edda* is er geen aangrijpender muziekstuk dan dit verstillen van het levensritme, waarbij iedere groep wezens gedurende de lange rustperiode onveranderd in zijn eigen karakteristieke bewustzijnstoestand verkeert, tot de goden terugkeren.

Odins twee raven, Hugin en Munin (denkvermogen en geheugen), ‘vliegen elke dag boven het slagveld Aarde’[1] en brengen ’s nachts daarover verslag uit aan Alvader. Hier

---

[1] Grimnismál, 20.

wordt opnieuw de bezorgdheid van de goden genoemd dat Hugin niet zou terugkeren. Hier is een gegronde reden voor. Het denken houdt de mogelijkheid om te kiezen in: wezens die dit vermogen bezitten, die de intelligentie en vrije wil actief gebruiken, zoals de mensen op aarde, moeten de keuzemogelijkheden daarvan onder ogen zien. Ze kunnen, als ze dat verkiezen, zich verbinden met de stofkant van de natuur, de reuzen, en in extreme gevallen de banden met hun innerlijke god verbreken, zodat hun karakteristieke bijdrage aan het kosmische doel verloren gaat en de ziel haar kans om onsterfelijk te worden laat schieten. Of ze kunnen geleidelijk opgaan in de goddelijke bron van hun bestaan. De beslissende keuze wordt niet in één keer gemaakt; ze is het cumulatieve gevolg van talloze kleine keuzes die in de loop van de achtereenvolgende levensstadia worden gemaakt. In de natuurlijke loop van de groei verenigt de ziel elk stukje nieuwe ervaring met haar goddelijke bron en gaat er zo beetje bij beetje in op.

Zo gebeurt het dat Hugin aan het einde van een ‘dag’ van het leven naar Odin terugkeert, verslag uitbrengt over de gemanifesteerde wereld en zich opnieuw verenigt met de godheid waaruit hij oorspronkelijk is voortgekomen. Zijn metgezel, Munin, draagt in zich het hele verslag van gebeurtenissen sinds het begin van de tijd. Alles wat men bereikt is gebaseerd op het verslag van Munin, omdat de herinnering altijd de grondslag blijft van toekomstig bewustzijn.

Men moet bedenken dat beide vogels niet alleen naar menselijk bewustzijn verwijzen maar ook naar overeenkomstige eigenschappen zoals ze zich op verschillende wijze en in verschillende graden overal in de natuur manifesteren. Een planeet, zoals Idun verpersoonlijkt, bezit de eigenschappen van al haar samenstellende delen, van het bewustzijn van elementalen via de rudimentaire toestand van

mineralen, de grotere gevoeligheid van planten, het ontluikende bewustzijn van dierlijke levens, tot de zelfbewuste menselijke zielen; het omvat ook de meer verheven status van vervolmaakte mannen en vrouwen en ook van levensrijken die hoger staan dan de mens. Elk ontwakend bewustzijn, in welk stadium dan ook, gaat door het leven om een groter inzicht en een grotere kennis op te doen, waarbij het steeds zijn veranderlijke, groeiende bewustzijn en begripsvermogen aanpast, maar pas in het menselijke stadium zijn we voor het eerst in staat dit proces te onderscheiden.

Aan het einde van haar leven wordt de planeetziel, Idun, bij de bron van Urd bestormd door de bezorgde goden die proberen iets van haar te weten te komen over de groei van het vorige leven, en die trachten de mede in zich op te nemen die zij kan verstrekken. Als we de theosofische sleutels toepassen dan lijkt het waarschijnlijk dat haar vader Ivalde de vorige wereld voorstelt, de keten van maanbollen waarvan onze huidige aarde de opvolger is. Idun, zijn dochter, is de 'oudste van Ivalde's jongere kroost', en behoort dus tot onze aarde, en bestaat uit de afstammelingen van de overeenkomstige bol van de vroegere maanketen. Dit is echter niet het meest fysieke deel daarvan: dat was Nanna, het [maan]lichaam dat voor ons niet langer zichtbaar is. Nanna stierf vóór onze aarde werd geboren, vóór zij werd gemaakt uit het materiaal dat haar verlaten vorm had samengesteld. Zij bestaat uit de lagere samenstellende delen van de planeet en verzinkt bij de dood tot bewusteloosheid, geprikt door de doorn van de slaap, de 'zoon van de slaap-tovenaar'. Dit is precies de doorn die (in een andere interpretatie van hetzelfde verhaal) aan Doornroosje de vergetelheid bracht; aan haar lange slaap kwam een einde door de kus van het leven. De verlammende doorn wordt gedragen op de golven van ijsbolletjes van de ijsreus (22); het kenmerk van zijn volgelingen is dat ze telkens om midder-

nacht beginnen te sterven, verslagen door de naderende dageraad.

Zoals het gedicht ons vertelt, had de treurende Idun maar weinig bij te dragen aan het feest van de Asen. De laatste verzen van dit gedicht brengen ons bij de geboorte van een nieuw leven: terwijl de toverkollen en reuzen van de nacht wegsluipen naar hun legersteden ‘onder de diepste wortel van de edele es’ (25), verschijnen de goden opnieuw, en een nieuwe wereld en een nieuwe hoop barsten uit in triomfantelijk leven, aangekondigd door de ‘machtige klaroenblazer op de bergen van de hemel’ (26).

Odens Korpgalder

1. Alvader handelt, elfen maken onderscheid,
Vanen weten, nornen wijzen de weg.
Trollen voeden zich, eonen schenken geboorte,
Thursen wachten, walkuren verlangen.

2. De Asen moesten ongunstige voortekens onder ogen zien,
Zieners vatten de runen van de vruchtenmeid[2] verkeerd op.
Urd beschermde haar mede, maar ze kon deze niet verdedigen
Tegen de vasthoudendheid van de grote menigte.

3. Hugin zweeft hoog om haar op te sporen.
De Asen zijn bezorgd als hij laat terugkeert;
Voor Verlangen-naar-leven[3] worden dromen lijden;
Vage dromen overweldigen de doden.

4. Dwergen raken verlamd; hun vermogens begeven het;
Werelden verzinken in de afgrond van Ginnung;[4]
De Alwijze doodt vaak wezens,
En brengt de gevallenen weer samen.

5. De aarde of de zon hebben niet langer een vaste plaats;

---

[2] Het planetaire equivalent van Bärgälmer, de 'vruchtenreus'.

[3] Wat de boeddhisten *taṇhā* noemen, dorst naar het leven. Deze karakteriseert de lagere elementen die tot de stof worden aangetrokken.

[4] Ginnungagap: de onpeilbare leegte.

De stroom van vernietiging blijft niet langer
daarboven;
Diep verborgen in de bron van Mimer
Ligt alle wijsheid. Kent u die al of wat?

6. In de dalen woont het meisje dat weet,[5]
Gevallen uit Yggdrasil, uit de es;
De elfen noemden haar Idun; zij is de oudste
Van Ivalde's jongere kroost.

7. Ongelukkig scheen ze over deze tegenspoed,
En lag gevangen onder de verheven boom.
Ze was niet blij bij de dochter van de nacht,
Gewend als ze was om werelden te hebben om in te
wonen.

8. De zegevierende goden zagen het verdriet van
Nanna[6];
Ze zonden haar in het huis van Hel een wolf-
gedaante;
Ze deed deze aan en haar gemoedsgesteldheid
veranderde;
Verward door illusie, met een ander uiterlijk.

9. Odin verzocht de wachter van Bäfrast[7]
Om de bedroefde weduwe van de zon te vragen
Naar alles wat zij wist over het lot van de wereld.
Brage en Lopt[8] legden hiervan getuigenis af.

---

[5] Idun: de ziel van de dode planeet wordt ondervraagd door de goden en wordt ertoe gebracht haar bijdrage aan bewustzijn te leveren.

[6] Nanna: de laagste elementen van de dode planeet die, wanneer de ziel is vertrokken, worden omgezet in het illusoire materiaal dat in toekomstige vormen opnieuw zal worden gebruikt.

[7] Heimdal: de 'Áse met het witte zwaard'.

[8] Intuïtie en het aspirerende denkvermogen.

10. De heerser en vermogens zongen bezweringen,
Ze reden op wolven naar de einden van de wereld.
Odin, die vanaf Lidskjälf[9] zijn oor te luisteren legt,
Laat ze verre en grote reizen maken.

11. De wijze Heimdal vroeg of de verschafster van mede
De oorsprong, de ouderdom en de bestemming kende
Van de rassen van goden en haar reisgezellen,
Van de hemel, de leegte, en de aarde.

12. Niets wilde ze zeggen, geen woord wilde ze uiten
Als antwoord aan de vragers, en met hen geen discussie aangaan;
Haar tranen rolden snel langs haar slapen;
Haar macht stokte, raakte uitgeput, liep ten einde.

13. Zeer verdrietig verscheen Jorun[10]
Aan de goden, niet in staat te spreken;
Hoe meer ze vroegen, hoe minder ze zei;
Al hun woorden vloeiden vergeefs.

14. De belangrijkste figuur bij dit onderzoek was Heimdal, de wachter
Van de hoorn van de vader van menigten;
Hij bracht Loki mee, die was geboren uit Nál,
Terwijl Brage, de bard, op wacht stond.

15. De strijders van Odin bereikten de Wijnzaal,
Daarheen gebracht door de zonen van het verleden;
Daar gingen de helden van Ygg binnen om de Asen te begroeten,
En deel te nemen aan het feestmaal van mede.

16. Zij wensten Hangatyr[11] gezondheid en tevredenheid,

[9] Het gebied van mededogen.

[10] De toekomstige aarde, de wedergeboren Idun.

[11] De opgehangen god: Odin, het grote offer. Vgl. Hávamál, 137-42.

Dat hij zijn bier altijd met voldoening zou brouwen;
De drinkers vonden het heerlijk om te genieten bij het vat,
Gretig om met de Altijd-jonge deel te nemen aan het feest.

17. De heersers, die Odin ieder een zitplaats heeft gegeven,
Zitten samen te eten en verzadigen zich met Särimner[12];
Met de kroes van Nikar[13] schenkt Skögul aan de tafels
De mede in de hoorns van het geheugen.

18. Bij het feest werden door de goden van Heimdal,
En door de godinnen van Loki, veel vragen gesteld.
De hele dag tot de duisternis viel
Probeerden ze aan de zieneres wijsheid en profetieën te ontlokken.

19. Het resultaat hiervan was slecht,
Vonden ze, en weinig lof waardig.
List was nodig om aan de sluwe heks
Een antwoord te ontlokken.

20. Toen het donker werd sprak Odin. Luister allen:
‘De nacht zal worden gebruikt om opnieuw te beraadslagen;
Ieder die dat kan zal tegen de ochtend
Een of andere oplossing vinden voor het welvaren van de Asen.’

---

[12] Een van de everzwijnen die de Eén-strijders tot voedsel dienen: Andrimner, lucht; Eldrimner, vuur; Särimner, water; de elementen van de ervaringen op aarde.

[13] De schudder: Odin als tegenspoed. Skögul is een walkure die de goden dient en de Eén-strijders die zich hebben verenigd met hun innerlijke god.

21. Bij de rand van de bergen rond de winterse aarde
Viel het kroost van Fenris uitgeput neer.
De goden verlieten het feest en groetten Ropt[14]
En Frigg bij het vertrek van het ros van de nacht.

22. Al snel bereikt vanuit het oosten de doorn van de slaap,
Gedragen op golven van ijsbolletjes, de bevroren reus,
Waarvan de volgelingen in het mooie Midgárd
Iedere nacht om twaalf uur worden verslagen.

23. Dan neemt de macht af. Handen worden gevoelloos.
De Áse met het witte zwaard[15] wordt overvallen door een flauwte;
Bewusteloosheid regeert over de middernachtelijke adem;
In vermoeide wezens hapert het denken.

24. Maar de zoon van de dageraad geeft zijn paard de sporen,
Dat prachtig is opgetuigd met kostbare edelstenen.
Schitterend glanzen de manen van het ros boven Mensheim;
In de wagen draagt hij Dvalins speelgoed.[16]

25. Bij de voedzame noordelijke paardendeur van de aarde,
Onder de diepste wortel van de edele es,
Gingen toverkollen en reuzen, spoken en dwergen,
En de zwarte elfen naar hun legersteden.

26. De goden rezen omhoog. De zon begon te schijnen.

---

[14] Over wie wordt kwaadgesproken: Odin als hiërofant.

[15] Heimdal, wachter van de goden op de regenboogbrug, die in Ragnarök op de hoorn blaast.

[16] Dvalins speelgoed is de zonneschijf.

De nacht trok weg naar het noorden, naar Niflheim;
Over Bäfrast kwam Heimdal opnieuw tevoorschijn,
De machtige klaroenblazer op de bergen van de
hemel.

28

Samenvatting

De lezer die tot hier is gekomen zal het zijn opgevallen dat er geen illustraties van goden en reuzen worden gegeven die boeken over mythologie gewoonlijk verfraaien: Oud-Noorse mythen worden in het algemeen verlucht met een eenogige Odin met een hoed met een slappe rand en een gespierde Thor die een primitieve stenen hamer vasthoudt. Al dat soort verfraaiingen zijn weggelaten omdat zulke beelden veel meer dan wat dan ook ertoe hebben bijgedragen om de mythen in diskrediet te brengen. In plaats daarvan is hier een doelgerichte poging gedaan om de natuurkrachten en substanties van het heelal juist niet te verpersoonlijken in een poging om de gebruikelijke neiging om mythische godheden in menselijke vorm te gieten en om stof van eigenschappen te voorzien die deze niet bezit, tegen te gaan. Het eerste vormt een belediging die geen enkele planetaire of stellaire kracht zou moeten worden aangedaan; het tweede kent aan inerte substantie eigenschappen toe die niet passen bij de aard daarvan.

Nadat we een rondgang hebben gemaakt door een klein deel van de *Edda* van Saemundar, met korte uitstapjes naar andere bronnen, zouden we nu redelijk bekend moeten zijn met de methode die de barden gebruikten om de wetenschap van de goden vast te leggen. Door middel van de eigenaardige magie van mythen blijken we iets te leren over de oorsprong, de ouderdom, en het doel van de dingen, want wij zijn, ieder van ons, de onderzoekende Odin.

Wanneer de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd tot hun meest essentiële vorm zijn teruggebracht, blijken ze diezelfde eisen te betreffen die door de geest van het bestaan worden gesteld wanneer deze vanuit hogere werelden in de levensboom naar omlaag reikt: Odin beneden die zich dienstbaar maakt aan Odin boven in de boom, terwijl hij de diepten doorzoekt naar runen van wijsheid, en ze verheft door *gezang* – geluid, beweging, activiteit.

In de Völuspá en Grimnismál wordt ons een overzicht gegeven van een kosmogonie, een panorama van levende werelden die tot activiteit terugkeren na een kosmische rustperiode; we zien de goden plaatsnemen op hun rechterstoel, zich verzamelen om te vergaderen en de plaats te bepalen van hemelse wezens op de niveaus en in de huizen van de levensboom. We komen eveneens meer te weten over onze menselijke oorsprong en afkomst: we zijn neergedaald vanuit de scheppende kosmische krachten, *samengesteld* uit de universele elementen die ons begiftigen met de eigenschappen die bij onze soort horen.

Andere gedichten hebben meer in het bijzonder betrekking op onze eigen aardbol en op de mensheden die elkaar op die bol hebben opgevolgd. We zien een opeenvolging van reuzen en reuzinnen, rassen van de mensheid die verschillende kenmerken vertonen en nieuwe ervaringen opdoen om het eeuwige bewustzijn te voeden. De menselijke geest doorloopt de niveaus en huizen van onze universele levensboom op zoek naar ervaring, precies zoals wij gastheer zijn voor een enorme menigte atomaire werelden van de verschillende niveaus van onze eigen natuur, terwijl onze elf, ons ego, hetzij handelt in opdracht van zijn goddelijke hamingja of zichzelf toestaat om te worden afgeleid door de opdringerige eisen van de dwergenaard in ons. Tegelijkertijd helpen onze lichamelijke organismen, samen met het mineralenrijk en de andere rijken, om de bollen

van ons universum samen te stellen, zoals de atomaire levens ons voorzien van de lichamen die ons toebehoren in de wereld die we op dit moment bewonen.

De mythen zijn in hoge mate aannemelijk. Er wordt geen bijzonder beroep gedaan op goedgelovigheid: De deelstelsels sluiten precies op elkaar aan, de twijgen aan de takken van de levensboom zijn zelf levensbomen die zich vertakken binnen het grotere stelsel. Intussen hebben de goden, de weldadige krachten, de controle over hun eigen domein: ze komen niet tussenbeide in menselijke zaken, ze zijn ook niet gevoelig voor menselijke vleierij en grillen, ze zijn intelligente werelden, strikt onbenaderbaar door ons, maar altijd daar, een realistisch vooruitzicht van onze eigen toekomst. Want vergeleken met hun majesteit reiken wij, als dreumesen in een wereld van volwassenen, slechts tot hun knieën en zien slechts de minste, de meest elementaire van hun eigenschappen.

Er wordt ons een beeld getoond van werelden die leven en sterven, opnieuw leven en opnieuw heengaan. Na ieder planetair leven proberen de goden van de 'vruchtbare geest' te leren wat er op zijn gebied van plicht is bereikt. Binnen het menselijke gebied komen ook wij op onze bol van activiteit, verkrijgen enige mede om de innerlijke god op te onthalen, en vertrekken weer naar andere werelden: werelden die een verschillende samenstelling hebben, een andere graad van stoffelijkheid, andere gebieden van ervaring waaraan het zich ontwikkelende bewustzijn kan deelhebben. De eekhoorn van bewustzijn heeft vrije toegang tot elk van de vele niveaus van de levensboom, en wat van toepassing is in één wereld heeft niet een identieke toepassing in een andere wereld, hoewel we met alle gebieden verwant zijn. We leven en leren in hen, terwijl ieder deel van onze natuur zijn eigen thuisbasis heeft.

Vanaf het moment dat het denkvermogen en de wil van

de vroege mensheid werden gestimuleerd om te denken en te kiezen, en sinds hun – onze – eerste stappen als mensen werden geleid door de 'weldadige krachten' die worden vermenselijkt als Rig, hebben onze paden geleid door menig moeras en drijfzand waar het innerlijke licht is getemperd, maar ook over pieken van verheven inspiratie. Het menselijke denkvermogen dat een essentieel onderdeel is van het denkvermogen van een intelligent heelal, kan daarvan niet worden gescheiden, of iets bevatten dat ontbreekt in het geheel waarvan het een deel vormt, maar het moet een wezenlijk deel daarvan uitmaken. De mythen vezekeren ons dat wanneer onze vermoeiende reis door de dalen van de stof – waar we onszelf ontdekken – zal zijn voltooid, we onze goddelijkheid zullen terugkrijgen en rechtmatig een bewuste en verantwoordelijke rol zullen spelen bij het leiden van de wereld. Want binnenin ons is onomstotelijk een krachtige schakel met de stralende intelligenties die heersen over planetaire en zonne-stelsels; zij zijn de hiërarchen van wie de essentie hun domein doordringt zoals een mens de talloze levens binnen zijn ziel en lichaam met zijn bewustzijn doordringt. En opdat we het contact met de bron van onze inspiratie niet verliezen, is de gedachtewereld die we bewonen doordrongen van de signalen waardoor we de waarheid kunnen vinden.

Bij al onze ondernemingen heeft het licht van inspiratie nooit volledig ontbroken; er hebben altijd mythische idealen bestaan, zodat zij die ernstig naar waarheid zoeken in ieder tijdperk een antwoord kunnen vinden. Daarom blijven de legenden en allegorieën van de wereld bestaan. Wanneer een innerlijke behoefte en altruïstische liefde ons daartoe aanzetten, kunnen we ze beter leren kennen; op andere momenten blijven ze verborgen in hun vermomming van epos en sprookje. Wanneer deze worden bestudeerd, bevestigen ze opnieuw eeuwige waarden en

deugden, en ze leren ons hoe we moeten leven, want – zoals ze duidelijk laten zien – het is onze taak als mensenrijk om de grovere substantie van onze reuzenwereld om te zetten in de meer duurzame schatten van bewustzijn – de spijzen waardoor de goden worden gevoed – in ons en in de wereldstelsels.

Al met al leren mythen ons om de waarheid te kennen en deze te waarderen: geen gegevens zoals men die in een computergeheugen kan opslaan, maar de groeiende atmosfeer van waarheid die ons in staat stelt een steeds vrijere visie te ontwikkelen en die de innerlijke werelden van een levende kosmos voor ons begripsvermogen ontsluit. Deze verzekering van onze goddelijke oorsprong en universele bestemming geeft ons een basis om onderscheid te maken die altijd geldt: niet slechts een geordend stel deugden (die zoals iedereen weet ondeugden kunnen worden als ze verkeerd worden toegepast), maar een stevig fundament van het karakter, een innerlijk richtinggevoel dat in iedere situatie de weg naar de waarheid wijst.

De interpretaties die worden geboden zijn verre van uitputtend, en bieden slechts een schets van enkele van de hoofdthema's van de theosofische filosofie die worden herkend in sommige van de gedichten en verhalen van de Edda. Er is niet aan ieder symbool aandacht besteed, en ook is niet iedere poëtische omschrijving uitgelegd; vele zullen de lezer duidelijk zijn zonder te worden toegelicht. Andere passages zijn te duister om gemakkelijk te worden begrepen; het wordt dan aan de intuïtieve lezer overgelaten om zelf zijn onderscheidingsvermogen te gebruiken in plaats van hem in verwarring te brengen of mogelijk te misleiden. We geloven dat iemand die nadenkt en over een beoordelingsvermogen beschikt met de algemene sleutels tot de symboliek, die worden aangereikt, verschillende lagen van kennis van niet alleen de Oud-Noorse maar ook

van andere wereldmythen kan ontdekken. Wat is onderzocht is ook niet volledig, omdat het maar een klein deel van het materiaal betreft dat in de Edda beschikbaar is. Als dit fragment van runen-wijsheid anderen kan stimuleren om een meer volledige studie van de oude verslagen te maken, dan zal het aan zijn doel hebben beantwoord. In onze huidige wereld is het werkelijk nodig dat we bij onze menselijke inspanningen het gevoel van spiritueel ontzag herstellen en daaraan weer een spirituele gerichtheid geven, voordat we verder verzinken in een heelal zonder betekenis. De oude goden zijn niet dood; verre van dat. Zij verrichten hun taak om ervoor te zorgen dat de werelden voortdurend in harmonie blijven functioneren; zij zorgen voor het evenwicht van de elementen van de natuur en zorgen op alle niveaus voor de subtiele doeltreffende samenhang in onze fysieke omgeving die de onderzoeker van de natuur zo verbijstert. Het buitenbeentje van de natuur is de mens. De rijken die achter hem aan komen zijn voor een groot deel van ons afhankelijk en lijden zeer door onze fouten, terwijl zij die voor ons uitgaan op de ladder van het bestaan, hoewel ze niet gebonden zijn door onze dwaasheid, het niettemin zonder onze medewerking moeten stellen wanneer wij bij ons handelen minder geven dan het beste wat wij als mensen in ons hebben.

Het is nodig dat we ons bewust worden van de volgende stap op onze reis. Od, de menselijke ziel, moet met succes zijn hemelse bruid verkrijgen na zijn beproevingen in de dalen van de stof die koud zijn door de wind, daarbij geholpen door de talenten en kwaliteiten die hem door zijn moeder, het verleden, worden verleend. Alleen wanneer we voorbereid zijn en onze wil erop richten kunnen we de bestemming van de mens bereiken en, zoals Svipdag zich verenigde met Menglad, onze hamingja, deelnemen aan het werk van jaren en eeuwen.

Uitspraak van de termen in de Edda

Eigenlijk heeft elke taal een eigen alfabet; al worden dezelfde geschreven symbolen gebruikt, toch vertonen de klanken die ze vertegenwoordigen in iedere gesproken taal subtiele verschillen. Dit geldt vooral voor de klinkers, waarvan er in het Engels vijf zijn, in het Zweeds negen en in Oud-IJslands zeventien. Veel van de namen van de figuren in de Edda worden op verschillende manieren gespeld, die alle even juist zijn, sommige zijn IJslands, andere Oud-Noors, andere Zweeds, Deens of Noors. We hebben de Zweedse of IJslandse spelling gebruikt, waarbij voor de extra IJslandse letters de Nederlandse letters zijn gebruikt die daar het dichtste bij liggen. De þ wordt meestal *th* zoals in Thor, terwijl de ð wordt weergegeven door *d*. De volgende tabel voor de uitspraak is een compromis en geeft slechts een indicatie van de werkelijke klanken. De klinkers:

Lang	*Kort equivalent*
a zoals in v*a*der	v*a*t
e zoals in v*ee*	*ee*t
i zoals in m*ie*r	p*i*t
o zoals in d*oe*n	d*oe*t
u zoals in *uu*r	h*u*t
y zoals in het Franse t*u*	Gl*ü*ck
á zoals in c*o*rps	p*o*t
ä zoals in w*e*rpen	p*e*t
ö zoals in het Franse d*eu*x	n*eu*f

Consonanten worden ongeveer zoals in het Nederlands uitgesproken. De *g* is hard vóór harde klinkers (a, o, u, á), maar zacht, als een *j*, vóór de andere (zachte) klinkers; de *r* klinkt rollend zoals in het Nederlands, Schots of Frans.

Verklarende woordenlijst

Äger [een titan of reus] Ruimte: brouwer van mede voor de goden.

Agnar Naam van twee vroege menshedenen; één werd onderricht door Grimner (Odin).

Alf [kanaal] Elf, ziel.

Allvis [*all* al + *vis* wijs] Een dwerg: wereldwijze minnaar van de dochter van Thor.

Andrimner [*and* lucht + *rimner* berekening, kalender] Een van de zwijnen die als voedsel dienen voor de Eénstrijders.

Áse [*ás* nokbalk van het dak van een huis] Een actieve god. Zie ook Asen (mv.), Ásynja (vr.) Ásynjor (vr. mv.).

Asen, Aesir [goden] Actieve godheden (mv. van Áse).

Ásgárd [*ás* god + *gárd* hof] Verblijf van de Asen.

Askungen [*ask* as + *unge* kind] As-kind, Assepoester.

Ásmegir [godmaker] Potentiële god: de menselijke ziel.

Ásynja [vr. vorm van Áse] Godin, actieve godheid.

Ásynjor [vr. mv. van Áse] Godinnen.

Audhumla [mythische koe] Vruchtbaarheidssymbool.

Balder Een Áse: de zonnegod.

Bärgälmer, Bergelmir [een titan] Oogst van een universele levensperiode.

Barre [*barr* dennennaald] Het heilige hofje van vrede. Snorri zegt dat de es naalden (*barr*) heeft, terwijl hij nooit een boom had gezien. Er waren er geen op IJsland.

Bele's vloek Het zwaard van Frey.

Bifrost, Bäfrast, Bilrast De regenboogbrug tussen mensen en goden.

Bilskirner [flitsend, schijnend] Het gebied van het walhalla.

Bleknäbb [bleekbek] Adelaar, de reus Räsvälg.

Bödvild Dochter van koning Nidud.

Brage, Bragi Een Áse: dichterlijke inspiratie, wijsheid.

Brimer [oceaangolf] Een aspect van Äger. Zie Ymer.

Brisingamen [*brising* vuur + *men* juweel] Freya's juweel, menselijke intelligentie.

Brock Een dwerg: het mineralenrijk.

Budlung Een koning (dichterlijk).

Bur [geboorte?] Ruimte, de eerste emanatie van Buri.

Buri Bevroren, ongemanifesteerde, abstracte Ruimte. Traditioneel verpersoonlijkt koning Buri of Bore de winter.

Byleist [weerlicht] De negatieve, destructieve kant van Loki, denkvermogen.

Draupnir [druiper] Odins magische ring die cyclussen voortbrengt (die er als dauwdruppels afdruipen).

Dvalin [comateus] De menselijke, niet-ontwaakte ziel; Dvalins speelgoed, de zonneschijf.

Dwergen Zielen die wat hun evolutie betreft lager staan dan mensen.

Edda [overgrootmoeder] De schoot (schatkamer) van menselijke wijsheid.

Eén-strijder Odins krijger; iemand die zichzelf heeft overwonnen.

Egil Een vroege mensheid, het tijdperk van onschuld.

Eldrimner [*eld* vuur + *rimner* berekening, kalender] Een van de everzwijnen die de Eén-strijders tot voedsel dienen.

Elf [kanaal] De menselijke ziel tussen de geest en de dwerg in de mens.

Eli-vágor [golven van ijsbolletjes] Koude stromen van stof.

Elohīm [Hebreeuws mv.: goden] Godheid als een verzameling van vele krachten.

Fenja [*fen* water] Een van de reuzinnen die de magische molen van Grotte doen draaien.

Fenris, Fenrer Loki's zoon, weerwolf die de zon gaat verslinden.

Fimbultyr [*fimbul* machtig, groot + *tyr* god] De hoogste godheid, de god van geheime wijsheid.

Fjölsvinn [*fjöl* zeer + *svinn* wijs] Odin als leraar en inwijder.

Fohat [Tibetaans] Elektromagnetische straling.

Forsete Een Áse: rechtvaardigheid, karma.

Freke [vraatzucht] Een van de wolfshonden van Odin.

Frey Een Áse: planeetgeest van de aarde; moed.

Freya Een Ásynja: planeetgeest van Venus, beschermster van de mensheid.

Frigga [Oud-Engels *frīga* geliefde, echtgenote] Een Ásynja: Odins echtgenote.

Frode [*frodr* wijs] Een legendarische koning.

Frodefrid [*frodr* wijs + *frid* vrede] Tijdperk van vrede en wijsheid: het gouden tijdperk.

Gagnrád [*gagn* lucratief, waardevol + *rád* raad] Odin in Vaftrudnismál.

Galder Bezweringsformule.

Gángläre [*gáng* omzwervend + *läre* leerling] Koning Gylfe die wijsheid zoekt.

Garm De hond die de poort van Hel bewaakt, koningin van de dood.

Gegijzelde Een Vanen-god onder de Asen: een avatāra vanuit een hogere wereld naar een lagere.

Geirröd [*geir* speer + *röd* rood] Een vroege mensheid.

Gerd Een reuzin: echtgenote van Frey.

Gere [hebzucht] Een van de wolfshonden van Odin.

Gimle [hemels verblijf] Een hoger bestaansniveau.

Ginnungagap [*ginn* de leegte + *unge* nakomeling + *gap* afgrond] Het mysterie van het niet-zijn.

Gladsheim [*glad* blij, schitterend + *heim* verblijf] De plaats

van het walhalla.

Grimner [de vermomde] Odin als leraar van de jongere Agnar.

Groa [groei] Een sibille: het evolutionaire verleden dat loopt tot aan het heden.

Grotte [groei] Magische molen van verandering, schepping, vernietiging: evolutie.

Gudasaga [*gud* goed + *saga* vertelling] Een goddelijk verhaal dat mondeling werd verteld, een gōd-spel of gospel [evangelie].

Gullveig [*guld* gouden + *veig* teug of dorst] Het verlangen van de ziel naar wijsheid.

Gunnlöd Reuzin die de mede opdiende aan Odin in de berg.

Gylfe Een legendarische koning en zoeker naar wijsheid.

Gymer Een reus: de vader van Gerd.

Hamingja [geluk] Een beschermgeest.

Hávamál [*hár* hoog + *mál* spraak] Lied van de Verhevene.

Heid [*heid* heldere hemel] Een vala of sibille: de natuur die zich het verleden herinnert.

Heidrun [*heidr* heide of eer] De geit die de bast van de levensboom afknabbelt.

Heimdal [*heim* verblijf + *dal* vallei] 'De witste Áse'. Hemelse beschermer van Bifrost.

Hel [dood] De dochter van Loki, heerser van het rijk van de doden. Zij wordt weergegeven als half blauw en half wit.

Hermod [*herr* een menigte + *modr* boosheid, stemming] Een Áse: een zoon van Odin.

Höder [*höd* oorlog, slachting] Een Áse: blinde god van duisternis en onwetendheid; broer van Balder.

Höner Een van de scheppende drie-eenheid; het waterbeginsel.

Hugin [*hug* denkvermogen] Een van de twee raven van Odin.

Hvergälmer [*hverr* kookpot] Bron van de rivieren van levens. Ze ontspringt in Niflheim en bevloeit één wortel van de levensboom.

Hymer De eerste titan van een levenscyclus. Zie Rymer.

Idun Een Ásynja: 'de vruchtbare geest' die de goden voedt met de appels van onsterfelijkheid; de ziel van de aarde. Zij is de vrouw van Brage, dichterlijke inspiratie.

IJsreus Tijdperk van niet-leven tussen actieve levensperioden van een kosmos.

Ifing [*ef* of *if* twijfel] Rivier die mensen van goden scheidt.

Iörmungandr [*jörmun* enorm groot + *andr* adem] Een nakomeling van Loki: de Midgárd-slang. (Misschien de equator, het vlak van de ecliptica, of de melkweg.)

Ivalde Een reus: de vorige belichaming van de aarde.

Järnsaxa [*järn* ijzer + *sax* een kort zwaard] Een tijdperk: moeder van Thors zoon Magne. Op aarde het ijzeren tijdperk, in de ruimte één van Heimdals negen moeders.

Kenning Een beschrijvend epitheton gebruikt in plaats van een naam.

Kvasir Een gegijzelde die aan de Asen wordt gegeven door de Vanen; zijn bloed is epische poëzie.

Lá en **Laeti** Genetische bloedlijn en duidelijk herkenbaar karakter of uiterlijk.

Lidskjälf [*hlid* zich richten op, of *lid* lijden + *skjälf* gebied] Het gebied van hulp of mededogen.

Lif en **Lifthrasir** [leven en overlever] Onsterfelijke beginselen.

Lin [*lin* vlas] Frigga, Odins echtgenote.

Loddfáfner Een dwerg: een lerende menselijke ziel.

Lodur Een van de scheppende drie-eenheid; het vuurbeginsel.

Lofar [*lof* hand of lof] Hoogste vertegenwoordiger van het dierenrijk.

Logi [*log* vlam] Weerlicht, het niet-geïnspireerde denkvermogen.

Lokabrenna [*brenna* brandend] Een naam voor Sirius.

Lokasenna [*senna* scherts] Loki's schimpdicht.

Loki [*lokka* verleiden, verlokken; *logi* licht] Een Áse van een reuzengeslacht: de verlichter, het tweevoudige denkvermogen.

Lopt [verheven] Het aspirerende denkvermogen.

Lorride Thor als elektrische kracht op aarde.

Magne [goddelijk vermogen: zwaartekracht?] Een van Thors zonen in de kosmische ruimte.

Mede Drank van de goden: levenservaring.

Meid van Od (Freya) De hamingja of het hogere zelf van de mens.

Menglad [*men* juweel + *glad* blij, schitterend] Freya van wie het juweel de mensheid is.

Menja [*men* juweel] Een van de twee reuzinnen die de molen van Grotte laten draaien.

Midgárd [*mid* midden + *gárd* hof] Onze fysieke planeet.

Mimameid [*mima* van Mimer + *meid* boom] De boom van Mimer, eigenaar van de bron van ervaring.

Mimer [de hemel met negen niveaus] Een reus: eigenaar van de bron van wijsheid waaruit Odin dagelijks drinkt: stof.

Mjölnir [molenaar] Thors hamer van schepping en vernietiging.

Mjötudr [*mjöt* maat + *udr* uitputtend] De levensboom in zijn sterffase.

Mjötvidr [*mjöt* maat + *vid* toenemend] De levensboom in het stadium van groei.

Mode [goddelijke toorn: straling?] Een van Thors zonen in de kosmische ruimte.

Mundilföre [verwant aan *möndull* hendel, draaistok + *före* gaan, bewegen] Een reus, vader van de zon en de maan:

de 'hefboom' of 'as' die de 'wielen' van de ruimte doet draaien.

Munin [denkvermogen, liefde, herinnering] Een van Odins twee raven.

Muspellsheim [*muspell* vuur + *heim* verblijf] Een kosmisch beginsel. Zie Niflheim.

Mysing Een zeekoning die de overwinning behaalde op Frode.

Nagelfar [*nagel* nagel + *far* reizen] Het schip van de dood, gebouwd uit de nagels van dode mensen.

Nanna Ziel van de maan, die stierf van verdriet toen haar echtgenoot Balder werd gedood. Voorgangster van Idun.

Nidhögg [*nid* onder + *högg* bijter] Slang die de Yggdrasil, de levensboom, ondermijnt.

Nidud [*nid* onder, het kwaad] Een legendarische koning: het meest materiële tijdperk op aarde.

Niflheim [*nifl* wolk, nevel + *heim* verblijf] Een kosmisch beginsel. Zie Muspellsheim.

Niflhel [*nifl* wolk, nevel + *hel* dood] Vernietiging van de stof.

Niflungar [*nifl* mist + *ungar* kinderen] Een vroeg menselijk ras dat nog vormloos, nevelachtig, was.

Nikar [hij die kwistig (ongeluk) ronddeelt] Odin als brenger van ongeluk/onheil.

Njörd Een Vanen-god: de heerser van Saturnus, vader van Frey en Freya.

Nornen [*norn* noodlot] Spinsters van het lot van goden, werelden en mensen.

Od, Odr [*odr* verstand, intelligentie] De hogere menselijke ziel, geestelijk geïnspireerd.

Odin [*odr* intelligentie, wijsheid] Alvader: het goddelijke beginsel op alle niveaus van het universele leven. Bewustzijn.

Odraerir [*od* wijsheid + *raerir* voortbrenger] De inspirator van goddelijke wijsheid.

Ofner [opener] Odin aan het begin van een cyclus.

Okolner [niet-bevriezend] De 'wateren' van de ruimte.

Örgälmer [*ör* oorspronkelijk, oer] Eerste trilling: de big bang. Zie Ymer.

Ragnarök [*ragna* goden, heersers + *rök* reden, oorsprong] Wanneer de heersende godheden zich terugtrekken naar hun oorsprong; het einde van de levensperiode van een wereld.

Ratatosk [*rate* reizen + *tosk* tand] Eekhoorn in de levensboom: bewustzijn.

Rate [een boor] Boorde door de stof voor Odin.

Reus, Reuzin Stof die door goddelijkheid wordt bezield.

Rig [neerdaling; deelname, inmenging] Goddelijke ontwaking van het menselijk denkvermogen.

Rimgrimner [*rim* rijp, aangevroren mist + *grimner* masker, vermomming] Een thurse, reus: koud, volstrekte stof.

Rind De aarde in de winter of in slaap.

Rödung [*röd* rood + *ung* kind] Vader van de vroege rassen Agnar en Geirröd in Grimnismál.

Ropt, Roptatyr [*ropt* over wie wordt kwaadgesproken, hij die verkeerd wordt begrepen + *tyr* god] Odin als brenger van beproevingen voor de ziel; de inwijder, hiërofant.

Röskva [levenskracht] Dochter van Egil en bediende van Thor.

Runen Wijsheid die tijdens het leven wordt verworven.

Rungner [luid gebulder] Een reus.

Rymer Een reus: einde van een levenscyclus. Zie Hymer.

Saga Gesproken of gezongen instructie in de vorm van een verhaal.

Särimner [*sär* zee + *rimner* berekening, kalender] Een van de everzwijnen die als voedsel dienen voor de Eénstrijders.

Sejd Profetie.

Sif [*sif* genegenheid, de heiligheid van het huwelijk] Een Ásynja. Thors echtgenote. Haar gouden haar is de oogst.

Sigyn Loki's echtgenote.

Sindre [droesem] Een dwerg: het plantenrijk.

Sinmara Toverkol die de kookpot van de stof bewaakt, ervaring in de onderwereld.

Skade Zuster-vrouw van Njörd, dochter van de reus Tjasse.

Skald Bard

Skaldemjöd [*skald* dichter + *mjöd* mede] Inspiratie.

Skidbladnir [*skid* lat + *blad* blad] Door dwergen gemaakt schip voor Frey. De planeet aarde.

Skirner [straling] Straal van de god Frey, een boodschapper naar de reuzenwereld.

Sleipnir [glijder] Odins achtbenig strijdros.

Surt [vuur] Vernietiger van werelden; ook een kenning voor de drank van Sinmara.

Suttung Een reus, bewaker van de goddelijke mede van wijsheid en dichtkunst.

Svadilfare [*svad* glibberig + *fare* reizen] Een mythisch strijdros, de vader van Odins achtbenige Sleipnir.

Svafner [sluiter] Odin aan het einde van een cyclus.

Svipdag [*svip* oogopslag, snelle blik + *dag* dag] De succesvolle initiant.

Svitjod [het koude, het grote] Zweden.

Tafels Sterren en planeten waaraan de Asen hun feestmaal houden.

Thor [*thorr, thonor, thur* donder, inwijder, onversluierde macht] Een Áse: god van macht, levenskracht, elektriciteit, en van de planeet Jupiter. Bij verschillende gelegenheden ook Trudgälmer, Vior en Lorride genoemd.

Thurse [traag, dom] Niet-geïnspireerde stofreus.

Ting, Thing [kostbare voorwerpen; verzameling, inventaris] Parlement.

Tjalfe [snelheid] Zoon van Egil en dienaar van Thor.
Tjasse Een reus: een vroegere levensperiode.
Tjodvitner [*tjod* voetboei + *vitner* wolf, getuige] Fenris; wolf die vist naar de zielen van de mensen.
Tomte [*tom* leeg] Natuurgeest, behulpzaam.
Trol Natuurgeest, ondeugend.
Trudgälmer Kosmische Thor.
Trym [lawaai, strijd] Een reus: onze fysieke planeet aarde.
Tund Een rivier: tijd.
Tyr [Áse, god] Een goddelijk vermogen, ook de heerser van Mars. Tyr offerde zijn hand op om Fenris te helpen bedwingen.
Ull Een Áse: de god van een zeer spirituele, niet-gemanifesteerde wereld.
Vāc of **Vāch** [Skt. stem, spraak] Bij de hindoes het eerste geluid. Zie ook Audhumla.
Vaftrudnir [*vaf* wikkelen, weven + *thrudr* krachtig, geducht] De wever van sterke weefsels (van illusie).
Vägtam [*väg* weg + *tam* gewend aan] Pelgrim.
Vala, völva [sibille, profetes] Onuitwisbaar verslag van het kosmische leven.
Vale Een zoon van Odin.
Vanen, Vanagoden, Vanareuzen Goden die hoger staan dan de Asen; niet-gemanifesteerde godheden en overeenkomstige reuzen.
Ve, Vi [ontzag] Kosmisch prototype van Höner.
Vidar Een zoon van Odin, opvolger van Balder.
Vidofner [wijd opener] Haan in de top van de levensboom.
Vigridsslätten [*viga* inwijden + *slätt* vlakte] Het slagveld van het leven.
Vile Kosmisch prototype van Lodur.
Vingner, Vingthor [gevleugelde Thor] Epitheton van Thor.
Vior Thor als levenskracht in wezens.
Völsungar [*völsi* fallus + *ungar* kinderen] Vroege twee-

slachtige mensheid.

Völund Naam van een mythische smid en bekwaam ambachtsman. De ziel van de vierde mensheid.

Völuspá [*vala* sibille + *spá* profeteren] Belangrijkste lied van de oudere Edda.

Walhalla [*val* keuze; gevallene op het slagveld + *hall* zaal] Odins zaal waar de Eén-strijders feestvieren.

Walkuren [*val* keuze; gevallene op het slagveld + *kyrja* zij die uitkiest of keurt] Odins afgezanten.

Weg van Hel Het pad van geboorte tot dood.

Yggdrasil [Odins strijdros, Odins galg] De levensboom.

Ymer [ijsreus] Örgälmer.

Bibliografie

BRONNEN VAN DE LIEDEREN:

Codex Regius af den aeldre-Edda: Håndskriftet No. 2365 4to gl. kgl. Samling uitgegeven door S.L. Møllers Bogtrykkeri, Kopenhagen 1891.

Codex Wormianus.

Edda, Saemundar hinns Fróda: *Edda Rhythmica seu Antiqvior, vulgo Saemundina dicta*, Havniae 1787, uit een veertiende eeuws perkament.

De Zweedse versies van Godecke en Sander zijn gebaseerd op bovenvermelde bronnen en ook op:

Hauksbok

Sörla Tháttr, 'kleine draad', die deel uitmaakt van de Jongere Edda.

De Jongere Edda door Snorri Sturlusson

ALGEMENE LITERATUUR:

Afkortingen:

TUP Theosophical University Press, Pasadena, Californië

TUPA Theosophical University Press Agency, Den Haag

Anderson, R.B., *Norse Mythology*, Scott Foresman & Co., Chicago, 1907.

Asimov, Isaac, *The Universe, From Flat Earth to Quasar*,

Walker and Company, New York, 1966.
Barker, A.T., samensteller, *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*, TUPA, 1979.
Bhattacharjee, Siva Sadhan, *The Hindu Theory of Cosmology*, Bani Prakashani, Calcutta, 1978.
———, *Unified Theory of Philosophy*, Rama Art Press, Calcutta, 1981.
Blavatsky, H.P., *De Geheime Leer*, TUPA, 1988.
———, *Isis Unveiled* (1877), TUP, 1976.
———, *De Stem van de Stilte*, TUPA, 2000.
Cleasby, R., en G. Vigfusson, *Icelandic Dictionary*, Clarendon Press, Oxford, 1869.
Cruse, Amy, *The Book of Myths*, George G. Harrap & Co. Ltd., Londen, 1925.
Gödecke, P. Aug., *Edda*, P. A. Norstedt, Stockholm, 1881.
Gordon, E.V., en A.R. Taylor, *An Introduction to Old Norse*, Clarendon Press, Oxford, 1957.
Hapgood, Charles H., *The Path of the Pole*, Chilton Book Co., Philadelphia, 1970.
Harrison, Edward R., *Cosmology, The Science of the Universe*, Cambridge University Press, Cambridge, 1981.
Judge, W.Q., *Bhagavad-Gita*, Recension combined with Essays on the Gita, TUP, 1969.
King, Ivan R., *The Universe Unfolding*, W.H. Freeman & Co., San Francisco, 1976.
Krupp, E.C., *Echoes of the Ancient Skies*, Harper & Row, New York, 1983.
———, (red.), *In Search of Ancient Astronomies*, Doubleday & Co., New York, 1977.
Kurtén, Bjorn, *Not From the Apes*, Random House, New York, 1972.
Mutwa, Vusamazulu C., *Indaba, My Children*, Blue Crane Book Co., Johannesburg, 1965.
Nilson, Peter, *Himlavalvets sällsamheter*, Rabén & Sjögren,

Stockholm, 1977.
———, *Främmande världar*, Rabén & Sjögren, Stockholm, 1980.
Purucker, G. de, *Beginselen van de Esoterische Filosofie*, TUPA, 1998.
———, *Bron van het Occultisme*, TUPA, 1990.
———, *De Esoterische Traditie*, TUPA, 2001.
———, *Mens en Evolutie*, TUPA, 1982.
Rydberg, Viktor, *Undersökningar i Germansk Mitologi* (Teutoonse mythologie), Albert Bonnier, Gothenburg, 1886, 1889.
Sander, Fredrik, *Edda*, P. A. Norstedt, Stockholm, 1893.
Santillana, G. de, en H. von Dechend, *Hamlet's Mill,* Gambit, Inc. Boston, 1969.
Sullivan, Walter, *Continents in Motion*, McGraw-Hill Book Co., New York, 1974.
Turville-Petre, E.O.G., *Myth and Religion of the North*, Weidenfeld & Nicolson, Londen, 1964.
Vigfusson, Gudbrand, en F. York Powell, *Corpus Poeticum Boreale, The Poetry of the Old Northern Tongue*, Clarendon Press, Oxford, 1883.
Zeilik, Michael, *Astronomy: The Evolving Universe*, Harper & Row, New York, 1979.

Over de schrijfster

Elsa-Brita Titchenell (meisjesnaam Bergqvist) werd op 31 mei 1915 geboren in Uppsala, Zweden. Ze ging naar Franse scholen in Stockholm en in Shanghai, China, en rondde haar middelbare school af in Engeland.

In 1934 keerde ze terug naar Shanghai, en in 1937 ging ze voor de Zweedse ambassade werken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en de Japanse bezetting hielp ze mee aan het verbeteren van de omstandigheden van geallieerde gevangenen. België gaf haar een ridderorde voor haar hulp aan inwoners van Shanghai die door Japanners waren gevangen genomen.

In 1939 kwam ze in aanraking met theosofie en nam ze deel aan de loge-activiteiten van de Theosophical Society, waaronder wekelijkse lezingen op de radio.

In februari 1948 emigreerde ze naar de Verenigde Staten om te werken aan het internationale hoofdkwartier van de Theosophical Society. Ze onderwees Frans en kunst aan de Theosophical University. Daar ontmoette ze Leslie Titchenell en trouwde met hem op 22 september 1949. Haar eerste boek, *Peters reis rond de zon*, werd in 1950 gepubliceerd.

Afgezien van een periode van 1972 tot en met 1980 toen ze werkte bij het California Institute of Technology op de afdeling astrofysica, heeft ze voortdurend aan het hoofdkwartier gewerkt. Ze maakte o.a. deel uit van de redactie van *Sunrise* en heeft zelf veel artikelen voor dit tijdschrift

geschreven. In 1985 werd haar tweede boek, *The Masks of Odin*, gepubliceerd. Elsa-Brita Titchenell overleed op 10 februari 2002.

Index